

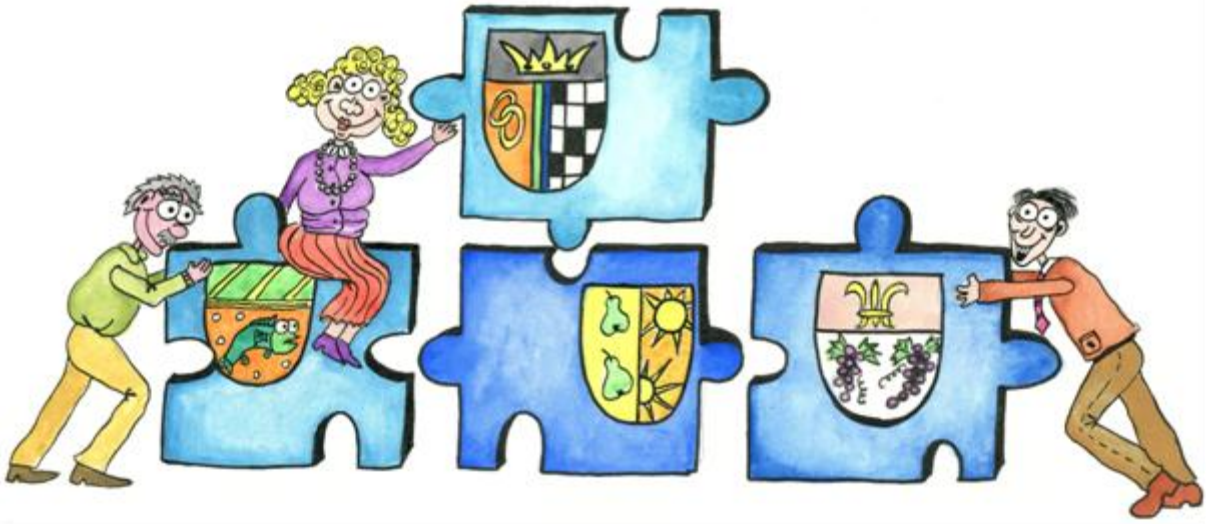
Strategie území správního obvodu ORP Rychnov nad Kněžnou v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a regionální dopravy a její návaznosti

Dokument je zpracován na období 2015 až 2024

SO ORP RYCHNOV NAD KNĚŽNOU

Tento výstup byl financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

1. Úvod	7
1.1. Základní informace o strategii.....	7
1.2. Stručná informace o městech a obcích správního obvodu	8
1.3. Kontext vzniku a existence strategie.....	10
1.4. Účel strategie – proč byla zpracována	11
1.5. Uživatelé strategie – komu strategie slouží	11
1.6. Vybrané relevantní významné strategické dokumenty	11
2.1. Profil území správního obvodu	13
2.1.1. Identifikace správního obvodu	13
2.1.2. Stručná charakteristika území správního obvodu	15
2.1.3. Územní plánování obcí a kraje, širší vztahy území	29
2.1.4. Aktéři regionálního rozvoje	30
2.2. Souhrnná SWOT analýza území správního obvodu	33
2.3. Návrhová část pro všechny oblasti rozvoje regionu	35
2.3.1. Vize, cíle, prioritní oblasti	35
3. Téma 1.: školství	37
3.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů.....	37
3.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému.....	37
3.1.2. Popis základního a předškolního vzdělávání správního obvodu (situační analýzy, finanční analýza), očekávaný vývoj	39
3.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy	70
3.1.4. SWOT analýza školství	75
3.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)	75
3.2. Návrhová část pro oblast školství.....	77
3.2.1. Struktura návrhové části.....	77
3.2.2. Problémové oblasti.....	79
3.2.3. Popis vize	81
3.2.4. Popis cílů v jednotlivých oblastech	82
3.2.5. Indikátory.....	85
3.3. Pravidla pro řízení strategie (implementační pravidla).....	89
3.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie	89
3.3.2. Systém změn strategie	91
3.3.3. Akční plán	91
3.4. Závěr a postup zpracování	94
3.4.1. Shrnutí	94
3.4.2. Popis postupu tvorby strategie	94
3.5. Přílohy.....	98
4. Téma 2.: sociální služby	99
4.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů.....	99
4.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému.....	99

4.1.2.	Popis sociálních služeb ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj	100
4.1.3.	Analýza rizik a další potřebné analýzy	115
4.1.4.	SWOT analýza oblasti	118
4.1.5.	Souhrn výsledků analýz (analytické části)	119
4.2.	Návrhová část pro oblast sociálních služeb	120
4.2.1.	Struktura návrhové části.....	120
4.2.2.	Problémové oblasti.....	123
4.2.3.	Popis cílů v jednotlivých oblastech	127
4.2.4.	Indikátory.....	130
4.3.	Pravidla pro řízení strategie (implementační pravidla).....	135
4.3.1.	Systém monitorování a hodnocení realizace strategie	135
4.3.2.	Systém změn strategie	137
4.3.3.	Akční plán	138
4.4.	Závěr a postup zpracování	140
4.4.1.	Shrnutí	140
4.4.2.	Popis postupu tvorby strategie	140
4.5.	Přílohy.....	143
4.5.1.	Grafické výstupy zpracované v rámci analytické části.....	143
5.	Téma 3.: odpadové hospodářství	148
5.1.	Analytická část: definice a analýza řešených problémů.....	148
5.1.1.	Vymezení a zdůvodnění řešeného problému.....	148
5.1.2.	Popis odpadového hospodářství ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj	150
5.1.3.	Analýza rizik a další potřebné analýzy	177
5.1.4.	SWOT analýza oblasti	182
5.1.5.	Souhrn výsledků analýz (analytické části)	184
5.2.	Návrhová část pro oblast odpadového hospodářství	184
5.2.1.	Struktura návrhové části.....	184
5.2.2.	Problémové oblasti.....	187
5.2.3.	Vize a problémové oblasti (okruhy).....	191
5.2.4.	Popis cílů v jednotlivých oblastech	191
5.2.5.	Indikátory.....	194
5.3.	Pravidla pro řízení strategie (implementační pravidla).....	197
5.3.1.	Systém monitorování a hodnocení realizace strategie	197
5.3.2.	Systém změn strategie	199
5.3.3.	Akční plán	200
5.4.	Závěr a postup zpracování	202
5.4.1.	Shrnutí	202

5.4.2.	Popis postupu tvorby strategie	203
5.5.	Přílohy k tématu 3.: odpadové hospodářství	206
	Příloha č. 1 - Produkce ostatních odpadů (OO) a produkce nebezpečných odpadů (NO) za období 2008-2012	207
	Příloha č. 2 - Celková produkce KO na území ORP za období 2008-2012 podrobně	209
	Příloha č. 3 - Celková produkce odpadů na území ORP (produkce KO a produkce smíšeného komunálního odpadu (SKO)) za období 2008-2012	211
	Příloha č. 4 - Separovaný sběr odpadů na území ORP za období 2008-2012.....	213
	Příloha č. 5 - Celková produkce BRO na území ORP za období 2008-2012 podrobně	214
	Příloha č. 6 - Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) na celkové produkci BRO na území ORP za období 2008-2012.....	220
	Příloha č. 7 - Nakládání s odpady celkově na území ORP za období 2008-2012.....	222
	Příloha č. 8 Nakládání s komunálními odpady (KO) a se smíšeným komunálním odpadem (SKO) na území ORP za období 2008-2012	223
	Příloha č. 9 - Nakládání se separovaným sběrem na území ORP za období 2008-2012	225
	Příloha č. 10 - Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (BRKO) na území ORP za období 2008-2012.....	226
6.	Téma 4.: regionální doprava a její návaznost	230
6.1.	Analytická část: definice a analýza řešených problémů.....	230
6.1.1.	Vymezení a zdůvodnění řešeného problému	230
6.1.2.	Popis ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj.....	236
6.1.3.	Analýza rizik a další potřebné analýzy	246
6.1.4.	SWOT analýza oblasti	248
6.1.5.	Souhrn výsledků analýz (analytické části)	252
6.2.	Návrhová část pro oblast volitelného tématu	254
6.2.1.	Struktura návrhové části.....	254
6.2.2.	Problémové oblasti.....	257
6.2.3.	Vize a problémové oblasti (okruhy).....	259
6.2.4.	Popis cílů v jednotlivých oblastech	259
6.2.5.	Indikátory.....	261
6.3.	Pravidla pro řízení strategie (implementační pravidla).....	264
6.3.1.	Systém monitorování a hodnocení realizace strategie	264
6.3.2.	Systém změn strategie	266
6.3.3.	Akční plán	266
6.4.	Závěr a postup zpracování	269
6.4.1.	Shrnutí	269
6.4.2.	Popis postupu tvorby strategie	269
7.	Závěr, kontakty	272

8. Přílohy.....	270
8.1. Seznam tabulek.....	270
8.2. Seznam grafů.....	274
8.3. Seznam mapových podkladů.....	274

1. Úvod

1.1. Základní informace o strategii

Tab. č. 1: Základní informace o strategii

Název strategie	Strategie území správního obvodu ORP Rychnov nad Kněžnou v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a regionální dopravy a její návaznosti.
Kategorie strategie	Místní strategie (strategie správního obvodu ORP) tematického charakteru (pro oblast předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadové hospodářství a regionální dopravy a její návaznosti).
Řešené území	Správní obvod ORP Rychnov nad Kněžnou
	Počet obyvatel správního obvodu: 33 952
	Počet obcí ve správním obvodu: 32
	Rozloha správního obvodu: 47 941,715 ha
Názvy obcí správního obvodu	Města: Rychnov nad Kněžnou, Vamberk, Solnice, Rokytnice v Orlických horách. Obce: Bartošovice v Orlických horách, Bílý Újezd, Byzhradec, Černíkovice, Jahodov, Javornice, Kvasiny, Lhoty u Potštejna, Libel, Liberk, Lično, Lukavice, Lupenice, Orlické Záhoří, Osečnice, Pěčín, Polom, Potštejn, Proruby, Rybná nad Zdobnicí, Říčky v Orlických horách, Skuhrov nad Bělou, Slatina nad Zdobnicí, Synkov-Slemeno, Třebešov, Voděradý, Záměl, Zdobnice.
Zadavatel strategie	Svaz měst a obcí České republiky v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností".
Gestor tvorby strategie	Město Rychnov nad Kněžnou
Koordinátor tvorby strategie	Koordinátor meziobecní spolupráce (člen realizačního týmu smluvního partnera)
Rok zpracování strategie	2014 - 2015
Schvalovatel strategie	Shromáždění starostů SO ORP Rychnov nad Kněžnou
Forma a datum projednání	–
Číslo a datum aktualizace	–
Související legislativa	Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
	Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících
	Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
	Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)
	Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
	Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
	Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
	Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
	Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů
	Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech
	Vyhláška č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů
	Doba realizace strategie

„Zdroj:“ www.rychnov-city.cz

1.2. Stručná informace o městech a obcích správního obvodu

Ve správním obvodu je celkem 32 obcí, z toho 4 mají statut města.

Tab. č. 2 : Obce správního obvodu dle abecedního pořadí

Znak	Údaje o obci	Znak	Údaje o obci
	Název obce: Bartošovice v Orlických horách Počet obyvatel: 215 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Polom Počet obyvatel: 124 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Bílý Újezd Počet obyvatel: 622 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Potštejn Počet obyvatel: 930 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Byzhradec Počet obyvatel: 204 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Proruby Počet obyvatel: 54 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Černíkovice Počet obyvatel: 698 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Rokytnice v Orlických horách Počet obyvatel: 2 300 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Jahodov Počet obyvatel: 100 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Rybná nad Zdobnicí Počet obyvatel: 423 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Javornice Počet obyvatel: 980 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Rychnov nad Kněžnou Počet obyvatel: 11 325 Zapojení do tvorby strategie ANO

Znak	Údaje o obci	Znak	Údaje o obci
	Název obce: Kvasiny Počet obyvatel: 1 469 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Říčky v Orlických horách Počet obyvatel: 89 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Lhoty u Potštejna Počet obyvatel: 290 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Skuhrov nad Bělou Počet obyvatel: 1 086 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Libel Počet obyvatel: 121 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Slatina nad Zdobnicí Počet obyvatel: 862 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Liberk Počet obyvatel: 676 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Solnice Počet obyvatel: 2 184 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Lično Počet obyvatel: 586 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Slemeno - Synkov Počet obyvatel: 385 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Lukavice Počet obyvatel: 604 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Třebešov Počet obyvatel: 260 Zapojení do tvorby strategie ANO
	Název obce: Lupenice Počet obyvatel: 268 Zapojení do tvorby strategie ANO		Název obce: Vamberk Počet obyvatel: 4 680 Zapojení do tvorby strategie ANO

Znak	Údaje o obci	Znak	Údaje o obci
	Název obce: Orlické Záhoří Počet obyvatel: 216 <u>Zapojení do tvorby strategie</u> ANO		Název obce: Voděradky Počet obyvatel: 683 <u>Zapojení do tvorby strategie</u> ANO
	Název obce: Osečnice Počet obyvatel: 286 <u>Zapojení do tvorby strategie</u> ANO		Název obce: Záměš Počet obyvatel: 655 <u>Zapojení do tvorby strategie</u> ANO
	Název obce: Pěčín Počet obyvatel: 520 <u>Zapojení do tvorby strategie</u> ANO		Název obce: Zdobnice Počet obyvatel: 178 <u>Zapojení do tvorby strategie</u> ANO

„Zdroj:“ Oficiální stránky měst a obcí.

Území obce s rozšířenou působností Rychnov nad Kněžnou se nachází v severovýchodní části Královéhradeckého kraje, má rozlohu 47 941,715 ha a 33 952 obyvatel. Pod správu ORP Rychnov nad Kněžnou patří 32 obcí, z nichž 4 včetně Rychnova nad Kněžnou mají statut města. Ze zbývajících 28 obcí mají pouze 2 obce více než 1 000 obyvatel. Všechny obce i města na území ORP se zapojily do strategie.

1.3. Kontext vzniku a existence strategie

Strategie byla zpracována v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Cílem projektu je posílit meziobecní spolupráci (MOS) v rámci právním řádem definovaného území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP).

Projekt na území SO ORP Rychnov nad Kněžnou realizuje Svaz měst a obcí ČR ve spolupráci s městem Rychnov nad Kněžnou a se zapojenými obcemi v rámci SO. Z tohoto důvodu je Svaz zadavatelem strategie a Rychnov nad Kněžnou je gestorem tvorby strategie. Koordinátorem strategie je koordinátor meziobecní spolupráce Kateřina Holmová.

Strategie byla zpracována Týmem projektu při ORP Rychnov nad Kněžnou ve složení Ing.arch. Kateřina Holmová, Bc. Kateřina Marešová, Pavla Zaňková, DiS. a spolupracující starostové Ing. Jan Skořepa, Mgr. Petr Tůma ve spolupráci starostů a členů zastupitelstev obcí ve správě ORP Rychnov nad Kněžnou.

1.4. Účel strategie – proč byla zpracována

Účelem strategie je vymezit a definovat ve 4 oblastech možnosti meziobecní spolupráce ve správním obvodu ORP, a to včetně návrhu možných řešení. Strategie má sloužit též k hledání dobrých praxí a prostoru pro úspory nákladů nebo zvýšení kvality v těchto 4 oblastech pomocí meziobecní spolupráce.

Dokument byl vytvářen v součinnosti s odbornými pracovišti MěÚ v Rychnově nad Kněžnou s cílem sdílení informací a jejich využívání ve prospěch řízení a rozvoje obcí na území ORP.

1.5. Uživatelé strategie – komu strategie slouží

Strategie je určena obcím správního obvodu, jejich občanům, voleným orgánům a zřízeným či založeným organizacím. Slouží také představitelům organizací a subjektů v rámci daného území správního obvodu - mikroregionům, MAS, ziskovému i neziskovému sektoru. K uživatelům strategie mohou patřit též stát a jeho organizace.

Tvorba strategie bude průběžně medializována, především prostřednictvím starostů obcí na území ORP. V průběhu zpracování strategie bylo uspořádáno několik setkání starostů, při kterých byli seznamováni s dosaženými výsledky a vyzýváni k zapojení do tvorby strategie. Jejich názory byly v analytické i návrhové části strategie zohledněny. Strategie bude po svém dokončení předána k užívání všem obcím a občanům na území regionu prostřednictvím listinných výtisků v každé z obcí a elektronických médií (CD, webové stránky) v každé z obcí.

1.6. Vybrané relevantní významné strategické dokumenty

V následující tabulce jsou uvedeny názvy vybraných významných strategických dokumentů včetně odkazu, kde je možné je získat. Nejsou zde uváděny všechny strategické dokumenty – u obcí jsou zmíněny jen ty, které mají značný přesah mimo území obce nebo jsou svým charakterem pro některé z témat klíčové. Jedná se o všechny dokumenty, které se vztahují k území SO ORP.

Tab. č. 3 : Relevantní významné strategické dokumenty

Č.	Název dokumentu	Kde jej lze získat
Evropská unie		
1.	Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020	www.mzp.cz
2.	Územní agenda EU	www.mmr.cz
3.	Strategie Evropa 2020	www.europa.eu
Stát		
1.	Politika územního rozvoje	
2.	Strategie regionálního rozvoje ČR 2014 - 2020	www.mmr.cz
3.	Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky	www.mzp.cz
4.	Národní program snižování emisí ČR	www.mzp.cz
5.	Státní program ochrany přírody a krajiny ČR	www.mzp.cz
6.	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2011 - 2015	www.msmt.cz
7.	Bílá kniha - národní program rozvoje vzdělávání v České republice	www.msmt.cz
Kraj		
1.	Strategie rozvoje kraje 2006 - 2015	www.kr-kralovehradecky.cz

„Zdroj:“ Oficiální internetové stránky.

Při zpracování strategie byly využity informace a poznatky obsažené v koncepčních dokumentech předcházejícího programovacího období (2007-13) i dokumentech připravených pro období následující (2014-20). Uvedený výčet není vyčerpávající, protože v čase zpracování této strategie řada strategických dokumentů na úrovni EU, ČR i kraje teprve vzniká. Tato skutečnost se týká i jednotlivých obcí na území ORP, které, až na výjimky, práci na strategických plánech svého rozvoje pro příští období ještě nezačaly.

2. Profil (základní charakteristika) území správního obvodu a souhrnná SWOT analýza

2.1. Profil území správního obvodu

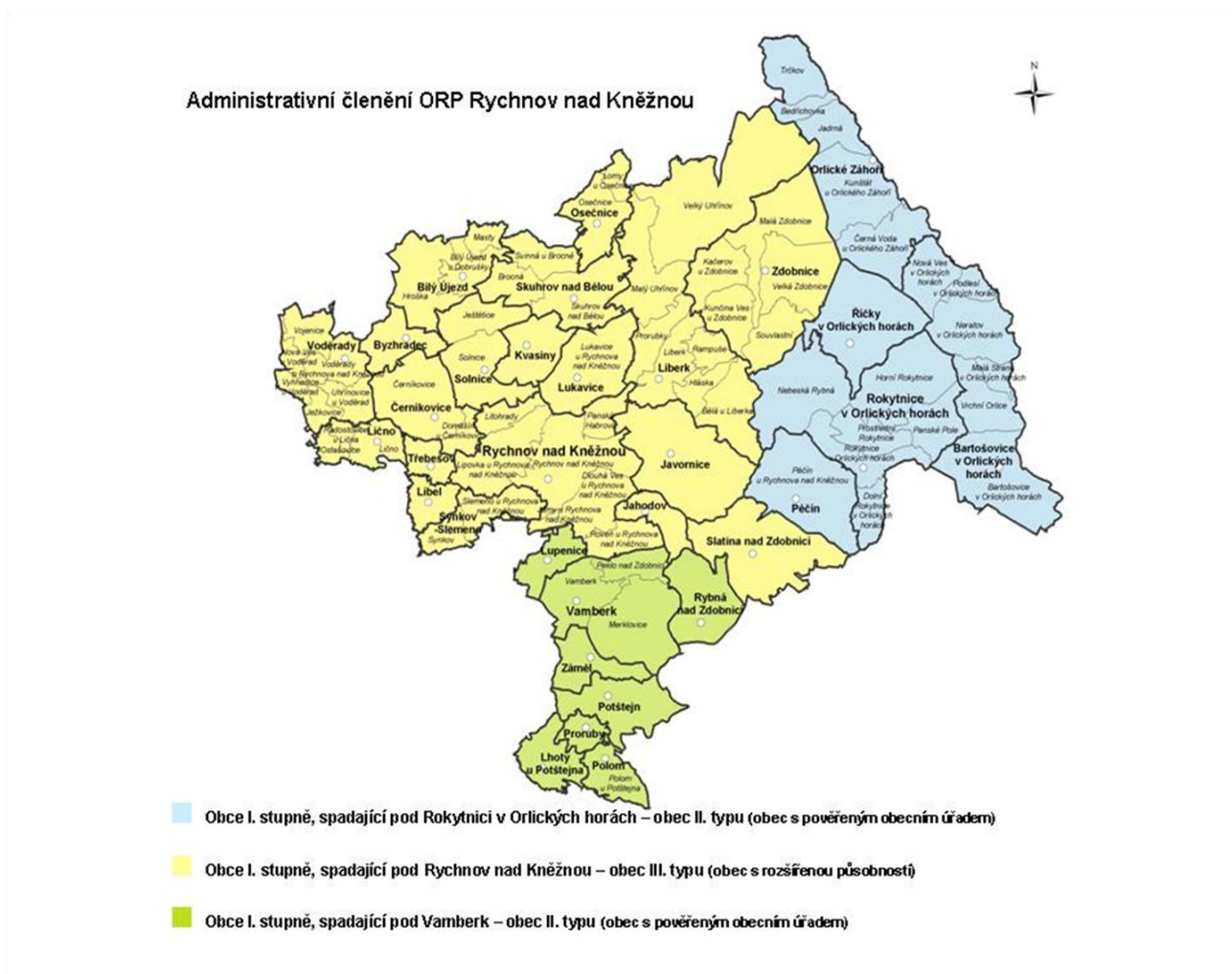
2.1.1. Identifikace správního obvodu

Území obce s rozšířenou působností Rychnov nad Kněžnou se nachází v Královéhradeckém kraji při jeho severovýchodní hranici s Polskem. Na jihovýchodě sousedí s Pardubickým krajem, na jihozápadě s územím ORP Kostelec nad Orlicí a severozápadě s ORP Dobruška. Do správy ORP Rychnov nad Kněžnou patří 32 obcí bývalého okresu Rychnov nad Kněžnou včetně největšího města okresu - Rychnov nad Kněžnou. Celé území má rozlohu cca 479 km² a 33 952 obyvatel. Území ORP lze rozdělit na část horskou - Orlické hory a na spíše rovinaté Podorlicko. Hranice probíhá po katastrálních hranicích obcí Osečnice, Skuhrov nad Bělou, Liberk a Pěčín a je i hranicí CHKO Orlické hory. Zjednodušeně se dá říci, že tato hranice vyznačuje i odlišný rozvojový potenciál obou oblastí - turisticky přitažlivé horské oblasti méně atraktivní pro trvalé usídlení a Podorlicko, poskytující velmi solidní životní podmínky trvalým obyvatelům, ale až na výjimky málo zajímavé pro návštěvníky odjinud. Společným znakem všech obcí části Podorlicka je vcelku dobré vybavení službami, technickou a dopravní infrastrukturou, dostatečná nabídka zaměstnání, vzdělávání i bydlení. Za nadstandardní se dá označit i společenský život v obcích a z toho všeho pramenící stabilizace a soudržnost obyvatelstva. Důvodem těchto pozitivních skutečností je dlouhodobý kontinuální rozvoj obcí zohledňující postupně se objevující potřeby obyvatelstva.

Region nebyl v novější historii postižen sociálním ani ekonomickým kolapsem, nedošlo, až na výjimky, k výraznější migraci obyvatelstva ani ukončení činnosti tradičních zaměstnavatelů. Přes všechny pozitivní vlivy postihující celkově toto území, zůstávají i v Podorlicku oblasti, které vyžadují zvláštní pozornost při formulaci strategických cílů. Např. rozvoj obcí Vamberečka donedávna stagnoval v důsledku postupného upadání významu menších regionálních center Vamberka a Doudlebs nad Orlicí ve prospěch dravějšího Rychnova nad Kněžnou a v nedávných letech i kvůli odchodu několika větších tradičních zaměstnavatelů. Obce se tak dodnes potýkají s vyšší nezaměstnaností a z toho plynoucím ekonomickým a sociálním oslabením obyvatel a také s existencí nevyužívaných chátrajících průmyslových objektů přímo v centrech obcí. Významným impulzem rozvoje posledního období se naopak stal záměr firmy Škoda Auto, a.s. v Kvasinách zásadně rozšířit výrobu o cca 3 000 nových zaměstnanců. Záměry automobilky s sebou přinášejí potřebu uskutečnění řady podmíněných investic, které jsou třeba pro bezproblémové přijetí nových obyvatel do regionu. Je však třeba uvést, že vysoká nabídka pracovních míst, která je důvodem podprůměrné nezaměstnanosti, se týká převážně pracovních míst ve strojírenství a souvisejících výroбах a zdaleka nenaplnuje poptávku po jinak kvalifikovaných a méně fyzicky náročných pracovních místech.

Horské části území ORP postihly v minulých obdobích všechny problémy pohraničních území. Výrazný odliv původního obyvatelstva během a po 2.světové válce, přistěhování nových osadníků bez vazeb a pocitu zodpovědnosti k území, likvidace tradičních zaměstnavatelů, to vše přivedlo tuto část okresu Rychnov nad Kněžnou mezi hospodářsky slabší oblasti s větším procentem nezaměstnanosti a nízkou hustotou stálých obyvatel. Významnou předností území je však řada přírodních i historických zajímavostí, které znamenají velký turistický potenciál. Zejména v případě turistických středisek Orlických hor, jsou tyto přednosti doposud málo ekonomicky využívány, hlavně v letním období, kdy chybí širší nabídka služeb. Stejný problém se týká i některých významných historických objektů, které v důsledku dlouhotrvající nedostatečné údržby nejsou pro cestovní ruch ani jinak využívány. V posledních letech se cestovní ruch v této části území začal více rozvíjet, a to i v obcích mimo tradiční horská centra. Příliv turistů a odběr služeb znamená i lepší pracovní uplatnění stálých obyvatel a ukončení vylidňování horských obcí.

Mapa č. 1: Administrativní členění správního obvodu

„Zdroj:“ Územně analytické podklady ORP Rychnov nad Kněžnou.

2.1.2. Stručná charakteristika území správního obvodu

A. Obyvatelstvo a obce

Tab. č. 4: Charakteristika území ORP

OBCE	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet obcí	32	32	32	32	32	32	32	32
Počet částí obcí	73	73	73	73	73	73	73	73
Počet katastrálních území	79	79	79	79	79	79	79	79
Počet obcí se statutem města	4	4	4	4	4	4	4	4
Počet obcí se statutem městyse	0	0	0	0	0	0	0	0
POZEMKY	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Výměra v tis. ha	479,36	479,38	479,37	479,38	479,38	479,38	479,42	479,42
Zemědělská půda	25 568	25 532	25 519	25 446	25 354	25 336	25 253	25 172
Lesní pozemky	18 804	18 809	18 816	18 832	18 861	18 875	18 908	18 966
Zastavěné plochy	718	713	712	712	711	713	710	712
Hustota zalidnění (osoby/km ²)	70,91	71,06	71,02	71,04	71,05	70,75	70,77	70,82

„Zdroj:“ www.czso.cz

ORP Rychnov nad Kněžnou v současné době tvoří 32 obcí. K 1. 1. 2012 žilo v tomto území 33 952 obyvatel. Celková rozloha území je 513 km². Hustota zalidnění území činí přibližně 71 obyvatel na 1 km² a je výrazně podprůměrná, jak při srovnání Královéhradeckého kraje, tak zejména České republiky, kde je téměř dvojnásobná. Velmi nízká hustota je především ve východní části území, kde se

pohybuje jen kolem 54 obyv./km². Nízká hustota zalidnění, zejména při hranicích s Polskem, je z velké části ovlivněna konfigurací terénu.

Většina obcí leží na území Orlických hor, případně jejich podhůří. To dokládá i průměrná nadmořská výška obce v rámci řešeného území. Činí více než 400 m.n.m. (v rámci kraje je průměr 339 m.n.m.), ale v obcích při hranicích s Polskem přesahuje 600 m.n.m. Dalším faktorem nižší zalidněnosti území je periferní poloha v rámci České republiky. Po vstupu ČR i Polska do EU a Schengenského prostoru se sice faktor polohy v příhraničí částečně marginalizoval, nicméně úplné odstranění této bariéry je dlouhodobou otázkou.

V území ORP převažují zejména malé obce a obce střední velikosti. Pouze jediné město (Rychnov n/Kn) má více než 10 tis. obyvatel, tři zbývající města (Vamberk, Rokytnice v Orlických horách a Solnice) mají 2-5 tis. obyvatel a ještě další dvě obce (Kvasiny a Skuhrov nad Bělou)

mají mezi 1-2 tis. obyvateli. Všechny ostatní obce mají méně obyvatel, z toho Říčky v Orlických horách, Proruby a Jahodov méně než 100 obyvatel.

Převahu malých obcí dokládá např. skutečnost, že zatímco v České republice žije v obcích do 1 000 obyvatel jen cca 17 % obyvatelstva, na území ORP je jejich podíl přibližně dvojnásobný.

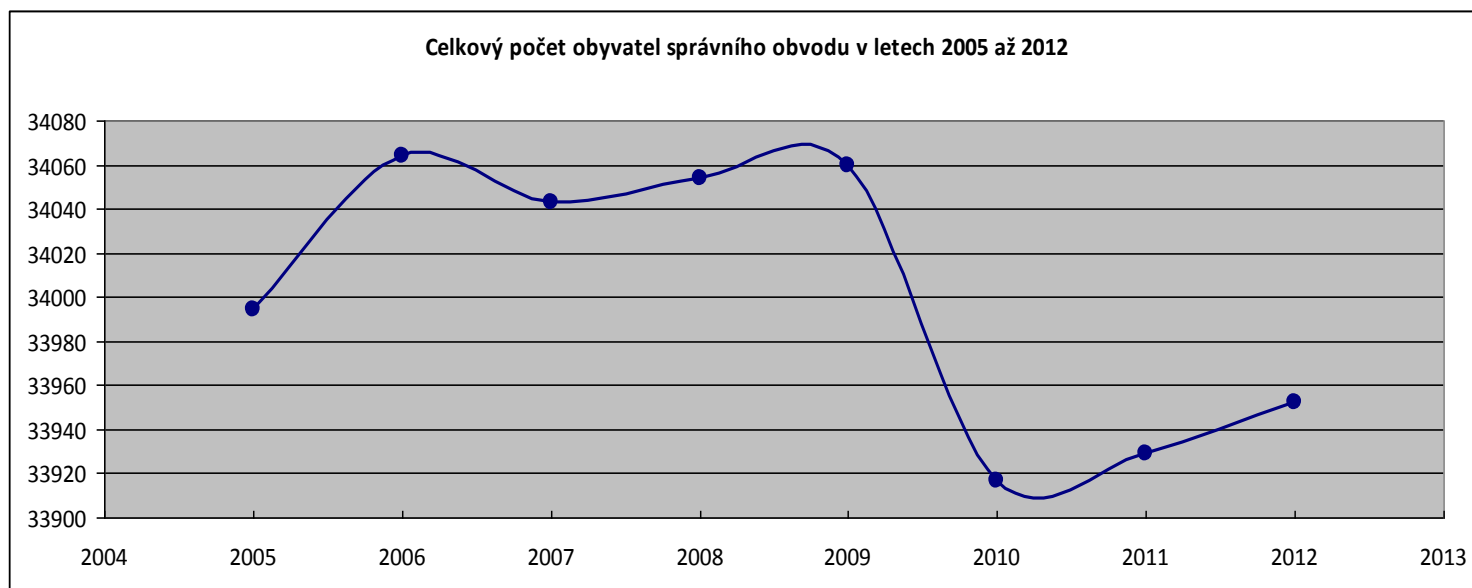
Poměrně velký podíl (40 % rozlohy území) zaujímá lesní půda, což je dáno horským charakterem části zájmového území. V některých horských obcích tvoří lesy i více než 2/3 rozlohy. Převažují smrkové monokultury a část lesních porostů je výrazně ovlivněna průmyslovými exhalacemi. Limitujícím determinantem rozvoje regionu je CHKO Orlické hory a další maloplošná chráněná území, která významně omezují využití půdního fondu. Vodní a zastavěné plochy zaujímají menší část z celkové rozlohy. Vodní plochy mají největší podíl v Černíkovcích a zastavěná plocha má největší zastoupení v Kvasinách. V tomto případě je to dáno zejména polohou obce, která je z obou stran těsně obklopena sousedními obcemi (Solnice a Skuhrov nad Bělou) a má tudíž poměrně malou rozlohu.

Tab. č. 5: Demografický vývoj obyvatel v území ORP

Vývoj počtu obyvatel		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Počet obyvatel celkem		33 994	34 064	34 043	34 054	34 060	33 917	33 929	33 952	33 362
v tom:	muži	16 730	16 788	16 798	16 848	16 879	16 740	16 900	16 912	16 666
	ženy	17 264	17 276	17 245	17 206	17 181	17 177	17 029	17 040	16 696
Věkové skupiny										
v tom ve věku:	0-14	5 302	5 181	5 103	5 027	5 098	5 094	5 145	5 131	-
	15-64	24 237	24 330	24 294	24 229	24 062	23 770	23 514	23 370	-
	65 +	4 455	4 553	4 646	4 798	4 900	5 053	5 270	5 451	-
Průměrný věk (celkem)		39,1	39,3	39,6	39,9	40,1	40,4	40,6	40,8	-
Index stáří (65+ / 0 -14 v %)		84	87,9	91	95,4	96,1	99,2	102,4	106,2	-
Muži										
v tom ve věku:	0-14	2 757	2 673	2 644	2 606	2 629	2 622	2 653	2 644	-
	15-64	12 187	12 264	12 266	12 285	12 244	12 038	12 067	11 997	-
	65 +	1 786	1 851	1 888	1 957	2 006	2 080	2 180	2 271	-
Průměrný věk		37,6	38	38,2	38,4	38,6	38,9	39,2	39,4	-
Index stáří (65+ / 0 -14 v %)		64,8	69,2	71,4	75,1	76,3	79,3	82,2	85,9	-
Ženy										
v tom ve věku:	0-14	2 545	2 508	2 459	2 421	2 469	2 472	2 492	2 487	-
	15-64	12 050	12 066	12 028	11 944	11 818	11 732	11 447	11 373	-
	65 +	2 669	2 702	2 758	2 841	2 894	2 973	3 090	3 180	-
Průměrný věk		40,5	40,7	41	41,3	41,5	41,8	42	42,2	-
Index stáří (65+ / 0 -14 v %)		104,9	107,7	112,2	117,3	117,2	120,3	124	127,9	-
Migrace (přírůstek na 1000 obyv.)										
celková		3,4	2,1	-0,6	0,3	0,2	-4,2	0	0,7	-
přirozená		0,5	1,7	1,4	1,6	1,4	1,2	0,4	0,9	-
stěhováním (mechanická)		2,8	0,4	-2,1	-1,3	-1,2	-5,5	-0,4	-0,2	-

„Zdroj:“ www.czso.cz

Graf č. 1 : Celkový počet obyvatel správního obvodu v letech 2005 až 2012

„Zdroj:“ Data z www.czso.cz.

Dlouhodobý vývoj obyvatelstva v území je poměrně příznivý a odpovídá celostátní tendenci růstu počtu obyvatel. Během posledních 50 let (od r. 1961) se počet obyvatel v ORP zvýšil o téměř 8 %.

Růst počtu obyvatel v území se však zastavil již na přelomu tisíciletí a v posledních 10 letech mírně ubývá. Již delší dobu dochází k nepříznivému demografickému vývoji zejména ve východní části území, kde v době posledního SLDB bylo vůbec nejméně obyvatel od roku 1961. Ani většina západní části území však nezaznamenávala příznivý vývoj, protože na celkovém růstu počtu obyvatel se téměř výhradně podílelo okresní město Rychnov nad Kněžnou. Pokud bychom toto město nebrali v úvahu, i v této části by docházelo spíše k poklesu počtu obyvatel. Po roce 2000 dochází k výraznému obratu ve vývoji počtu obyvatel v řešeném území, a to hned v několika rovinách. Z hlediska populačního vývoje území jako celku se přírůstek obyvatel mění v jeho úbytek. Zásadnější je pak změna demografického vývoje v rámci velikostních skupin obcí. Pokles počtu obyvatel zaznamenávají tři ze čtyř měst a zároveň největších obcí (Rychnov n/Kn, Vamberk a Rokytnice v Orlických horách), přičemž dříve byly všechny tyto obce populačně růstové. Na druhé straně většina menších obcí, dříve

demograficky úbytkových, populačně přibývá. Největší absolutní nárůst počtu obyvatel zaznamenávají Kvasiny, relativně pak malé obce Říčky v Orlických horách a Jahodov.

Na celkový pokles počtu obyvatelstva v území má vliv především migrace. Území ORP Rychnov n/Kn je především v posledních letech výrazně migračně ztrátové.

Zatímco v rámci Královéhradeckého kraje, ale i okresu Rychnov nad Kněžnou, převažují přistěhovalí nad vystěhovalými, v řešeném území je tomu naopak. Na zápornou migrační bilanci má vliv především západní část území, kde dlouhodobě obyvatelstvo ubývá.

Největší a nejméně osídlené území mají Liberk, Orlické Záhoří, Bartošovice v Orlických horách a Zdobnice s horským charakterem, intenzivnější osídlení je v průmyslových centrech území, tedy Rychnově nad Kněžnou a Vamberku, a také poblíž těchto měst, tedy v Potštejně, Kvasínách, Solnici, Lukavici a Javornici. V území se stále zřetelněji projevují změny ve věkové struktuře obyvatelstva. Je patrný trend stárnutí populace, soustavně klesá podíl dětské složky a naopak se zvyšuje zastoupení seniorské části populace. Počátkem roku 2012 již žilo v území 5 660 obyvatel starších 65 let. Poprvé počet seniorů ve věku 65 a více let převýšil počet dětí do 15 let. Procentuální podíl seniorů dosáhl hodnoty 15,6 %. V rámci Královéhradeckého kraje i České republiky je podíl seniorů ještě výraznější, v kraji dokonce přesahuje 17 %.

Nejčteněji je v území zastoupena produktivní složka populace. Přibližně 7 obyvatel z 10 je ve věku 15-64 let, což odpovídá i zastoupení těchto obyvatel v rámci vyšších celků, kam sledovaný region náleží. Relativně nejvíce dětí do 15 let se vyskytovalo v Pěčině a Orlickém Záhoří naopak v Prorubech žije vůbec nejméně dětí (jak absolutně, tak i v celkovém podílu na obyvatelstvu obce). Seniorská složka je nejméně zastoupena v Orlických horách (zejména Bartošovice, ale i další obce), na druhé straně v Potštejně je jejich zastoupení téměř dvojnásobné a blíží se pětina tamní populace, podobně jako v nedalekém Vamberku. V nejbližších letech bude dále klesat podíl dětské složky, zatímco podíl produktivního obyvatelstva by měl ještě několik let spíše stagnovat, nicméně po roce 2015 nastane i jeho pokles.

B. Občanská a technická vybavenost obcí správního obvodu

Tab. č. 6: Stručná charakteristika školství v území ORP

Typ zařízení	Hodnota	% z celkového počtu obcí má uvedené zařízení	Komentář
Počet obcí s MŠ	22	68,76	
Počet obcí se ZŠ jen 1 stupeň	11	34,38	10 obcí má ZŠ 1.-5. ročník, pouze 1 obec (Pěčín) má ZŠ 1.-4. ročník
Počet obcí se ZŠ 1 i 2 stupeň	9	28,13	
Počet středních škol:	3	9,36	
Obory gymnázií	2	6,25	
Obory středních odborných škol a praktických škol	6	18,75	
Obory středních odborných učilišť a odborných učilišť	8	25	
Počet základních uměleckých škol	1	3,13	
Počet konzervatoří	0	0	
Počet jazykových škol	0	0	
Počet vyšších odborných škol	1	3,13	
Počet vysokých škol	0	0	

„Zdroj:“ Vlastní šetření.

Tab. č. 7: Stručná charakteristika oblasti "kultura a sport" v území ORP

Typ zařízení	Hodnota	% z celkového počtu obcí má uvedené zařízení
Veřejná knihovna vč. poboček	35	109,36
Stálá kina	1	3,13
Divadlo	1	3,13
Muzeum (včetně poboček a samostatných památníků)	7	21,86
Galerie (vč. poboček a výstavních sání)	5	15,62
Kulturní zařízení ostatní	15	46,88
Středisko pro volný čas dětí a mládeže	4	12,5
Koupaliště a bazény	3	9,36
-z toho kryté	1	3,13

Hřiště (s provozovatelem nebo správcem)	49	153,13
Tělocvičny (vč.školních)	30	93,75
Stadiony otevřené	3	9,36
Stadiony kryté	0	0
Zimní stadiony kryté i otevřené	1	3,13
Ostatní zařízení pro tělo-výchovu (s provozovatelem nebo správcem)	28	87,5

„Zdroj:“ Vlastní šetření.

Tab. č. 8: Stručná charakteristika "zdravotnictví" veřejného i soukromého charakteru v území ORP

Typ zařízení	Hodnota	% z celkového počtu obcí má uvedené zařízení
Sdružená ambulantní zařízení	0	0
Detašované pracoviště sdruženého ambulantního zařízení	0	0
Ambulantní zařízení	33	103,13
Detašované pracoviště ambulantního zařízení	0	0
Samostatná ordinace (nebo detašované pracoviště) praktického lékaře pro dospělé	20	62,5
Samostatná ordinace (nebo detašované pracoviště) praktického lékaře pro děti a dorost	10	31,25
Samostatná ordinace (nebo detašované pracoviště) praktického lékaře - stomatologa	21	65,63
Samostatná ordinace (nebo detašované pracoviště) praktického lékaře - gynekologa	9	28,13
Zařízení lékárenské péče	11	34,38
Nemocnice	1	3,13
Odborné léčebné ústavy	0	0
Léčebna pro dlouhodobě nemocné	0	0
Ostatní lůžková zařízení	1	3,13

„Zdroj:“ Vlastní šetření.

Základním stabilizačním prvkem každé obce obvykle bývá existence školy. V 9 obcích území je úplná ZŠ (1.-9. ročník), v dalších 11 obcích pak je jen škola s jedním stupněm. Zbýlých 12 převážně malých obcí nemá na svém území školu a děti musí dojíždět. Největší obcí bez školy je Liberk. Přitom se jedná o velmi rozlehlou obec s několika sídly v relativně velké vzdálenosti od sousedních sídel i od obcí, v nichž se škola nachází. V regionu jsou 3 střední školy a jedna vyšší odborná škola (vše v Rychnově n/Kn), vysoká škola se zde nenachází. Síť zdravotnických zařízení v regionu poskytuje odpovídající

péči. Zdravotnická zařízení jsou v 12 obcích ORP. Mají ho všechny obce s více než 800 obyvateli s výjimkou Javornice, na druhé straně nejmenší obcí se zdravotnickým zařízením je Orlické Záhoří, kde je však z důvodu velké vzdálenosti a zejména obtížné dopravní dostupnosti do sousedních zařízení potřebné. Komplexní péči v regionu zajišťuje Oblastní nemocnice v Rychnově n/Kn. Na území ORP působí integrovaný záchranný systém, který zajišťuje nepřetržitou službu zdravotníků, hasičů a Policie ČR. I síť zařízení sociální péče odpovídá potřebám regionu. Podle podrobného členění zařízení sociálních služeb z Veřejné databáze ČSÚ se na území ORP Rychnov nad Kněžnou nacházelo k 31.12.2011 celkem 18 zařízení sociálních služeb, z toho 3 denní stacionáře, 1 týdenní stacionář, 3 domovy pro osoby se zdravotním postižením, 1 domov pro seniory, 1 domov se zvláštním režimem, 1 chráněné bydlení, 1 nízkoprahové zařízení pro mládež, 2 sociální poradny, 1 sociálně terapeutická dílna, 3 centra rehabilitačních služeb a 1 středisko pro služby následné péče. Kapacita v těchto zařízeních je ve srovnání s Královéhradeckým krajem i celou ČR mírně nadprůměrná. Síť občanského vybavení je vcelku dostatečná, spokojeni jsou především obyvatelé měst a obcí Podorlicka. Spokojenost se snižuje se vzdáleností od Rychnova nad Kněžnou, které je centrem obchodu a služeb celého regionu. Jako další subcentra jsou vnímána města Solnice, Vamberk a Rokytnice v Orlických horách, Vamberk a Rokytnice však podle názoru občanů za svou roli zaostávají zejména v nabídce obchodu. Zásobování obyvatel malých obcí je až na výjimky obcí, které provozují obchod, zajišťováno občany samostatně - individuální dopravou do větších center. To vede k velké závislosti obyvatel odlehlých obcí na individuální dopravě a např. u starších lidí a matek s malými dětmi může být problémem. Jako velkou chybu vnímají obyvatelé regionu soustředění velkých nákupních center pouze do Rychnova nad Kněžnou, když největší soustředění zaměstnanců je v oblasti rozrůstající se aglomerace Solnice a Kvasin a také ve Vamberku. Politika obchodních řetězců tak vede k zvětšujícím se rozdílům mezi Rychnovem nad Kněžnou a dalšími regionálními centry a zvyšující se závislosti občanů obcí regionu na individuální osobní dopravě. Přitom paradoxně počet obyvatel aglomerace Solnice-Kvasiny roste, na rozdíl od stagnujícího Rychnova. Žádoucí by tedy bylo rovnoměrnější rozmístění nákupních center min. na trase Vamberk-Rychnov-Solnice a také větší druhovost nákupních center, protože v regionu např. zcela chybí obchodní řetězec zaměřený na dům, byt a zahradu.

C. Ekonomická situace území, struktura ekonomiky území a trh práce

Tab. č. 9: Ekonomická aktivita obyvatel území ORP

		Celkem	muži	ženy	
Ekonomicky aktivní celkem		16 198	8 959	7 239	
v tom:	zaměstnaní	15 081	8 424	6 657	
	z toho podle postavení v zaměstnání	zaměstnanci	12 005	6 449	5 556
		zaměstnavatelé	473	336	137
		pracující na vlastní účet	1 658	1 187	471
	ze zaměstnaných	pracující důchodci	653	320	333
		ženy na mateřské dovolené	274	-	274
	nezaměstnaní	1 117	543	574	
Ekonomicky neaktivní celkem		15 591	6 658	8 933	
z toho	nepracující důchodci	7 521	2 860	4 661	
	žáci, studenti, učni	4 998	2 555	2 443	
Osoby s nezjištěnou ekonomickou aktivitou		1 453	913	540	

„Zdroj:“ www.czso.cz

Tab. č. 10: Charakteristika dojíždění do škol a zaměstnání

Vyjíždějící do zaměstnání a škol			Celkem
Vyjíždějící celkem			5 801
v tom	vyjíždějící do zaměstnání		3 392
	v tom	v rámci obce	1 687
		do jiné obce okresu	3 167
		do jiného okresu kraje	376
		do jiného kraje	513
		do zahraničí	58
		vyjíždějící do škol	
	v tom	v rámci obce	717
		mimo obec	1 692

„Zdroj:“ www.czso.cz

Tab. č. 11: Charakteristika domácností

Hospodařící domácnosti podle typu			Hospodařící domácnosti	
Hospodařící domácnosti celkem			13 692	
v tom:	tvořené 1 rodinou		8 682	
	v tom	úplné	bez závislých dětí	4 066
			se závislými dětmi	2 989
		neúplné	bez závislých dětí	756
			se závislými dětmi	871
	tvořené 2 a více rodinami		217	
	domácnosti jednotlivců		4 274	
	vícečlenné nerodinné domácnosti		519	

„Zdroj:“ www.czso.cz

Tab. č. 12: Charakteristika nezaměstnanosti v území ORP

NEZAMĚŠTNANOST	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Evidovaní uchazeči o zaměstnání	1 239	1 292	1 232	811	552	687	1 260	1 216	961
z toho (%):	1,28	1,26	1,48	2,65	4,29	2,59	1,02	1,09	1,49
občané se zdravotním postižením	15,8	16,3	18,2	21,5	23,7	17,8	12,8	13,2	14,3
z toho (%):	0,86	0,73	0,56	0,53	0,96	1,11	0,60	0,58	0,55
absolventi	10,7	9,4	6,9	4,3	5,3	7,6	7,6	7,1	5,3
z toho (%):	1,66	1,93	2,40	3,83	3,39	1,15	0,84	1,55	2,49
osoby s délkou evidence nad 12 měsíců	20,6	25	29,6	31,1	18,7	7,9	10,6	18,8	23,9
Volná pracovní místa	120	76	163	299	385	247	65	105	52
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	10,3	17	7,6	2,7	1,4	2,8	19,4	11,6	18,5
Míra nezaměstnanosti (%) za ORP	7,23	7,53	6,81	4,44	2,95	3,83	7,3	6,82	5,39

„Zdroj:“ www.czso.cz

Pro území je typická poněkud nižší sídelní stabilita, jelikož jen necelých 47 % obyvatelstva se narodilo v obci současného trvalého bydliště. V rámci kraje i České republiky přibližně polovina obyvatelstva žije ve stejné obci, kde se narodilo. Malá stabilita území je typická zejména pro pohraniční horské obce, v Říčkách v Orlických horách nebo ve Zdobnici se více než 2/3 tamních obyvatel během života do obce přistěhovali, v Bartošovicích je to dokonce více než tři čtvrtiny obyvatel. Od posledního sčítání je patrný všeobecný trend poklesu počtu obyvatel, kteří se narodili v obci současného bydliště. Z hlediska vzdělanosti je na tom poněkud lépe podhůří, kde podíl obyvatel se středoškolským vzděláním přesahuje celostátní i ostatní průměry a podíl vysokoškoláků se těmto průměrům blíží. Je to opět způsobeno okresním městem, které má vyšší podíl vzdělanějších obyvatel než ostatní obce. V horské části je pak podíl obyvatel se středoškolským vzděláním a zejména pak vysokoškolským vzděláním výrazně podprůměrný.

Nejčteněji je v území zastoupena produktivní složka populace. Přibližně 7 obyvatel z 10 bylo ve věku 15-64 let, což odpovídá i zastoupení těchto obyvatel v rámci vyšších celků, kam sledovaný region náleží. V území se rovněž v souladu s celostátními tendencemi mění skladba obyvatelstva z hlediska rodinného stavu. Výrazně klesá zastoupení ženatých mužů a vdaných žen, všechny ostatní kategorie naopak zvyšují svoji váhu. U mužů byli nejčteněji zastoupeni svobodní, o něco méně pak ženatí, rozvedených byla přibližně desetina. U žen dosud mírně převažovaly vdané nad svobodnými, více než desetinu obyvatel pak tvořily rozvedené, ale i ovdovělé ženy.

Sčítání poprvé evidovalo i osoby bez bydliště. Ve správním obvodu Rychnov n/Kn bylo sečteno 19 bezdomovců, což je podprůměrný údaj mezi ostatními regiony.

V průběhu transformace průmyslu v 90. letech poklesl počet pracovních míst na celém území okresu. Růst nezaměstnanosti je následkem likvidace významné části lehkého, zpracovatelského, zemědělsko-potravinářského a strojírenského průmyslu a transformace v oblasti vlastnických vztahů v zemědělství. Míra nezaměstnanosti v devadesátých letech až do první poloviny roku 2001 poměrně

prudce stoupala. Zlom nastal na konci roku 2001, kdy nezaměstnanost začala klesat až na úroveň 2,3 % k 31.5.2008. Na tomto trendu se hlavní měrou podílely společnosti ŠKODA AUTO a.s. Kvasiny, ASSA ABLOY Rychnov, s.r.o., Rychnov nad Kněžnou a FEDERAL MOGUL a.s., Kostelec nad Orlicí, kde docházelo k navyšování počtu zaměstnanců. Od roku 2008 nastává v souladu s celostátními trendy a ekonomickou krizí neustálý vzestup nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti v území se však dlouhodobě pohybuje v pásmu pod celostátními i celokrajskými průměry a v posledních letech se spíše

udržuje na konstantní úrovni. V době SLDB 2011 bylo ve sledovaném území evidováno 1 270 nezaměstnaných, což značí 7,1 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Nízká nezaměstnanost je do velké míry ovlivněna pobočkou automobilového závodu ŠKODA v Kvasinách.

Při porovnání podílu nezaměstnaných v podhorské a horské části území je mezi nimi zřetelný rozdíl. V podhorské části, jejíž součástí je obec Kvasiny, činila míra nezaměstnanosti 6,3 % ekonomicky aktivního obyvatelstva, zatímco v horské části 8,6 %. V některých obcích, zejména v Orlických horách a jejich podhůří, se míra nezaměstnanosti dlouhodobě pohybuje nad hranicí 10 % (Orlické Záhoří, Liberk, Jahodov a především Bartošovice). Kromě zvyšování obecné míry nezaměstnanosti je stále velkým problémem situace některých skupin uchazečů, kteří jen obtížně hledají a nacházejí své uplatnění. Mezi tuto skupinu patří ženy, uchazeči se zdravotním postižením, základním vzděláním, uchazeči

nad 50 let věku, uchazeči z okrajových, zejména horských oblastí regionu. Z rozboru nezaměstnanosti vyplývá, že nejvíce jsou dlouhodobou nezaměstnaností postiženi uchazeči nad 50 let věku a se zdravotním postižením. Mezi trvale nejproblémovější region z hlediska míry nezaměstnanosti patří Rokytlicko s více než 10 % nezaměstnaností. Dalším podstatným faktorem, který každoročně ovlivňuje nezaměstnanost našeho regionu v podzimních měsících je vstup absolventů na trh práce. Pro tuto

skupinu uchazečů byl počet míst řadu let poměrně malý. Růst zaměstnanosti proto může být ovlivněn především rozvojem drobných, malých a středních podniků a využití příležitostí, které přináší rozvoj znalostní společnosti. Rovněž podpora vzájemné hospodářské spolupráce, poradenství, spolupráce mezi institucemi na trhu práce a podnikatelskými subjekty prostřednictvím koordinovaných a systémových opatření při modernizaci trhu práce umožní zmírnění složité situace, především v polské části příhraniční oblasti.

Jelikož v území převažují malé obce, velký význam má i dojíždka ekonomicky aktivních obyvatel za prací. Téměř polovina ekonomicky aktivních obyvatel musela za prací dojíždět mimo obec svého bydliště. Ve srovnání s ČR se jedná o nadprůměrný podíl, což odpovídá velikostní struktuře obcí ve sledovaném území. Pouze v okresním městě se jedná přibližně o třetinu obyvatel, v naprosté většině ostatních obcí se jedná o více než polovinu obyvatel, v některých obcích dokonce více než tři čtvrtiny obyvatelstva, které musejí dojíždět do zaměstnání mimo obec svého trvalého bydliště. Je pochopitelné, že čím dál větší počet obyvatel pak bude zvažovat, zda bude za takových podmínek (finanční náklady na dojíždění) jezdit do zaměstnání už proto, že výdělky se v tomto území pohybují výrazně pod celostátním průměrem.

Tab. č. 13: Charakteristika trhu práce v území ORP

EKONOMICKÉ SUBJEKTY SE SÍDLEM NA ÚZEMÍ ORP	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ekonomické subjekty celkem (podle Registru ek. subjektů)	7 315	7 372	7 414	7 489	7 603	7 786	7 447	7 579	7 635	7 685
Fyzické osoby celkem	6 217	6 240	6 243	6 301	6 365	6 502	6 126	6 235	6 273	6 301
z toho zemědělství podnikatelé	862	860	871	863	863	866	209	209	215	216
vyjádření v %	13,87	13,78	13,95	13,7	13,56	13,32	3,41	3,35	3,43	3,43
Právnícké osoby celkem	1 098	1 132	1 171	1 188	1 238	1 284	1 321	1 344	1 362	1 384
z toho obchodní společnosti	401	415	429	442	465	486	501	511	519	515
vyjádření v %	36,52	36,66	36,64	37,21	37,56	37,85	37,93	38,02	38,1	37,21
Podíl ekonomických subjektů podle vybraných odvětví ekonomické činnosti (%)										
Zemědělství, lesnictví a rybářství	14,1	14	14,1	13,8	13,6	13,6	6,7	7	7,4	7,7
Průmysl celkem	13,1	13	12,6	12,7	12,9	12,7	13,4	13,4	13,1	13,2
Stavebnictví	8,9	9	9,2	9,3	9,3	9,4	10,6	10,9	10,9	10,9
Obchod, ubytování, stravování a pohostinství	31,6	31	30,7	30,8	31	31,1	32,8	32,1	30,8	30

„Zdroj:“ www.czso.cz

V regionu není žádná dominantní oblast hospodářské činnosti. Relativně výrazně je dosud rozšířena zemědělská výroba. Vzhledem k méně příznivým přírodním podmínkám zejména v Orlických horách a jejím podhůří je však do značné míry závislá na dotační činnosti. Ze zaměstnaných nejvíce obyvatel pracovalo v průmyslu (36 %, zatímco v ČR jen čtvrtina všech zaměstnaných). V zemědělství pracovalo 4,5 % zaměstnaného obyvatelstva. I přes výraznější nárůst proti předchozímu období dosud vykazují relativně nižší podíl zaměstnanosti (ve srovnání s údaji za celou ČR) pracovníci ve službách a dalších odvětvích. V oblasti průmyslu převažuje strojírenská výroba, naopak dříve hojně rozšířený textilní průmysl byl výrazně utlumen. Pokud se týká velikostní struktury podniků, z hlediska oficiální statistiky převažují v území menší a střední podniky. Vzhledem k tomu, že podniky jsou evidovány podle sídla, není do údajů zahrnut závod Škoda Auto Kvasiny. V území tak podle údajů ČSÚ není ani jediný podnik s více než 1 000 zaměstnanci. Největší zaměstnavatelé k 31.12. 2011 byli ESAB Vamberk, s.r.o. (výroba drátěných výrobků, řetězů a pružin) a ASSA ABLOY Rychnov, s.r.o. (výroba zámků a kování) – oba v kategorii 500 -1000 zaměstnanců. Ostatní podniky již měly méně než 250 zaměstnanců. Nicméně fakticky je samozřejmě největším zaměstnavatelem kvasinská pobočka podniku Škoda, a.s, která zaměstnávala přibližně 5 000 pracovníků. V posledních letech byly některé závody nuceny rovněž ukončit svoji činnost, mezi nejvýznamnější patřil závod Porkert ve Skuhrově nad Bělou.

Podnikatelská činnost v území je ve srovnání s vyššími územními celky poněkud nižší, k datu sčítání v území působilo (v přepočtu na 1000 obyvatel) 50 podnikatelů bez zaměstnanců (OSVČ) a dalších 14 podnikatelů se zaměstnanci.

Určitým ohrožením do budoucna se může jevit značná orientace ekonomiky regionu na jeden závod - Škoda Auto v Kvasinách. I když současná ekonomická krize naštěstí zatím nezpůsobila v závodě výraznější problémy s poklesem počtu pracovních míst, v případě dalších potíží by se situace mohla změnit. Navíc se nejedná jen o tento závod, spousta dalších podniků je na automobilovém závodě závislá. Proto je potřebné pracovní příležitosti více diverzifikovat do většího množství odvětví.

D. Doprava

Dopravní dostupnost území není příliš dobrá. V regionu se nenachází žádná dálnice ani rychlostní silnice. K nejbližší dálnici (současné ukončení dálnice D11 nedaleko Hradce Králové) je to ze západního okraje regionu kolem 40 km, východ území má ještě podstatně větší vzdálenost. Z hlediska dopravní dostupnosti je výstižnější region rozdělit na 2 části. Zatímco v jihozápadní části území je dostupnost přeci jen výrazně vyšší, (ale zase s podstatně vyšším provozem a komunikace jsou často přetíženy), severovýchodní oblasti, zejména pak pohraniční hřeben Orlických hor jsou dostupné mnohem hůře. Regionem procházejí dvě silnice 1. třídy - I/11 v jižní části území ve směru západ-východ a I/14 v západní části ve směru sever (resp. severoseverozápad) - jih. Obě silnice se kříží ve Vamberku, po dokončení tří čtvrtin obchvatu města se zde nyní dopravní situace výrazně zklidnila.

Celková délka obou silnic 1. třídy v regionu je kolem 40 km (z toho cca 16 km silnice I/11 a přibližně 24 km silnice I/14). Síť silnic 2. a 3. třídy je mnohem hustší, problémem je spíše stav těchto komunikací. V souvislosti s provozem automobilového závodu v Kvasinách se sice některé z těchto komunikací modernizovaly a výrazně se zlepšila jejich kvalita, některé méně významné silnice však stále zůstávají ve špatném stavu. Zejména v Orlických horách pak zvyšují náklady na údržbu komunikací nepříznivé klimatické podmínky, reliéf i větší vzdálenosti mezi sídly. Velkým problémem jsou i chybějící

komunikace pro pěší podél frekventovaných silnic vedoucích do horských středisek či k průmyslovým podnikům. Estetika veřejných prostranství je narušena různorodými zastávkovými přístřešky, poškozeným mobiliářem a nevhodně volenými rostlinnými druhy.

Nejjihnější částí ORP prochází železniční trať 020, z ní pak vycházejí dvě lokální tratě (Častolovice–Rychnov nad Kněžnou–Solnice) a Doudleby nad Orlicí–Rokytnice v Orlických horách). Zatímco v případě trati Častolovice-Solnice je počet jednotlivých spojů zatím relativně vyhovující, v případě trati Doudleby-Rokytnice je tomu naopak, jsou snahy o utlumení provozu na této trati.

Žádné letiště se v regionu nenachází, nejbližší letiště pro pravidelnou osobní dopravu je v Pardubicích.

Po otevření hranic a přistoupení do Schengenského prostoru v rámci EU se zvýšil význam mezinárodní spolupráce. V regionu je jeden hraniční přechod pro mezinárodní provoz automobilů do 3,5 tuny (Orlické Záhoří/Mostowice) a jeden hraniční přechod pro malý pohraniční styk (Bartošovice v Orlických horách/Niemojów).

Dopravní obslužnost v regionu zajišťují firmy Audis Bus a ČSAD. Přestože stále může být problém dostat se zejména do a z odlehlých oblastí Orlických hor, četnost spojů se v posledních letech zvýšila a obslužnost většiny obcí je tak na mnohem lepší úrovni. Veřejná doprava je zavedena do všech obcí řešeného území, většinou se jedná o místní autobusové linky. Zastávka dálkových autobusů je zřízena v 11 obcích a železniční doprava je zavedena do 10 obcí území (většinou se však jedná o obce, které mají zároveň i dálkové autobusové linky). Problémem však je malá frekvence autobusů v periferních oblastech zejména v některých odlehlých částech Orlických hor. Často do nich zajíždí jen několik spojů denně.

E. Těžba nerostných surovin, průmyslová výroba a stavebnictví, řemesla a jiné drobné podnikatelské aktivity, komerční služby a maloobchodní sféra, inovace

Geologická stavba ORP Rychnov nad Kněžnou je tvořena soustavou Českého masivu - slítnité horniny, křídové opuky, spraše, vápenité nivní uloženiny.

Severní část území - Orlické hory - lužickou vrchovinou - ruly, svory, fylity, karbonátové horniny.

Území ORP není bohaté na suroviny - nevyskytují se zde zdroje rud a energetických surovin.

Surovinové bohatství je zejména ve stavebních surovinách jako stavební kámen a drcené kamenivo. Těžba kamene pro ušlechtilou výrobu se nachází v obci Záměl. V oblasti Masty se ložisko nachází blízko osídlení a tudíž jsou zde trhačí práce omezeny, jde tedy o omezený zdroj. Ložisko v Potštejně má velký předpoklad pro dlouhodobou těžbu, ale rozšiřování tohoto těžebního prostoru musí respektovat ekologicky cenné plochy a zástavbu obce Proruby.

Ložiska v Javornici a Pěčíně nejsou v současné době těžena. Pokud jde o dobývací prostor v Pěčíně, byl zrušen. Těžené ložisko nevyhrazených nerostů je v Záměli. Prognózní zdroje těchto nerostů - Třebešov, Černíkovice a Vamberk - Doudleby nad Orlicí.

Hospodářsko ekonomická struktura ORP má v západní části průmyslově zemědělský charakter, ve východní podhorské a horské oblasti převládá lesní hospodářství. V obou částech území je výrazně zastoupen sektor obchodu a služeb. V průmyslové a stavební výrobě mají vysoké zastoupení Kvasiny, Solnice a Vamberk. V terciárním sektoru má naopak zastoupení Rychnov nad Kněžnou.

Významnými centry průmyslové výroby jsou Kvasiny, Solnice, Rychnov nad Kněžnou, kde se průmyslová zóna rozkládá převážně v jihozápadní části města, Vamberk, Třebešov a Lupenice - v těchto lokalitách jsou subjekty v oblasti strojírenství, dřevařství, textilní či potravinářské výroby. Např. firma MADOS MT s.r.o. sídlící v Lupenici a zabývající se výstavbou pozemních a inženýrských staveb, MATRIX a.s., Třebešov - pilařská výroba a impregnace dřeva, již mnohokrát zmíněná ŠKODA AUTO a.s.- závod Kvasiny, ASSA ABLOY Rychnov, s.r.o., kde se vyrábějí zámky a kování, ESAB Vamberk, s.r.o. - výroby zboží z drátů. Rokytnice v Orlických horách má silný potenciál drobných výrobců a řemeslníků. Tradiční řemeslnou výrobu prezentuje také Vamberk a jeho Vamberecká krajka. Ve venkovském prostoru převládá orientace na zemědělství a lesnictví.

F. Ekologická situace a ochrana životního prostředí, zemědělství a lesnictví

Zemědělství prošlo zásadní restrukturalizací, která ovlivnila vlastnické a organizační struktury. Ze zemědělství odešlo velké množství pracovníků v důsledku snížení produkce a tlaku na růst produktivity práce. Výsledkem je relativně vysoký počet obyvatel, kteří ztratili na venkově zaměstnání. Pokles

koupěschopné poptávky se odrazil ve snížení nabídky služeb. Rozšíření spektra ekonomických aktivit, rozvoj služeb a cestovního ruchu, včetně venkovské turistiky nebo aktivit na podporu péče o přírodu a krajinu přispěje k udržitelnému rozvoji venkovského prostoru a posilování zaměstnanosti. V současné době patří území z hlediska přírodních a ekonomických podmínek pro organizaci a provoz zemědělské výroby mezi méně významná zemědělská území České republiky. Převažuje zde území s relativně hodnotným zemědělským půdním fondem a s příznivými terénními a klimatickými podmínkami.

V okrese Rychnov nad Kněžnou se uplatňují především méně intenzivní zemědělské oblasti bramborářská a horská (75 %), pouze okrajově se vyskytuje i výrobní oblast řepařská (méně než 25 %).

K 31.12.2013 se zde nacházelo cca 53 000 ha zemědělské půdy, z toho na území ORP téměř

27 tis. ha, což je přibližně 52 % celkové rozlohy území. Její přírodní složení má dobré předpoklady pro rozvoj zemědělské výroby. Více než polovinu zemědělské plochy tvoří orná půda, mezi jednotlivými obcemi v území jsou však značné rozdíly. Rostlinná výroba je orientována především na produkci obilovin a krmných plodin, z technických plodin je nejrozšířenější pěstování brambor, řepky a olejnin. Živočišná výroba je zaměřena na chov skotu a prasat.

Při posouzení současného stavu zemědělské výroby narážíme na dědictví socialistické éry, kdy v krajině vyrostla gigantická betonová síla, velkokapacitní kravíny, sklady a další objekty zemědělské velkovýroby dnes zchátralé a hyzdící venkovskou krajinu. V rámci zvyšování zemědělské produkce se do půdy dodávalo neúměrné množství umělých hnojiv. Provádělo se plošné odvodnění pozemků a likvidace volně rostoucí zeleně v rámci náhradních rekultivací. Tento způsob hospodaření negativně ovlivnil vývoj krajiny a narušil přírodní podmínky pro přirozený vývoj živočichů i rostlin. Dlouhodobě platí, že území patří v rámci České republiky mezi oblasti s nejnižšími hodnotami z hlediska znečištění životního prostředí. Po roce 1990 došlo k poklesu koncentrací emisí ze stacionárních zdrojů, více se vyskytují pouze emise NO_x zásluhou zvýšené automobilové dopravy, i tak jsou však podprůměrné.

V rámci regionu se nacházejí 2 stanice, které měří sledované koncentrace emisí v ovzduší – městská stanice v Rychnově nad Kněžnou a pak stanice Šerlich na hřebeni Orlických hor. V roce 2010 byly průměrné roční koncentrace oxidu dusíku na Šerlichu jen 6,2 mikrogramů na 1 m³, v Rychnově n/Kn 15 µg/m³, ale např. na některých stanicích v centru Prahy i přes 50 µg/m³. Nejvyšší 24 hodinová koncentrace polévatého prachu na Šerlichu byla 45,5 µg/m³, v Rychnově n/Kn 89,0 µg/m³, přitom na Kladensku dosahovala i přes 300 µg/m³. Podobné je to i s hodnotami oxidu siřičitého. V roce 2010 dosahovala max. denní koncentrace na Šerlichu 26,4 µg/m³, v Rychnově n/Kn 47,2 µg/m³, zatímco v Karviné 134,3 µg/m³.

Geologické podloží v podhůří Orlických hor způsobuje nepatrně vyšší riziko výskytu radonu. Soustavně však probíhá jeho měření a zvýšené hodnoty se již téměř nevyskytují.

Severovýchodní část území se nachází v CHKO Orlické hory, velký podíl území je rovněž zahrnut do chráněných oblastí přirozené akumulace vod (CHOPAV).

Na území není žádná spalovna odpadů, skládka odpadů je pouze v obci Potštejn.

Všechna 4 města v území mají svoji čistírnu odpadních vod, jako poslední byla uvedena do provozu v roce 2007 ČOV v Solnici.

G. Technická infrastruktura (elektroenergetika, plynárenství, teplárenství, dálkovody, telekomunikace, vodovody a kanalizace pro veřejnou potřebu, odpadové hospodářství, vodní hospodářství, ochrana před povodněmi a živelními pohromami)

Z 32 obcí regionu bylo v roce 2006 napojeno na vodovod 27 obcí, tzn. v pěti obcích ještě nebyl zřízen veřejný vodovod. Jedná se však o velmi malé obce, protože tvoří jen cca 3 % obyvatelstva území. Kanalizaci vč. ČOV mělo 11 obcí, na plyn bylo napojeno 15 obcí. Specifickým problémem v této oblasti je zásobování obyvatel s časově omezeným pobytem (převážně rekreatanti). V podmínkách okresu se tato problematika sezónního nárůstu týká zejména horských středisek v Orlických horách - Bartošovice, Bystré, Deštné, Javornice, Nedvězí, Olešnice v Orlických Horách, Orlické Záhoří, Pěčín, Rokytnice v O.h., Rybná n. Zd., Říčky v O.h., Sedloňov, Slatina n. Zd., Zdobnice. Jde převážně o krátkodobé špičky v období prázdnin, kdy počty rekreatantů výrazně převyšují počet trvale bydlících obyvatel. Nařízením vlády č. 85 /1981 Sb. byly vyhlášeny chráněné oblasti přirozené akumulace podzemních vod. V řešeném území se nachází tři CHKO CHOPAV. Jsou to: CHOPAV Orlické hory - hranice této oblasti jsou totožné s hranicemi CHKO Orlické hory CHOPAV Východočeská křída - navazuje bezprostředně na hranici CHOPAV Orlické hory a její západní hranice odděluje pouze území kolem Týniště n. O.

CHOPAV Žamberk – Králíky - v území bývalého okresu RK zasahuje pouze malou oblast kolem Rokytnice v O.h. v jihovýchodní části. Souhrnně lze konstatovat, že v chráněných oblastech přirozené

akumulace podzemních vod se nachází cca 80 % řešeného území. Na stokové systémy zakončené uvedenými čistíci zařízeními je napojeno 42 360 trvale bydlících obyvatel okresu, tj. 54 % (údaj z r. 2005). Ze 187 obcí a místních částí na území bývalého okresu Rychnov nad Kněžnou má stokový systém zakončený čistírnou odpadních vod 26 obcí, tj. pouze ve 14 % z celkového počtu obcí. Lze však konstatovat, že města s počtem trvale bydlících obyvatel přesahujícím 2000 jsou všechna napojena na čistíci zařízení. V menších obcích, vzniklé jednotné kanalizace, jsou nevyhovujícího technického stavu i s ohledem na způsob výstavby (akce Z). Nelze vyloučit i připojení nemovitostí do těchto kanalizací bez předčištění.

H. Rekreace, památky a cestovní ruch

Region má hluboké kulturní a historické tradice, což významně ovlivňuje jeho atraktivitu. Nalezneme zde památkové objekty a soubory objektů, které reprezentují téměř všechny umělecké slohy a období, počínaje středověkem až po 20. stol. Mezi nejzajímavější patří hrady, zámky a četné objekty sakrální architektury a poutní místa. V oblasti se na mnoha místech pořádají kulturní a společenské akce regionálního i republikového významu (filmové, divadelní a hudební festivaly a přehlídky, historické tradiční akce, sportovní akce atd.). Se specifickými problémy památkové péče se setkáváme v pohraniční oblasti, vymezené zhruba hranicí: Bartošovice v Orlických horách, Rokytnice v Orlických

horách, Nebeská Rybná, Rampuše, Hláška a Liberk. Území je případem pohraniční horské vysídlené oblasti, ve které se po 2 světové válce nepodařilo, přes řadu podniknutých opatření, zastavit trvalý pokles obyvatel. Tento vývoj je nyní umocněn omezováním dostupností těchto území veřejnou

hromadnou dopravou a dalšími problémy. Z hlediska ochrany kulturního dědictví můžeme území pokládat za ohrožené. Zde lokalizované památky se ve větší míře nacházejí v zanedbaném technickém stavu a v důsledku zaostávání oblasti hrozí další zhoršení situace.

Na území ORP se k 5. listopadu 2013 nacházelo 60 ubytovacích zařízení, které však byly soustředěny jen do 12 obcí (podle průběžně aktualizované databáze Hromadných ubytovacích zařízení v České republice). Znamená to, že většina obcí regionu na svém území žádné ubytovací zařízení neměla. Hromadná ubytovací zařízení jsou výrazně koncentrována do několika obcí v Orlických horách.

V pěti horských obcích (Bartošovice v Orl. horách, Orlické Záhoří, Rokytnice v O. h., Říčky v O. h. a Zdobnice) mají 70 % všech ubytovacích zařízení.

Z hlediska kvality ubytovacích zařízení je region vybaven dobře, nalezneme zde v podstatě všechny typy ubytovacích zařízení. Nacházejí se zde tři čtyřhvězdičkové hotely (Panorama a Studánka v Rychnově n/Kn a Krajka ve Vamberku), dále 8 hotelů se třemi hvězdičkami, 4 dvouhvězdičkové hotely a 5 hotelů s jednou hvězdičkou. V území je rovněž 18 penzionů (z toho ale 6 v Orlickém Záhoří a 4 v Rokytnici) a 17 turistických ubytoven (opět takřka výhradně v Orlických horách). Ve 27 případech nebyl druh ubytování specifikován, kromě toho je na území 1 chatová osada v Potštejně.

Problém je spíše s kapacitou ubytovacích zařízení. Ze všech vyjmenovaných je jediné zařízení s kapacitou větší než 50 pokojů, a to domov mládeže v Rychnově. Necelá polovina ubytovacích zařízení má kapacitu 11-50 pokojů, většina je jen maximálně desetipokojových. Pouze v Rychnově n/Kn výrazně

převažují ubytovací zařízení s alespoň 11 pokoji.

Při srovnání počtu zařízení s vyššími územními celky se jeví celkové počty i kapacity zařízení jako mírně nadprůměrné. V přepočtu na obyvatele je v ORP ve srovnání okresu Rychnov n/Kn a celé republiky více ubytovacích zařízení, pokojů i lůžek v nich (pouze Královéhradecký kraj má tyto údaje ještě vyšší především zásluhou Krkonoš). Nadprůměrná vybavenost je však jen v několika obcích Orlických hor, ve většině ostatních se však jeví jako podprůměrná. Na území ORP bylo koncem roku 2011 pro hosty připraveno celkem 2 371 lůžek v 773 pokojích.

Údaje o počtu a kapacitě ubytovacích zařízení pro turisty však neukazují počty návštěvníků. Zde jsou k dispozici poslední data za rok 2010, která dosvědčují, že ORP navštívilo 27 637 hostů a ti zde přenocovali celkem 80 222 krát. Průměrná doba přenocování v území je tedy 2,9 noci, což přibližně odpovídá údajům za vyšší celky. V horských územích je doba přenocování větší, kolem 4 nocí. V relativním srovnání s údaji za ČR a zejména za Královéhradecký kraj je počet hostů i přenocování znatelně nižší (přibližně poloviční). Pokud tedy zohledníme jak kapacity ubytovacích zařízení a lůžek v nich na straně jedné, tak i počty turistů a jejich přenocování na straně druhé, vyjde nám přibližná využitelnost těchto lůžek. Ta je v regionu mnohem nižší (jen kolem 9 %) ve srovnání s krajem a zejména ČR. Je samozřejmé, že se jedná o velmi hrubý údaj, ve skutečnosti bude využitelnost lůžek vyšší, protože ne všechna zařízení slouží turistům během celého roku apod. Nicméně rozdíly při srovnání územních celků by měly zůstat podobné.

2.1.3. Územní plánování obcí a kraje, širší vztahy území

Následující tabulka uvádí počty obcí s platným územním plánem a strategickým plánem (programem rozvoje obce nebo jiným koncepčním dokumentem řešící rozvoj) v rámci správního obvodu.

Tab. č. 14: Územní a strategické plánování

Název údaje	Hodnota	% z celkového počtu obcí
Počet obcí s platným územním plánem	32	100
Počet obcí s plánem v přípravě	4	12,5
Počet obcí se strategickým plánem (nebo programem rozvoje obce)	32	100

„Zdroj:“ Vlastní šetření.

Platný územní plán mají všechny obce na území ORP. 28 z nich má územně-plánovací dokumentaci zpracovanou v souladu s platnou legislativou,

4 obce-Byzhradec, Orlické Záhoří, Bartošovice v Orlických horách a Slatina nad Zdobnicí využívají územní plán pořízený podle předcházejících právních předpisů, který je platný do r. 2020. V současné době však tyto obce zahajují práce na nové územně-plánovací dokumentaci.

Se zásadami územního rozvoje kraje je možné se seznámit na webových stránkách příslušného krajského úřadu. K dalším významným dokumentům z hlediska územního plánování patří územní plány obcí, strategické plány rozvoje obcí, strategické plány rozvoje dobrovolných svazků obcí, integrovaná rozvojová strategie MAS Sdružení SPLAV, koncepční dokumenty CHKO Orlické hory, Program rozvoje Královéhradeckého kraje a jeho dílčí analýzy a strategie, strategické dokumenty celostátního a evropského významu.

Z územního plánování na úrovni obcí (územní plány jednotlivých obcí), kraje (zásady územního rozvoje) a státu (politika územního rozvoje) plynou následující významná omezení, příležitosti či limity - státní hranice s Polskem na severovýchodě regionu, Chráněná krajinná oblast Orlické hory, maloplošná chráněná území, ochranná pásma komunikací, inženýrských sítí, vodních zdrojů, záplavové oblasti, územní rezervy.

Regionem okrajově procházejí komunikace 1. tř. E 11 a E 14. České dráhy zde provozují tři regionální tratě 021, 022 a 023. Regionální silniční i železniční komunikace napojují region na komunikace vyššího stupně. Území nemá letiště, řeky jsou nesplavné. Územím neprobíhají inženýrské sítě nadregionálního významu. Významnou skutečností je státní hranice s Polskem o délce, která lemují severovýchod území. Přírodní hranice je tvořena řekou Divokou Orlicí a dále hřebenem Orlických hor,

což vytváří bariery mezi územím Polska a České republiky. Počet mostů a dalších možností přechodu pro pěší i automobilisty se zvětšuje.

2.1.4. Aktéři regionálního rozvoje

Následující tabulka popisuje stručně klíčové aktéry rozvoje území správního obvodu.

Tab. č. 15: Popis klíčových aktérů

Název údaje	Počet aktérů toho druhu	Komentář
Město Rychnov nad Kněžnou. Město Vamberk. Město Solnice. Město Rokytnice v Orlických horách.	4	Rychnov nad Kněžnou je největším městem regionu a také jeho přirozeným centrem. Je pověřenou obcí 3.typu, sídlem regionální správy a samosprávy, nemocnice a středních škol, místem koncentrace obchodu a služeb. Město Vamberk je centrem průmyslu s největší koncentrací pracovních míst. Je křižovatkou hlavních dopravních tahů Hradec Králové-Ústí nad Orlicí, Hradec Králové-Žamberk a Rychnov nad Kněžnou-Ústí nad Orlicí, Žamberk. Město Solnice je rychle se rozvíjejícím střediskem průmyslové zóny Škoda-Auto Kvasiny. Je místem výstavby bytových a rodinných domů a podregionálním centrem obchodu a služeb. Město Rokytnice v Orlických horách je jediným městem horské části regionu. Je spádovým centrem obchodu, služeb, zdravotnictví, školství a dopravy celé západní části Orlických hor. Je to však i město s nejvyšší nezaměstnaností v regionu.
Obec Orlické Záhoří. Obec Potštejn. Obec Kvasiny.	3	Obec Orlické Záhoří je rozvíjejícím se centrem turistiky a příhraničních aktivit v horské části regionu. Obec Potštejn je tradičním letoviskem a centrem turistiky podhorské části regionu. V obci je význačný hrad, zámek, tábořiště a objekty lidové architektury. Obec Kvasiny je sídlem největšího zaměstnavatele regionu, závodu Škoda Auto. Je místem překotných změn v dopravě, technické infrastruktuře, charakteru

		zástavby a hustoty osídlení.
Ostatní obce SO	25	Obce v regionu podle svých možností zajišťují co nejlepší životní podmínky svým občanům. Jsou správci komunikací 3.třídy, provozovateli základních a mateřských škol, zařízení sociální péče a služeb.

Název údaje	Počet aktérů toho druhu	Komentář
Královéhradecký kraj	1	Královéhradecký kraj zajišťuje politickou a administrativní samosprávu a přenesenou státní správu na území regionu. Zajišťuje správu a údržbu silnic 2. třídy, je zřizovatelem středních a dalších škol, nemocnic, zařízení sociální péče. Systémem grantů a přímé podpory finančně podporuje subjekty na svém území. Pro komplexní rozvoj celého svého území zpracovává koncepční dokumenty.
Česká republika	1	ČR zajišťuje státní správu na území regionu. Je investorem rozvoje průmyslové zóny Škoda-Auto v Kvasinách a dopravních staveb v regionu. Zajišťuje správu komunikací 1.třídy.
Státní instituce - Úřad práce		Úřad práce v Rychnově nad Kněžnou je významnou institucí zaměstnanosti v regionu.
Dobrovolný svazek obcí Rychnovsko a Orlické hory	2	Dva největší DSO v regionu. Nejstarší DSO Orlické hory přináší ideové i finanční impulzy k rozvoji Orlických hor a obcí a jejich území. DSO Rychnovsko začleňuje většinu obcí na území ORP a je především informační, diskusní a správní platformou obcí.
MAS Sdružení SPLAV	1	Sdružení SPLAV je úspěšnou místní akční skupinou, která spojuje ve svých řadách zástupce veřejného i soukromého sektoru. Pracuje na území všech obcí Rychnovska a na jejich území přináší finanční prostředky z dotačních fondů ČR a EU na realizaci různých projektů.
Zaměstnavatelé - Škoda Auto, ESAB, ASSA ABLOY	3	Největší zaměstnavatelé regionu mají celostátní, resp. evropskou a světovou působnost. Zajišťují stabilní vysokou životní úroveň občanů v regionu.
Střední školy - Gymnázium Rychnov nad Kněžnou, Střední průmyslová škola Rychnov nad Kněžnou	2	Jediné střední školy na území ORP zajišťují středoškolské vzdělávání velké části mládeže regionu.
Regionální hromadná doprava - ČSAD, Audis Bus, České dráhy	2	Regionální dopravci zajišťují dopravu mezi obcemi a spojení se vzdálenějšími centry.

„Zdroj:“ Vlastní šetření.

2.2. Souhrnná SWOT analýza území správního obvodu

Tab. č. 16: SWOT analýza

Silné stránky:	Slabé stránky:
<ul style="list-style-type: none"> • převaha tradičních samostatných obcí, venkovský způsob života v přírodním prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečná obslužnost horských a malých obcí veřejnou dopravou, klesající počet cestujících
<ul style="list-style-type: none"> • nízká míra nezaměstnanosti 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečné spojení se vzdálenějšími centry rychlostní dopravou
<ul style="list-style-type: none"> • vysoká naděje dožití 	<ul style="list-style-type: none"> • zvyšující se produkce odpadů
<ul style="list-style-type: none"> • malé procento osob na okraji společnosti, malý počet sociálně vyloučených lokalit, sociální stabilita 	<ul style="list-style-type: none"> • velký podíl osob dojíždějících za prací mimo svou obec
<ul style="list-style-type: none"> • vysoká míra bezpečnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • trvalý úbytek obyvatelstva zejména migrací
<ul style="list-style-type: none"> • velký počet bytů v rodinných domech a v osobním vlastnictví 	<ul style="list-style-type: none"> • zhoršující se věková struktura obyvatelstva, zvyšování počtu samostatně žijících osob
<ul style="list-style-type: none"> • dobrá vnitroobecní i meziobecní spolupráce, pokrytí území svazky obcí 	<ul style="list-style-type: none"> • nízký podíl středo a vysokoškoláků, nemožnost vysokoškolského studia přímo v regionu
Příležitosti:	Hrozby:
<ul style="list-style-type: none"> • využití polohy regionu k zintenzivnění dopravního spojení a spolupráce s Polskem 	<ul style="list-style-type: none"> • zhoršování životního prostředí, zvyšování produkce odpadů, emisí, kvality vod, narušení rovnováhy v krajině
<ul style="list-style-type: none"> • zvýšení ochrany životního prostředí sídel, realizace opatření k snížení dopravní zátěže obcí, emisí z průmyslových závodů, zápachu ze zemědělské výroby, ochrana sídel a krajiny před povodněmi 	<ul style="list-style-type: none"> • odchod inteligence z území
<ul style="list-style-type: none"> • posílení veřejné správy v péči o znevýhodněné občany, opuštěná a týraná zvířata a životní prostředí zapojením a podporou dalších subjektů 	<ul style="list-style-type: none"> • zvyšování kriminality a nehodovosti v důsledku velkého počtu dojíždějících zaměstnanců, rasová a národnostní nesnášenlivost
<ul style="list-style-type: none"> • obnova tradičních sociálních vazeb v rodinných i obecních komunitách, posílení odpovědnosti obcí za znevýhodněné občany a odpovědnosti občanů za prosperitu obce 	<ul style="list-style-type: none"> • ukončení funkčnosti inženýrských a dopravních sítí
<ul style="list-style-type: none"> • podpora aktivit spolupráce obcí, podnikatelů a neziskového sektoru k posílení ekonomické a sociální stability regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • rušení spojů a linek veřejné dopravy
<ul style="list-style-type: none"> • posílení stabilizace občanů dostatečnou nabídkou základních služeb a vytvářením různorodých pracovních míst s alternativními úvazky 	<ul style="list-style-type: none"> • vysídlování horských a malých obcí regionu

Do SWOT analýzy byly vybrány pouze jevy, které je možné řešit na úrovni regionu. Hlediska dostatku finančních prostředků, legislativní podpory politické vůle, stability a kontinuity tak nejsou ve SWOT analýze zmíněna,

přestože jsou pro úspěšný rozvoj tohoto i všech dalších regionů v ČR nezbytná. Údaje, ze kterých SWOT vychází, byly převzaty z relevantních statistických přehledů ministerstev ČR a Královéhradeckého kraje a ze sčítání občanů 2012.

Strategie rozvoje území ORP je založena na vyváženém rozvoji celého území regionu při respektování principů dlouhodobě udržitelného rozvoje. Jen takový přístup může zajistit stabilní ekonomický růst při současném šetrném využívání přírodních zdrojů, respektování sociálních potřeb obyvatelstva a ochraně životního prostředí.

Silné stránky území spočívají zejména v poměrně stabilizované ekonomické základně s dlouhodobou průmyslovou tradicí a vysokou mírou zaměstnanosti, stabilizovaném a spokojeném obyvatelstvu obcí podhůří, dobrém životním prostředí a ve velkém množství přírodních a kulturně historických atraktivit. Silné stránky mají trvalý charakter a ORP na nich může do budoucna úspěšně stavět při dalším rozvoji svého území.

Mezi **slabé stránky**, které představují handicap pro další rozvoj, patří nedostatky v oblasti zajištění veřejných služeb, nevyhovující dopravní a technická infrastruktura, chybějící komplexní systém celoživotního učení, který by propojil nabídku vzdělávací sféry s potřebami jednotlivých zaměstnavatelů, jednostranná orientace ekonomicky činných subjektů na strojírenskou výrobu a malá samostatná podnikatelská aktivita občanů. Tyto oblasti bude nutné v rámci realizace strategie zlepšit a dále rozvíjet, protože se jedná o důležité oblasti brzdící rozvoj regionu.

Na druhé straně se regionu nabízejí reálné **příležitosti**, jejichž efektivní využití se může stát významným impulsem pro další rozvoj všech oblastí lidské činnosti.

Území ORP může využít své geografické polohy pro rozvoj přeshraniční spolupráce, svých přírodních a kulturních krás může využít k rozvoji volnočasových aktivit svých obyvatel a k rozvoji cestovního ruchu i jeho netradičních forem. Zdravé životní prostředí je samo o sobě zárukou kvality života občanů, je však potřeba ho chránit před nevhodnými vlivy.

Pro zvýšení výkonnosti a konkurenceschopnosti ekonomiky lze využít aktivní občany se zkušenostmi z oblasti zemědělské i nezemědělské sféry

a napomoci jim k samostatné podnikatelské činnosti. V souvislosti s rostoucí cenou surovin se jeví jako perspektivní ty obory, které mohou využít svých materiálních a lidských kapacit pro širší využití

alternativních a obnovitelných zdrojů energie. K rozvoji lidských zdrojů a snížení nezaměstnanosti některých skupin obyvatel je možné využít poměrně hustou síť škol a stávajícího školícího personálu a vytvořit tak efektivní systém celoživotního učení. Prosperující průmyslové i zemědělské podniky mohou vytvářet alternativní pracovní místa i pro různě znevýhodněné občany.

Region jako každé jiné společenství obyvatel je ohrožen řadou rizik, která mohou mít dopad zejména tam, kde jsou slabiny, a tam, kde z dlouhodobého hlediska nebudou využity ty příležitosti, které mohou být pro jeho další rozvoj klíčové. Zcela zásadní faktory jsou ekonomická výkonnost a konkurenceschopnost a respektování zásad udržitelného rozvoje. **Hrozby** spočívají zejména ve zhoršování životního prostředí, nízké atraktivitě regionu pro investory a návštěvníky z důvodu špatné dopravní a technické infrastruktury a obslužnosti, ekonomickém zaostávání v důsledku jednostrannosti a ztráty konkurenceschopnosti místní ekonomiky a zemědělství a nedostatku kvalifikovaných a motivovaných zaměstnanců.

2.3. Návrhová část pro všechny oblasti rozvoje regionu

2.3.1. Vize, cíle, prioritní oblasti

Obce ze správního území ORP Rychnov nad Kněžnou navzájem dlouhodobě spolupracují na několika platformách:

1. V roce 2004 vznikla Místní akční skupina Sdružení SPLAV, která sdružuje 30 z 32 obcí regionu. Je svou podstatou v území jedinečným subjektem. Protože má rozmanitou členskou základnu složenou jak ze zástupců veřejné správy (obvykle starostů obcí), tak i podnikatelského a neziskového sektoru a žádná ze zájmových skupin nesmí mít většinu. Všichni členové MAS jsou lidé místní, znalí prostředí. Jejich rozhodování je vždy kolektivní, veřejné, založené na předem dohodnutých pravidlech. V rámci svého zapojení do místní akční skupiny obce spolupracují na společných strategiích rozvoje, formulují společné priority a cíle a hledají opatření, jak jich dosáhnout.
2. V roce 2004 byl založen i Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Rychnovsko. Také on sdružuje většinu obcí ORP – 30 z 32), které spolupracují na základě společného strategického plánu rozvoje území. Společně jej i naplňují projekty údržby zeleně, nákupů drobné techniky, přeshraniční spolupráce s polskými obcemi atp.
3. Od roku 2003 spolupracují obce i v rámci příslušnosti do správního obvodu obce s rozšířenou působností Rychnov nad Kněžnou. Jejich spolupráce se týká zejména oblasti státní správy a samosprávních činností – předávání informací, odborného a metodického vedení, zajišťování potřebných odborných nebo nákladných činností, atp.
4. Odjakživa spolupracují obce mezi sebou i neformálně, mimo oficiální seskupení a strategické dokumenty. Jejich spolupráce je založena na sdílení stejných úkolů ve veřejné správě jim svěřeného území a probíhá formou výměny zkušeností, společných postupů, dělby práce, atp.

Tyto zkušenosti předurčují obce k plnění významné role při rozvoji regionu. Proto se také obce pokládají za zodpovědné zástupce občanů Rychnovska schopné je vést ke společnému prospěchu. S tímto předpokladem obce Rychnovska stanovily své cíle i pro období 2014-2023.

Tab. č.17: Vizualizace vize, oblastí a cílů – obecná

Mise		
VYUŽÍT NOVÉ PODNĚTY ROZVOJE K PROHLoubENÍ SPOKOJENOSTI A KVALITY ŽIVOTA V REGIONU ZA SPOLEČNÉ ÚČASTI VŠECH OBČANŮ A PŘI DODRŽENÍ ZÁSAD UDRŽITELNÉHO ROZVOJE		
Vize		
SPOLUPRÁCE – SPOLEČNÁ CESTA K PROSPERITĚ ÚZEMÍ		
Strategické cíle		
ZLEPŠENÍ KVALITY ŽIVOTA OBČANŮ A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	ZLEPŠENÍ DEMOGRAFICKÉ STRUKTURY A SOCIÁLNÍ SITUACE OBČANŮ	ZVÝŠENÍ POČTU A ROZMANITOSTI PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT
Prioritní osy		
ENVIRONMENTÁLNÍ	SOCIÁLNÍ	EKONOMICKÁ
Prioritní oblasti		
A. PROSTŘEDÍ	B. OBČANÉ	C. PODNIKÁNÍ
Cíle		

1. Zachování venkovského a přírodního charakteru regionu, omezení novostaveb v extravilánu obcí, využívání stávajících objektů.	1. Obnova tradičních sociálních vazeb v rodinných i obecních komunitách, posílení odpovědnosti obcí za znevýhodněné občany a odpovědnosti občanů za	1. Zvýšení propagace regionu jako místa pro trvalý život i turistiku ve venkovském prostoru.
2. Zlepšení životního prostředí sídel, realizace opatření k snížení dopravní zátěže, znečišťování působením průmyslové a zemědělské výroby a dalších negativních vlivů.	2. Zavedení a podpora alternativních přístupů k výchově a vzdělání, rozmanitosti a přístupnosti vzdělávacích programů a institucí, učňovského školství a vzdělávání 3. věku.	2. Posílení stabilizace občanů dostatečnou nabídkou základních služeb a vytvářením různorodých pracovních míst s alternativními úvazky.
3. Ochrana sídel a krajiny před povodněmi a dalšími krizovými situacemi.	3. Posílení veřejné správy v péči o znevýhodněné občany, opuštěná a týraná zvířata a životní prostředí zapojením a podporou dalších subjektů.	3. Rozšíření aktivit spolupráce obcí, podnikatelů a neziskového sektoru k posílení ekonomické a sociální stability regionu.
4. Ochrana zemědělské a lesní půdy, přírodních porostů a prvků, vod, rostlin i živočichů v krajině.	4. Propagace zdravého a aktivního životního stylu, podpora kvality a dostupnosti volnočasových aktivit pro všechny občany.	4. Využití polohy regionu k zintenzivnění dopravního spojení a spolupráce s Polskem.
5. Oprava, údržba a využití historicky i společensky významných míst, objektů a prvků.	5. Prevence a pomoc občanům v obtížných situacích.	5. Zvýšení místní výroby a odbytu průmyslových a zemědělských produktů.
	6. Udržení a obnovení místně příslušných tradic.	6. Zvýšení počtu návštěvníků regionu a odběru služeb v cestovním ruchu.

V dalších částech dokumentu je výše uvedený všeobecný strom cílů rozvoje Rychnovska pro období 2015-2023 rozdělen mezi 4 sledované oblasti – školství, sociální služby, odpadové hospodářství a dopravní obslužnost regionu.

3. Téma 1.: školství

3.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů

3.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému

Vytváření podmínek pro rozvoj výchovy a vzdělávání je jednou z významných aktivit obce, kterou jí umožňuje zákon o obcích. Za účelem poskytování předškolního vzdělávání či plnění povinnosti zajistit podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky pro děti s trvalým pobytem na území obce, obec zřizuje svou mateřskou školu, nebo se za určitých smluvních podmínek dohodne s jinou obcí, případně se svazkem obcí. Také pro základní vzdělávání buď zřizuje svoji základní školu, nebo se postará o plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí. Oblast předškolního a základního vzdělávání se tak stává problémem, který nelze řešit pouze na území jedné obce. Jde o problematiku, které se musí společně věnovat (např. i s ohledem na dojíždění za prací v celém spádovém regionu) jak malé a velké obce tak střední a velká města.

Populační vlny se dlouhodobě promítají do rozvoje regionálního školství a jednotlivých územních celků. Vzhledem k demografickému vývoji mají zejména malé obce problémy s udržení potřebného počtu dětí ve školách. Je zde silná tendence posílat děti do lépe vybavených městských škol nebo jde jenom o situaci, kdy dítě jede do školy s rodičem do místa jeho pracoviště. Dojíždění se tak stává nutností nejen pro rodiče, ale i jejich děti.

Ustanovení školského zákona také vymezuje povinnost obce zajišťovat ty výdaje škol a školských zařízení, které nejsou hrazeny ze státního rozpočtu. Obce jsou však často nuceny podporovat školy nad rámec svých povinností. Ač tedy nemají přímou povinnost na některé oblasti přispívat (např. platy pedagogických a nepedagogických pracovníků, školní pomůcky), hledají finanční prostředky ve svých někdy opravdu napjatých rozpočtech, aby školám v jejich svízelné situaci pomohly. Bohužel, ani úprava v rámci zákona o rozpočtovém určení daní zdaleka nezohledňuje náklady potřebné na zázemí pro vzdělávání, a tak se čím dál častěji objevuje rozdíl mezi tím, co by škola potřebovala, a tím, co jí obec může poskytnout v rámci svých finančních možností.

Pro kvalitu života obyvatel dané obce a území je důležitou oblastí také kultura a trávení volného času. Možnosti neformálních volnočasových aktivit a vlastní iniciativy obyvatel související s lokálními tradicemi se projevují spíše na venkově než ve velkých městech. Právě škola jako komunitní centrum zde sehrává velmi významnou roli.

Meziobecní spolupráce by mohla přinést odpověď na otázku, jakými cestami a prostředky lze z pohledu zřizovatelů nejen udržet optimálně dimenzovanou síť škol, ale především jak pozitivně působit na zvyšování kvality a vybavenosti škol a školských zařízení včetně úrovně vzdělávání v nich. Díky této spolupráci může navíc docházet k přeměně škol na kulturní, společenská a komunitní centra svých lokalit, kdy škola získá prostor a podmínky pro svou kreativitu a jako otevřené společenské centrum naplní širší vzdělávací a volnočasovou nabídku nejen pro žáky školou povinné, ale také pro ostatní občany.

Meziobecní spolupráce může přispět k hledání nových řešení nejen v oblasti předškolní výchovy a základního školství s ohledem na kompetence obcí na úrovni území ORP. Jedná se o dlouhodobý proces budování důvěry a spolupráce v co nejvyšší míře mezi místní správou, školou, veřejností, společenskými skupinami a organizacemi o vytváření místního partnerství. Zapojení jednotlivců i veřejnosti do dílčích záměrů rozvoje obce nebo regionu, propojení jejich ekonomických, sociálních a ekologických aspektů pak otevírá další možnosti rozvoje plnohodnotného života ve městech i na venkově.

Základní legislativa

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů vymezuje kompetence a úkoly jednotlivých orgánů ve školství, a to jak orgánů samosprávy, tak i orgánů vykonávajících státní správu.
- Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, upravuje předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, jejich pracovní dobu, další vzdělávání a kariérní systém. Vztahuje se na pedagogické pracovníky škol a školských zařízení, které jsou zapsány do rejstříku škol a školských zařízení a na pedagogické pracovníky v zařízeních sociálních služeb.
- Vyhlášky ke školskému zákonu.
- Ostatní vyhlášky.
- Vyhlášky k zákonu o pedagogických pracovnících.
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů územních samosprávných celků, jimiž jsou obce a kraje a stanoví pravidla hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků. Upravuje také zřizování nebo zakládání právnických osob územních samosprávných celků. Ustanoveními tohoto zákona se řídí také hospodaření dobrovolných svazků obcí, pokud tento zákon nestanoví jinak, a zřizování příspěvkových organizací v oblasti školství svazkem obcí.
- Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), vymezuje uspořádání a rozsah finanční kontroly vykonávané mezi orgány veřejné správy, mezi orgány veřejné správy a žadateli nebo příjemci veřejné finanční podpory a uvnitř orgánů veřejné správy. Stanoví předmět, hlavní cíle a zásady finanční kontroly vykonávané podle tohoto zákona a podle zvláštních právních předpisů, pokud tak tyto předpisy stanoví.
- Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, v platném znění, upravuje výkon státní kontroly v České republice.
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, stanoví v souladu s právem Evropské unie rozsah a způsob vedení účetnictví, požadavky na jeho průkaznost a podmínky předávání účetních záznamů pro potřeby státu.
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zařízení), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů upravuje rozpočtové určení daně z přidané hodnoty, daní spotřebních, daní z příjmů, daně z nemovitostí a daně silniční.

3.1.2. Popis základního a předškolního vzdělávání správního obvodu (situační analýzy, finanční analýza), očekávaný vývoj

V řešeném tématu školství se budeme zabývat definováním správního obvodu z pohledu předškolního a základního vzdělávání v časové řadě. Dále identifikujeme počty základních a mateřských škol, jejich druhy, umístění ve sledovaném území, počty jejich pracovníků, jak pedagogických, tak i nepedagogických, žáků a absolventů. Zaměříme se též na školní jídelny, kluby, družiny, volnočasová zařízení, základní umělecké školy a zařízení pro děti do tří let věku.

Analýza obsahuje také rozbor financování základního a mateřského školství.

Na konci této kapitoly jsou umístěny situační, finanční a SWOT analýzy, které shrnují situaci ve sledovaném území.

Obecné informace

Tab. č. 18: Definice správního obvodu z pohledu předškolního a základního vzdělání

Skupina obcí s počtem obyvatel pro správní obvod Rychnov nad Kněžnou	do 199	200 až 499	500 až 999	1 000 až 1 999	2 000 až 4 999	5 000 až 9 999	10 000 až 19 999	20 000 až 49 999	50 000 až 99 999	nad 100 000	celkem
-Počet obcí	6	9	11	2	3	0	1	0	0	0	32
-Počet ZŠ – 1. a 2. stupeň	0	0	1	0	3	0	2	0	0	0	6
-Počet ZŠ – jen 1. stupeň	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
-Počet MŠ	0	1	2	0	3	0	5	0	0	0	11
-Gymnázia	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
- Sloučené organizace (ZŠ+MŠ, ZŠ+SŠ, atd.)	0	4	9	2	0	0	1	0	0	0	16
-Počet jiných zařízení	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	5

K 1.1.2013 vznikla příspěvková organizace ZŠ a MŠ Orlické Záhoří, zřizovatelem této ZŠ a MŠ je obec Orlické Záhoří. Tato změna se objevila v kolonce Sloučené organizace 200 až 499, protože počet obyvatel v této obci vzrostl. Mezi jiná zařízení v celém rozsahu tabulky č. 1 jsou řazeny tyto subjekty: 2 000 až 4 999 obyvatel: DDM Vamberk - od roku 2003 do roku 2006 byl příspěvkovou organizací, k 1.9. 2006 se stal součástí ZŠ Vamberk, pro úplnost a přehlednost údajů je zaznamenán za každý rok samostatně do kolonky jiné. 10 000 až 19 999 obyvatel: DDM Rychnov nad Kněžnou, ZUŠ Rychnov nad Kněžnou, Základní a praktická škola Kolowratská, která je zřizována krajem, a ZŠ Mozaika o.p.s. (soukromá základní škola).

Skupina obcí s počtem obyvatel pro správní obvod Rychnov nad Kněžnou	do 199	200 až 499	500 až 999	1 000 až 1 999	2 000 až 4 999	5 000 až 9 999	10 000 až 19 999	20 000 až 49 999	50 000 až 99 999	nad 100 000	celkem
-Počet obcí	7	8	11	2	3	0	1	0	0	0	32
-Počet ZŠ – 1. a 2. stupeň	0	0	1	0	3	0	2	0	0	0	6
-Počet ZŠ – jen 1. stupeň	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
-Počet MŠ	0	1	2	0	3	0	5	0	0	0	11
-Gymnázia	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
- Sloučené organizace (ZŠ+MŠ, ZŠ+SŠ, atd.)	0	3	9	2	0	0	1	0	0	0	15
-Počet jiných zařízení	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	5

K 1.7.2011 došlo ke sloučení ZŠ a MŠ Orlické Záhoří a ZŠ a MŠ Deštné v Orlických horách, od uvedeného data se stala ZŠ a MŠ Orlické Záhoří detašovaným pracovištěm ZŠ a MŠ Deštné v Orlických horách, které je mimo ORP Rychnov nad Kněžnou (ORP Dobruška), proto zde toto zařízení není uvedeno. Od 1.9.2011 vznikla MŠ Kvasiny. Od 1.1.2012 byla sloučena MŠ a ZŠ Skuhrov nad Bělou, stal se z ní tedy jeden subjekt.

Skupina obcí s počtem obyvatel pro správní obvod Rychnov nad Kněžnou	do 199	200 až 499	500 až 999	1 000 až 1 999	2 000 až 4 999	5 000 až 9 999	10 000 až 19 999	20 000 až 49 999	50 000 až 99 999	nad 100 000	celkem
-Počet obcí	8	7	11	2	3	0	1	0	0	0	32
-Počet ZŠ – 1. a 2. stupeň	0	0	1	1	3	0	2	0	0	0	7
-Počet ZŠ – jen 1. stupeň	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
-Počet MŠ	0	1	2	1	3	0	5	0	0	0	12
-Gymnázia	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
- Sloučené organizace (ZŠ+MŠ, ZŠ+SŠ, atd.)	1	3	9	0	0	0	1	0	0	0	14
-Počet jiných zařízení	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	5

K 1.1.2011 byla sloučena ZŠ a MŠ Slatina nad Zdobnicí. Změna se objevila v kolonce 500 až 999 obyvatel.

Skupina obcí s počtem obyvatel pro správní obvod Rychnov nad Kněžnou	2009/2010										
	do 199	200 až 499	500 až 999	1 000 až 1 999	2 000 až 4 999	5 000 až 9 999	10 000 až 19 999	20 000 až 49 999	50 000 až 99 999	nad 100 000	celkem
-Počet obcí	8	7	11	2	3	0	1	0	0	0	32
-Počet ZŠ – 1. a 2. stupeň	0	0	2	1	3	0	2	0	0	0	8
-Počet ZŠ – jen 1. stupeň	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
-Počet MŠ	0	1	3	1	3	0	5	0	0	0	13
-Gymnázia	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
- Sloučené organizace (ZŠ+MŠ, ZŠ+SŠ, atd.)	1	3	8	0	0	0	1	0	0	0	13
-Počet jiných zařízení	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	5

V Orlickém Záhoří se snížil počet obyvatel, nyní se objevila v kolonce do 199, vzhledem k tomu, že je zde sloučená ZŠ a MŠ, promítla se tato změna i v kolonce Sloučené organizace. Zde zaznamenáváme opět změnu u Bartošovic v Orlických horách, počet obyvatel se zvýšil na 200 až 499. Též se tento jev promítnul v kolonce MŠ.

Skupina obcí s počtem obyvatel pro správní obvod Rychnov nad Kněžnou	2008/2009										
	do 199	200 až 499	500 až 999	1 000 až 1 999	2 000 až 4 999	5 000 až 9 999	10 000 až 19 999	20 000 až 49 999	50 000 až 99 999	nad 100 000	celkem
-Počet obcí	8	7	11	2	3	0	1	0	0	0	32
-Počet ZŠ – 1. a 2. stupeň	0	0	2	1	3	0	2	0	0	0	8
-Počet ZŠ – jen 1. stupeň	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
-Počet MŠ	1	0	3	1	3	0	5	0	0	0	13
-Gymnázia	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
- Sloučené organizace (ZŠ+MŠ, ZŠ+SŠ, atd.)	0	4	8	0	0	0	1	0	0	0	13
-Počet jiných zařízení	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	5

„Zdroj:“ ČSÚ, odbor školství, kultury, mládeže a tělovýchovy MěÚ Rychnov nad Kněžnou.

Od počátku sledovaného období 2005/2006 se do roku 2008/2009 neudály žádné změny.

Situace v ORP Rychnov nad Kněžnou se nepotýká za sledované období s velkými výkyvy v počtu mateřských a základních škol, jedná se spíše o slučování MŠ a ZŠ z důvodu finančních úspor.

Tab. č. 19: Počty škol/školských zařízení v jednotlivých obcích ORP

ORP Rychnov nad Kněžnou Název obce	celkem ředitelství	z toho						
		MŠ	ZŠ	ZUŠ	SVČ	ZŠ speciální / se speciálními třídami	MŠ speciální / se speciálními třídami	gymnázia
Celkem škol	38	27	23	1	2	1	1	1
Bartošovice v Orlických horách	1	1	0	0	0	0	0	0
Bílý Újezd	1	1	1	0	0	0	0	0
Byzhradec	0	0	0	0	0	0	0	0
Černíkovice	1	1	1	0	0	0	0	0
Jahodov	0	0	0	0	0	0	0	0
Javornice	2	1	1	0	0	0	0	0
Kvasiny	1	1	1	0	0	0	0	0
Libel	0	0	0	0	0	0	0	0
Liberk	1	1	0	0	0	0	0	0
Lično	1	1	1	0	0	0	0	0
Lukavice	1	1	1	0	0	0	0	0
Lupenice	0	0	0	0	0	0	0	0
Orlické Záhoří	1	1	1	0	0	0	0	0
Osečnice	0	0	0	0	0	0	0	0
Pěčín	1	1	1	0	0	0	0	0
Polom	0	0	0	0	0	0	0	0
Potštejn	1	1	1	0	0	0	0	0
Proruby	0	0	0	0	0	0	0	0
Rokytnice v Orlických horách	2	1	1	0	0	0	0	0
Rybná nad Zdobnicí	1	1	1	0	0	0	0	0
Rychnov nad Kněžnou	13	6	4	1	1	1	1	1
Říčky v Orł. h.	0	0	0	0	0	0	0	0
Skuhrov nad Bělou	1	1	1	0	0	0	0	0
Slatina nad Zdobnicí	1	1	1	0	0	0	0	0
Solnice	2	1	1	0	0	0	0	0
Synkov - Slemeno	1	1	1	0	0	0	0	0
Třebešov	0	0	0	0	0	0	0	0
Vamberk	2	1	1	0	1	0	0	0
Voděrady	1	1	1	0	0	0	0	0
Záměl	1	1	1	0	0	0	0	0
Zdobnice	0	0	0	0	0	0	0	0

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou, databáze MŠMT.

Vamberk: jedna MŠ se dvěma pracovišti ve městě, takto je rozdělena i ZŠ.

Kvasiny: MŠ sloučená se ZŠ, tento subjekt vznikl 1.1.2012.

Rychnov nad Kněžnou: ZŠ Mozaika, o.p.s. soukromá škola pro děti s handicapem, není to však škola speciální, proto je zahrnuta k běžným základním školám, naopak Speciální a praktická škola Kolowratská v Rychnově nad Kněžnou je uvedena v kolonce ZŠ speciální.

Rokytnice v Orlických horách: ZŠ zřídila jednu speciální třídu pro děti s lehkou mentální retardací.
Solnice: Středisko volného času (Centrum volného času NELIN) je provozováno v rámci doplňkové činnosti ZŠ.

Vamberk: Dům dětí a mládeže pracuje při ZŠ Vamberk.

Javornice: ZŠ a MŠ je nyní jako jeden subjekt, pro rok 2012/2013 tomu ještě tak nebylo, ke sloučení došlo 1.10.2013.

Skuhrov nad Bělou: došlo ke sloučení ZŠ a MŠ k 1.1.2012.

Slatina nad Zdobnicí: od 1.1. 2011 je spojena ZŠ a MŠ.

Tab. č. 20: Počty SOUKROMÝCH škol/školských zařízení v jednotlivých obcích ORP

ORP Rychnov nad Kněžnou	celkem ředitelství	z toho
		ZŠ
Název obce		
Celkem	1	1
Rychnov nad Kněžnou	1	1

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

V ORP Rychnov nad Kněžnou sídlí pouze jedna soukromá ZŠ a to Základní škola MOZAIKA, o.p.s. Zřizovatelem školy je občanské sdružení Společnost přátel základní soukromé školy v Rychnově nad Kněžnou. Mozaika poskytuje dětem základní vzdělání s ohledem na jejich individuální schopnosti a předpoklady. Tyto informace byly zjištěny vlastním šetřením.

Na území ORP Rychnov nad Kněžnou se nenachází žádné církevní zařízení. Tyto informace byly zjištěny vlastním šetřením.

Tab. č. 21: Pracovníci ve školství ORP

typ školy, zařízení	průměrný přepočtený počet pracovníků		
	celkem	z toho	
		pedagogů	nepedagogů
2012/2013			
mateřské školy	129,67	103,57	26,10
základní školy	259,73	202,18	57,55
základní umělecké školy	21,91	19,76	2,149
gymnázia	0	0	0
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	25,75	25,75	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	9,86	5,46	4,40
zařízení školního stravování	95,51	0	95,51
celkem rok 2012/2013	542,44	356,73	185,71

Veškeré informace v tabulce číslo 21 jsou pouze za subjekty, které jsou zřizovány obcemi.

Nejsou zahrnuti pracovníci soukromých a krajských škol (ZŠ Mozaika, o.p.s., ZŠ a PŠ Kolowratská, Gymnázium F.M. Pelcla).

typ školy, zařízení	průměrný přepočtený počet pracovníků		
	celkem	z toho	
		pedagogů	nepedagogů
2011/2012			
mateřské školy	127,58	100,80	26,78
základní školy	264,55	206,33	58,22
základní umělecké školy	21,36	19,20	2,16
gymnázia	0	0	0
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	24,25	24,25	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	10,64	6,41	4,23
zařízení školního stravování	91,36	0	91,36
celkem rok 2011/2012	539,74	356,99	182,75

Vznik ŠJ v Rychnově nad Kněžnou jako příspěvkové organizace - dosud to byla společnost s ručením omezeným, o které nejsou informace k dispozici.

2010/2011			
mateřské školy	127,32	102,14	25,18
základní školy	262,97	206,28	56,74
základní umělecké školy	20,47	18,30	2,17
gymnázia	0	0	0
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	24,68	24,68	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	12,17	7,54	4,63
zařízení školního stravování	69,31	0	69,31
celkem rok 2010/2011	516,914	358,89	158,02

2009/2010			
mateřské školy	126,28	100,92	25,36
základní školy	265,70	208,23	57,47
základní umělecké školy	19,74	17,58	2,17
gymnázia	0	0	0
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	25,07	25,07	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	13,63	8,47	5,16
zařízení školního stravování	70,30	0	70,29
celkem rok 2009/2010	520,71	360,26	160,45

typ školy, zařízení	průměrný přepočtený počet pracovníků		
	celkem	z toho	
		pedagogů	nepedagogů
2008/2009			
mateřské školy	121,388	96,218	25,17
základní školy	265,839	207,056	58,783
základní umělecké školy	19,301	17,086	2,215
Gymnázia	0	0	0
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	24,617	24,617	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	13,932	8,824	5,108
zařízení školního stravování	70,945	0	70,945
celkem rok 2008/2009	516,022	353,801	162,221

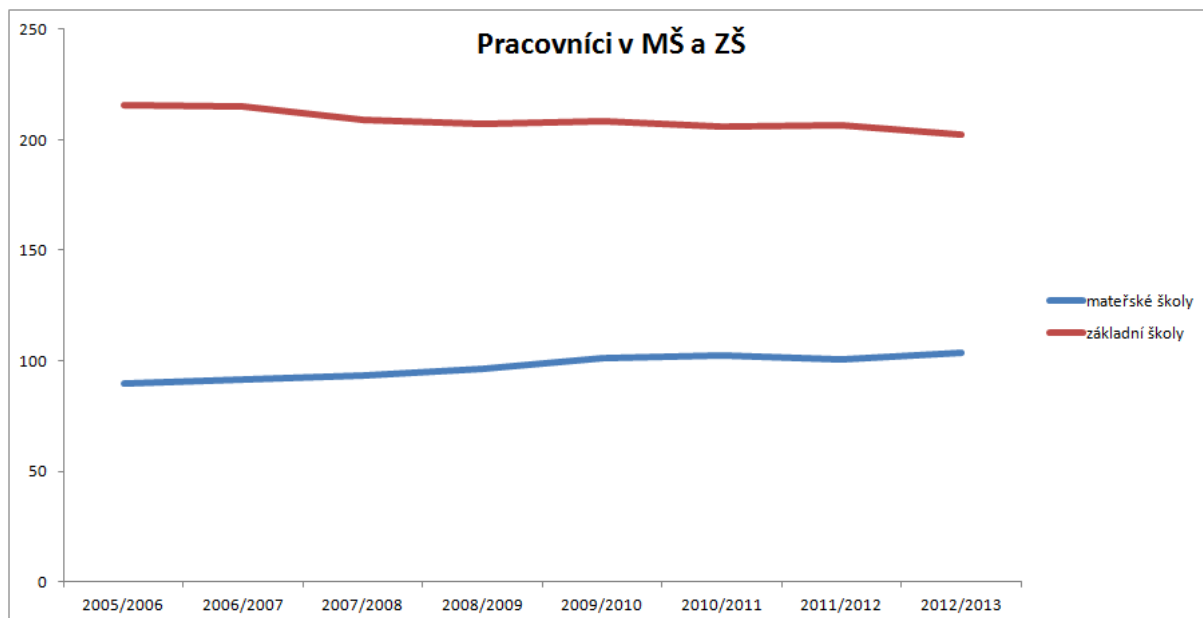
2007/2008			
mateřské školy	118,54	93,47	25,07
základní školy	268,65	209,14	59,51
základní umělecké školy	18,62	16,45	2,17
gymnázia	0	0	0
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	24,05	23,97	0,08
střediska pro volný čas dětí a mládeže	14,73	10,10	4,63
zařízení školního stravování	70,80	0	70,80
celkem rok 2007/2008	515,37	353,12	162,25

2006/2007			
mateřské školy	117,71	91,49	26,22
základní školy	273,37	214,95	58,43
základní umělecké školy	18,23	16,07	2,17
gymnázia	0	0	0
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	23,36	23,36	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	13,22	8,87	4,35
zařízení školního stravování	69,76	0	69,76
celkem rok 2006/2007	515,66	354,74	160,92

typ školy, zařízení	průměrný přepočtený počet pracovníků		
	celkem	z toho	
		pedagogů	nepedagogů
2005/2006			
mateřské školy	117,75	89,56	28,19
základní školy	273,57	215,81	57,76
základní umělecké školy	17,96	15,79	2,17
gymnázia	0	0	0
mateřské školy pro děti se SVP	0	0	0
základní školy pro žáky se SVP	0	0	0
školní družiny a kluby	23,52	23,52	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	12,98	8,99	3,99
zařízení školního stravování	69,41	0	69,41
celkem rok 2005/2006	515,18	353,67	161,51

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Graf č. 2 : Pracovníci v MŠ a ZŠ

Z grafu č. 2 můžeme vypořadovat za sledované období klesající tendenci počtu pracovníků základních škol, naopak křivka počtu pracovníků mateřských škol v ORP Rychnov nad Kněžnou má vzrůstající tendenci.

Základní vzdělávání

Tab. č. 22: Počet ZŠ za ORP

Za ORP Rychnov nad Kněžnou	počet základních škol		
	celkem	úplné	neúplné
2012/2013			
obec	22	10	12
kraj	2	2	0
církev	0	0	0
Soukromá ZŠ	1	1	0
celkem	25	13	12

V této tabulce je zahrnuta ZŠ Mozaika - soukromá, ZŠ a PŠ Kolowratská - krajská, Gymnázium F.M.Pelcla - krajská.

2011/2012			
obec	21	10	11
kraj	2	2	0
církev	0	0	0
Soukromá ZŠ	1	1	0
celkem	24	13	11

Ve školním roce 2011/2012 nebyla ZŠ v Orlickém Záhoří, zřizovatelem byla obec Deštné v Orlických horách (ORP Dobruška).

2010/2011			
obec	22	10	12
kraj	2	2	0
církev	0	0	0
Soukromá ZŠ	1	1	0
celkem	25	13	12

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Situace v ORP Rychnov nad Kněžnou od roku 2005/2006 až do roku 2010/2011 byla neměnná.

Tab. č. 23: Počet malotřídních ZŠ v jednotlivých obcích ORP

ORP Rychnov nad Kněžnou	počet škol celkem	z toho					
		jednotřídní	dvoutřídní	trojtřídní	čtyřtřídní	pětítřídní	vícetřídní
celkem škol	16	4	7	1	0	0	4
Bartošovice v Orł.h.	0	0	0	0	0	0	0
Bílý Újezd	1	0	1	0	0	0	0
Byzhradec	0	0	0	0	0	0	0
Černíkovice	1	0	1	0	0	0	0
Jahodov	0	0	0	0	0	0	0
Javornice	1	0	0	0	0	0	1

ORP Rychnov nad Kněžnou	počet škol celkem	z toho					
Název obce		jednotřídní	dvoutřídní	trojtřídní	čtyřtřídní	pětítřídní	vícetřídní
Kvasiny	1	0	0	1	0	0	0
Lhoty u Potštejna	1	0	0	0	0	0	1
Libel	0	0	0	0	0	0	0
Liberk	0	0	0	0	0	0	0
Lično	1	0	1	0	0	0	0
Lukavice	0	0	1	0	0	0	0
Lupenice	0	0	0	0	0	0	0
Orlické Záhoří	1	1	0	0	0	0	0
Osečnice	0	0	0	0	0	0	0
Pěčín	1	1	0	0	0	0	0
Polom	0	0	0	0	0	0	0
Potštejn	1	0	1	0	0	0	0
Proruby	0	0	0	0	0	0	0
Rokytnice v Orł.h.	0	0	0	0	0	0	0
Rybná nad Zdobnicí	1	0	1	0	0	0	0
Rychnov nad Kněžnou	1	0	1	0	0	0	0
Říčky v Orlických horách	0	0	0	0	0	0	0
Skuhrov nad Bělou	0	0	0	0	0	0	0
Slatina nad Zdobnicí	1	0	0	0	0	0	1
Solnice	0	0	0	0	0	0	0
Synkov - Slemeno	1	1	0	0	0	0	0
Třebešov	0	0	0	0	0	0	0
Vamberk	0	0	0	0	0	0	0
Voděrady	1	0	0	0	0	0	1
Záměl	1	1	0	0	0	0	0
Zdobnice	0	0	0	0	0	0	0

„Zdroj:“ Web zřizovatelů, výroční zprávy škol.

V obcích Javornice a Slatina nad Zdobnicí je v ZŠ 9 ročníků v 8 třídách. V obcích Lhoty u Potštejna a Voděrady je v ZŠ 9 ročníků v 7 třídách. V Rychnově nad Kněžnou je malotřídní ZŠ Roveň. Záměl od nového školního roku 2013/2014 zřídila ještě jednu třídu v ZŠ, tedy nyní je počet tříd 2.

ZŠ zřizované v ORP

Tab. č. 24: ZŠ zřizované obcemi, popřípadě krajem

školní rok	počet ZŠ	samost.	počet běžných tříd	počet speciálních tříd	počet žáků	úv. pedag.	počet žáků na 1 pedag.	počet žáků na třídu	počet žáků na školu
		ZŠ							
2012/2013	22	6	140	1	2 733	197,6	13,83	19,52	124,23
2011/2012	21	6	143	1	2768	200,8	13,78	19,36	131,81
2010/2011	22	9	143	1	2733	200,0	13,67	19,11	124,23
2009/2010	22	9	144	1	2729	201,1	13,57	18,95	124,05
2008/2009	22	9	144	1	2779	206,5	13,46	19,30	126,32
2007/2008	22	9	146	1	2854	202,7	14,08	19,55	129,73
2006/2007	22	9	152	1	2967	211,3	14,04	19,52	134,86
2005/2006	22	9	155	1	3088	211,9	14,57	19,92	140,36

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Data za Základní a praktickou školu Kolowratská a Gymnázium F.M.Pelcla, které jsou zřizovány krajem, nejsou do tabulky zahrnuta.

Tab. č. 25: soukromé ZŠ

školní rok	počet ZŠ	samost.	počet běžných tříd	počet speciálních tříd	počet žáků	úv. pedag.	počet žáků na 1 pedag.	počet žáků na třídu	počet žáků na školu
		ZŠ							
2012/2013	1	0	0	0	88	0	0	0	0
2011/2012	1	0	0	0	80	0	0	0	0
2010/2011	1	0	0	0	0	0	0	0	0
2009/2010	1	0	0	0	0	0	0	0	0
2008/2009	1	0	0	0	0	0	0	0	0
2007/2008	1	0	0	0	66	0	0	0	0
2006/2007	1	0	0	0	78	0	0	0	0
2005/2006	1	0	0	0	65	0	0	0	0

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Na území ORP Rychnov nad Kněžnou se nenachází žádná církevní základní škola.

Tab. č. 26: Součásti základních škol v jednotlivých obcích ORP

Název obce	počet základních škol celkem	v nich součástí				
		ZŠ	MŠ	ŠD (ŠK)	ŠJ	Jiné
celkem	25	25	16	25	19	32
Bartošovice v Orlických horách	0	0	0	0	0	0
Bílý Újezd	1	1	1	1	1	1
Byzhradec	0	0	0	0	0	0
Černíkovice	1	1	1	1	1	1
Jahodov	0	0	0	0	0	0
Javornice	1	1	0	1	1	3
Kvasiny	1	1	1	1	1	1
Lhoty u Potštejna	1	1	1	1	1	3
Libel	0	0	0	0	0	0
Liberk	0	0	0	0	0	0
Lično	1	1	1	1	1	0
Lukavice	1	1	1	1	1	1
Lupenice	0	0	0	0	0	0
Orlické Záhoří	1	1	1	1	1	1
Osečnice	0	0	0	0	0	0
Pěčín	1	1	1	1	1	0
Polom	0	0	0	0	0	0
Potštejn	1	1	1	1	1	0
Proruby	0	0	0	0	0	0
Rokytnice v Orlických horách	1	1	0	1	1	2
Rybná nad Zdobnicí	1	1	1	1	1	0
Rychnov nad Kněžnou	6	6	1	6	1	11
Říčky v Orlických horách	0	0	0	0	0	0
Skuhrov nad Bělou	1	1	1	1	1	2
Slatina nad Zdobnicí	1	1	1	1	1	1
Solnice	1	1	0	1	1	2
Synkov - Slemeno	1	1	1	1	1	0
Třebešov	0	0	0	0	0	0
Vamberk	1	1	0	1	0	1
Voděradý	1	1	1	1	1	1
Záměl	1	1	1	1	1	1
Zdobnice	0	0	0	0	0	0

„Zdroj:“ Výkazy MŠMT, weby zřizovatelů, Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Školní jídelnu ve Vamberku zřizuje firma ADEVA, která má sídlo v Kostelecké Lhotě.

Školní jídelna v Rychnově n. Kn. je součástí pouze ZŠ Roveň. Školní jídelna v ZŠ Javornická je provozována společností Školní jídelna RK, s.r.o.

Ve správním obvodu ORP Rychnov n/Kn mohou žáci využívat 25 základních škol ve 20 obcích (v Rychnově je 6 ZŠ včetně nižšího gymnázia, ve všech ostatních městech i obcích je vždy nejvýše 1 škola).

ZŠ Mozaika o.p.s. v Rychnově nad Kněžnou je rozdělena do dvou pracovišť, na prvním stupni mají školní družinu a na druhém stupni školní klub.

Pracoviště ZŠ a PŠ Kolowratská RK jsou rozdělena do několika budov: Základní praktická škola je v ulici Kolowratská, základní speciální škola se nachází v ulici Českých bratří, kde sídlí též jednoletá a dvouletá praktická střední škola. V ÚSP Kvasiny je zřízena jedna třída základní speciální školy. K ZŠ a PŠ Kolowratská patří pracoviště při Oblastní nemocnici Rychnov nad Kněžnou - výuka zde probíhá na nemocničních odděleních (toto pracoviště typově odpovídá základní škole, základní škole praktické i základní škole speciální) a pracoviště v ÚSP Domečky v Rychnově nad Kněžnou, kde výuka probíhá v jedné třídě. Mimo to, že je při ZŠ a PŠ školní družina, škola též nabízí přípravný stupeň základní školy speciální. V kolonce jiné nejsou uvedeny hřiště a tělocvičny za ZŠ a PŠ Kolowratská, ZŠ Mozaika. Jako základní škola je zde započítán i nižší stupeň gymnázia v Rychnově nad Kněžnou.

Tab. č. 27: Počty tříd a žáků v ZŠ zřizovaných obcí ve školním roce 2012/2013 v ORP

ORP Rychnov nad Kněžnou	počet škol	počet tříd	počet žáků	průměrný počet žáků na školu	průměrný počet žáků na třídu
Název obce					
celkem	22	142	2 733	124,23	19,25
Bartošovice v Orł.h.	0	0	0	0	0
Bílý Újezd	1	2	29	29	14,5
Byzhradec	0	0	0	0	0
Černíkovice	1	2	38	38	19
Jahodov	0	0	0	0	0
Javornice	1	8	126	126	15,75
Kvasiny	1	3	32	32	10,67
Lhoty u Potštejna	1	7	78	78	11,14
Libel	0	0	0	0	0
Liberk	0	0	0	0	0
Lično	1	2	26	26	13
Lukavice	1	2	30	30	15
Lupenice	0	0	0	0	0
Orlické Záhoří	1	1	13	13	13
Osečnice	0	0	0	0	0
Pěčín	1	1	26	26	26
Polom	0	0	0	0	0
Potštejn	1	2	28	28	14
Proruby	0	0	0	0	0
Rokytnice v Orł.h.	1	10	189	189	18,9
Rybná nad Zdobnicí	1	2	27	27	13,5
Rychnov nad Kněžnou	3	47	1 086	362	23,10
Říčky v Orlických horách	0	0	0	0	0
Skuhrov nad Bělou	1	9	163	163	18,11

ORP Rychnov nad Kněžnou Název obce	počet škol	počet tříd	počet žáků	průměrný počet žáků na školu	průměrný počet žáků na třídu
Slatina nad Zdobnicí	1	8	119	119	14,88
Solnice	1	13	279	279	21,46
Synkov - Slemeno	1	1	12	12	12
Třebešov	0	0	0	0	0
Vamberk	1	14	334	334	23,86
Voděřady	1	7	75	75	10,71
Záměl	1	1	23	23	23
Zdobnice	0	0	0	0	0

„Zdroj:“ Výkazy MŠMT, weby zřizovatelů, Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Ačkoliv se školské zařízení nachází ve 20 obcích ORP, většina žáků (zejména vyšších ročníků) navštěvuje základní školy jen v několika největších obcích území. Většina obcí má jen jednu nebo dvě třídy, pouze Rokytnice, Rychnov, Skuhrov, Solnice a Vamberk mají školy s alespoň 9 třídami, tj. v každém ročníku. Více než třetinu všech tříd území mají školy v Rychnově nad Kněžnou a navštěvuje je 42 % všech žáků správního obvodu. Z tabulky můžeme vyzorovat, že průměrná naplněnost tříd v ORP Rychnov nad Kněžnou je přibližně 20 žáků. V menších obcích se naplněnost třídy žáky pohybuje okolo 11 – 16, naopak ve městech je žáků ve třídě více, a to 20 – 24.

Tab. č. 28: Počet úplných a neúplných ZŠ v ORP

ORP Rychnov nad Kněžnou Název obce	počet škol	počet úplných škol	počet neúplných škol
celkem	22	10	12
Bartošovice v Orlických horách	0	0	0
Bílý Újezd	1	0	1
Byzhradec	0	0	0
Černíkovice	1	0	1
Jahodov	0	0	0
Javornice	1	1	0
Kvasiny	1	0	1
Lhoty u Potštejna	1	1	0
Libel	0	0	0
Liberk	0	0	0
Lično	1	0	1
Lukavice	1	0	1
Lupenice	0	0	0
Orlické Záhoří	1	0	1
Osečnice	0	0	0
Pěčín	1	0	1
Polom	0	0	0
Potštejn	1	0	1
Proruby	0	0	0
Rokytnice v Orlických horách	1	1	0

ORP Rychnov nad Kněžnou Název obce	počet škol	počet úplných škol	počet neúplných škol
Rybná nad Zdobnicí	1	0	1
Rychnov nad Kněžnou	3	2	1
Říčky v Orlických horách	0	0	0
Skuhrov nad Bělou	1	1	0
Slatina nad Zdobnicí	1	1	0
Solnice	1	1	0
Synkov - Slemeno	1	0	1
Třebešov	0	0	0
Vamberk	1	1	0
Voděrady	1	1	0
Záměl	1	0	1
Zdobnice	0	0	0

„Zdroj:“ Weby zřizovatelů, Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

ZŠ Mozaika, o.p.s. je úplnou základní školou stejně jako ZŠ a PŠ Kolowratská, v této tabulce nejsou zahrnuty z důvodu specifického charakteru. Gymnázium je též nezahrnuto, provozuje nižší i vyšší stupeň vzdělávání.

Tab. č. 29: Údaje o pracovnících ZŠ zřizovaných obcemi v ORP

ORP Rychnov nad Kněžnou		fyzické osoby		přepočtení na plně zaměstnané	
		celkem	celkem	z toho ženy	
celkem učitelé		215	197,6	156,7	
v tom vyučující	na 1. stupni	112	103	94,7	
	na 2. stupni	103	94,6	62	

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Tab. č. 30: Ostatní pedagogičtí pracovníci škol v ORP

ORP Rychnov nad Kněžnou		fyzické osoby		přepočtení na plně zaměstnané	
		celkem	z toho ženy	celkem	z toho ženy
asistenti pedagoga	pro žáky se zdravotním postižením	14	14	8,8	8,8
	pro žáky se sociálním znevýhodněním	-	-	-	-
psychologové		-	-	-	-
speciální pedagogové		-	-	-	-
výchovní poradci		10	8	-	-

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Data za ZŠ Mozaika o.p.s., ZŠ a Praktická škola Kolowratská, gymnázium nejsou zahrnuta z důvodu specifického charakteru.

Tab. č. 31: Počet škol a žáků na jednoho přepočteného pracovníka v ORP

školní rok	počet škol	počet žáků	počet učitelů (přepočtený stav)	počet žáků na jednoho přepočteného pracovníka
2012/2013	22	2 706	197,6	13,69
2011/2012	21	2 768	200,8	13,78
2010/2011	22	2 733	200,0	13,67
2009/2010	22	2 729	201,1	13,57
2008/2009	22	2 779	206,5	13,46
2007/2008	22	2 854	202,7	14,08
2006/2007	22	2 967	211,3	14,04
2005/2006	22	3 088	211,9	14,57

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Data za ZŠ Mozaika, ZŠ a PŠ Kolowratská, gymnázium nejsou zahrnuta z důvodu specifického charakteru.

Tab. č. 32: Počet absolventů ZŠ v ORP

žáci, kteří ukončili školní docházku		2005/2006		2006/2007		2007/2008		2008/2009		2009/2010		2010/2011		2011/2012		2012/2013	
		běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy
v tom	v 1. – 5. ročníku	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	v 6. ročníku	1	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
	v 7. ročníku	2	0	2	0	4	0	3	0	5	0	1	0	4	0	3	0
	v 8. ročníku	11	0	13	0	11	0	12	0	13	0	5	0	7	0	11	0
	v 9. ročníku	361	2	380	3	340	2	329	0	266	3	284	2	284	0	272	1
	v 10. ročníku	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
žáci, kteří přešli do SŠ																	
v tom	z 5. ročníku	23	0	21	0	23	0	24	0	19	0	19	0	20	0	19	0
	ze 7. ročníku	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
žáci 1. r. s dodatečným odkladem PŠD		0		1	0	2	0	1	0	2	0	0	0	1	0	0	0

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Data jsou uvedena bez ZŠ Mozaika o.p.s., ZŠ a PŠ Kolowratská a gymnázia z důvodu specifického charakteru.

Tab. č. 33: Přehled škol pro žáky se speciálním vzdělávacími potřebami v ORP

	celkem	z toho zřízené			
		krajem	obcí	církví	soukromé
ředitelství celkem	6	4	1	0	1
z toho mateřská škola pro děti se zdravotním postižením	1	0	1	0	0
mateřská škola při zdravotnickém zařízení	0	0	0	0	0
základní škola pro žáky se zdravotním postižením	1	0	0	0	1
základní škola při zdravotnickém zařízení	1	1	0	0	0
základní škola praktická	1	1	0	0	0
základní škola speciální	1	1	0	0	0
přípravný stupeň základní školy speciální	1	1	0	0	0

„Zdroj:“ Weby zřizovatelů.

MŠ Láň v Rychnově nad Kněžnou je zřízena pro děti se zdravotním postižením. ZŠ Mozaika o.p.s. je základní školou i pro děti se zdravotním postižením. ZŠ a PŠ Kolowratská je školou praktickou, speciální, provozuje i školu při zdravotnickém zařízení a přípravný stupeň základní školy speciální.

Při Sdružení Neratov, o.s. by měla zahájit ve školním roce 2014/2015 činnost Základní škola speciální Bartošovice v Orlických horách. Škola je určená pro děti s mentálním a kombinovaným postižením a se specifickými vzdělávacími potřebami. Škola má dvě třídy, pro celkový počet 12 žáků.

Má schválený školní vzdělávací plán a je registrována MŠMT. Součástí školy bude také ranní a odpolední školní družina a jídelna. Žákům též bude k dispozici školní hřiště a bylinková zahrádka.

Tyto informace jsou zjištěny vlastním šetřením.

Dětský domov Potštejn - zřizovatelem tohoto školského zařízení je Královehradecký kraj. Dětský domov poskytuje celodenní zabezpečení dětem a mládeži do doby ukončení přípravy na budoucí povolání, nejdéle do 26 let. Kapacita zařízení je 20 dětí ve třech rodinných skupinách. Třetí rodinnou skupinu tvoří zletilí žáci středních škol s prodlouženou ústavní výchovou nebo dobrovolným pobytem. Kapacita jídelny je celkem 30 dětí. Ve volném čase mohou děti využívat zahradu s okrasnými dřevinami, dětské hřiště, pískoviště, travnaté plochy, posezení s ohništěm a bazénový areál.

Ve školním roce 2012/2013 poskytovalo zařízení plné přímé zaopatření celkem 21 dětem ve věku od 5 do 20 let. V období od 1.9.2012 do 31.8.2013 bylo přijato 8 dětí a z dětského domova 3 děti odešly. Tyto informace jsou převzaty z výroční zprávy dětského domova.

Pedagogicko-psychologická poradna Rychnov nad Kněžnou - Pedagogicko-psychologická poradna je školské zařízení, jehož posláním je pomoc konkrétnímu dítěti, jeho rodičům a případně učitelům. Zřizovatelem tohoto zařízení je Královehradecký kraj. Činnost provádí poradna jak na pracovišti, tak pravidelně vyjíždí do škol, kde probíhá vyšetření, konzultace pro rodiče a učitele. Tyto informace jsou převzaty z webových stránek zřizovatele.

Tab. č. 34: Základní údaje o základním vzdělávání ve správním obvodu (1 i 2 stupeň ZŠ) v obcích ORP

Název údaje	Hodnota	% z celkového počtu
2012/2013		
Průměrný počet žáků ve třídě ZŠ zřizovaných		
- obcemi	19,33	100
- jinými subjekty	0	
Průměrný počet žáků celkem	19,33	

2011/2012		
Průměrný počet žáků ve třídě ZŠ zřizovaných		
- obcemi	19,36	100
- jinými subjekty	0	
Průměrný počet žáků celkem	19,36	

2010/2011		
Průměrný počet žáků ve třídě ZŠ zřizovaných		
- obcemi	19,11	100
- jinými subjekty	0	
Průměrný počet žáků celkem	19,11	

2009/2010		
Průměrný počet žáků ve třídě ZŠ zřizovaných		
- obcemi	18,95	100
- jinými subjekty	0	
Průměrný počet žáků celkem	18,95	

2008/2009		
Průměrný počet žáků ve třídě ZŠ zřizovaných		
- obcemi	19,30	100
- jinými subjekty	0	
Průměrný počet žáků celkem	19,30	

2007/2008		
Průměrný počet žáků ve třídě ZŠ zřizovaných		
- obcemi	19,55	100
- jinými subjekty	0	
Průměrný počet žáků celkem	19,55	

Název údaje	Hodnota	% z celkového počtu
2006/2007		
Průměrný počet žáků ve třídě ZŠ zřizovaných		
- obcemi	19,52	100
- jinými subjekty	0	
Průměrný počet žáků celkem	19,52	

2005/2006		
Průměrný počet žáků ve třídě ZŠ zřizovaných		
- obcemi	19,92	100
- jinými subjekty	0	
Průměrný počet žáků celkem	19,92	

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Data za ostatní subjekty, které nejsou zřizovány obcemi, nejsou zahrnuta.

Tab. č. 35: Popis ZŠ v ORP za školní rok 2012/2013

Název ZŠ	Obec	Kapacita	Počet žáků	Volná místa
Celkem za SO ORP		4194	2733	1461
ZŠ Bílý Újezd	Bílý Újezd	40	29	11
ZŠ Černíkovice	Černíkovice	40	38	2
ZŠ Javornice	Javornice	270	126	144
ZŠ Javornická	Rychnov n.Kn.	720	541	179
ZŠ Kvasiny	Kvasiny	58	32	26
ZŠ Lhoty u Potštejna	Lhoty u Potštejna	130	78	52
ZŠ Lično	Lično	40	26	14
ZŠ Lukavice	Lukavice	34	30	4
ZŠ Masarykova	Rychnov n. Kn.	772	521	251
ZŠ Orlické Záhoří	Orlické Záhoří	15	13	2
ZŠ Pěčín	Pěčín	30	26	4
ZŠ Potštejn	Potštejn	57	28	29
ZŠ Rokytnice v Orl.h.	Rokytnice v Orl.h.	400	189	211
ZŠ Roveň	Rychnov n.Kn.	54	24	30
ZŠ Rybná nad Zdobnicí	Rybná v Orl.h.	32	27	5
ZŠ Skuhrov nad Bělou	Skuhrov nad Bělou	280	163	117
ZŠ Slatina nad Zdobnicí	Slatina nad Zdobnicí	180	119	61
ZŠ Solnice	Solnice	380	279	101
ZŠ Synkov-Slemeno	Synkov-Slemeno	18	12	6
ZŠ Vamberk	Vamberk	475	334	141
ZŠ Voděrady	Voděrady	128	75	53
ZŠ Záměl	Záměl	41	23	18

„Zdroj:“ Weby zřizovatelů, výroční zprávy škol, výkazy MŠMT.

ZŠ a MŠ v Orlickém Záhoří se stala samostatným subjektem k 1.1.2013. V ORP Rychnov nad Kněžnou je zaznamenáno celkově 1 461 volných míst v základních školách, tento počet je daný množstvím ZŠ ve

sledovaném území a nedostatkem žáků. Tento jev samozřejmě nevypovídá mnoho o úrovni vzdělávání a hospodaření. Dle vlastního šetření (rozhovory se starosty) je zjištěno, že celková naplněnost škol je vyhovující. Celkové procento naplněnosti ZŠ v ORP Rychnov nad Kněžnou je 65,2 %.

Tab. č. 36: Očekávaný vývoj počtu žáků ve správním obvodu v ORP

Počet žáků správního obvodu	Počet	Volná místa (kapacita – počet žáků)	Počet žáků / kapacita %
Kapacita všech ZŠ k 30.9. 2013	4 210	-	-
Počet žáků k 30.9. 2013	2 706	1 504	64,28

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Předškolní vzdělávání

Tab. č. 37: Celkové počty MŠ dle zřizovatele v ORP

zřizovatel	počet MŠ	počet dětí celkem	počet běžných tříd	počet dětí v běžných třídách	počet speciálních tříd	počet dětí ve speciálních třídách
2012/2013						
obec	27	1 291	54	1 281	1	10
celkem:	27	1 291	54	1 281	1	10

2011/2012						
obec	26	1 237	52	1 216	2	21
celkem:	26	1 237	52	1 216	2	21

2010/2011						
obec	26	1 200	48	1 179	2	21
celkem:	26	1 200	48	1 179	2	21

2009/2010						
obec	26	1 184	47	1 164	2	20
celkem:	26	1 184	47	1 164	2	20

2008/2009						
obec	26	1 151	47	1 132	2	19
celkem:	26	1 151	47	1 132	2	19

zřizovatel	počet MŠ	počet dětí celkem	počet běžných tříd	počet dětí v běžných třídách	počet speciálních tříd	počet dětí ve speciálních třídách
2007/2008						
obec	26	1 135	46	1 119	2	
celkem:	26	1 135	46	1 119	2	16

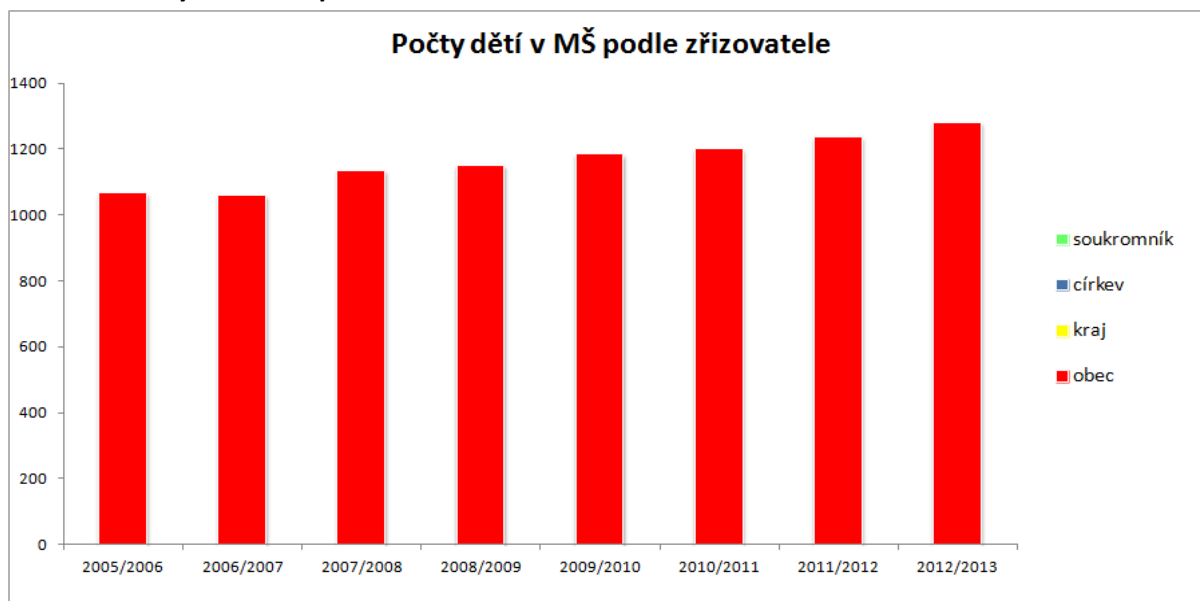
2006/2007						
obec	26	1 060	44	1 046	2	14
celkem:	26	1 060	44	1 046	2	14

2005/2006						
obec	26	1 067	45	1 056	2	11
celkem:	26	1 067	45	1 056	2	11

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Ve školním roce 2011/2012 není počítána MŠ v Orlickém Záhoří, protože v tomto školním roce byla zřizovatelem obec Deštná v Orlických horách (ORP Dobruška) a vznikla MŠ Kvasiny.

Graf č. 3: Počty dětí v MŠ podle zřizovatele

Z grafu je možné vypočítat za sledované období vzrůstající počet dětí v mateřských školách, což je považováno za velice pozitivní vývoj.

MŠ v ORP

Tab. č. 38: MŠ ZŘIZOVANÉ OBCÍ, popřípadě krajem

školní rok	počet MŠ	samost. MŠ	počet běžných tříd /speciál. tříd	počet dětí	úv. pedag.	počet dětí na 1 pedagog. úvazek	počet dětí na třídu	počet dětí na školu
2012/2013	27	11	54	1 291	100,3	12,87	23,9	47,81
2011/2012	26	11	52	1 216	100,1	12,15	23,38	46,77
2010/2011	26	12	48	1 179	97,5	12,09	24,56	45,35
2009/2010	26	13	47	1 164	95,2	12,23	24,77	44,77
2008/2009	26	13	47	1 132	91,7	12,34	24,09	43,54
2007/2008	26	13	46	1 119	91,2	12,27	24,33	43,04
2006/2007	26	13	44	1 046	86,8	12,05	23,77	40,23
2005/2006	26	13	45	1 056	88,3	11,96	23,47	40,62

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Ve školním roce 2011/2012 nebyla MŠ v Orlickém Záhoří, toto zařízení poskytovala obec Deštná v Orlických horách (ORP Dobruška). 1.9.2011 vznikla MŠ v Kvasinách, 1.1.2012 proběhlo sloučení ZŠ a MŠ Skuhrov nad Bělou, 1.1.2011 proběhlo sloučení ZŠ a MŠ Slatina nad Zdobnicí.

Počet speciálních tříd za školní roky: 2005/2006 - 2, 2006/2007 - 2, 2007/2008 - 2, 2008/2009 - 2, 2009/2010 - 2, 2010/2011 - 2, 2011/2012 - 2, 2012/2013 - 1.

Soukromá ani církevní mateřská škola se v ORP Rychnov nad Kněžnou nevyskytuje. Tyto informace byly zjištěny vlastním šetřením.

Údaje o pedagogických pracovnících v MŠ v ORP

Tab. č. 39: ZŘIZOVANÉ OBCEMI, popřípadě krajem

školní rok	přepočtení pedagogové celkem	z toho nekvalifikovaní	% nekvalifikovaných
2012/2013	100,3	6,3	6%
2011/2012	100,1	6	6%
2010/2011	97,5	5,4	6%
2009/2010	95,2	3	3%
2008/2009	91,7	5,7	6%
2007/2008	91,2	7,6	8%
2006/2007	86,8	16,4	19%
2005/2006	88,3	6,8	8%

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Tab. č. 40: Popis MŠ v ORP v školním roce 2012/2013

Název MŠ	Obec	Kapacita	Počet žáků	Volná místa	Popis / komentář
Celkem		1 394	1 291	103	
MŠ Sluníčko	Skuhrov nad Bělou	55	50	5	
MŠ Lukavice	Lukavice	28	25	3	
MŠ Solnice	Solnice	150	150	0	
MŠ Roveň	Rychnov nad Kněžnou	25	24	1	
MŠ Čtyřlístek	Rychnov nad Kněžnou	114	107	7	
MŠ Kytička	Rychnov nad Kněžnou	50	50	0	
MŠ Sluníčko	Rychnov nad Kněžnou	50	50	0	
MŠ Láň	Rychnov nad Kněžnou	100	100	0	MŠ Láň má 5 tříd, z toho 1 třídu speciální, 2 integrační a 2 běžné.
MŠ Voděrady	Voděrady	35	35	0	
MŠ Vamberk	Vamberk	162	154	8	MŠ Vamberk je rozdělena do dvou pracovišť.
MŠ Bílý Újezd	Bílý Újezd	28	28	0	
MŠ Slatina nad Zdobnicí	Slatina nad Zdobnicí	35	35	0	
MŠ Kvasiny	Kvasiny	12	12	0	
MŠ Záměl	Záměl	28	28	0	
MŠ Klíček	Rychnov nad Kněžnou	100	100	0	
MŠ Javornice	Javornice	50	34	16	
MŠ Lhoty u Potštejna	Lhoty u Potštejna	24	24	0	
MŠ Rokytnice v Orl.h.	Rokytnice v Orl.h.	110	72	38	
MŠ Černíkovice	Černíkovice	44	42	2	
MŠ Lično	Lično	30	28	2	
MŠ Pěčín	Pěčín	24	23	1	
MŠ Potštejn	Potštejn	25	25	0	
MŠ Rybná nad Zdobnicí	Rybná nad Zdobnicí	18	18	0	
MŠ Synkov - Slemeno	Synkov - Slemeno	26	26	0	
MŠ Bartošovice v Orl.h.	Bartošovice v Orl.h.	25	18	7	
MŠ Liberk	Liberk	26	22	4	
MŠ Orlické Záhoří	Orlické Záhoří	20	11	9	

„Zdroj:“ Výroční zprávy škol, weby zřizovatelů.

Ve sledovaném území je zaznamenáno 103 volných míst v mateřských školách za rok 2012/2013. Tudíž je možno konstatovat, že tato situace je velice příznivá a bezproblémová, jak v počtu dětí, tak v oblasti hospodaření. Celkové procento naplněnosti je 92,6 %.

V ORP Rychnov nad Kněžnou nejsou dosud zřízeny žádné školy jeslového typu.

Tab. č. 41: Očekávaný vývoj počtu dětí v MŠ v ORP

Počet dětí v MŠ ve správním obvodu	Počet	Volná místa (kapacita – počet žáků)	Počet žáků / kapacita v %
Kapacita všech MŠ k 30.9. 2013	1 394	----	----
Počet dětí v MŠ k 30.9. 2013	1 291	103	92,6

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Ostatní - Jídelny, SVČ, družiny, kluby**Tab. č. 42: Školní družiny a školní kluby v ORP**

ŠD a ŠK zřizované	počet oddělení	počet zapsaných účastníků		
		z 1. stupně	z 2. stupně	celkem
2012/2013				
krajem	3	0	0	0
obcemi	36	886	34	920
celkem	39	886	34	920

Za ZŠ Mozaika (soukromý subjekt) a ZŠ a PŠ Kolowratská (zřizovatel kraj), jsou známé jen tyto informace: ZŠ Mozaika zřizuje při prvním stupni družinu, při druhém stupni školní klub, cílová kapacita těchto zařízení je 50 žáků a 50 žáků. ZŠ a PŠ Kolowratská zřizuje školní družinu, počet oddělení za rok 2012/2013 - dvě oddělení jsou pro žáky základní školy praktické a jedno oddělení pro žáky základní školy speciální, cílová kapacita 20 žáků. Nižší gymnázium tyto zařízení nemá.

2011/2012				
obcemi	35	857	30	887
celkem	35	857	30	887

2010/2011				
obcemi	31	813	35	848
celkem	31	813	35	848

2009/2010				
obcemi	35	849	42	891
celkem	35	849	42	897

2008/2009				
obcemi	33	815	44	859
celkem	33	815	44	859

ŠD a ŠK zřizované	počet oddělení	počet zapsaných účastníků		
		z 1. stupně	z 2. stupně	celkem
2007/2008				
obcemi	34	817	60	877
celkem	34	817	60	877

2006/2007				
obcemi	32	787	78	865
celkem	32	787	78	865

2005/2006				
obcemi	34	774	68	842
celkem	34	774	68	842

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Tab. č. 43: Údaje o pedagogických pracovnících ŠD a ŠK v ORP

ŠK a ŠD zřizované	vychovatelé			ostatní pedagogičtí pracovníci		
	interní		externí	interní		externí
	fyzický stav	z toho ženy	fyzický stav	fyzický stav	z toho ženy	fyzický stav
obcemi	38	38	1	2	1	0
celkem	38	38	1	2	1	0

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Není zahrnuta ZŠ Mozaika o.p.s., ZŠ a PŠ Kolowratská.

Tab. č. 44: Počet ZUŠ podle zřizovatelů dle obcí v ORP

Název obce	z toho zřizovaných		
	krajem	obcemi	jiným zřizovatelem
Celkem	0	1	0
Rychnov nad Kněžnou	0	1	0

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou, weby zřizovatelů.

Na území ORP Rychnov nad Kněžnou je zřízena pouze jedna ZUŠ, a to v Rychnově nad Kněžnou.

Ve Vamberku je odloučené pracoviště ZUŠ F.I. Tůmy Kostelec nad Orlicí (ORP Kostelec nad Orlicí).

Tab. č. 45: Údaje o pedagogických pracovnících ZUŠ v ORP

ZUŠ v obcích	pracovníci celkem	
	fyzické osoby	přepočtené osoby
celkem	27	20,4
Rychnov nad Kněžnou	27	20,4

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Tab. č. 46: Přehled středisek volného času podle zřizovatele v ORP

Název obce	z toho zřizovaných		
	krajem	obcemi	jiným zřizovatelem
Celkem	0	2	0
Rychnov nad Kněžnou	0	1	0
Vamberk	0	1	0

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou, weby zřizovatelů.

V Rychnově nad Kněžnou je zřízeno Děčko - Dům dětí a mládeže. V Solnici je volnočasové středisko při ZŠ.

Ve Vamberku je též DDM, ale je součástí ZŠ Vamberk.

Tab. č. 47: SVČ zřizované obcemi v ORP

Název obce	počet zájmových útvarů (kroužků)	počet účastníků			
		žáci, studenti VOŠ	děti	ostatní	celkem
celkem	144	1 151	250	156	1 557
Rychnov nad Kněžnou	118	762	240	126	1 128
Vamberk	26	389	10	30	429

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Tab. č. 48: Údaje o pracovnících SVČ v ORP

SVČ v ORP	pedagogičtí pracovníci				ostatní pracovníci			
	celkem	interní		externí	celkem	interní		externí
		fyzický stav	přepoč. stav	fyzický stav		fyzický stav	přepoč. stav	fyzický stav
celkem	79	6	5,6	73	8	7	5,1	1
Rychnov n.Kn.	64	4	4	60	6	5	4,5	1
Vamberk	15	2	1,6	13	2	2	0,6	0

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Tab. č. 49: Školní jídelny zřizované obcemi v ORP

	počet ŠJ a výdejen	počet stravovaných žáků	z toho v		cílová kapacita kuchyně
			MŠ	ZŠ	
celkem	36	3 823	1 285	2 538	6 734
Bartošovice v Orli.h.	1	18	18	0	50
Bílý Újezd	1	57	28	29	80
Byzhradec	0	0	0	0	0
Černíkovice	1	80	42	38	190
Jahodov	0	0	0	0	0
Javornice	2	157	34	123	424

Kvasiny	1	43	12	31	101
	počet ŠJ a výdejen	počet stravovaných žáků	z toho v		cílová kapacita kuchyně
			MŠ	ZŠ	
Lhoty u Potštejna	1	98	24	74	150
Libel	0	0	0	0	0
Liberk	1	22	22	-	40
Lično	1	54	27	27	75
Lukavice	1	55	25	30	68
Lupenice	0	0	0	0	0
Orlické Záhoří	1	21	9	12	36
Osečnice	0	0	0	0	0
Pěčín	1	49	23	26	70
Polom	0	0	0	0	0
Potštejn	2	53	25	28	171
Proruby	0	0	0	0	0
Rokytnice v Orł. horách	2	235	68	167	721
Rybná nad Zdobnicí	1	37	18	19	88
Rychnov nad Kněžnou	8	1 742	439	1 303	2 642
Říčky v Orlických horách	0	0	0	0	0
Skuhrov nad Bělou	2	212	49	163	355
Slatina nad Zdobnicí	2	142	35	107	257
Solnice	2	407	150	257	620
Synkov - Slemeno	1	35	23	12	50
Třebešov	0	0	0	0	0
Vamberk	2	154	154	-	185
Voděřady	1	102	32	70	271
Záměl	1	50	28	22	90
Zdobnice	0	0	0	0	0

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou,

Pro Vamberk vaří firma Adeva, která sídlí v Kostelecké Lhotě. Orlické Záhoří bylo dopočítáno dle rozpočtu 2013 a výkazu 2013/2014. Celkový počet ŠJ a výdejen v ORP Rychnov nad Kněžnou je 36, v nich stravovaných žáků 3 823 a z toho 1 285 dětí z MŠ a 2 538 žáků ze ZŠ. Nejvíce stravovaných dětí a žáků je ve městě Rychnov nad Kněžnou.

Tab. č. 50: Údaje o pracovnících ve školních jídelnách dle zřizovatelů v ORP

školní jídelny zřizované	pracovníci celkem	
	fyzické osoby	přepočtené osoby
obcemi	119	93,8

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou,

Jsou známé informace pouze za ŠJ zřizované obcemi.

Financování

Tab. č. 51: Finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu na přímé výdaje ve školství školám a školským zařízením zřízených obcemi v ORP v Kč

rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
mzdové prostředky celkem	106 080 500	111 870 000	115 027 600	115 426 600	119 854 900	119 437 100	129 783 300	132 177 300
z toho	platy	104 775 300	110 361 700	113 278 300	113 694 800	118 106 200	118 122 300	128 298 500
	ostatní osobní náklady	1 305 200	1 508 300	1 749 300	1 731 800	1 748 700	1 314 800	1 421 400
související odvody a ostatní neinvestiční výdaje	42 474 800	44 803 000	45 056 100	44 473 800	45 177 100	43 884 574	46 872 400	49 559 700
neinvestiční výdaje celkem	148 555 300	156 673 000	160 083 700	159 900 400	165 032 000	163 321 674	176 655 700	181 737 000

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou.

Z tabulky č. 51 je patrné, že od roku 2006 se mzdové prostředky, které jsou poskytnuty ze státního rozpočtu, zvyšují. Od počátku do konce sledovaného období byl nárůst o 26 096 800 Kč. Tento trend je patrný i u poskytnutých prostředků na platy, ostatní osobní náklady, související odvody a ostatní neinvestiční výdaje.

Tab. č. 52: Ukazatele nákladovosti na přímé náklady ve vzdělávání v roce 2013 v ORP

druh školy, školského zařízení	přímé náklady na vzdělávání celkem (v Kč)	z toho náklady na jednotku výkonu* (v Kč)	
		celkové náklady	ONIV
předškolní vzdělávání	45 166 000	35 258,39	278,53
základní školy	96 288 100	35 583,19	899,19
gymnázia	0	0	0
stravování MŠ, ZŠ	17 913 300	4 711,55	53,58
školní družiny a kluby	9 776 900	10 627,07	51,09
základní umělecké školy	8 766 700	12 175,97	40,56
využití volného času	3 128 100	2 053,91	24,75
celkem použité finanční prostředky	181 039 100	100 410,08	1 347,7

„Zdroj:“ Odbor ŠKMT Rychnov nad Kněžnou,

ŠJ – zapsaní strážníci, DDM - pravidelná činnost zařízení. Celkem použité finanční prostředky na přímé náklady na vzdělávání – začátek školního roku 2013/2014 činil 181 039 100 Kč, konec školního roku

2013/2014 činil 181 737 000 Kč. Rozdíl 697 900 Kč během roku 2013/2014 mohl být v důsledku např. rozpuštění rezerv. V tabulce je zaznamenán počáteční stav. Nejsou zde zahrnuty školy zřizované krajem a soukromé subjekty (ZŠ a PŠ Kolowratská, Gymnázium F.M.Pelcla a Mozaika o.p.s.).

Tab. č. 53: Financování z RUD v jednotlivých obcích ORP v roce 2013

Název obce	v Kč	
	Finanční prostředky z RUD	Celkové skutečné náklady
Celkem	46 736 000	53 218 000
Bartošovice v Orł.h.	144 000	300 000
Bílý Újezd	456 000	600 000
Byzhradec	0	0
Černíkovice	640 000	480 000
Jahodov	0	0
Javornice	1 280 000	2 205 000
Kvasiny	352 000	848 000
Lhoty u Potštejna	816 000	903 000
Libel	0	0
Liberk	176 000	241 000
Lično	432 000	861 000
Lukavice	440 000	530 000
Lupenice	0	0
Orlické Záhoří	192 000	469 000
Osečnice	0	0
Pěčín	392 000	300 000
Polom	0	0
Potštejn	424 000	914 000
Proruby	0	0
Rokytnice v Orł.h.	2 088 000	3 875 000
Rybná nad Zdobnicí	360 000	700 000
Rychnov nad Kněžnou	23 992 000	22 312 000
Říčky v Orlických horách	0	0
Skuhrov nad Bělou	1 704 000	2 170 000
Slatina nad Zdobnicí	1 232 000	2 500 000
Solnice	3 432 000	2 296 000
Synkov - Slemeno	304 000	395 000
Třebešov	0	0
Vamberk	6 592 000	6 719 000
Voděrady	880 000	3 000 000
Záměl	408 000	600 000
Zdobnice	0	0

„Zdroj:“ Zřizovatelé škol.

Do této tabulky jsou zahrnuty pouze subjekty zřizované obcemi.

Vzhledem k faktu, že finanční prostředky z RUD jsou celorepublikově zprůměrované a mnohdy neodpovídají skutečnosti, dochází zde k velkému zkreslení dat týkající se úspor. Bohužel skutečnost je taková, že každá obec více či méně na školská zařízení přispívá z vlastního rozpočtu, a tudíž tato data nejsou úplně relevantní.

Tab. č. 54: Nezbytné investiční potřeby obcí v ORP týkající se ZŠ do roku 2023

Obec	Název a popis investice	odhadovaný rok	Orientační částka v Kč	Poznámka
celkem			10 670 000	
Lukavice	Zemní filtr odpadních vod	do r. 2023	250 000	
Skuhrov nad Bělou	Výměna plynových kotlů	2014	170 000	
	Oprava střechy MŠ	2014	800 000	
	Čistička MŠ	2014	300 000	
	Rekonstrukce topení MŠ	2016	-	
Solnice	Nové plynové kotle	2018	600 000	
	Oprava podlah	2015-2020	1 000 000	
Rychnov nad Kněžnou – MŠ Sluníčko	Zateplení budovy			
	Výměna oken	-	-	
	výměna chodníků na zahradě			
Rychnov nad Kněžnou – MŠ Kytička	Fasáda budovy	2015	1 500 000	
	Revitalizace zahrady			
Rychnov nad Kněžnou – MŠ Láň	Vybavení kuchyně	2016	500 000	
	Rozšíření šaten	-	150 000	
	Plot kolem celé zahrady	2014-2015	400 000	
Voděradý	Rekonstrukce učeben	-	-	
	Víceúčelové hřiště	-	5 000 000	
Slatina nad Zdobnicí	Zateplení ZŠ a MŠ	2015	10 000 000	80% dotace z EU žádost
	Změna topení ZŠ a MŠ	2020	10 000 000	90% dotace z EU plán
Kvasiny	Tělocvična ZŠ	2015	40 000 000	
Záměl	Výměna oken ZŠ	2015	1 200 000	většinu investic udělali v posledních 3 letech
Pěčín	Rekonstrukce ZŠ a MŠ	2014	12 000 000	
Rokytnice v Orli.h.	Zateplení MŠ a výměna kotle	2014	7 500 000	dotace z OP ŽP
	Zateplení budovy školní jídelny ZŠ	2017	5 000 000	
Potštejn	Změna systému vytápění	2020	1 000 000	

Rekonstrukce sociálních zařízení		2018	1 000 000	
Obec	Název a popis investice	odhadovaný rok	Orientační částka v Kč	Poznámka
Potštejn	Půdní přístavba ŠD se zvlášť schodištěm	2023	2 000 000	
Lično	Ústřední topení ZŠ	2015	400 000	
	Ústřední topení MŠ	2014	350 000	
Rybná nad Zdobnicí	Oprava fasády a výměna hlavních dveří	2016	300 000	
Vamberk	Oprava - el. Rozvodny, vodovod, odpady, střecha		10 000 000	

„Zdroj:“ Zřizovatelé škol.

V ZŠ Solnice budou v roce 2015 kupovat kopírku cca 80 000 Kč. V ZŠ a MŠ Roveň se připravuje obnova dětského hřiště v MŠ, zařízení dětského hřiště v ZŠ (průlezky, houpačky, atd...), odhadovaný rok 2016-2017, orientační částka 150 000 Kč. MŠ Čtyřlístek Rychnov nad Kněžnou - zahradní nábytek, šplhací stěna, rok 2015, orientační částka 50 000 Kč.

3.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy

a) Analýza cílových (dotčených) skupin

Tab. č. 55: Analýza cílových (dotčených) skupin předškolním a základním vzděláváním

Název dotčené skupiny	Očekávání dotčené skupiny	Rizika spojené se skupinou	Způsob komunikace	Opatření
Rodiče, kteří mají děti v MŠ, ZŠ	Spokojenost a zdraví dětí, dobrá úroveň výuky, pěkné a funkční prostředí, celodenní provoz	Konfliktní vztah, nadměrné požadavky	Osobně, učitelé a vedení školy, resp.obce-rodiče dětí, akce pro děti a rodiče	Pravidelné i individuální rozhovory, kontrola a podpora školy obcí
Rodiče – zájem o MŠ, ZŠ	Dobrá dostupnost, volná kapacita, dobrá pověst školy	Výběr jiné školy, malý zájem, nadměrný zájem	Den otevřených dveří, akce pro veřejnost, letáky	Průběžná propagace školy, motivační program
Děti v MŠ a žáci v ZŠ	Zábava a poučení, milí pedagogové, individuální přístup	Nedostatek dětí, nevhodná skladba dětí	Osobně průběžně během vyučování	Průběžná propagace školy, komunikace s rodiči, akce pro veřejnost, vhodná forma výuky
Pedagogové a další zaměstnanci	Jistota zaměstnání, spolupráce obce a rodičů, dobrý technický stav objektu a vybavení, dostatek finančních prostředků	Nízká kvalita vyučování, nevhodný přístup k dětem	Osobně vedení školy, zástupci rodičů, vedení obce	Průběžná kontrola, motivační program

Název dotčené skupiny	Očekávání dotčené skupiny	Rizika spojené se skupinou	Způsob komunikace	Opatření
Představitelé obce, která má ZŠ, MŠ	Zájem rodičů o výuku vlastních dětí v místní škole, dostatek dětí ve škole, provozní úspory, finanční spolupráce sousedních obcí, vstřícná politika státu	Nezájem o školu, zanedbání oprav a vybavení	Písemně a osobně ORP a Kraj	Posouzení udržitelnosti školy nadřízenými institucemi, omezení provozu, resp. zrušení školy, výměna vedení obce
Představitelé obce, kde škola ZŠ nebo MŠ není	Dobrá dosažitelnost školy hromadnou dopravou, přizpůsobení rozvrhu hodin dojíždějícím žákům, nízké finanční příspěvky na žáka	Malá podpora dojíždějících dětí - rušení spojů, nízké finanční příspěvky za žáka	Písemně a osobně ORP a Kraj	Posouzení situace nadřízenými institucemi, zásah nadřízených orgánů, výměna vedení obce
Ostatní zřizovatelé (mimo obce)	Zájem rodičů o alternativní formy výuky, rovný přístup k finančním prostředkům s ostatními školami	Nadměrná motivace rodičů dětí, neodbornost výuky, snižování kvality výuky	Písemně a osobně ORP a Kraj	Posouzení situace nadřízenými institucemi, zásah nadřízených orgánů
Partneři škol (sponzoři, sdružení rodičů, NNO, ...)	Dobrá pověst školy, vysoká úroveň výuky, individuální přístup, dostatek žáků	Malý zájem a nízké finanční příspěvky	Osobně vedení školy a obce, akce pro veřejnost, propagace úspěchů	Průběžná propagace školy a úspěchů, komunikace se sponzory, akce pro veřejnost
Představitelé	Koordinace školního vzdělávání v rámci ORP, odstranění rivality obcí, administrativní, odborná a finanční podpora ze strany ORP, Kraje a státu	Rivalita, nadměrná motivace rodičů, nezájem vedení ORP	Osobně na poradách starostů na ORP, neformální setkávání	Pravidelné porady starostů ORP, koncepční řízení školství v ORP a Kraji
Obcí SO ORP				
Kraje	Finanční a ekonomická efektivita	Malý zájem a nízké finanční příspěvky, nekonceptnost, neodůvodněné změny a zásahy	Písemně, telefonicky, osobně s vedení škol a obcí - individuálně a na poradách	Pravidelné porady vedení škol, starostů obcí se školami a zástupců Kraje, sestavení, projednání a dodržení koncepce školství
Stát	Finanční a ekonomická efektivita	Nevhodné legislativní změny zásahy, nedostatečná finanční podpora školství	Písemně, tiskem, médií	Sestavení, projednání a dodržení koncepce školství
Média	Výjimečnost, aktivita	Senzacektivost, podjatost, nezájem	Telefonicky, osobně	Pravidelná informovanost, osobní jednání

b) Analýza rizik – registr rizik v oblasti školství

Tab. č. 56: Registr rizik oblastí předškolního a základního vzdělávání správního obvodu

Název rizika	Hodnocení rizika			Název opatření ke snížení významnosti rizika	Vlastník rizika
	P	D	V		
Finanční riziko					
Nedostatek financí na běžný provoz a opravy	4	3	12	Ekonomicky přijatelná koncepce školství, zařazení položek do rozpočtu obce, Kraje a státu	Obec zřizující ZŠ, MŠ
Nedostatek financí na investice a vybavení	3	2	6	Ekonomicky přijatelná koncepce školství, zařazení položek do rozpočtu obce, Kraje a státu	Obec zřizující ZŠ, MŠ
Nedostatek financí na platy	2	5	10	Ekonomicky přijatelná koncepce školství, zařazení položek do rozpočtu obce, Kraje a státu	Stát
Organizační riziko					
Špatné rozmístění ZŠ, MŠ v rámci území	1	3	3	Koncepce školství v ORP, spolupráce obcí, odstranění konkurenčního prostředí	Obce daného území
Nedostatek dětí / příliš mnoho dětí (nepříznivý demografický vývoj)	4	4	16	Podpora rodičovství	Stát
Rušení dopravních spojů zajišťující dopravu dětí do a ze ZŠ, MŠ	3	4	12	Spolupráce obcí, variabilní rozvrh hodin, finanční podpora dopravních firem	Obce, kraj
Nezájem či neochota obcí na spolupráci	3	3	9	Vytvoření a projednání koncepce školství v ORP a Kraji, zveřejnění ekonomických analýz	Obce daného území
Nevhodně stanovené normativy na ZŠ a MŠ ze strany kraje	3	4	12	Změna normativů	Škola
Právní riziko					
Změna legislativy, která povede k vynuceným investicím (např. zpřísnění hygienických předpisů)	3	4	12	Cílené dotační programy v souladu s koncepcí školství, variantní řešení nutných standardů	Obce daného území
Reformy, které zhorší podmínky pro kvalitní výuku	2	2	4	Nepřijetí nevhodných reforem, změna politického vedení státu a Kraje	Obce daného území
Technické riziko					
Špatný technický stav budov ZŠ, MŠ	3	4	12		Obec zřizující ZŠ, MŠ
Zastaralé či nevyhovující vybavení	3	3	9		Obec zřizující ZŠ, MŠ
Věcné riziko					
Špatné řízení školy	2	4	8	Pravidelná kontrola ze strany ČŠI a obce, změna vedení školy	Obec zřizující ZŠ, MŠ
Nízká kvalita výuky	3	3	9	Pravidelná kontrola ze strany ORP a obce, změna vedení a učitelského sboru školy	Konkrétní ZŠ, MŠ
Nezájem rodičů o umístění dětí do konkrétní ZŠ, MŠ	3	3	9	Propagace školy, motivační program, změna vedení školy	Konkrétní ZŠ, MŠ
Personální rizika (aprobovanost, fluktuace, věk, ...)	3	3	9	Pravidelná kontrola ze strany ČŠI, obce a ředitele školy, změna vedení a učitelského sboru školy	Konkrétní ZŠ, MŠ

c) Další potřebné analýzy

Tab. č. 57: Provozní výdaje ve správním obvodu Rychnov nad Kněžnou na ZŠ, MŠ a jiná zařízení zřizovaných obcemi

LUKAVICE								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sloučené ZŠ+MŠ	481 000	451 000	579 000	509 000	703 000	498 000	586 000	520 000
SOLNICE								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ (1. i 2. stupeň)	9 202 880	12 149 980	12 466 440	12 071 870	12 938 740	12 086 380	13 693 860	14 478 190
MŠ	4 042 750	4 057 830	4 350 900	4 616 900	5 634 080	6 194 680	6 814 780	7 158 020
SKUHROV NAD BĚLOU								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ (1. i 2. stupeň)	1 169 500	1 200 000	1 160 000	1 300 000	1 381 000	1 220 000	1 200 000	-
Sloučené ZŠ+MŠ	-	-	-	-	-	-	-	2 300 000
- data za MŠ Skuhrov nad Bělou nejsou dostupná								
BÍLÝ ÚJEZD								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sloučené ZŠ+MŠ	2 720 060	2 946 720	3 007 310	3 250 540	3 222 310	3 423 360	3 462 890	4 066 990
KVASINY								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ	-	3 279 050	3 507 630	3 583 060	3 683 020	3 597 910	-	-
Sloučené ZŠ+MŠ	-	-	-	-	-	-	4 241 418	4 525 146
VODĚRADY								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sloučené ZŠ+MŠ	-	-	-	8 183 000	8 510 000	8 397 000	8 476 000	8 636 000
LIČNO								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sloučené ZŠ+MŠ	606 381	728 527	746 823	746 538	940 439	873 283	884 922	1 067 423
ZÁMĚL								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sloučené ZŠ+MŠ	480 000	600 000	600 000	600 000	600 000	600 000	720 000	720 000
VAMBERK								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ	12 504 000	13 137 000	13 524 000	14 012 000	15 042 000	15 135 000	14 912 000	16 873 000
MŠ	3 627 000	4 886 000	6 731 000	8 095 000	8 480 000	7 993 000	8 053 000	8 451 000
SVČ	-	342 000	1 276 000	1 168 000	1 362 000	1 335 000	1 203 000	1 269 000
POTŠTEJN								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sloučené ZŠ+MŠ	-	-	-	-	3 454 828	3 316 878	3 693 370	3 908 113
RYBNÁ NAD ZDOBNICÍ								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sloučené ZŠ+MŠ	-	-	241 870	2 340 820	2 443 472	2 492 000	2 772 867	2 983 002

SLATINA NAD ZDOBNICÍ								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ (1. i 2. stupeň)	1 521 000	1 547 000	1 573 000	1 650 000	1 700 000	1 800 000	-	-
MŠ	485 000	498 000	523 000	531 000	542 000	555 000	-	-
Sloučené ZŠ+MŠ	-	-	-	-	-	-	2 355 000	2 500 000
PĚČÍN								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sloučené ZŠ+MŠ	228 804	243 668	261 876	259 030	328 243	363 042	328 497	331 256
ROKYTNICE V ORLICKÝCH HORÁCH								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ (1. i 2. stupeň)	14 375 176	15 252 895	15 866 963	15 874 740	15 651 165	15 524 734	16 005 355	15 983 798
MŠ	2 969 131	2 694 983	2 891 219	3 702 011	3 812 954	3 616 543	3 550 854	3 763 510
RYCHNOV NAD KNĚŽNOU								
ZŠ/MŠ/JINÉ	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ZŠ MASARYKOVA	3 442 000	3 275 000	3 309 000	2 986 500	3 131 500	2 900 000	3 216 000	2 996 000
ZŠ JAVORNICKÁ	3 451 000	3 436 000	3 465 000	3 880 000	3 450 000	2 930 000	2 932 000	2 532 000
ZŠ a MŠ ROVEŇ	572 000	540 000	525 000	608 400	494 000	480 000	500 000	525 000
MŠ LÁŇ	1 356 280	1 115 880	987 000	982 000	852 000	890 000	910 000	1 000 000
MŠ SLUNÍČKO	571 000	557 000	610 000	663 000	513 000	550 000	500 000	547 000
MŠ KYTIČKA	397 000	436 000	468 000	478 000	370 000	370 000	388 000	525 000
MŠ ČTYŘLÍSTEK	930 000	903 000	1 030 000	1 093 000	1 049 000	890 000	825 000	921 000
MŠ KLÍČEK	722 500	704 000	708 000	737 000	685 000	600 000	477 000	577 000
ZUŠ	340 000	230 000	260 000	260 000	200 000	250 000	250 000	220 000
DDM	876 000	1 339 000	616 000	666 000	686 000	600 000	646 000	781 796

„Zdroj:“ Zřizovatelé škol.

Tabulka č. 57 nahrazuje data z tabulky celkové provozní výdaje ve správním obvodu Rychnov nad Kněžnou na ZŠ a MŠ a jiná zařízení zřizována obcemi. Data jsou rozepsána na jednotlivé obce u nichž jsme požadované informace získali. U zbylých obcí, které nejsou zahrnuty do tohoto výčtu, se nám provozní výdaje nepodařily identifikovat. Data jsou uvedena v Kč. Z tabulky je patrné, že v obcích s menšími školskými zařízeními jsou vynaložené provozní výdaje nižší než ve městech, kde jsou školy větší a potřebují např. větší náklady na opravy. Samozřejmě ve městě Rychnov nad Kněžnou je největší koncentrace těchto zařízení, a proto jsou vynaložené náklady nejznatelnější.

3.1.4. SWOT analýza školství

Tab. č. 58: SWOT analýza školství a předškolního vzdělávání

Silné stránky:	Slabé stránky:
<ul style="list-style-type: none"> ○ Přirozená hierarchie obcí a měst, jednoznačné správní, vzdělávací a kulturní centrum regionu ○ Převaha tradičních samostatných obcí, venkovský způsob života v přírodním prostředí. Vysoká míra bezpečnosti ○ Malé procento osob na okraji společnosti, malý počet sociálně vyloučených lokalit, sociální stabilita ○ Hustá síť MŠ a 1.stupňů ZŠ v obcích, dobrá dostupnost a vstřícné prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zhoršující se věková struktura obyvatelstva ○ Trvalý úbytek obyvatelstva zejména migrací ○ Malé využití alternativních přístupů k vzdělávání v MŠ a ZŠ ○ Převažující zaměření učňovského a středního školství na strojírenské obory ○ Nízký podíl středo a vysokoškoláků, nemožnost vysokoškolského studia přímo v regionu ○ Nadměrná nákladnost udržení MŠ a ZŠ v malých obcích, nedostatečná kvalita vzdělání
Příležitosti:	Hrozby:
<ul style="list-style-type: none"> ○ Zavedení a podpora alternativních přístupů k výchově a vzdělání a zdravého životního stylu. ○ Koordinace a diverzifikace školství v obcích regionu, kumulace finančních prostředků, sdílení zaměstnanců, prostor, vybavení a hromadné školní dopravy ○ Propagace regionu jako místa pro plnohodnotný život rodin ○ Rozšíření zdravého a aktivního životního stylu občanů, podpora kvality a dostupnosti volnočasových aktivit pro všechny občany ○ Propagace učňovského školství 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vysídlování horských a malých obcí regionu kvůli špatné dopravní obslužnosti pro mládež ○ Zvyšování finanční zátěže obcí školami, stagnace jiných činností ○ Rozepře mezi obcemi, soupeření obcí a škol o žáky a mladé rodiny, nadměrná shovívavost k žákům i rodičům ○ Odchod mladých lidí za vzděláním do jiných regionů ○ Odchod ostatní inteligence z území

3.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)

Souhrnně lze říci, že situace ve školství, zejména předškolním a základním, je v regionu dobrá. Nabídka míst ve školských zařízeních převyšuje ve většině obcí poptávku a rodiče nemají s umístěním dětí do školky a školy problémy. Dobrá je i dostupnost mateřských a základních škol hromadnou dopravou. Tyto výhody pramení z velmi husté sítě mateřských a základních škol v regionu. Existenci školy chápou obce jako záruku růstu počtu obyvatel, zachování významu a samostatnosti obce, kulturnosti a vzdělanosti občanů. Zápornou stránkou této skutečnosti je obrovská finanční zátěž, kterou pro obce při nedostatku žáků škola znamená. Kvůli udržení školy jsou omezovány jiné investiční aktivity, dochází k neshodám zájmových skupin obyvatel a velké rivalitě mezi obcemi. Mezi mnoha sousedními obcemi panuje boj o žáka, obce se předhánějí v nabídkách různých výhod a tím finanční zátěž ještě zvyšují. Situace ve středním školství je klidnější, ale ne tak uspokojivá, co se týká dosažitelnosti a variability škol. Střední a učňovské školství je soustředěno do největšího města regionu Rychnova nad

Kněžnou a dojížděková vzdálenost pro studenty z okrajových částí regionu, zejména hor, je nadměrná. Na území ORP jsou umístěny 2 střední a jedna učňovská škola, studenti jiných zaměření musejí dojíždět do sousedních regionů. Ještě horší je situace ve vysokém školství, protože v regionu ani jeho okolí není umístěna žádná vysoká škola. Tyto skutečnosti jsou možná důvodem podprůměrného počtu vysokoškolsky vzdělaných občanů v našem regionu.

Vzhledem ke snižujícímu se počtu dětí bude ekonomická situace škol pravděpodobně stále tíživější. Jak mateřské, tak i základní a případně učňovské a střední školy, stejně tak i školní jídelny a případně další související zařízení, budou muset na tuto situaci reagovat. U škol, kde není zřizovatelem přímo obec, je „ekonomizace“ škol rychlejší, protože zřizovatelé, např. Kraj, nejsou v přímém kontaktu s občany, kterých se změna v organizaci školy týká, a jejich rozhodování je tak jednodušší. Paradoxně tak dochází ke slučování škol s naprosto odlišným zaměřením, stupněm a formou výuky či k rušení škol, které v regionu nemají náhradu a studenti musí dojíždět na velké vzdálenosti. Naopak rušení, slučování, specializace či jiné formy reorganizace mateřských a základních škol zřizovaných obcemi je jednodušší – školy jsou obsahem a systémem výuky srovnatelné a jejich síť je hustá. Je jen potřeba překonat bariéru veřejného mínění a prokázat, že existují i jiné přijatelné a přitom ekonomicky udržitelnější způsoby zajištění předškolního a základního vzdělání.

3.2. Návrhová část pro oblast školství

3.2.1. Struktura návrhové části

Návrhová část je součástí Souhrnného dokumentu, který byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Byla zpracována realizačním týmem ve spolupráci se zástupci obcí SO ORP s podporou motivujících starostů.

V předchozích krocích byla zpracována analytická část pro téma „Školství“, na jejímž základě byly připraveny Nástinů opatření. Návrhová část staví na všech dosud realizovaných aktivitách. Cílem návrhové části je reagovat na konkrétní potřeby území zjištěné analýzami a zároveň sloužit jako nástroj pro zefektivnění procesů v území. Pro rozvoj meziobecní spolupráce je nutné nastavit společnou vizi, dále rozpracovanou do úrovně cílů v nadefinovaných problémových oblastech v oblasti školství.

Provedená analýza je stěžejním, nikoli však jediným vstupem pro definování návrhové části. Formulace vize byla navržena realizačním týmem jako podklad pro další diskusi zástupců dotčených obcí. Metodou brainstormingu a následnou diskusí o jednotlivých variantách byla zformulována vize meziobecní spolupráce ve správním obvodu ORP. Vize je formulována jako žádoucí budoucí stav meziobecní spolupráce. Je souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma školství.

Na základě analytické části (zejména SWOT analýzy) a následně zpracovaných Nástinů opatření a s ohledem na definovanou vizi byly realizačním týmem navrženy problémové okruhy, které byly podrobeny ověření ve fokusních skupinách. Fokusní skupiny byly složeny ze zástupců obcí, odborů ORP, podnikatelů, škol a neziskových organizací z území ORP. Jejich odborné názory byly klíčové pro upřesnění výstupů, které vzešly z analýzy dat, a obohatily tak pohled na téma školství.

Stěžejním bodem návrhové části je definování cílů ve vymezených problémových tématech. Cíle byly podrobně popsány a byla navržena opatření k realizaci cílů. Pro sledování úrovně naplňování definovaných cílů byla nastavena sada indikátorů umožňující periodicky monitorovat pokrok při plnění cílů a případně přijímat opatření ke zlepšení žádoucího výsledku.

Návrhová část Souhrnného dokumentu je strukturována standardně dle principů strategického řízení.

Základní „střechou“ návrhové části je vize. Jejím formulováním je deklarováno, že území ORP bude usilovat o její naplnění. Následně se vize rozpadá do problémových okruhů, které budou naplňovány prostřednictvím sady několika málo cílů.

Jednotná vize poskytuje celkový rámec všem subjektům zapojeným do činnosti vymezeného území. Měla by udržet společné směřování všech zapojených subjektů od nejvyšších úrovní hierarchie až po nejnižší úroveň. Umožní lépe přenášet pravomoci na výkonné pracovníky a zároveň zajistit jednotnou filosofii, pro kterou jsou dílčí činnosti vykonávány. Bez vize by chyběl jasně vyjádřený směr, kterým se chceme vydat. Vize je formulována jako budoucí stav, kterého chceme realizací strategického řízení dosáhnout. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Respektuje přání a potřeby místních občanů.

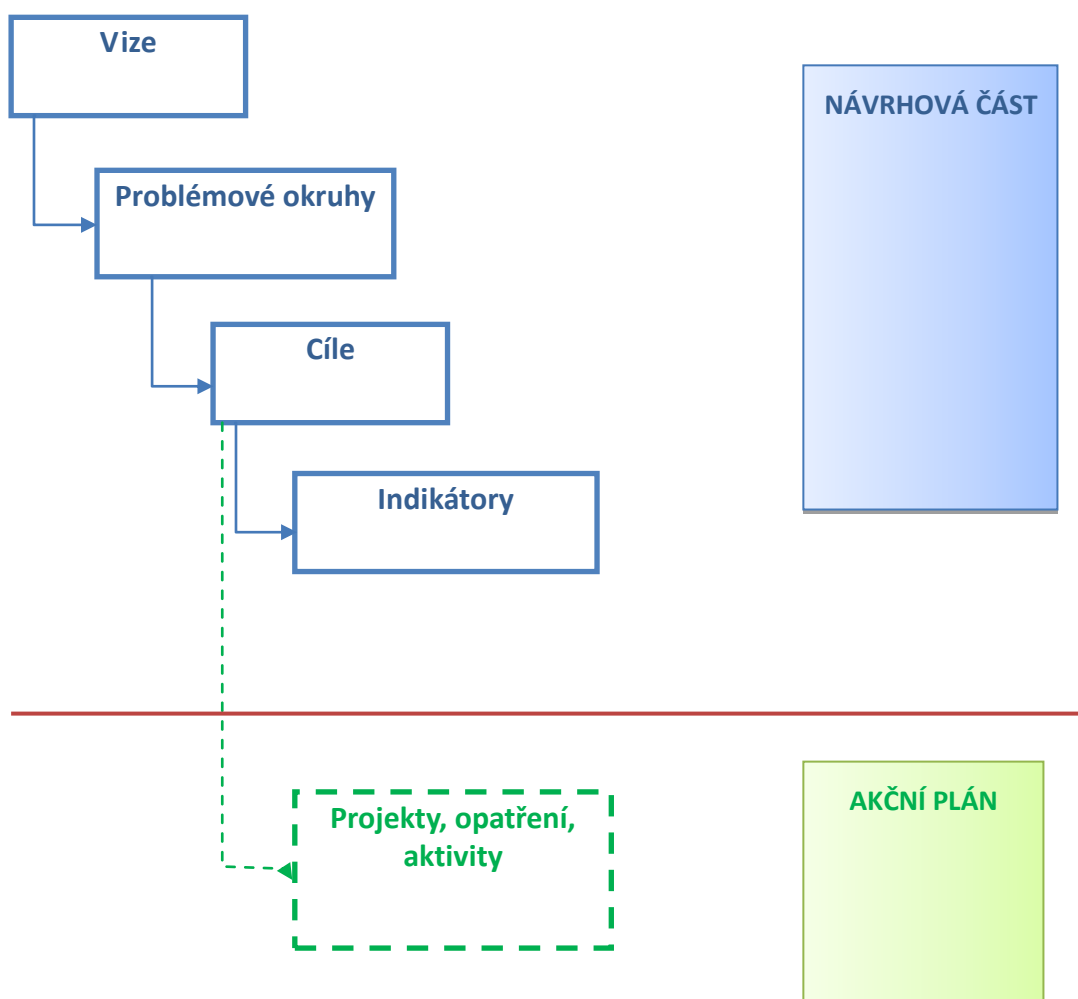
V podmínkách projektu je vize souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma školství. Vzhledem k zaměření projektu směřuje ke všem povinným tématům a ke zvolenému volitelnému tématu. Staví na silných stránkách identifikovaných ve SWOT analýze.

Vedle určení budoucího směřování vývoje může vize také sloužit jako marketingový nástroj území. Může být sloganem, který bude využíván pro propagaci území jako celku dovnitř (občanům, politikům, školám, podnikatelům) a navenek (turistům, potenciálním investorům, složkám veřejné správy).

První verze struktury problémových okruhů byla vytvořena realizačním týmem na základě provedených analytických kroků a zpracovaných Nástinů opatření. Návrh problémových okruhů byl ověřen ve fokusních

skupinách. Následně byly vytvořeny popisy cílů. Byli určeni garanti (správci) jednotlivých cílů, kteří zpracovali návrhy popisů, které byly podrobeny vnitřnímu připomínkovému řízení. Realizační tým jednotlivé cíle vzájemně porovnal, sjednotil jejich strukturu a úroveň detailnosti. Byl kladen důraz na vzájemnou provázanost cílů a jejich doplňkovost. Součástí tohoto procesu bylo také nastavení indikátorů, jimiž bude plnění cílů sledováno a hodnoceno.

Grafické znázornění vztahů mezi vizí, problémovými oblastmi, cíli a indikátory je zobrazeno v následujícím obrázku

Tab. č.59: Vizualizace problémových oblastí – strom problémů

Poblémové oblasti - školství	
DEMOGRAFIE ŠKOLSTVÍ	EKONOMIKA ŠKOLSTVÍ
Problémy - školství	
Malá variabilita a specializace škol, nevyužívání alternativních metod výuky	
Kolísání naplněnosti předškolních zařízení a škol	
Nadměrné finanční zatížení obcí provozováním škol	
Nadměrná snaha obcí o zachování školy, rivalita obcí	
Příčiny problémů - školství	
Odmítání spolupráce za strany obcí	
Nevhodný systém financování škol	
Zastaralý systém výchovy a vzdělávání	
Nekoncepční školská politika státu	
Důsledky problémů - školství	
Stěhování inteligence mimo region	
Insolvence obcí	

3.2.2. Problémové oblasti

Problémové oblasti

Vzdělání a kvalifikovaní obyvatelé jsou hlavními iniciátory pokroku každého regionu. Bohužel vzdělanost obyvatelstva na Rychnovsku dosahuje spíše podprůměrných hodnot, podíl obyvatel se středoškolským a zejména vysokoškolským vzděláním je nižší než v krajském i republikovém průměru. Přitom investiční i neinvestiční výdaje, které obce s provozem předškolních zařízení a škol mají, jsou velmi vysoké. Důležitá je také vzájemná propojenost mezi nabídkou vzdělání a trhem práce. Region má sice díky existenci automobilového závodu v Kvasinách podprůměrnou nezaměstnanost, nicméně nabídka pracovních míst je úzce vázána na specializovanou strojírenskou odvětví. Region se tak potýká s nesouladem nabídky výchovných a vzdělávacích modulů na straně jedné a potřebami místního trhu práce na straně druhé. Tento nepoměr je ještě vystupňován dlouhodobě nízkou atraktivitou technických oborů, vědecké a výzkumné práce..

V oblasti školství byly pro účely strategie rozvoje území definovány 2 problémové oblasti :

- A. Demografie školství
- B. Ekonomika školství

A. Demografie školství

Shrnutí současného stavu: Předškolní vzdělávání zahrnuje síť mateřských škol a obdobných zařízení. Těmi je vybavena většina obcí v území ORP – pouze v 10 převážně velmi malých obcích se mateřská škola nenachází (viz. tab. 18). Naplněnost mateřských škol je různá, v některých případech dětí spíše ubývá, v jiných je naopak kapacita naplněná a bylo by potřebné další rozšiřování školek (viz. tab. 39, graf č. 3). Vzhledem k obecné demografické situaci v regionu však další rozšiřování kapacity mateřských škol nelze předpokládat, jedná se spíše o vyrovnání a variabilitu kapacit předškolních zařízení a jejich finanční stabilizaci. Ve většině obcí rodiče nemají s umístěním dětí do školky problém. Dobrá je i dostupnost mateřských škol hromadnou dopravou.

Základní školy se nacházejí ve 2/3 obcí regionu, z toho v 10 obcích je úplná školní docházka (1-9. ročník) (viz. tab. 6). Tato situace je přibližně optimální, potenciál na vznik další školy by měla pravděpodobně jediná z obcí, kde škola dosud není – Liberk. V souladu se strategickými dokumenty kraje bude rovněž podporována integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu, jestliže toto začlenění bude žákům prospěšné.

Zatímco naplněnost mateřských škol je poměrně vysoká, jsou kapacity základních škol vytíženy v některých obcích pouze z 50% a v žádné z obcí ani měst regionu není kapacita školy využita zcela. Děti je čím dál tím méně z důvodů migrace i z důvodu demografického vývoje, a tak lze předpokládat, že se ani nadále nebude situace vyvíjet k lepšímu.

Zjištěné problémy:

- Malá variabilita a specializace základních škol, nevyužívání alternativních metod výuky
- Kolísání naplněnosti předškolních zařízení

Příčiny problémů :

1. Možnost koordinace aktivit v oblasti školství obce převážně odmítají. Důvodem k odmítnutí je vědomí citlivosti této záležitosti v očích veřejnosti a odmítání obcí přikročit k úpravám zavedených zvyklostí i přes velkou finanční ztrátovost některých školních zařízení a dlouhodobý nedostatek žáků.
2. Důvodem, proč nejsou kapacity některých zařízení využívány a jinde jsou přetěžovány, je nízká kvalita vybavení některých škol, nízká odbornost vychovatelů a pedagogů a nevyužívání moderních, alternativních metod výchovy (např. ve svépomocných dětských skupinách, lesních školkách, malotřídních školách a dalších zařízeních rodinného typu) pro ty děti a rodiče, kterým je tento způsob výchovy blízký.

Důsledky neřešení problémů :

1. Důsledkem problémů v oblasti vzdělávání je trvalé snižování počtu obyvatel stěhováním do jiných regionů, kde je situace lepší. Stěhují se zejména mladí, vzdělaní lidé, kteří postrádají možnost zdravé výchovy dětí ve společných, ale alternativních zařízeních.
2. Důsledkem nevhodného nebo zastaralého způsobu výchovy dětí může být i malá osobnostní a vědomostní připravenost na konkurenční prostředí v dalších stupních vzdělávání a zaměstnání.

B. Ekonomika školství

Shrnutí současného stavu: V regionu je velmi hustá síť mateřských a základních škol. Zápornou stránkou této skutečnosti je obrovská finanční zátěž, kterou pro obce při nedostatku žáků škola znamená.

Většina škol se neustále potýká s existenčními problémy vyplývajícími z kolísání počtu žáků a zvyšujících se provozních nákladů. Předmětem diskuze mezi obcemi musí být zefektivnění činnosti škol, spolupráce obcí při jejich provozování, sdílení kapacit i nákladů. Podpora by měla být zaměřena kromě oprav školních objektů a areálů především na vznik a uplatnění variabilních výukových plánů a metod v souladu se zájmem dětí, možností uplatnění i místními podmínkami např. na sport, polský jazyk, apod.

Největším problémem v oblasti základního školství je také kromě nedostatku finančních prostředků, špatný technický stav budov a také nízký počet žáků ve třídách.

Zjištěné problémy :

- Nadměrné finanční zatížení obcí provozováním škol
- Nadměrná snaha obcí o zachování školy, rivalita obcí

Příčiny problémů:

1. V současné době je při financování škol uplatňován systém výše státních dotací podle počtu žáků. To vede k velké rivalitě škol, souboji o žáky a nabízení různých pro školu neekonomických výhod. Chybějící částku na provoz školy doplácí obec z obecního rozpočtu. I to vede k rozporům různých zájmových skupin v obci a nesoudržnosti občanů. Donedávna musely na provoz školy přispívat i obce, na jejichž území škola nebyla, ale jejíž občané (děti) se ve škole vzdělávali. Tuto povinnost již obce nemají a finanční zátěž pro mateřskou obec se tak ještě zvýšila. Stupňuje se tak rozpor mezi státní správou, která systémem financování tlačí obce k rušení podlimitních škol, a samosprávou obcí, které se snaží školu udržet.

Důsledky neřešení problémů:

1. Hlavním důsledkem snahy o udržení základních škol tradičního typu je insolvence obcí a nedostatek finančních prostředků na další investiční i neinvestiční aktivity.

Tab. č.60: Vizualizace vize a cílů – strom cílů

Mise	
VYUŽÍT NOVÉ PODNĚTY ROZVOJE K PROHLoubENÍ SPOKOJENOSTI A KVALITY ŽIVOTA V REGIONU ZA SPOLEČNÉ ÚČASTI VŠECH OBČANŮ A PŘI DODRŽENÍ ZÁSAD UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	
Vize	
SPOLUPRÁCE – SPOLEČNÁ CESTA K PROSPERITĚ ÚZEMÍ	
Prioritní oblasti	
A. DEMOGRAFIE ŠKOLSTVÍ	B. EKONOMIKA ŠKOLSTVÍ
Cíle - školství	
A.1. Rozšíření zdravého a aktivního životního stylu občanů, podpora kvality a dostupnosti volnočasových aktivit pro děti a mládež.	B.1. Koordinace a diverzifikace školství v obcích regionu, kumulace finančních prostředků, sdílení zaměstnanců, prostor, vybavení a hromadné školní dopravy
A.2. Propagace regionu jako místa pro plnohodnotný život rodin	B.2. Zavedení alternativních přístupů k výchově a vzdělání, rozmanitosti a přístupnosti vzdělávacích programů a institucí v základním vzdělávání.
	B.3. Zvýšení zájmu o učňovské vzdělání.

3.2.3. Popis vize

Vize role obcí v rozvoji území v oblasti školství je totožná s vizí celkové role v území : jen spoluprací s ostatními obcemi a dalšími aktéry rozvoje (podnikatelskými i neziskovými subjekty) může obec přispět k aktivnímu a spokojenému životu vlastních občanů a občanů regionu.

3.2.4. Popis cílů v jednotlivých oblastech

Tab. č.61: Popis cílů

Prioritní oblast	A. DEMOGRAFIE ŠKOLSTVÍ
Číslo a název cíle	A.1. Rozšíření zdravého a aktivního životního stylu občanů, podpora kvality a dostupnosti volnočasových aktivit pro děti a mládež.
Popis cíle	Tento cíl je možné splnit za podpory a spolupráce obcí, škol, zájmových sdružení a rodičů dětí. V současné době v řadě zejména malých obcí chybí dostatečně rozmanitá nabídka volnočasových aktivit, děti a mládež tráví volný čas u počítače nebo posedáváním na veřejných prostranstvích obce. Nabízené sportovní i umělecké aktivity jsou často zaměřeny výkonnostně, neumožňují účast rekreačním zájemcům. Kroužky při školách a domech dětí jsou spíše tradiční, pro větší děti a mládež málo zajímavé, navíc jsou soustředěny ve městech, která jsou v odpoledních a večerních hodinách hůře dopravně dostupné. Také strava ve školních jídelnách často neodpovídá zásadám zdravého životního stylu. Tato situace je potřeba změnit. Prostřednictvím obcí oslovit místní spolky a zájmová sdružení a požádat je o zapojení mládeže do jejich aktivit. Zájmovou činnost je potřeba více popularizovat a oceňovat, např. formou obecních výstav, meziobecních soutěží, přehlídek, atp. Je potřeba zavést pravidelnou osvětu k zdravému životnímu stylu, ukázat dětem a rodičům alternativní způsoby stravování, pohybu, péče o zdraví. V tomto smyslu je potřeba doplnit osnovy školní výuky a praxi školních jídelen a dalšího veřejného stravování.
Opatření	A.1.1. Rozbor současné dostupnosti volnočasových aktivit podle jednotlivých obcí A.1.2. Vyhledání a publicita příkladů dobré praxe A.1.3. Oslovení obcí, škol, zájmových sdružení, soupis nabídky A.1.4. Diskuze s dětmi, mládeží a rodiči, soupis poptávky A.1.5. Návrh možných variant řešení v ORP RK A.1.6. Diskuze se zúčastněnými subjekty nad návrhy řešení A.1.7. Výběr vhodných opatření, příprava A.1.8. Realizace vybraných opatření
Indikátory výsledku	I.A. Procento naplněnosti základních škol
Indikátory výstupu	I.A.1.1. Počet nových organizovaných volnočasových aktivit pro děti předškolního a školního věku
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP.

Prioritní oblast	A. DEMOGRAFIE ŠKOLSTVÍ
Číslo a název cíle	A.2. Propagace regionu jako místa pro plnohodnotný život rodin
Popis cíle	Velmi negativním a překvapivým jevem je záporná migrace ve většině obcí regionu. Jedná se o stěhování převážně mladých lidí a rodin s dětmi. Důsledkem tohoto jevu je snižování počtu žáků ve školách. Přitom kvalita života v regionu je vysoká. Je zde vysoká zaměstnanost, zdravé životní prostředí, nadprůměrná životní úroveň. Tyto kvality je potřeba propagovat a podporovat stabilizaci stávajících a příchod nových rodin i dalšími nástroji, např. stavebními parcelami, dotacemi na výstavbu RD a pod.
Opatření	A.2.1. Rozbor demografické situace podle obcí A.2.2. Vyhledání příkladů dobré praxe A.2.3. Formulace nedostatků, vyhledání místně vhodných řešení, diskuze se starosty obcí, sestavení prvků kampaně A.2.4. Informační a osvětová kampaň mezi představiteli obcí, místní i ostatní veřejností A.2.5. Vyhodnocení působení kampaně
Indikátory výsledku	I.A. Procento naplněnosti základních škol
Indikátory výstupu	I.A.2.1. Počet uskutečněných propagačních aktivit
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP.

Prioritní oblast	B. EKONOMIKA ŠKOLSTVÍ
Číslo a název cíle	B.1. Koordinace a diverzifikace školství v obcích regionu, kumulace finančních prostředků, sdílení zaměstnanců, prostor, vybavení a hromadné školní dopravy
Popis cíle	V současné době je síť škol v regionu poměrně hustá, MŠ a první stupeň ZŠ jsou ve většině obcí. Přitom naplněnost těchto škol kolísá a spíše se snižuje. Obce dostávají na provoz školy od státu méně peněz, snižuje se počet učitelů a tříd, snižuje se kvalita výuky, objekty škol nedostatečnou údržbou chátrají. Je potřeba udělat důsledný ekonomický rozbor stávajícího stavu a propracovat novou koncepci školství v ORP ve variantách. Případné zrušení některých škol bude muset být důkladně vysvětleno a obhájeno, dětem a rodičům nabídnuta dobře dostupná možnost kvalitního vzdělávání v jiné škole a obcím doporučeno vhodné využití uvolněného objektu včetně finančního zajištění.
Opatření	B.1.1. Rozbor současného stavu naplněnosti MŠ a ZŠ B.1.2. Rozbor legislativních možností, vyhledávání příkladů dobré praxe B.1.3. Diskuze s rodiči, učiteli, žáky a představiteli obcí B.1.4. Návrh nové koncepce školství v ORP ve variantách B.1.5. Projednání koncepce s veřejností, hledání kompromisů a efektivní jednání

	bez předsudků B.1.6. Výběr nejvhodnější koncepce, propagace B.1.7. Realizace návrhu
Indikátory výsledku	I.B. Celkové skutečné náklady vynaložené obcemi na financování škol
Indikátory výstupu	I.B.1.1. Procento základních škol s optimálně vytiženou kapacitou
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP.

Prioritní oblast	B. EKONOMIKA ŠKOLSTVÍ
Číslo a název cíle	B.2. Zavedení alternativních přístupů k výchově a vzdělání, rozmanitosti a přístupnosti vzdělávacích programů a institucí v předškolním a základním vzdělávání.
Popis cíle	Tento cíl je možné uskutečnit pouze ve spolupráci většiny obcí regionu, protože problematika školství se týká všech obcí. Současná situace mnoha malých škol s kolísajícím počtem dětí je pro obce finančně i organizačně neudržitelná a vede k velké rivalitě. Objekty škol jsou zastaralé s nedostatečným vybavením, výchova dětí je tradiční a neodpovídá soudobým alternativním metodám. Tuto situaci je potřeba změnit, zrušit neperspektivní zařízení, modernizovat perspektivní školy, zajistit bezpečnou dopravu a celodenní péči o děti z širšího spádového území, zavést moderní metody výchovy a umožnit činnost alternativním institucím.
Opatření	B.2.1. Finanční rozbor současného zajištění předškolní výchovy resp. školního vzdělání v regionu B.2.2. Rozbor legislativních možností, vyhledání příkladů dobré praxe B.2.3. Návrh možných řešení ve variantách B.2.4. Informační a osvětová kampaň mezi představiteli obcí, odborných a vzdělávacích institucí a veřejností, projednání navržených řešení B.2.5. Výběr vhodného řešení, stavební, finanční a administrativní příprava B.2.6. Realizace vybraného řešení
Indikátory výsledku	I.B. Celkové skutečné náklady vynaložené obcemi na financování škol
Indikátory výstupu	I.B.2.1. Počet reformovaných a nových alternativních zařízení v základním vzdělávání.
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP.

Prioritní oblast	B. EKONOMIKA ŠKOLSTVÍ
Číslo a název cíle	B.3. Zvýšení zájmu o učňovské vzdělání
Popis cíle	Nedostatek zájemců o učňovské obory je dlouhodobým jevem, je důsledkem devalvace školství a snižování úrovně jednotlivých stupňů vzdělání. Výsledkem je nedostatek řemeslníků na jedné straně a nezaměstnanost absolventů středních a

	vysokých škol na straně druhé. Tuto situaci je potřeba změnit i v regionu. Vhodným způsobem k tomu je spolupráce s budoucími zaměstnavateli, kteří mají na kvalitě absolventů učňovských oborů velký zájem. Je potřeba otevřít firmy veřejnosti, ukázat druhy činnosti, perspektivy a výrobky firmy. Je potřeba podpořit přímou spolupráci firem se školami, aby žáci byli již v průběhu studia v přímém kontaktu a vztahu s možným budoucím zaměstnavatelem. Je potřeba, aby školy spolupracovaly i mezi sebou, učňovské školy oslovovaly žáky základních škol i jejich rodiče, vedly zájmové kroužky, dílny, poskytovaly brigády atp. Je také potřeba vrátit do osnov základních škol vyučování praktických dovedností chlapců i dívek.
Opatření	B.3.1. Rozbor současného stavu naplněnosti učňovských oborů B.3.2. Identifikace důvodů míry zájmu o jednotlivé obory B.3.3. Vyhledávání příkladů dobré praxe B.3.4. Oslovení zaměstnavatelů v regionu, sestavení společné propagační kampaně B.3.5. Realizace propagační kampaně B.3.6. Zmapování možností zaměstnavatelů při vedení zájmových kroužků a brigádnické činnosti B.3.7. Nabídka vedení zájmové i odborné školní činnosti školám, žákům, rodičům.
Indikátory výsledku	I.B. Celkové skutečné náklady vynaložené obcemi na financování školských zařízení
Indikátory výstupu	I.B.3.1. Podíl žáků v učňovských oborech
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP.

3.2.5. Indikátory

3.2.5.1. Indikátory výsledků

Tab. č.62: Indikátory výsledků

Prioritní oblast A. Demografie školství

Číslo a název prioritní oblasti		A. Demografie školství	
Číslo a název indikátoru		I.A. Procento naplněnosti základních škol	
Měrná jednotka		%	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		66	72
Skutečnost	65,2		
Popis měřítka: Bude sledován počet žáků základních škol a porovnáván s kapacitou jednotlivých škol.			
Metodika a výpočet: Poměr skutečného počtu žáků ke kapacitě jednotlivých škol.			
Zdroj čerpání dat: Evidence jednotlivých obcí a ORP, případně dalších zúčastněných subjektů, výkazy škol.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za 12 měsíců			

Prioritní oblast B. Ekonomika školství

Číslo a název prioritní oblasti		B. Ekonomika školství	
Číslo a název indikátoru		I.B. Celkové skutečné náklady vynaložené obcemi na financování školských zařízení	
Měrná jednotka		Kč	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		53 218 000	54 000 000
Skutečnost	53 218 000		
Popis měřítka: Bude sledována objektivně evidovaná výše finančních prostředků vynaložených obcemi na školská zařízení. Bude zaznamenáno bez příspěvků z RUD. Snahou je udržení a minimalizace nárůstu dané částky.			
Metodika a výpočet: Součet všech vynaložených nákladů na provoz škol.			
Zdroj čerpání dat: Evidence jednotlivých obcí a ORP, případně dalších zúčastněných subjektů, výkazy škol.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za 12 měsíců			

3.2.5.2. Indikátory výstupů

Tab. č.63: Indikátory výstupů

Cíl A.1. Rozšíření zdravého a aktivního životního stylu občanů, podpora kvality a dostupnosti volnočasových aktivit pro děti a mládež.

Číslo a název cíle		A.1. Rozšíření zdravého a aktivního životního stylu občanů, podpora kvality a dostupnosti volnočasových aktivit pro děti a mládež	
Číslo a název indikátoru		I. A.1.1. Počet nových organizovaných volnočasových aktivit pro děti předškolního a školního věku	
Měrná jednotka		Počet ks	
Správce měřítka		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		0	60
Skutečnost	0		
Popis měřítka: Bude sledována nabídka organizovaných volnočasových aktivit pro děti a mládež jako doklad aktivního zdravého životního stylu. Předpokládáme postupné navyšování nabídky a její rozmanitosti v důsledku naplňování cílů strategie.			
Metodika a výpočet: Výsledek bude součtem uskutečněných aktivit podle obcí.			
Zdroj čerpání dat: Evidence obcí a ORP.			

Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za 6 měsíců – k 30.6. a 31.12. daného roku

Cíl A.2. Propagace regionu jako místa pro plnohodnotný život rodin

Číslo a název cíle		A.2. Propagace regionu jako místa pro plnohodnotný život rodin	
Číslo a název indikátoru		I.A.2.1. Počet uskutečněných propagačních aktivit	
Měrná jednotka		Počet ks	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		1	9
Skutečnost	0		
Popis měřítka: Bude sledován počet propagačních aktivit směřovaných na propagaci regionu jako místa pro spokojený život. Bude se jednat o aktivity mediální a tištěné propagace, společenské a kulturní akce, výstavy, přehlídky, apod.			
Metodika a výpočet: Součet aktivit v obcích a v celém regionu.			
Zdroj čerpání dat: Informace z obcí, ORP relevantních organizací.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 30.6. a 31.12. daného roku			

Cíl B.1. Koordinace a diverzifikace školství v obcích regionu, kumulace finančních prostředků, sdílení zaměstnanců, prostor, vybavení a hromadné školní dopravy

Číslo a název cíle		B.1. Koordinace a diverzifikace školství v obcích regionu, kumulace finančních prostředků, sdílení zaměstnanců, prostor, vybavení a hromadné školní dopravy	
Číslo a název indikátoru		I.B.1.1. Procento základních škol s optimálně vytíženou kapacitou	
Měrná jednotka		%	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		17	35
Skutečnost	16,7		
Popis měřítka: Bude sledován proces úprav počtu a kapacity ZŠ v obcích regionu, v souladu s demografickým vývojem. Proces musí být prováděn ve spolupráci a po dohodě zúčastněných obcí na základě dobře připraveného a projednaného plánu, který bude zohledňovat situaci v každé obci regionu. Předpokládáme postupné narůstání počtu optimálně vytížených škol a zároveň snižování počtu školských zařízení tradičního typu. Jedná se však o záležitost velmi citlivou a nezávislou pouze na činnosti obcí, ale především na demografickém vývoji v obcích. Z tohoto důvodu předpokládáme naplnění cíle v delším časovém horizontu.			

Metodika a výpočet: Kapacita zařízení ku počtu žáků tohoto zařízení v několika letech za sebou. Seřazení škol podle míry vytiženosti kapacity. Zjištění počtu škol s dlouhodobou mírou vytižení 90-110%.
Zdroj čerpání dat: Výkazy škol, evidence ORP, obcí a ČSÚ.
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku

Cíl B.2. Zavedení alternativních přístupů k výchově a vzdělání, rozmanitosti a přístupnosti vzdělávacích programů a institucí v předškolním a základním vzdělávání

Číslo a název cíle	B.2. Zavedení alternativních přístupů k výchově a vzdělání, rozmanitosti a přístupnosti vzdělávacích programů a institucí v předškolním a základním vzdělávání		
Číslo a název indikátoru	I.B.2.1. Počet reformovaných a nových alternativních škol		
Měrná jednotka	Počet ks		
Správce měřítka (stará se o získání dat)	Manažer strategie.		
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		3	6
Skutečnost	3		
Popis měřítka: Bude sledován počet školských zařízení, které významným způsobem zapojí nové a alternativní formy výchovy a vzdělávání podporující osobnostní rozvoj, zdravý životní styl a konkurenceschopnost na trhu práce do každodenního výchovného a vzdělávacího procesu.			
Metodika a výpočet: Součet získaných údajů se zohledněním míry inovativních procesů v % z 1.			
Zdroj čerpání dat: Informace ze vzdělávacích plánů škol, obcí a ORP.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

Cíl B.3. Zvýšení zájmu o učňovské vzdělání

Číslo a název cíle	B.3. Zvýšení zájmu o učňovské vzdělání		
Číslo a název indikátoru	I.B.3.1. Podíl žáků v učňovských oborech		
Měrná jednotka	%		
Správce měřítka (stará se o získání dat)	Manažer strategie.		
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		40	40
Skutečnost	39,5		
Popis měřítka: Bude sledován počet studentů učilišť. Předpokládáme, že tento podíl z celkového počtu studentů se bude pozvolně zvyšovat v důsledku naplňování cílů strategie.			
Metodika a výpočet: Počet žáků 1. ročníku středních škol ku počtu žáků 1. ročníků učňovských oborů v daném roce.			
Zdroj čerpání dat: evidence škol, ORP a ČSÚ			

3.3. Pravidla pro řízení strategie (implementační pravidla)

3.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie

Pro řízení strategie bude ustaven **manažer strategie**. Manažer zodpovídá za celkovou koordinaci všech aktivit souvisejících s jejím řízením. Je zodpovědný za to, že se schválenou strategií bude pracovat, že zodpovědné subjekty budou usilovat o její naplnění a že se bude vyhodnocovat, zda se daří přispívat k plnění stanovených cílů.

Manažer strategie je výkonnou a koordinační jednotkou, ale pro výkon své činnosti potřebuje součinnost orgánů, které mohou rozhodovat. Tím je **řídící skupina**. Řídící skupina činí klíčová rozhodnutí při naplňování strategie, zejména týkající se jejích změn a úprav, ale také schvalování akčního plánu. Řídící skupina schvaluje vyhodnocení strategie a přijímá opatření vyplývající ze závěrů hodnocení.

Tab. č.64: Skladba řídící skupiny

Složení řídící skupiny
Ing. Jan Skořepa, předseda DSO Mikroregion Rychnovsko, starosta města Rychnov nad Kněžnou
Vítězslav Kapčuk, starosta obce Synkov - Slemeno
Mgr. Petr Tůma, starosta obce Slatina nad Zdobnicí

Pro řízení strategie jsou důležití **správci cílů**. Správce cíle není osoba, která by měla za úkol daný cíl samostatně zrealizovat. Jeho rolí je hlídat, aby se na plnění cíle nezapomnělo. Je to osoba, která bude v území iniciovat kroky směřující k plnění cíle, bude komunikovat s ostatními subjekty v území, bude dbát nad tím, aby se do budoucích akčních plánů dostávaly konkrétní kroky, které přispějí k plnění cíle, bude kontrolovat, že do příslušného rozpočtu budou zahrnuty prostředky určené k plnění cíle. Ostatní subjekty v území však mají společnou povinnost spolu s gestorem aktivně usilovat o plnění cíle. Správce cíle také bude v následujících letech sledovat prostřednictvím indikátorů, zda je cíle dosahováno. V další budoucí spolupráci bude tuto informaci poskytovat ostatním městům a obcím a společně budou hledat další řešení k přibližování se stanovenému cíli.

Tab. č.65: Správci cílů

Správci cílů		
Číslo cíle	Název cíle	Správce cíle
A.1.	Rozšíření zdravého a aktivního životního stylu občanů, podpora kvality a dostupnosti volnočasových aktivit pro děti a mládež	Starosta obce Javornice Vlastimil Zachoval
A.2.	Propagace regionu jako místa pro plnohodnotný život rodin	Starosta obce Orlické Záhoří Špinler

B.1.	Koordinace a diverzifikace školství v obcích regionu, kumulace finančních prostředků, sdílení zaměstnanců, prostor, vybavení a hromadné školní dopravy	Starosta obce Solnice
B.2.	Zavedení alternativních přístupů k výchově a vzdělání, rozmanitosti a přístupnosti vzdělávacích programů a institucí v předškolním a základním vzdělávání	Starosta obce Slatina nad Zdobnicí Petr Tůma
B.3.	Zvýšení zájmu o učňovské vzdělání	Starosta obce Synkov-Slemeno Vítězslav Kapčuk

Gestoři indikátorů jsou osoby, které zodpovídají za zjištění hodnot indikátoru v souladu se stanovenou definicí a metodikou výpočtu. Dodávají podklady příslušnému správci cíle.

Tab. č.66: Gestoři indikátorů

Gestoři indikátorů		
Číslo indikátoru	Název indikátoru	Gestor indikátoru
I.A.	Procento naplněnosti základních škol	Prozatím manažer strategie
I.B.	Celkové skutečné náklady vynaložené obcemi na financování škol	Prozatím manažer strategie
I.A.1.1	Počet nových organizovaných volnočasových aktivit pro děti předškolního a školního věku	Prozatím manažer strategie
I.A.2.1	Počet uskutečněných propagačních aktivit	Prozatím manažer strategie
I.B.1.1.	Procento základních škol s optimálně vytiženou kapacitou	Prozatím manažer strategie
I.B.2.1.	Počet reformovaných a nových alternativních škol	Prozatím manažer strategie
I.B.3.1.	Podíl žáků v učňovských oborech	Prozatím manažer strategie

Strategie bude naplňována především projekty zařazenými do každoročně schvalovaného akčního plánu (viz kapitola 3.3.3 souhrnného dokumentu). Projekty zařazené do akčního plánu by pak měly naplňovat stanovené cíle.

Naplňování strategického dokumentu musí být měřeno a pravidelně vyhodnocováno. Pro jednotlivé cíle byly nastaveny indikátory a k nim nastavená metodika – tj. způsob sledování a vyhodnocování daného indikátoru. Ke každému indikátoru je také nastaven jeho správce (gestor), který je zodpovědný za sledování jeho vývoje a porovnání s cílovou hodnotou.

Tab. č.67: Zodpovědnosti v procesu implementace strategie

Činnost v rámci implementace	Zodpovědná osoba/subjekt	Termín
------------------------------	--------------------------	--------

Koordinace implementačních aktivit	manažer strategie	průběžně
Návrh projektů do akčního plánu	správci cílů	každoročně v 1.-3. čtvrtletí
Výběr projektů do akčního plánu	řídící skupina	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Předložení akčního plánu ke schválení na následující rok	manažer strategie	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Vyhodnocení indikátorů za předchozí rok	gestoři indikátorů	každoročně v 1. čtvrtletí
Vyhodnocení plnění akčního plánu za předchozí rok	manažer s využitím podkladů od gestorů indikátorů a správců cílů	každoročně v 1.-2. čtvrtletí
Projednání vyhodnocení indikátorů a plnění akčního plánu za předchozí rok	řídící skupina	každoročně v 2. čtvrtletí

3.3.2. Systém změn strategie

V průběhu realizace Strategie může dojít k objektivní potřebě dílčí změny tj. ve formě úpravy cíle, či indikátoru. Tato potřeba může být způsobena jak vnějšími (např. rozhodnutí vlády, či EU), tak vnitřními (potřeba změny vyvstane při průběžném monitorování cílů Strategie) faktory. Rozhodnutí, zda je nutné některé části Strategie upravit bude následovat každoročně po vyhodnocení indikátorů za předchozí rok a po vyhodnocení akčního plánu. Pokud se ukáže, že realizací projektů nedošlo k uspokojivému vývoji příslušného indikátoru, je nutné blíže zanalyzovat příčiny takového vývoje. Nejedná-li se o neočekávané vnější vlivy (povodeň, hospodářská krize apod.), pak může být příčina buď na straně chybně nastaveného cíle či přiřazeného indikátoru, anebo na straně nefunkčnosti projektu vzhledem ke stanovenému cíli. V obou případech je nutné, aby správce cíle navrhl opatření ke změně. Může se jednat buď o návrh vhodnějšího typu projektu do akčního plánu, nebo o přeformulování cíle. Takovou změnu je nutno důkladně prodiskutovat s dotčenými subjekty (ideálně v rámci fokusní skupiny) a následně změnu navrhnout řídící skupině. Řídící skupina rozhodne o schválení či neschválení změny.

3.3.3. Akční plán

V době přípravy tohoto strategického plánu došlo k volbám do obecních zastupitelstev a mnohde i ke změně starosty obce. Tím došlo i k personálním změnám v Dobrovolném svazku obcí Mikroregion Rychnovsko. Volby do orgánů svazku jsou připravovány na první čtvrtletí 2015 a poté bude projednáván plán společných aktivit včetně společných projektů a jejich načasování.

V době přípravy strategie nejsou vyjasněny ani dotační zdroje společných projektů – seznam přijatelných aktivit a vhodných příjemců jednotlivých operačních programů je teprve dopracováván. Níže jsou proto uvedeny jen v této chvíli známé záměry připravované společně více obcemi na půdě Místní akční skupiny Sdružení SPLAV a jejich českých a zahraničních partnerů. I jejich realizace se však bude odvíjet od podmínek operačních programů a jejich otevření, plánované projekty proto nelze závazně zapsat do akčního plánu. Ten bude doplňován postupně, vždy aktuálně podle reálných možností. V době přípravy tohoto strategického plánu došlo k volbám do obecních zastupitelstev a mnohde i ke změně starosty obce. Tím došlo i k personálním změnám v Dobrovolném svazku obcí Mikroregion Rychnovsko. Volby do orgánů

svazku jsou připravovány na rok 2015 a poté bude projednáván plán společných aktivit včetně společných projektů a jejich načasování. V době přípravy strategie nebyly vyjasněny ani dotační zdroje společných projektů – seznam přijatelných aktivit a vhodných příjemců jednotlivých operačních programů je teprve dopracováván. Níže jsou proto uvedeny jen v této chvíli známé záměry připravované obcemi dlouhodobě, a to jak samostatně, tak společně více obcemi na půdě DSO Mikroregion Rychnovsko či Místní akční skupiny Sdružení SPLAV a jejich českých a zahraničních partnerů. I jejich realizace se však bude odvíjet od podmínek operačních programů a jejich otevření, plánované projekty proto nelze závazně zapsat do akčního plánu. Ten bude doplňován postupně, vždy aktuálně podle reálných možností.

Tab. č.68: Zásobník projektů

Cíl	Název projektu	Náklady	Zdroj financování	Termín realizace	Nositel projektu	Připravenost

Do tabulky se uvádějí následující informace:

Cíl – název a číslo cíle stanoveného ve strategii, k němuž se projekt váže

Název projektu – konkrétní název projektu či aktivity, která naplňuje (spolu s dalšími) daný cíl

Náklady – orientační finanční objem projektu; vzhledem k tomu, že se jedná o první hrubou verzi akčního plánu, je samozřejmé, že se ve většině případů bude jednat o odhad nákladů (stanovený expertním odhadem či na základě zkušenosti s obdobnými projekty). V dalších verzích akčního plánu budou náklady upřesňovány.

Zdroj financování – snahou je co nejefektivnější hospodaření, proto je vhodné uvést vhodný zdroj financování z konkrétního dotačního zdroje (národní granty, evropské fondy apod.). V tom případě je nutné do akčního plánu uvést také podíly financování (např. 85 % dotace, 15 % rozpočet DSO). Tam, kde budou projekty již dostatečně konkrétní, je možné hledat příslušnou dotační možnost v připravovaných operačních programech Evropských strukturálních a investičních fondů. Tam, kde je od počátku zřejmé, že zdrojem financování nemůže být žádný dotační program, je vhodné do zdroje financování uvést rozpočet té organizace, která financování projektu plánuje (konkrétní obec, více obcí, dobrovolný svazek obcí).

Termín realizace – jedná se o další údaj, který je v této fázi orientační a předpokládá se jeho postupné upřesňování. Pokud se jedná o víceleté projekty, je nutné uvést alespoň roky jeho realizace, vhodnější však je uvést i měsíce (zejména u akcí, které budou realizovány v rámci jednoho roku).

Nositel projektu – uvádí se subjekt, který bude mít realizaci projektu na starosti. V případě DSO to většinou bude svazek obcí, v případě neformální spolupráce obcí může jít o jednu konkrétní obec, která bude mít zodpovědnost za zpracování žádosti o dotaci a její realizaci, na jejímž území se bude projekt realizovat, která bude organizovat výběrové řízení apod. Samozřejmě se počítá s aktivní účastí ostatních obcí, nositel je však tzv. lead-partnerem.

Připravenost – pro doplnění informací o reálnosti projektu, přesnosti jeho rozpočtu a načasování je vhodné uvést, v jakém stavu se projekt nachází. Většinou se stručně uvádí, zda se jedná o projekt ve fázi záměru, nebo zda již byla vytvořena studie, která jej blíže popisuje. Dalšími milníky může být zpracovaná projektová dokumentace, vydané stavební povolení či vybraný zhotovitel na základě výběrového řízení.

Akční plán je dokumentem, jehož cílem je upřesnit strategický plán v krátkodobém časovém horizontu. Akční plán ze strategického plánu vychází a určuje, jakými konkrétními kroky či projekty budou naplňovány příslušné cíle uvedené ve strategickém plánu. Akční plán se zpracovává vždy na následující rok.

U každé aktivity musí být zřejmé, k naplnění jakého cíle přispívá. Sestavování akčního plánu musí být v souladu se strategickým plánem, ale také s připravovaným rozpočtem na následující rok. Projekty zařazené do akčního plánu musí být kryty rozpočtem nebo jiným (externím) zdrojem financování. Pokud nebude k projektům vybraným do akčního plánu jednoznačně přiřazen zdroj financování, budou z akčního plánu vyřazeny.

Proces přípravy akčního plánu je třeba vnímat jako **proces dlouhodobý a opakovaný**, prostupující celým kalendářním rokem. Příprava akčního plánu probíhá souběžně s přípravou rozpočtu (dobrovolného svazku obcí nebo rozpočtů jednotlivých měst a obcí). Nejprve dochází ke sběru podnětů na realizaci projektů od jednotlivých měst a obcí. Následně dochází k výběru těch aktivit, které je z věcného, časového a finančního hlediska možné realizovat v příštím roce. Nakonec dochází k přijetí rozhodnutí o přehledu konkrétních aktivit zařazených do akčního plánu pro následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje pro realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho vyhodnocení.

Tab. č.69: Harmonogram

Čtvrtletí	Rok 2015				Rok 2016				Rok 2017				Rok 2018	
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.
Akční plán na r. 2016														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														
Akční plán na r. 2017														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														

Akční plán může být vypracován pomocí tabulky, která obsahuje číslo cíle, ke kterému se projekt váže, název projektu, orientační rozpočet, zdroj financování, harmonogram, nositel projektu, aktuální stav připravenosti.

Pokud bude cíl naplňován po dobu několika let, je možné do akčního plánu uvést také orientační **zásobník projektů/aktivit** (samostatná tabulka ve stejné struktuře), které nejsou financovatelné z rozpočtu příštího roku, ale s nimiž se uvažuje v dalších letech. Takový zásobník by byl pouze orientační a sloužil by jako jeden z podkladů pro sestavování akčních plánů na další roky. Je vhodný z toho důvodu, že při případných personálních změnách bude na jednom místě zaznamenáno, s čím projektový tým počítal jako s aktivitami vhodnými k realizaci za účelem dosažení cíle. Veškeré údaje by byly v tom případě orientační (harmonogram, náklady) a upřesňovaly by se při sestavování dalšího akčního plánu na následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje po realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho **vyhodnocení**. V rámci vyhodnocení budou posouzeny jednotlivé projekty, které byly navrženy v akčním plánu k realizaci.

U zrealizovaných projektů bude posouzeno především to, zda byly udrženy náklady, které byly v akčním plánu orientačně uvedeny, a souladu skutečného harmonogramu s předpokládaným. V případě odchylek budou vyhodnoceny důvody, proč k nim došlo. Z takto učiněných vyhodnocení by měly být přijaty adekvátní závěry (např. do budoucna zpřesnit odhady nákladů, zaměřit se na kvalitu výběrových řízení

s důrazem na minimalizaci víceprací, při nastavování harmonogramu brát v potaz rizika, která mohou projekt zbrzdit apod.).

Zároveň je nutné znovu vyhodnotit, jak se vyvinuly hodnoty indikátorů po realizaci projektů. Tím dojdeme k dílčímu závěru, zda zrealizované projekty jsou vzhledem k vytyčeným cílům efektivní a účinné. V případě, že se hodnoty indikátorů nevyvíjejí příznivým směrem, je nutné přemýšlet o přehodnocení projektů, které jsou naplánovány k plnění cílů.

U nezrealizovaných projektů je nutné analyzovat důvody, proč k realizaci nedošlo (do akčního plánu by měly vstupovat jen reálné projekty a aktivity).

3.4. Závěr a postup zpracování

3.4.1. Shrnutí

Tento strategický plán byl zpracován v letech 2013-15 pro potřeby Dobrovolného svazku obcí Mikroregion Rychnovsko jako podklad pro vyvážený a všestranný rozvoj jejich území v období 2015-20. Vychází z analýzy aktuálních statistických údajů, které se k území vztahují, a jejich porovnání se srovnatelnými oblastmi České republiky. Vychází i z několika místních dotazníkových šetření mezi představiteli obcí a veřejností, názorů, zkušeností a záměrů dalších aktérů rozvoje v regionu (MAS Sdružení SPLAV, ostatní dobrovolné svazky obcí) i doporučení odborníků v jednotlivých oblastech. Z komplexního posouzení všech informací a údajů získaných z těchto zdrojů vznikl soubor cílů v rozvoji regionu pro období 2015-20, doporučených kroků k jejich naplnění a také hodnot, kterých by mělo být dosaženo. Všechny postupné kroky, které k sestavení strategického plánu vedly, byly projednávány se starosty obcí a další veřejností na půdě DSO Mikroregion Rychnovsko a MAS Sdružení SPLAV a schváleny. Statistické a další údaje týkající se území byly získány díky spolupráci Svazu měst a obcí ČR, Úřadu práce v Rychnově nad Kněžnou, MěÚ ORP Rychnov nad Kněžnou, Úřadů obcí na území ORP, škol a dalších organizací státní a veřejné správy.

Tento strategický plán však není dokumentem ukončeným, naopak, předpokládá se jeho průběžná aktualizace a doplňování, zejména o projekty, kterými budou cíle strategického plánu naplňovány, jejich hodnocení, naplňování hodnot indikátorů a další aktuální údaje.

3.4.2. Popis postupu tvorby strategie

Prosinec 2013 - Byl sestaven řešitelský tým strategického plánu pro území ORP Rychnov nad Kněžnou. Účast na Valné hromadě DSO mikroregion Rychnovsko, kde byl členkami realizačního týmu starostům obcí ORP prezentován projekt.

Leden 2014 - Projekt byl prezentován a diskutován i na setkání Valné hromady MAS Sdružení SPLAV a setkání obcí DSO Bělá. Do konce tohoto měsíce od začátku projektu proběhlo celkem 5 porad týmu projektu, které organizoval starosta města, jako jeden ze spolupracujících starostů.

Únor 2014 - V tomto měsíci členky Realizačního týmu získávaly data za pomoci odboru školství, životního prostředí a sociálních věcí Městského úřadu Rychnov nad Kněžnou. Realizační tým projednával čtvrté volitelné téma – Regionální doprava a její návaznost. 18. února proběhlo zasedání DSO Rychnovsko, na kterém Realizační tým předal informace starostům o současném průběhu projektu, tedy rozsah zpracovaných dokumentů analytické části. Byly jim podány informace o připravované druhé části dotazníku. Všem nezúčastněným, byly informace zaslány do emailové schránky. Ke konci měsíce členky získávaly chybějící těžko dostupná data a společně s týmy z ORP Kostelec nad Orlicí a ORP Dobruška si vzájemně vyměnili data. V průběhu celého února byly se všemi starosty osobně vyplněny dotazníky první

části. Vše se stihlo dle daného termínu a to do 28.2.. Poté členky vyplněné dotazníky vyhodnocovaly pro potřebu regionu.

Březen 2014 - Členky týmu začaly s objížděním obcí s dotazníky druhé části a také firem, se kterými měly domluveny schůzky, ohledně získávání dat a informací.

Duben 2014 - Byly vyplňovány zbývající dotazníky druhé části se starosty obcí a poté odeslány v elektronické formě. Členky týmu sháněly data o demografickém vývoji 2013 a nezaměstnanosti 2012. Členky týmu pokračovaly s objížděním firem, se kterými měly domluveny schůzky, ohledně získávání dat a informací.

Květen 2014 - Členům Výboru DSO Mikroregion Rychnovsko a členům Dozorčí rady DSO byl předložen dotazník k meziobecní spolupráci a institucionalizaci. Byla odeslána pozvánka na jednání. Doručení v elektronické formě Svazu zpracované analytické části ke třem dílčím rozvojovým strategiím a též doručení stručného nástinu možných variantních návrhů směřujících k řešení problematických okruhů a potřeb daného Územního obvodu vycházejících z již zpracovaných analytických materiálů ke třem dílčím rozvojovým strategiím.

Červen 2014 - Na 1.oficiálním setkání členky týmu odprezentovaly starostům obcí prezentaci o průběhu a dosavadních výsledcích projektu v našem ORP. Starostům byla předána Souhrnná zpráva s vyhodnocením dotazníkových šetření, analýzy situace v ORP ve 3 povinných oblastech a nástinem variantních řešení každé ze 3 oblastí. Termín k předání souhrnné zprávy s nástinem variantních řešení kolidoval s termínem oprav analytických dokumentů, na které měl naopak až navazovat. Domnívali jsme se, že analytické údaje, které jsme na SMO předali, budou ze strany SMO okomentovány a porovnány s ostatními ORP, a teprve na základě takto objektivně zjištěné situace v našem ORP navrheme ve spolupráci s různými odborníky řešení nedostatků. Takto jsme velmi laicky, pouze na základě znalosti našeho území navrhli nějaká řešení, která vůbec nemusí být potřebná, vhodná a ani možná. Plnění našich úkolů nám navíc velmi zkomplikoval informační systém, kvůli kterému jsme museli mnohé texty do dokumentu znovu doplňovat. Členky sháněly dodatečné informace k analýze.

Červenec 2014 - Proběhlo vyhodnocení 1. oficiálního setkání. Vytipování možných zdrojů dat, jejichž správci byly osloveni. Příprava příkladů dobré praxe a byl sestaven časový plán a rozdělení úkolů. Pravidelně probíhala komunikace se sousedními týmy. Spolupracovali jsme s místní MAS Sdružení SPLAV.

Srpen 2014 – Probíhala příprava návrhů problémových okruhů, cílů a opatření, o kterém jsme diskutovali. Byly hledány příklady dobré praxe meziobecní spolupráce. Příklady dobré praxe z území ORP Rychnov nad Kněžnou i ostatních ORP byly zpracovány do 4 tematicky zaměřených dokumentů a rozeslány všem starostům na území ORP.

Září 2014 - Byly stanoveny problémové okruhy jednotlivých témat, poté byly diskutovány příčiny a důsledky. Nejvíce problémů bylo zjištěno v oblasti školství. Tyto problémy byly nejhůře řešitelné vzhledem ke snaze obcí o zachování co největšího počtu škol. Problémové okruhy byly stanoveny logickým rozdělením řešených témat, jednotlivé problémy byly

formulovány realizačním týmem na základě analýzy území a doplněny v rámci brainstormingů se starosty obcí i dalšími aktéry v území.

Potvrdil se předpoklad, že je vhodné diskutovat nad předem připravenými návrhy. Problémy formulované realizačním týmem byly v širší fokusní skupině přečteny a následně diskutovány v každé z řešených oblastí jednotlivě. Některé předem formulované problémy byly odmítnuty (nedostatek nádob na sběr odpadu, malé zapojení obcí do zaměstnanosti znevýhodněných skupin, atp.), jiné byly doplněny (zvyšující se množství obalů, vykupování kradených předmětů). Názory starostů jsou poměrně jednotné, přínosná však byla diskuze s podnikateli a neziskovými organizacemi, kteří mají na situaci v některých případech jiný názor (dětské skupiny, hromadná doprava znevýhodněných občanů, podnikání v sociálních službách, atp.)

Říjen 2014 - Byli vybráni jednotliví garanti témat, pro cíle byli garanti vybíráni podle potřeby v průběhu realizace opatření. Dotazník byl vyplněn 1x jako souhrn názorů starostů DSO Rychnovsko. Byly konzultovány cíle a opatření strategie. V říjnu proběhly volby do obecních zastupitelstev, které změnilo složení zastupitelstev včetně několika starostů obcí. Ke konci října byla známa změna starosty v 6 obcích z 32. Nepředpokládáme, že tyto změny povedou k přehodnocení dosavadního postoje obcí k meziobecní spolupráci, tzn. k zachování stávajícího DSO Rychnovsko jako hlavního nositele meziobecní spolupráce v regionu.

Listopad 2014 - K diskusi nad jednotlivými cíli a indikátory byli přizváni další starostové - odborníci v dané oblasti, kteří nadále budou garanty plnění strategie.

Prosinec 2014 - Proběhla závěrečná kontrola souhrnného dokumentu. Příprava prezentace na setkání starostů, kde se prezentovala závěrečná verze SD. Odeslání SD Svazu měst a obcí.

Leden 2015 - Obdržení připomínek k SD. Připomínky byly diskutovány a byl stanoven postup prací při jejich odstranění.

Únor 2015 - Byl sestaven soupis a harmonogram realizace záměrů obcí z území ORP ve sledovaných oblastech. Na zasedání DSO byl znovu představen souhrnný dokument a diskutovány cíle, zejména v oblasti volitelného tématu Regionální doprava a její návaznost. Formální připomínky a připomínky týkající se odborné terminologie jsme opravili. Cíle a indikátory jsme prodiskutovali a v souhrnném dokumentu zohlednili.

3.5. Přílohy

3.5.1 Vazba na OP VVV – PO3 a IROP – SC 2.4

Vazba na Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) - prioritní osa 3 (PO 3) Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání

Na základě jednání s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy – odborem přípravy Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání - najdou uplatnění některé výstupy souhrnných dokumentů projektu meziobecní spolupráce v podporovaných oblastech a aktivitách prioritní osy 3 „Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání, jako např. podpora budování kapacit pro inkluzivní vzdělávání, vytváření kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v mateřských a základních školách, podpora budování kapacit pro pedagogický leadership na úrovni školy a území včetně rozvoje spolupráce školy, rodičů a mimoškolního vzdělávání, nebo podpora krajského akčního plánování s vazbou na místní akční plány.

Vazba na Operační program Integrovaný regionální operační program (IROP) – specifický cíl 2.4

Uplatnění najdou některé výstupy souhrnných dokumentů projektu meziobecní spolupráce a to zejména v oblastech budování infrastruktury mateřských škol, podpora krajského akčního plánování s vazbou na místní akční plány s potřebami rozvoje infrastruktury pro podporu polytechnického vzdělávání nebo připojení k internetu, a nebo konektivita celých škol.

3.5.2 Seznam použitých zkratk

CŽÚ Celoživotní učení

DV Další vzdělávání

IROP Integrovaný regionální operační program

IVP individuální vzdělávací plán

KÚ Krajský úřad

MAS Místní akční skupina

MOS Meziobecní spolupráce

MŠ Mateřská škola

NIV neinvestiční výdaje = prostředky na platy (PNP ped. + PNP neped.),

ONIV Ostatní neinvestiční výdaje

OON ostatní osobní náklady (OON ped. + OON neped.),
ORP Obec s rozšířenou působností
PŠD Povinná školní docházka
RUD Rozpočtové určení daní
RVP rámcový vzdělávací program
RVP PV rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
RVP s přílohou LMP rámcový vzdělávací program s přílohou pro lehké mentální postižení
SO Správní obvod
SŠ Střední škola
SVČ Středisko volného času
SVP Speciální vzdělávací program
ŠD Školní družina
ŠJ Školní jídelna
ŠK Školní klub
ŠVP školní vzdělávací program
ÚIV Ústav pro informace ve vzdělávání
VOŠ Vyšší odborná škola
ZŠ Základní škola
ZUŠ Základní umělecká škola

4. Téma 2.: sociální služby

4.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů

4.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému

Z pohledu obcí je zajištění sociální péče jednou z významných aktivit, kterou v rámci výkonu samostatné působnosti plní. Tato oblast je velmi široká, finančně náročná a je neustále kladen důraz na zvyšování kvality těchto služeb. Co se týče financování, veřejné zdroje zcela určitě nebudou přibývat, zatímco počet uživatelů těchto služeb bude, vzhledem k demografickému vývoji, spíše narůstat.

Při reformě veřejné správy, konkrétně při ukončení činnosti okresních úřadů k 31.12.2002, například převzaly mnohé obce zřizovatelské kompetence k části pobytových zařízení pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Do dnešní doby se neustále potýkají s financováním těchto zařízení. V rámci sociální reformy bylo také přeneseno břemeno zajištění poskytování sociálních služeb ve zvýšené míře na obce, a to bez dostatečného finančního zajištění.

Vývoj společnosti a demografický vývoj vyžadují kvalitativní změnu sociálních služeb a flexibilitu jejich spektra. Takto zásadní a rozsáhlé změny vyžadují dlouhodobá koncepční řešení, která berou v úvahu i širší souvislosti. Z tohoto důvodu je oblast sociálních služeb vhodným tématem pro spolupráci obcí. Společně lze nastavit efektivnější systém nejen z pohledu ekonomického, ale také humánního.

Meziobecní spolupráce na tomto poli může přinést vhodné strategie k řešení sociální problematiky, může vhodným způsobem podpořit přirozený rozvoj regionu – místního území. Obec je v této oblasti nejen v postavení poskytovatele a subjektu, který finančně přispívá ostatním poskytovatelům sociálních služeb, ale také koordinátora spolupráce s neziskovým sektorem, podnikatelskými strukturami a zájmovými sdruženími. Vhodně nastavenými strategiemi, programy, projekty je možné předejít sociální exkluzi některých skupin obyvatel, podpořit sociální začlenění již vyloučených skupin a saturovat oprávněné potřeby cílových skupin.

Nezanedbatelným bonusem spolupráce v regionu může být rozvoj tzv. sociální ekonomiky, jejíž koncept přináší nová a moderní řešení aktuálních témat, kterými jsou například integrace osob sociálně vyloučených, rozvoj místních zdrojů apod. Jeden z předpokladů, z nichž sociální ekonomika vychází, je, že stát není schopen finančně ani organizačně zajistit všechny sociální potřeby občanů. Sociální ekonomika je sociálně odpovědná, podporuje sociální soudržnost, směřuje k boji proti chudobě a sociální exkluzi. Vzhledem k finanční náročnosti a proměnlivosti požadavků na spektrum sociálních služeb je žádoucí, aby byla vytvořena optimální síť sociálních služeb v regionu odpovídající skutečným potřebám. V této oblasti je celá řada problémů a témat, které je vhodné řešit společně, v rámci meziobecní spolupráce. Nemusí se však vždy jednat přímo o sociální služby ve smyslu zákona o sociálních službách, neoddiskutovatelný přínos je i v rozvoji služeb návazných či souvisejících. Smyslem projektu rozvoje meziobecní spolupráce není tvorba komunitních plánů rozvoje sociálních služeb nebo jejich nahrazování. Cílem je najít vhodné téma pro meziobecní spolupráci, které přispěje k místnímu rozvoji, aniž by byly narušeny již funkční principy či schémata.

Základní legislativa

V roce 2006 byly schváleny zákony, které zásadním způsobem transformovaly sociální oblast a poskytování sociálních služeb v ČR. V současné době je poskytování sociálních služeb v České republice upraveno těmito základními právními předpisy:

- 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, kterým jsou upraveny podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči. Kromě toho zákon upravuje podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v této oblasti, včetně kontroly kvality poskytovaných sociálních služeb, předpoklady pro výkon činností v sociálních službách a předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka.
- vyhláška MPSV č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, v níž je mj. stanoven rozsah úkonů poskytovaných v rámci základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb, maximální výše úhrad za poskytování některých sociálních služeb, způsob hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby, obsah a hodnocení plnění standardů sociálních služeb atd.

4.1.2. Popis sociálních služeb ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj

Tato kapitola analýzy sociálních služeb je zaměřena na identifikaci typů zařízení sociálních služeb, které sídlí v ORP Rychnov nad Kněžnou, zařízení sociálních služeb, která jsou mimo sledované území, ale svými službami zasahují i do ORP Rychnov nad Kněžnou, a na jejich popis. Zabývá se též počtem sociálních služeb, které jsou pro občany k dispozici, jak v území, tak i mimo něj, kapacitním využitím zařízení, jeho financováním a dobrovolnickou činností v území. Na konci této kapitoly se blíže seznámíme s problematikou sociálních služeb v podobě situační, finanční a SWOT analýzy.

Tab. č. 70: Počet jednotlivých typů zařízení sociálních služeb sídlících v rámci ORP

Druh zařízení sociálních služeb	
Centra denních služeb	1
Denní stacionáře	3
Týdenní stacionáře	1
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	3
Domovy pro seniory	1
Domovy se zvláštním režimem	1
Chráněné bydlení	1
Azylové domy	0
Domy na půl cesty	0
Zařízení pro krizovou pomoc	0
Nízkoprahová denní centra	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1
Noclehárny	0
Terapeutické komunity	0

Druh zařízení sociálních služeb	
Sociální poradny	3
Sociálně terapeutické dílny	1
Centra sociálně rehabilitačních služeb	3
Pracoviště rané péče	0
Intervenční centra	0
Služby následné péče	0
Ostatní	4
Celkem	23

„Zdroj:“ Registr poskytovatelů sociálních služeb a sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou.

Centrum denních služeb v ORP RK bylo zřízeno k 1. září 2012 sdružením ORION (slouží pouze klientům sdružení). Denní stacionáře v ORP RK poskytují: Farní charita RK, Sociální služby města Rychnov nad Kněžnou a Ústav sociální péče Kvasiny. Týdenní stacionář poskytuje Farní charita Rychnov nad Kněžnou. Domovy pro osoby se zdravotním postižením jsou ve sledovaném území identifikovány tři, a to ÚSP Domečky v Rychnově nad Kněžnou, ÚSP Kvasiny a ÚSP Rokytnice v Orlických horách. Domov pro seniory Anička, který je zřízen ve městě Vamberku, provozuje soukromý subjekt LDZ, s.r.o. Domov na Stříbrném Vrchu (domov se zvláštním režimem) provozuje ÚSP Rokytnice v Orlických horách. Chráněné bydlení provozuje Sdružení Neratov sídlící v Bartošovicích v Orlických horách. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež sídlí v Rychnově nad Kněžnou a jeho provozovatelem je občanské sdružení OD5K10. Sociální poradny v rámci ORP RK jsou zaznamenány tři, všechny sídlí v Rychnově nad Kněžnou. Provozovateli jsou: občanské sdružení OD5K10, CSPS HK (Centrum sociální pomoci a služeb o.p.s.) a Centrum pro integraci osob se zdravotním postižením Královehradeckého kraje. Sociálně terapeutickou dílnu provozuje v rámci ORP RK sdružení Pferda – sdružení pro všestranný rozvoj osob s mentálním postižením. Centra sociálně rehabilitačních služeb jsou v analyzovaném území tři. Prvním provozovatelem je občanské sdružení Péče o duševní zdraví. Další dvě centra sociálně rehabilitačních služeb provozuje sdružení Pferda – kavárnu a tréninkový byt. V kolonce ostatní jsou uvedeny pečovatelské služby města Rychnov nad Kněžnou, Rokytnice v Orlických horách, Vamberk a Kvasiny. Tyto služby působí i v jiných obcích ORP.

Tab. č. 71: Počet jednotlivých typů zařízení sociálních služeb působících v rámci ORP (resp. poskytujících služby pro obyvatele ORP)

Druh zařízení sociálních služeb	
Centra denních služeb	1
Denní stacionáře	3
Týdenní stacionáře	1
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	3
Domovy pro seniory	1
Domovy se zvláštním režimem	1
Chráněné bydlení	1
Azylové domy	1
Domy na půl cesty	1
Zařízení pro krizovou pomoc	0
Nízkoprahová denní centra	0

Druh zařízení sociálních služeb	
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1
Noclehárny	0
Terapeutické komunity	0
Sociální poradny	3
Sociálně terapeutické dílny	1
Centra sociálně rehabilitačních služeb	3
Pracoviště rané péče	0
Intervenční centra	0
Služby následné péče	0
Ostatní	4
Celkem	25

„Zdroj:“ Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou a internetové stránky poskytovatelů sociálních služeb.

V tabulce č. 71 jsou navíc oproti tabulce č. 70 uvedena ta zařízení, která nesídlí v ORP Rychnov nad Kněžnou, ale která na tomto území provozují svoje služby. Podrobněji jsou tato zařízení sociálních služeb rozepsána v tabulce č. 72.

Tab. 72: Zařízení sociálních služeb se sídlem mimo ORP působících v rámci ORP

číslo	název zařízení	typ zařízení	zřizovatel zařízení	sídlo zařízení (ORP)
1.	DOMOV NA SKALÁCH	Azylové domy	Občanské sdružení CEMA Žamberk	ORP Žamberk
2.	DŮM NA PŮL CESTY	Domy na půl cesty	Občanské sdružení CEMA Žamberk	ORP Žamberk
3.	DOMOV NA SKALÁCH	Zařízení pro krizovou pomoc	Občanské sdružení CEMA Žamberk	ORP Žamberk

„Zdroj:“ Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou a internetové stránky poskytovatelů sociálních služeb.

DOMOV NA SKALÁCH je jedno zařízení, které provozuje dvě sociální služby - azylový dům a krizovou pomoc. Zde v tabulce je zahrnut jen jako zařízení azylový dům, aby informace o počtu zařízení nebyly zavádějící.

Tab. č. 73: Počet jednotlivých typů sociálních služeb

Druh sociální služby		
	Sociální poradenství	3
Služby sociální péče	Osobní asistence	1
	Pečovatelská služba	4
	Tísňová péče	0
	Průvodcovské a předčitatelské služby	0
	Podpora samostatného bydlení	1
	Odlehčovací služby	1
	Centra denních služeb	1
	Denní stacionáře	3
	Týdenní stacionáře	1
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	3
	Domovy pro seniory	1

	Domovy se zvláštním režimem	1
	Chráněné bydlení	1
	Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče	0
Služby sociální prevence	Raná péče	0
	Telefonická krizová pomoc	0
	Tlumočnické služby	0
	Azylové domy	0
	Domy na půl cesty	0
	Kontaktní centra	0
	Krizová pomoc	0
	Intervenční centra	0
	Nízkoprahová denní centra	0
	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1
	Noclehárny	0
	Služby následné péče	0
	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	0
	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	0
	Sociálně terapeutické dílny	1
	Terapeutické komunity	0
	Terénní programy	0
Sociální rehabilitace	3	

„Zdroj:“ Registr poskytovatelů sociálních služeb.

Sociální poradenství: v registru poskytovatelů sociálních služeb je údaj o ukončení činnosti Občanské poradny Agapé, o.s. k 31.12.2013. Vzhledem k tomu, že se toto sdružení spojilo k 1.1.2014 se sdružením Od5 k10 a tuto službu stále poskytuje, je zde zaznamenáno. Sociální aktivizační služby byly zrušeny v září roku 2012, poskytovalo je Občanské sdružení ORION.

Tab. č. 74: Počet jednotlivých typů sociálních služeb působících v rámci ORP (resp. poskytující služby pro obyvatele ORP)

Druh sociální služby		
	Sociální poradenství	3
Služby sociální péče	Osobní asistence	1
	Pečovatelská služba	4
	Tísňová péče	0
	Průvodcovské a předčitatelské služby	0
	Podpora samostatného bydlení	1
	Odlehčovací služby	1
	Centra denních služeb	1
	Denní stacionáře	3
	Týdenní stacionáře	1
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	3
	Domovy pro seniory	1

	Domovy se zvláštním režimem	1
	Chráněné bydlení	1
	Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče	0
Služby sociální prevence	Raná péče	0
	Telefonická krizová pomoc	0
	Tlumočnické služby	0
	Azylové domy	1
	Domy na půl cesty	1
	Kontaktní centra	0
	Krizová pomoc	1
	Intervenční centra	0
	Nízkoprahová denní centra	0
	Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1
	Noclehárny	0
	Služby následné péče	0
	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	0
	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	0
	Sociálně terapeutické dílny	1
	Terapeutické komunity	0
	Terénní programy	1
Sociální rehabilitace	3	

„Zdroj:“ Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou a internetové stránky poskytovatelů sociálních služeb.

Sociální služby města Rychnov nad Kněžnou působí též v přidružené obci Domašín, a dále v obcích Černíkovice a Solnice s přidruženou obcí Ještětice. Pečovatelská služba Vamberk působí též v Potštejně, kde má odloučené pracoviště, a v částech města Vamberk Peklo a Merklovice. Pečovatelská služba Kvasiny působí také ve Skuhrově nad Bělou, Solnici, Černíkovících, Bílém Újezdu, Lukavici, Osečnici, Byzhradci a Houdkovících, které jsou místní částí obce Trnov, která leží v sousedním ORP Dobruška. Pečovatelská služba města Rokytnice v Orlických horách působí v katastru města a Říčkách v Orlických horách. Terénní programy poskytuje v ORP RK nezisková společnost Laxus, která poskytuje např. výměnu injekčních stříkaček, odborně provedený sběr injekčních stříkaček, testy na hepatitidy B, C a HIV atd. Občanské sdružení CEMA Žamberk, které sídlí v ORP Žamberk, provozuje dvě zařízení, které využívají občané z ORP Rychnov nad Kněžnou - DŮM NA PŮL CESTY, kde provozuje sociální službu dům na půl cesty a druhé zařízení DOMOV NA SKALÁCH, kde poskytuje dvě sociální služby - azylový dům a krizovou pomoc. Služby, které nejsou v ORP Rychnov nad Kněžnou poskytovány a jsou občany území poptávány, za finančního přispění města Rychnov nad Kněžnou poskytují organizace či poskytovatelé mimo území ORP. Tímto krokem je pokryta celková škála služeb v území. Finanční příspěvek je zasílán například do neziskové organizace Duha o.p.s. v Novém Bydžově, kde poskytují odlehčovací služby, Oblastní charita Červený Kostelec, kde též poskytují odlehčovací služby, Oblastní charita Hradec Králové - azylový dům, Laxus o.s. Hradec Králové - terénní programy, Občanské sdružení Romodrom - terénní programy.

PRO ZAJÍMAVOST:

Sdružení Neratov

Mimo to, že Sdružení Neratov provozuje chráněné bydlení pro lidi s lehkým a středně těžkým mentálním postižením je provozovatelem též osmi chráněných dílen, kde zaměstnává lidi s různými formami postižení (pracovní rehabilitace - zaměstnávání v zemědělství a řemeslech souvisejících s venkovem). Pomáhá také opuštěným dětem a dětem s handicapem, podporou pěstounských rodin, v nichž v Neratově vyrostlo už celkem 18 dětí. Farma Orlice o.p.s. je sociální firmou, která vytváří pracovní místa pro osoby s lehkým mentálním postižením. Je zřizována též Sdružením Neratov. Na farmě jsou vyráběny peletky, které jsou prodávány do automobilového závodu ŠKODA AUTO Mladá Boleslav, která má povinnost využívat biopaliva. Celkem se tohoto projektu účastní cca 30 neziskových firem a Farma Orlice je jednou z nich. Dováží do Mladé Boleslavi týdně jeden nákladní vůz peletek.

Tab. č. 75: Počet zařízení sociálních služeb dle zřizovatele

Druh služby	zřizovatel					
	MPSV	kraj	obec	církev	FO	jiný
Posuzovaný správní obvod	ORP Rychnov nad Kněžnou					
Typ zařízení sociálních služeb	0	0	0	0	0	0
Centra denních služeb	0	0	0	0	0	1
Denní stacionáře	0	0	1	1	0	1
Týdenní stacionáře	0	0	0	1	0	0
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0	3	0	0	0	0
Domovy pro seniory	0	0	0	0	0	1
Domovy se zvláštním režimem	0	1	0	0	0	0
Chráněné bydlení	0	0	0	0	0	1
Azylové domy	0	0	0	0	0	0
Domy na půl cesty	0	0	0	0	0	0
Zařízení pro krizovou pomoc	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová denní centra	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	0	0	0	0	0	1
Noclehárny	0	0	0	0	0	0
Terapeutické komunity	0	0	0	0	0	0
Sociální poradny	0	0	0	0	0	3
Sociálně terapeutické dílny	0	0	0	0	0	1
Centra sociálně rehabilitačních služeb	0	0	0	0	0	3
Pracoviště rané péče	0	0	0	0	0	0
Intervenční centra	0	0	0	0	0	0
Služby následné péče	0	0	0	0	0	0
Ostatní	0	0	3	0	0	1
Celkem	0	4	4	2	0	13

„Zdroj:“ Registr poskytovatelů sociálních služeb.

"Jiným" zřizovatelem jsou především občanská sdružení, která v regionu sídlí a působí. Tato sdružení provozují většinu zařízení sociální péče, která v území působí. Kromě toho jsou některá zařízení sociální péče ve vlastnictví kraje (především domovy pro osoby se zdravotním postižením), obce nebo církve. Stát (MPSV) ani fyzické osoby žádné takové zařízení v SO ORP Rychnov neprovozují.

Tab. č. 76: Počet sociálních služeb dle zřizovatele

Zřizovatel		MPSV	kraj	obec	církev	FO	jiný
Posuzovaný správní obvod		ORP Rychnov nad Kněžnou					
Typ sociální služby							
	Sociální poradenství	0	0	0	0	0	3
Služby sociální péče	Osobní asistence	0	0	0	0	0	1
	Pečovatelská služba	0	0	3	0	0	1
	Tísňová péče	0	0	0	0	0	0
	Průvodcovské a předčitatelské služby	0	0	0	0	0	0
	Podpora samostatného bydlení	0	0	0	0	0	1
	Odlehčovací služby	0	0	0	1	0	0
	Centra denních služeb	0	0	0	0	0	1
	Denní stacionáře	0	1	0	1	0	1
	Týdenní stacionáře	0	0	0	1	0	0
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0	3	0	0	0	0
	Domovy pro seniory	0	0	0	0	0	1
	Domovy se zvláštním režimem	0	1	0	0	0	0
	Chráněné bydlení	0	0	0	0	0	1
	Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče	0	0	0	0	0	0
	Služby sociální prevence	Raná péče	0	0	0	0	0
Telefonická krizová pomoc		0	0	0	0	0	0
Tlumočnické služby		0	0	0	0	0	0
Azylové domy		0	0	0	0	0	0
Domy na půl cesty		0	0	0	0	0	0
Kontaktní centra		0	0	0	0	0	0
Krizová pomoc		0	0	0	0	0	0
Intervenční centra		0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová denní centra		0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež		0	0	0	0	0	1
Noclehárny		0	0	0	0	0	0
Služby následné péče		0	0	0	0	0	0
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi		0	0	0	0	0	1
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením		0	0	0	0	0	0
Sociálně terapeutické dílny		0	0	0	0	0	1
Terapeutické komunity		0	0	0	0	0	0
Terénní programy		0	0	0	0	0	0
Sociální rehabilitace	0	0	0	0	0	3	
Celkem		0	5	3	3	0	16

„Zdroj:“ Registr poskytovatelů sociálních služeb.

Rovněž v případě poskytovatelů sociálních služeb převažuje "jiný" poskytovatel (především občanská sdružení), zastoupeny jsou i kraje, obce, poskytovatelé následných služeb a církve.

Tab. č. 77: Přehled financování zařízení sociálních služeb v roce 2012

Druh služby	finanční prostředky							
	dotace MPSV	dotace kraj	dotace obec	příspěvek zřizovatele	úhrady uživatelů	sponzorské dary	jiné finanční zdroje	finanční prostředky celkem
Posuzovaný správní obvod	ORP Rychnov nad Kněžnou							
Druh zařízení sociálních služeb								
Centra denních služeb	69 900	400 000	150 000	-	107 095	-	10 000	736 995
Denní stacionáře	1 809 000	250 000	121 000	441 974	506 067	-	299 033	3 427 074
Týdenní stacionáře	1 290 000	372 000	126 500	-	1 203 397	-	167 322	3 159 219
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	22 247 000	-	-	12 778 111	34 397 516	-	3 138 834	72 561 461
Domovy pro seniory	-	-	-	-	6 508 630	200 500	5 078 745	11 787 875
Domovy se zvláštním režimem	6 947 000	-	-	3 912 915	5 266 420	-	1 030 776	17 157 111
Chráněné bydlení	883 000	270 000	24 000	-	2 081 198	-	441 291	3 699 489
Azylové domy	0	0	0	0	0	0	0	0
Domy na půl cesty	0	0	0	0	0	0	0	0
Zařízení pro krizovou pomoc	0	0	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová denní centra	0	0	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	359 000	-	200 000	-	-	-	449 079	1 008 079
Noclehárny	0	0	0	0	0	0	0	0
Terapeutické komunity	0	0	0	0	0	0	0	0
Sociální poradny	789 000	128 000	293 100	-	-	-	76 524	1 286 624
Sociálně terapeutické dílny	186 000	70 000	25 000	-	-	38 312	339 132	658 444
Centra sociálně rehabilitačních služeb	805 000	75 000	35 000	50 041	-	10 953	1 493 407	2 469 401
Pracoviště rané péče	0	0	0	0	0	0	0	0
Intervenční centra	0	0	0	0	0	0	0	0
Služby následné péče	559 000	-	-	-	-	-	12 000	571 000
Ostatní	2 025 000	875 000	-	6 258 600	5 508 669	233 500	99 159	14 999 928
Celkem za všechna zařízení	37 968 900	1 565 000	974 600	17 183 041	50 070 323	249 765	12 635 302	133 522 700

„Zdroj:“ Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou a internetové stránky poskytovatelů sociálních služeb.

DENNÍ STACIONÁŘE:

- 1) Farní charita, DS sv. Františka: Dotace MPSV - 1 310 000 Kč, Dotace kraj - 235 000 Kč, Dotace obec - 121 000 Kč, Úhrady uživatelů - 317 764 Kč, Jiné - 260 779 Kč, Celkem - 2 244 543 Kč.
- 2) Sociální služby města RK: Dotace MPSV - 96 000 Kč, Dotace kraj - 15 000 Kč, Příspěvek zřizovatele - 320 000 Kč, Úhrady uživatelů - 188 303 Kč, Jiné - 38 254 Kč, Celkem - 657 557 Kč.
- 3) ÚSP Kvasiny: Dotace MPSV - 403 000 Kč, Příspěvek zřizovatele - 121 974 Kč, Úhrady uživatelů - 49 886 Kč, Celkem - 574 860 Kč.

DOMOVY PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM:

- 1) ÚSP Domečky: Dotace MPSV - 9 860 000 Kč, Příspěvek zřizovatele - 5 884 000 Kč, Úhrady uživatelů - 18 712 799 Kč, Jiné - 2 108 969 Kč, Celkem - 36 565 768 Kč.
- 2) ÚSP Kvasiny: Dotace MPSV - 9 822 000 Kč, Příspěvek zřizovatele - 5 782 026 Kč, Úhrady uživatelů - 13 210 214 Kč, Jiné - 698 500 Kč, Celkem - 29 512 740 Kč.
- 3) Domov na Stříbrném Vrchu: Dotace MPSV - 2 565 000 Kč, Příspěvek zřizovatele - 1 082 085 Kč, Úhrady uživatelů - 2 474 503 Kč, Jiné - 331 365 Kč, Celkem - 6 452 953 Kč.

SOCIÁLNÍ PORADNY:

1) Od 5 k 10 (bývala Agapé): Dotace MPSV - 475 000 Kč, Dotace kraj - 56 000 Kč, Dotace obec - 193 000 Kč, Jiné - 76 524 Kč, Celkem - 800 524 Kč.

2) CSPA HK: Dotace MPSV - 314 000 Kč, Dotace kraj - 72 000 Kč, Dotace obec - 100 100 Kč, Celkem - 486 100 Kč.

3) Centrum pro integraci osob se zdravotním postižením, pobočka RK: Data jsou dostupná jen za celé zařízení, nejen za pobočku v Rychnově nad Kněžnou, tudíž tyto data nejsou uvedena v analýze.

CENTRA SOCIÁLNĚ REHABILITAČNÍCH SLUŽEB:

1) Pferda - kavárna: Dotace MPSV - 300 000 Kč, Dotace kraj - 75 000 Kč, Dotace obec - 35 000 Kč, Sponzorské dary - 10 953 Kč, Jiné - 1 104 947 Kč, Celkem - 1 525 900 Kč.

2) Pferda - byt: Dotace MPSV - 140 000 Kč, Příspěvek zřizovatele - 50 041 Kč, Jiné - 380 460 Kč, Celkem - 570 501 Kč.

3) Péče o duševní zdraví: Dotace MPSV - 365 000 Kč, Jiné - 8000 Kč, Celkem - 373 000 Kč.

OSTATNÍ:

1) Pečovatelská služba Rychnov nad Kněžnou: Dotace MPSV - 1 692 000 Kč, Dotace kraj - 709 000 Kč, Příspěvek zřizovatele - 3 800 000 Kč, Úhrady uživatelů - 4 626 127 Kč, Sponzorské dary - 233 500 Kč, Jiné - 99 159 Kč, Celkem - 11 159 786 Kč.

2) Pečovatelská služba Vamberk: Dotace MPSV - 209 000 Kč, Dotace kraj - 76 000 Kč, Příspěvek zřizovatele - 1 778 877 Kč, Úhrady uživatelů - 289 254 Kč, Celkem - 2 353 131 Kč.

3) Pečovatelská služba Rokytnice v Orlických horách: Dotace MPSV - 124 000 Kč, Dotace kraj - 90 000 Kč, Příspěvek zřizovatele - 679 723 Kč, Úhrady uživatelů - 349 841 Kč, Celkem - 1 243 564 Kč.

4) Pečovatelská služba Kvasiny: Úhrady uživatelů - 243 447 Kč, Celkem - 243 447 Kč. Více informací jsme o této pečovatelské službě nezjistili.

Tab. č. 78: Kapacita zařízení sociálních služeb

	pobytová					ambulantní					terénní				
	klienti	kontakty	intervence	lůžka	hovory	klienti	kontakty	intervence	lůžka	hovory	klienti	kontakty	intervence	lůžka	hovory
Druh zařízení sociálních služeb															
Centra denních služeb	0	0	0	0	0	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Denní stacionáře	0	0	0	0	0	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Týdenní stacionáře	0	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	0	0	0	204	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Domovy pro seniory	0	0	0	51	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Domovy se zvláštním režimem	0	0	0	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chráněné bydlení	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Azylové domy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Domy na půl cesty	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zařízení pro krizovou pomoc	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová denní centra	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	0	0	0	0	0	30	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noclehárny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terapeutické komunity	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sociální poradny	0	0	0	0	0	5	0	30	0	0	0	0	0	0	0
Sociálně terapeutické dílny	0	0	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Centra sociálně rehabilitačních služeb	0	0	0	0	0	56	0	0	0	0	36	0	0	0	0
Pracoviště rané péče	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Intervenční centra	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Služby následné péče	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní	0	0	0	0	0	25	0	0	0	0	515	0	0	0	0

„Zdroj:“ Registr poskytovatelů sociálních služeb.

Sociální poradny: V této tabulce je zahrnuto i Centrum pro integraci osob se zdravotním postižením. Z 5 druhů jednotlivých pobytových zařízení sociálních služeb má nejvyšší kapacitu domov pro osoby se zdravotním postižením (více než 200 lůžek), ostatní pobytová zařízení - týdenní stacionáře, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a chráněná bydlení mají kapacitu vždy jen několik desítek lůžek. Ambulantních zařízení je v ORP Rychnov více, největší kapacitu má Centrum sociálně rehabilitačních služeb, které pojme více než 50 klientů a zároveň působí i jako terénní zařízení pro klienty. V rámci terénních služeb však převažují "ostatní" (pečovatelská služba) zařízení s kapacitou až 500 klientů.

Tab. č. 79: Terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – příjmy z úhrad uživatelů a výdaje v roce 2012

	Pečovatelská služba	Osobní asistence	Tísňová péče	Průvodcovské a předčitatelské služby	Podpora samostatného bydlení	Odlehčovací služby	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	Tlumočnické služby
Příjmy z úhrad uživatelů	5 302 164	1 098 058	0	0	56 410	1 525 460	0	0
Výdaje	15 603 071	3 813 974	0	0	681 947	3 179 332	0	0
Podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu	34%	28,80%	0	0	8,30%	48%	0	0

„Zdroj:“ Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou.

PEČOVATELSKÁ SLUŽBA:

- 1) Pečovatelská služba RK: Příjmy z úhrad uživatelů - 4 626 127 Kč, Výdaje - 11 174 881 Kč, Podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu - 41,4 %.
- 2) Pečovatelská služba Vamberk: Příjmy z úhrad uživatelů - 289 254 Kč, Výdaje - 2 081 502 Kč, Podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu - 13,9 %.
- 3) Pečovatelská služba Rokytnice v Orlických horách: Příjmy z úhrad uživatelů - 143 336 Kč, Výdaje - 1 243 564 Kč, Podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu - 11,5 %.
- 4) Pečovatelská služba Kvasiny: Příjmy z úhrad uživatelů - 243 447 Kč, Výdaje - 1 103 124 Kč, Podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu - 22 %.

Tab. č. 80: Terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – evidovaný počet neuspokojených žadatelů v roce 2012

Pečovatelská služba	2
Osobní asistence	0
Tísňová péče	-
Průvodcovské a předčitatelské služby	-
Podpora samostatného bydlení	0
Odlehčovací služby	16
Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	-

„Zdroj:“ Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou a internetové stránky poskytovatelů sociálních služeb.

Podle výsledků vlastních šetření je počet neuspokojených žadatelů o služby pro osoby se zdravotním postižením poměrně nízký, u většiny služeb dokonce nejsou žádní odmítnutí žadatelé, pouze u odlehčovacích služeb je počet odmítnutých poněkud vyšší. Jak je však uvedeno v úvodu, data je nutno hodnotit s rezervou, služba může být poptávána, avšak žádný z žadatelů to neuvedl v rámci šetření.

Tab. č. 81: Počet uživatelů (klientů) v zařízeních sociálních služeb v roce 2012

Centra denních služeb			Denní stacionáře		
Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
	muži	ženy		muži	ženy
27	24	17	0	15	24

Sociální poradny			Sociálně terapeutické dílny		
Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
	muži	ženy		muži	ženy
18	373	552	0	9	6

Sociální rehabilitace			Služby následné péče		
Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
	muži	ženy		muži	ženy
0	25	38	0	9	14

Týdenní stacionáře			Domov pro osoby se zdravotním postižením		
Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
	muži	ženy		muži	ženy
0	6	11	10	94	110

Domovy pro seniory			Domovy se zvláštním režimem		
Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
	muži	ženy		muži	ženy
0	8	18	0	12	27

Chráněné bydlení			Ostatní		
Děti a mládež do 18 let	dospělí		Děti a mládež do 18 let	dospělí	
	muži	ženy		muži	ženy
1	10	13	0	140	370

„Zdroj:“ Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou.

V této tabulce jsme sice schopni rozlišit počet dětí a počet dospělých, bohužel v rozdělení dospělých na muže a ženy jsou zahrnuty i děti. Též není v kolonce sociální poradny zahrnuta pobočka Centra pro integraci osob se zdravotním postižením v Rychnově nad Kněžnou, opět máme data jen za celou organizaci. Tato data neuvádíme, protože by celkový počet byl velmi zkreslený a nerelevantní.

V kolonce ostatní je zahrnuta pečovatelská služba Rychnov nad Kněžnou, Vamberk, Kvasiny a Rokytnice v Orlických horách. Nejvíce klientů ze všech druhů sociálních služeb mají sociální poradny, dále pak pečovatelská služba v Rychnově, Vamberku, Kvasinách a Rokytnici a také domov pro osoby se zdravotním postižením.

Děti a mládež využívají centra sociálních služeb, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, sociální poradny, domov pro osoby se zdravotním postižením a chráněná bydlení.

Tab. č. 82: Počet nákladů na uživatele sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb v roce 2012

Druh zařízení sociálních služeb	Celkové náklady (100 %)	Průměrné náklady na uživatele/den ambulantní služby	Průměrné náklady na uživatele/den terénní služby	Průměrné náklady na uživatele/den pobytové služby
Centra denních služeb	877 051	59	-	-
Denní stacionáře	3 552 959	250	-	-
Týdenní stacionáře	3 138 732	-	-	506
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	72 374 711	-	-	967
Domovy pro seniory	11 787 875	-	-	634
Domovy se zvláštním režimem	17 123 613	-	-	1 203
Chráněné bydlení	3 097 737	-	-	369
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	1 008 079	55	-	-
Sociální poradny	1 288 437	4	-	-
Sociálně terapeutické dílny	658 444	120	-	-
Centra sociálně rehabilitačních služeb	2 938 727	-	-	-
Služby následné péče	1 135 509	135	-	-
Ostatní	15 603 071	-	84	-

„Zdroj:“ Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou a internetové stránky poskytovatelů sociálních služeb.

Centrum denních služeb : poskytováno od 1.9.2012. V tabulce za rok 2010, 2011 u center sociální rehabilitační služby bohužel nedokážeme rozlišit, jaké průměrné náklady jsou na uživatele/den u ambulantních a terénních služeb, tyto dvě částky uvádíme jako jednu, a to 92 Kč za rok 2010, 137 Kč za rok 2011 a 103 Kč za rok 2012. Sociálně terapeutické dílny byly zřízeny až 4.10.2010, proto data za rok 2010 nejsou k dispozici, protože se ani nevykazovala. Opět jsou data za sociální poradny bez pobočky Centra pro integraci osob se zdravotním postižením v Rychnově nad Kněžnou.

V kolonce ostatní je uvedena pečovatelská služba Rychnov nad Kněžnou, Vamberk, Rokytnice v Orlických horách a Kvasiny. U těchto služeb nejsme schopni rozlišit jaké náklady jsou na terénní a jaké na ambulantní služby, samozřejmě převažují terénní, náklady jsou tedy zahrnuty k terénním službám. Data jsou počítána v Kč.

Shrnutí finanční analýzy

V sociální oblasti představují úhrady uživatelů hlavní zdroj příjmů. Nemalou částí se na financování sociálních služeb podílí i státní dotace, tedy stát. Vzhledem ke struktuře veřejných rozpočtů se nedá očekávat v tomto směru výrazná změna. Co se týče příjmů z úhrad uživatelů a výdajů na terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením za rok 2012, největší podíl úhrad uživatelů služeb na celkových výdajích na službu mají v ORP Rychnov nad Kněžnou odlehčovací služby, a to 48 %. Pokud se podíváme ve finanční analýze na výši nákladů na uživatele sociálních služeb v zařízení sociálních služeb v roce 2012, můžeme konstatovat, že náklady na uživatele pobytových služeb jsou výrazně vyšší než ambulantních. Nejvyšší průměrné náklady na uživatele/den pobytové služby jsou v domovech se zvláštním režimem, a to 1 203 Kč. Průměrné náklady na uživatele/den terénní služby se pohybují kolem 84 Kč. Naopak nejnižší průměrné náklady na uživatele/den ambulantních služeb mají nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, a to 55 Kč. Zde je vidět jasný rozdíl mezi nákladovostí ambulantních a pobytových služeb pro občany.

Dobrovolnická služba

Dobrovolnická služba je definována zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů. Za dobrovolnickou službu se považují takové aktivity, při nichž dobrovolník poskytuje ve svém volném čase, ze svobodné vůle a bez nároku na odměnu za pomoc spoluobčanům a společnosti obecně. Zákon představuje ucelený, vzájemně provázaný systém podmínek, jejichž splnění umožňuje občanským sdružením (spolkům, ústavům,..), obecně prospěšným společnostem, církvím a náboženským společnostem a jejich právníkům osobám, dosáhnout na udělení akreditace pro oblast dobrovolnické služby. Udělování akreditací spadá do působnosti Ministerstva vnitra. Akreditace je svého druhu „značkou kvality“ - garancí, že organizace s akreditovaným projektem všem svým partnerům působícím v akreditovaném režimu zajišťuje služby ve standardní kvalitě. Akreditace je udělována na 3 roky nestátním neziskovým organizacím, které zajišťují výběr, přípravu, vyslání, pojištění, smluvní vztahy, bezpečnost apod. pro dobrovolníky. Akreditované organizace mohou požádat u Ministerstva vnitra o státní dotace na organizování dobrovolnické služby.

Dobrovolnická služba může být krátkodobá nebo dlouhodobá. Dlouhodobá je vykonávána po dobu delší než 3 měsíce bez ohledu na počet hodin v kalendářním týdnu.

Dobrovolnictví můžeme chápat jako ochotu věnovat svůj čas druhým bez toho, abychom žádali finanční náhradu. Z této činnosti má přínos jak dobrovolník, který má vědomý pocit o pomoci druhým, navazuje nová přátelství, získává cenné zkušenosti do budoucnosti, tak i její příjemce organizace či člověk.

Setkáváme se s různými podobami dobrovolnické činnosti od dobrovolnictví ve zdravotnictví, kultuře, sportu až po dobrovolnictví v ekologii.

Vlastním šetřením v terénu jsme identifikovali především dvě organizace, které v rámci ORP Rychnov nad Kněžnou vykonávají dobrovolnickou činnost, ale zatím jsme v území nezaznamenali žádný projekt, který se zaměřuje na dobrovolnictví v sociální oblasti, jak v akreditovaném programu, tak v neakreditovaném.

Sdružení Neratov, o. s.:

Sdružení Neratov v Bartošovicích v Orlických horách provozuje neakreditovanou dobrovolnickou činnost.

- rok 2010
 - 25 dobrovolníků z Nadace O2 v Chráněných dílnách Kopeček

- 12 dobrovolníků z řad občanů na jarmarcích a prodejních akcích v Chráněných dílnách Kopeček
- 2 dobrovolníci z řad občanů v Chráněných dílnách Kopeček

Celkový počet čítá 39 dobrovolníků za rok 2010.

▪ rok 2011

- 73 dobrovolníků z Nadace O2 v Chráněných dílnách Kopeček
- 16 dobrovolníků z řad občanů na jarmarcích a prodejních akcích v Chráněných dílnách Kopeček
- 3 dobrovolníci z řad občanů v Chráněných dílnách Kopeček, 12 dobrovolníků z Hnutí Brontosaurus v Chráněných dílnách Kopeček

Celkový počet čítá 104 dobrovolníků za rok 2011.

▪ rok 2012

- 126 dobrovolníků z Nadace O2 v Chráněných dílnách Kopeček
- 16 dobrovolníků z řad občanů na jarmarcích a prodejních akcích v Chráněných dílnách Kopeček
- 3 dobrovolníci z řad občanů v Chráněných dílnách Kopeček
- 8 dobrovolníků se účastnilo dobrovolnického dne O2 v Chráněných dílnách Kopeček

Celkový počet čítá 152 dobrovolníků za rok 2012.

▪ rok 2013

- 111 dobrovolníků z Nadace O2 v Chráněném bydlení Kopeček
- 36 dobrovolníků z řad občanů na jarmarcích, prodejních akcích a dnech otevřených dveří v Chráněném bydlení Kopeček
- 12 dobrovolníků se účastnilo dobrovolnického dne O2 v Chráněných dílnách Kopeček
- 4 dobrovolníci z řad občanů v Chráněných dílnách se zabývali venkovními pracemi a pracemi v dílnách
- 10 dobrovolníků z Charity Hradec Králové v Neratově
- 25 dobrovolníků z firmy ČEZ v Neratově
- 10 dobrovolníků z Hnutí Brontosaurus v Neratově

Celkový počet dobrovolníků za rok 2013 byl 208, to znamená nejvyšší počet dobrovolníků za sledované období.

Občanské družení ORION:

Toto sdružení nemá akreditované dobrovolníky a žádného projektu se neúčastnili.

- rok 2010 až 2012 - 12 dobrovolníků
- rok 2013 - 5 dobrovolníků

4.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy

a) Analýza cílových (dotčených) skupin

Tab. č. 83: Analýza cílových (dotčených) skupin

Č.	Název dotčené skupiny	Očekávání dotčené skupiny	Rizika spojená se skupinou	Způsob komunikace	Opatření
1.	poskytovatelé sociální služby	dostatečný počet klientů, malá konkurence jiných organizací, slušné jednání ze strany klientů a jejich rodin, důvěra, dostatek finančních zdrojů k pokrytí činnosti, zisk	neplnění smluv a povinností, nízká kvalita služeb, nezodpovědnost a nevhodné vystupování zaměstnanců, finanční nákladnost	písemné a osobní jednání	kontrola obce a státu, změna poskytovatelů sociálních služeb, trestní stíhání
2.	uživatelé sociální služby	kvalitní služby podle individuální potřeby, poskytování služby zdarma nebo za nízké poplatky, důvěryhodnost zaměstnanců, záštita obcí nebo státním úřadem	neúměrné požadavky, časté změny požadavků, nevhodné jednání, nedůvěra, nesolventnost, špatná spolupráce s rodinou, výrazně špatný zdravotní stav	písemné a osobní jednání	individuální rozhovory s klienty, spolupráce obce, lékaře a dalších důvěryhodných osob
3.	rodiny uživatelů sociálních služeb	poskytnutí potřebné péče, spokojenost klienta, finanční přístupnost péče, flexibilita	neúměrné požadavky, časté změny požadavků, nevhodné jednání, nedůvěra, nesolventnost, nezájem o potřebnou osobu, odmítání péče	písemně, osobně	individuální rozhovory s klienty, spolupráce obce, lékaře a dalších důvěryhodných osob
4.	představitelé obcí	kvalita poskytovaných služeb, dostupnost služeb pro občany obce, potřebnost poskytovaných služeb, finanční přijatelnost služeb, ekonomická efektivita služeb	nezájem, neochota k řešení potřeb občanů, změny podmínek spolupráce	písemné, telefonické, osobní jednání	spolupráce obcí, dohled ORP, kraje, státu, výměna obecního zastupitelstva, změna poskytovatele služeb
5.	školy	podpora vzdělávání v sociální péči ze strany státu, zájem žáků, uplatnění absolventů	nedostatek finančních prostředků, nedostatek žáků, špatné uplatnění žáků, nízká kvalita a nevhodný obsah výuky	besedy, teoretické vyučování, odborná praxe	podpora státu a obcí, spolupráce škol, vzdělávání pedagogů, zájmové aktivity
6.	média	výjimečné situace, zajímavé informace	senzacectvost, zkreslování situace, nepravdivé informace	písemně, osobně	pravidelná komunikace
7.	stát	efektivita systému, spokojenost účastníků systému	nedostatečná finanční podpora systému, časté změny	písemně, telefonicky, osobně	metodické vedení poskytovatelů, informovanost obcí, informovanost veřejnosti, promyšlenost a koncepčnost systému

Účastníci sociálních služeb se dělí do dvou skupin – na poskytovatele a příjemce. Mezi poskytovatele lze zahrnout jak přímo firmy, které sociální služby vykonávají a poskytují, tak i obce a stát, které za sociální

péči o občany zodpovídají. Tato skupina účastníků má společný zájem, aby služby byly poskytovány, příjemci o ně měli zájem a byli s nimi spokojeni a poskytování služeb bylo ekonomicky efektivní až výnosné, pokud možno hrazené příjemci. Druhá strana účastníků – příjemci a jejich rodiny, má zájem na co nejširší škále a dobré dostupnosti služeb, ale zároveň i na jejich nízké finanční náročnosti, pokud možno hrazené státem.

Při řešení sociálních služeb je tedy potřeba stavět na společném zájmu obou těchto skupin – zajištění dostatečné kapacity potřebných sociálních služeb pro všechny potřebné osoby. V zájmu obou stran je i to, aby tyto služby byly zajišťovány vhodnými a prověřenými osobami. Přínosem pro poskytovatele bude dostatečný odběr jejich služeb a pro odběratele uspokojení jejich potřeb. Opačný zájem mají někteří účastníci sociálních služeb v otázce financování. Příjemci chtějí služby bezplatné, tedy hrazené někým jiným (státem), nebo co nejlevnější, poskytovatelé, ať už mají poskytování sociálních služeb jako podnikatelskou aktivitu či neziskovou aktivitu, potřebují, aby finanční úhrady za služby byly co nejvyšší. V tomto případě je zájem státu jako hlavního plátce sociálních služeb odlišný – má zájem na tom, aby služby byly co nejlevnější (jako příjemci) a aby si je v co největší možné míře hradili příjemci. Je jasné, že otázka financování sociálních služeb je a vždy bude složitá a široce diskutovaná. Je potřeba zvýšit adresnost a zejména kontrolu státem poskytovaných dávek, aby tyto dávky byly skutečně pro klienta potřebné a využívané pro nákup sociální služby. Je potřeba rozlišit služby nezbytné a služby méně potřebné, je potřeba důkladně prověřit a kontrolovat kvalitu poskytovaných služeb, ale zároveň i vytvořit konkurenční prostředí a umožnit vstup do systému více vhodným poskytovatelům.

b) Analýza rizik – registr rizik v sociální oblasti

Tab. č. 84: Analýza rizik – registr rizik v sociální oblasti

Č.	Skupina rizik	Název rizika	Hodnocení rizika			Název opatření ke snížení významnosti rizika	Vlastník rizika
			P	D	V		
1.	Finanční riziko	Nedostatek finančních prostředků na zajištění všech potřebných sociálních služeb	4	5	20	Adresné zacílení státní podpory, kontrola využití finančních prostředků, kontrola efektivnosti služeb, kombinace finančních zdrojů, spolupráce	Všichni účastníci systému
2.	Organizační riziko	Nedostatečná kapacita a rozmanitost služeb	4	3	12	Spolupráce obcí, ORP, kraje, zapojení neziskových i podnikatelských subjektů	Všichni účastníci systému
		Nezájem či neochota účastníků systému	3	3	9	Společná jednání, informovanost, dělba práce a odpovědností, výměna poskytovatele služeb, kontrola	Všichni účastníci systému
3.	Právní riziko	Změna legislativy vedoucí k vynuceným investicím, zvýšení provozních nákladů nebo systémovým změnám	5	3	15	Upozornění na dopady změn legislativy	Poskytovatel sociálních služeb

Č.	Skupina rizik	Název rizika	Hodnocení rizika			Název opatření ke snížení významnosti rizika	Vlastník rizika
			P	D	V		
4.	Personální riziko	Odborně i společensky nevhodné jednání zaměstnanců sociálních služeb	3	5	15	Průběžná školení a kontrola zaměstnanců, rozhovory s klienty, výměna poskytovatele, trestní řízení	Všichni účastníci systému
		Špatné řízení sociálních služeb ze strany vedení, nedodržování domluvených parametrů	4	4	16	Správně stanovené podmínky ve smlouvách, systém kontroly, změna poskytovatele, odejmutí licence	Poskytovatel sociálních služeb

Největší problémy související se sociálními službami jsou způsobeny často se měnící koncepcí sociální politiky státu. S ní jsou spojeny i změny legislativní a z nich pramenící problémy financování, kapacit, odpovědnosti, nároků atp. Bohužel, riziko změn sociálního systému je v ČR stále velké, protože současná koncepce péče není stabilizovaná. Přitom nejistota, pramenící z častých změn, vede k velkým ekonomickým ztrátám – s finančními prostředky je plýtváno na zbytečné nebo nedoložené výdaje, změny systému jsou administrativně a personálně náročné, služby se nedostávají k potřebným klientům, nejistota odráží klienty i další soukromé subjekty od vkládání vlastních finančních prostředků, atp. Těmto rizikům lze předcházet pouze na úrovni státu. Na úrovni obcí a jejich svazků lze dbát o to, aby jimi vybraní poskytovatelé odváděli dobrou práci, aby ceny za poskytované služby byly přiměřené, vzešlé z dostatečně konkurenčního prostředí, aby klienti těmto službám důvěřovali a využívali je a peníze vyplacené státem na sociálních dávkách se tak vracely do systému. Obce by měly dbát i na to, aby občané měli k dispozici všechny potřebné sociální služby, měly by dbát na prevenci sociálních výkyvů, sledovat sociální situaci občanů a vyhledávat a nabízet jim pomoc. Tak budou některá rizika místně snížena.

c) Další potřebné analýzy

Tab. č. 85: Ostatní související služby, které jsou poskytovány na území ORP Rychnov nad Kněžnou

ORGANIZACE/POSKYTOVATEL	SLUŽBA	Území
Děčko - Dům dětí a mládeže	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi - příprava do školky, cvičení rodičů s dětmi, cvičení těhotných maminek, akce, aktivity	Celé ORP
Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice	Základní sociální poradenství - poradenství ve spolcích	Celé ORP
Mateřské centrum Jája	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Celé ORP
Mateřské centrum Brouček	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Celé ORP
Rodinné centrum Rybka	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Celé ORP
Mateřské centrum Vamberecký dráček	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Celé ORP
Audis Bus	Přeprava dětí a mládeže se zdravotním postižením	Celé ORP
Svaz tělesně postižených v České republice	Základní sociální poradenství - poradenství ve spolcích	Celé ORP
Helpion	Druh obecně prospěšných služeb: Realizace programů podporujících návrat znevýhodněných osob na trh práce, poskytování pomoci a podpory osobám sociálně vyloučeným nebo ohroženým sociálním vyloučením a podpora sociálních služeb, zejména azylových domů	Celé ORP

ORGANIZACE/POSKYTOVATEL	SLUŽBA	Území
Sdružení SPLAV, z.s.	Druh obecně prospěšných služeb: Realizace programů podporujících návrat znevýhodněných osob na trh práce, poskytování pomoci a podpory osobám sociálně vyloučeným nebo ohroženým sociálním vyloučením, zaměstnávání znevýhodněných občanů.	Celé ORP

Převzato: Závěrečná zpráva z Analýzy sociálních a návazných (jiných komunitních) služeb pro občany ORP Rychnov nad Kněžnou, zpracovatel: Josef Veselka, Jindra Koldinská

4.1.4. SWOT analýza oblasti

Tab. č. 86: SWOT analýza sociálních služeb

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Malé procento osob na okraji společnosti, malý počet sociálně vyloučených lokalit, sociální stabilita • Vysoká míra spokojenosti obyvatel regionu • Vysoká míra bezpečnosti • Velký počet bytů v rodinných domech a v osobním vlastnictví • Nízká míra nezaměstnanosti • Dobře zpracovaný komunitní plán sociálních služeb a jeho realizace 	<ul style="list-style-type: none"> • Zhoršující se věková struktura obyvatelstva, zvyšování počtu samostatně žijících osob • Trvalý úbytek obyvatelstva zejména migrací • Přetrvávající nezaměstnanost a sociální vyloučení některých skupin občanů • Velký podíl osob dojíždějících za prací mimo svou obec • Relativně nižší výdělky • Nekoncepčnost a časté změny v řešení sociální problematiky ze strany státu • Nedostatek finančních prostředků v sociálním systému • Přehlížení a snižování závažnosti problémů ohrožených skupin obyvatel, zejména seniorů a zdravotně postižených občanů
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Obnova tradičních sociálních vazeb v rodinných i obecních komunitách, posílení odpovědnosti obcí za znevýhodněné občany a odpovědnosti občanů za prosperitu obce • Vytvoření sítě terénních pracovišť sociální prevence • Vytváření alternativních pracovních úvazků pro znevýhodněné občany • Rozšíření kapacit veřejné péče o znevýhodněné občany • Podpora aktivit spolupráce obcí, podnikatelů a neziskového sektoru k posílení ekonomické a sociální stability regionu 	<ul style="list-style-type: none"> • Narušení tradičních rodinných a sousedských vztahů a vazeb, více lidí na okraji společnosti • Zvyšování kriminality v důsledku přetrvávající sociální exkluze, rasová a národnostní nesnášenlivost • Neudržitelnost sociálního systému, finanční kolaps • Vysídlování horských a malých obcí regionu

Ze SWOT analýzy je patrné, že sociální situace v regionu ORP Rychnov nad Kněžnou je v současné době dobrá. Je to způsobeno především víceletou činností automobilového závodu Škoda Auto přímo v jedné z obcí regionu-Kvasinách. Díky průběžnému nárůstu počtu pracovních míst v automobilce i stabilnímu a velkorysému systému mzdového a sociálního zabezpečení zaměstnanců, je nezaměstnanost v regionu trvale jedna z nejnižších v ČR a životní úroveň občanů se řadí k těm vyšším v ČR. Existence tak silného zaměstnavatele má, samozřejmě, i negativní důsledky. Je to zejména likvidace drobných firem, které nemohou nabídnout tak zajímavé finanční podmínky, omezování samostatné podnikatelské aktivity občanů, nutnost dojíždění i ze vzdálenějších obcí regionu a zvyšování rozdílu mezi ekonomickým a sociálním postavením zaměstnanců a občanů, kteří náročnou práci v automobilce z fyzických nebo rodinných důvodů nezvládnou. Jedná se zejména o ženy a muže staršího věku, lidi zdravotně postižené a také matky s malými dětmi. Pro ně je potřeba vytvořit dostatečný počet variabilních pracovních míst i v jiných odvětvích. Historickým postižením části regionu je zařazení do území Sudet za 2.světové války a s tím spojené několikanásobné vysídlování. Důsledkem je malá vazba obyvatel k území zejména v horských obcích a nadprůměrná migrace. Z obcí odcházejí zejména mladí a vzdělaní lidé, zatímco lidé závislí na sociálních dávkách a senioři zůstávají. Tím se zvyšuje tlak na sociální systém a služby, kterých je zvláště v oblasti péče o seniory nedostatek.

4.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)

Zjištěná data naznačují, že Rychnovsko v mnoha ohledech patří k oblastem s vyšší kvalitou života. Svědčí o tom různé míry a komparace zejména v oblasti nežádoucích jevů (nezaměstnanost, kriminalita atd.), ve kterých Rychnovsko většinou vychází lépe než srovnatelné okresy či např. krajský průměr. Přesto (nebo snad právě proto) i zde je nezbytné zajišťovat funkční systém služeb, který reaguje na potřeby obyvatel či ohrožení. Z analýzy a porovnání s údaji srovnatelných území v rámci ČR vyplynuly různé poznatky a doporučení, které by měly při plánování služeb být dále ověřovány či zohledněny:

1. Na základě demografických dat doporučujeme dále zajišťovat funkční síť služeb pro seniory a zdravotně znevýhodněné tak, aby byla pokryta poptávka v rámci celého spektra terénních, respitních i pobytových služeb.
2. Doporučujeme podporovat služby směřující k intenzivní přípravě a podpoře vstupu na trh práce pro absolventy a dlouhodobě nezaměstnané. Více než 100 absolventů a mladých dospělých je ohroženo tím, že namísto klíčové první zkušenosti se zaměstnáním a vytváření základních pracovních návyků se adaptuje a akceptuje postavení nezaměstnaného či příjemce dávek jako životní strategii. Vzhledem k malému počtu volných míst mohou být sociální služby poskytující pouze informace o volných místech, poradenství či nácvikový job klub nedostatečné. Účinné by mohly být služby a aktivity směřující k chráněnému či tréninkovému zaměstnání, vytváření pracovních návyků, absolvování funkční rekvalifikace či vzniku nových sociálních firem, které budou zaměstnávat osoby znevýhodněné na trhu práce.
3. Dále doporučujeme rozvoj takových služeb a aktivit, které skrze integrační a podpůrné činnosti budou dále preventivně předcházet vzniku, prohlubování či kumulaci nepříznivých sociálních situací v potenciálních sociálně vyloučených lokalitách. Zejména jde o služby sociální prevence, zaměřené ať již místně (terénní pracovníci v sociálně vyloučených lokalitách), tematicky (prevence a snižování dopadů užívání návykových látek) nebo adresně (nizkoprahové zařízení děti a mládež, probační a resocializační programy pro mládež, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, spolupráce s probační a mediační službou u prvopachateli atd.).

4. Dalšími kroky ke zlepšení řízení sociální sítě je zapojení pracovníků měst a obcí v ORP, kteří realizují přímou práci na zjištění a následném řešení nepříznivých situací osob. U „ostatních souvisejících služeb“ je nezbytné vyžadovat přihlášení se k plnění daných kritérií, které by mělo být podmínkou pro jejich další financování. Je důležitá také systémová práce s kapacitami v síti (několikrát do roka získat od organizací či poskytovatelů údaje o deklarované kapacitě v hodinách, aktuálním využití deklarované výkonové kapacity v hodinách v daném okamžiku a za uplynulé období) a zpracování systému kontinuálního sběru oprávněných potřeb v území - zvážení a následné pověření osoby či osob, které budou odpovědní za příjem, zpracování a interpretaci zaslaných informací. V intervalu 1 x ročně nebo dvouletém období pravidelně opakovat hodnocení stavu sítě z pohledu kvality, potřebnosti, dostupnosti a efektivity. Jako podklad je třeba požadovat standardně u každého účastníka sítě doložení realizace dokumentovaného strategického postupu nebo procesu. A systematicky pracovat s plánovanou a faktickou nákladovostí služby.

Aplikace těchto uvedených doporučení umožní zpracování přesnějšího zadání pro další plánovací období, kdy na základě zjištěných, kvalitativně i kvantitativně zadaných požadavků a zpracování koncepčních priorit bude možné naplnění potřeb organizacemi či poskytovateli soutěžit a zpřesnit požadavky v rámci kontraktů spojených se zajištěním podpory na celé plánovací a realizační období sítě.

Naplní-li organizace či poskytovatel požadavky kritérií ORP Rychnov nad Kněžnou, zvýší tak přirozeně své šance na úspěch v dalších procesech.

(Převzato z dokumentů Sociodemografická analýza území ORP Rychnov n/K., zpracovatel: Nexia AP, a.s., 2013, Závěrečná zpráva z Analýzy sociálních a návazných (jiných komunitních) služeb pro občany ORP Rychnov nad Kněžnou, zpracovatel: Josef Veselka, Jindra Koldinská).

Ve všech naznačených doporučeních k zlepšení situace v sociálních službách v regionu lze uplatnit i meziobecní spolupráci. Dá se říci, že již v současné době tato spolupráce funguje minimálně na úrovni organizační – je zpracován komunitní plán sociálních služeb pro celé území ORP a větší města a obce pomáhají se zajištěním sociálních služeb v menších obcích. Bylo by možné tuto spolupráci ještě rozšířit – např. stanovit a vytvořit optimální síť sociálních služeb pro celé území ORP a snížit tím nákladovost služeb, společně se podílet na výstavbě a provozu některých stacionárních služeb, spolupracovat při prevenci negativních jevů, vytvořit a užívat systém monitoringu a sdílení informací, vytvořit a udržovat pracovní místa pro znevýhodněné občany např. formou společného sociálního podniku, zaměstnání u obcí, atp.

4.2. Návrhová část pro oblast sociálních služeb

4.2.1. Struktura návrhové části

Návrhová část je součástí Souhrnného dokumentu, který byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Byla zpracována realizačním týmem ve spolupráci se zástupci obcí SO ORP s podporou motivujících starostů. V předchozích krocích byla zpracována analytická část pro téma „sociální služby“, na jejímž základě byly připraveny Nástiny opatření. Návrhová část staví na všech dosud realizovaných aktivitách. Cílem návrhové části je reagovat na konkrétní potřeby území zjištěné analýzami a zároveň sloužit jako nástroj pro zefektivnění procesů v území. Pro rozvoj meziobecní spolupráce je nutné nastavit společnou vizi, dále rozpracovanou do úrovně cílů v nadefinovaných problémových oblastech v oblasti sociálních služeb. Provedená analýza je stěžejním, nikoli však jediným vstupem pro definování návrhové části. Formulace vize byla navržena realizačním týmem jako podklad pro další diskusi zástupců dotčených obcí. Metodou brainstormingu a následnou diskusi o jednotlivých variantách byla zformulována vize meziobecní

spolupráce ve správním obvodu ORP. Vize je formulována jako žádoucí budoucí stav meziobecní spolupráce. Je souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma sociální služby.

Na základě analytické části (zejména SWOT analýzy) a následně zpracovaných Nástinů opatření a s ohledem na definovanou vizi byly realizačním týmem navrženy problémové okruhy, které byly podrobeny ověření ve fokusních skupinách. Fokusní skupiny byly složeny ze zástupců obcí, odborů ORP, podnikatelů, škol a neziskových organizací z území ORP. Jejich odborné názory byly klíčové pro upřesnění výstupů, které vzešly z analýzy dat, a obohatily tak pohled na téma sociální služby.

Stěžejním bodem návrhové části je definování cílů ve vymezených problémových tématech. Cíle byly podrobně popsány a byla navržena opatření k realizaci cílů. Pro sledování úrovně naplňování definovaných cílů byla nastavena sada indikátorů umožňující periodicky monitorovat pokrok při plnění cílů a případně přijímat opatření ke zlepšení žádoucího výsledku.

Návrhová část Souhrnného dokumentu je strukturována standardně dle principů strategického řízení. Základní „střechou“ návrhové části je vize. Jejím formulováním je deklarováno, že území ORP bude usilovat o její naplnění. Následně se vize rozpadá do problémových okruhů, které budou naplňovány prostřednictvím sady několika málo cílů.

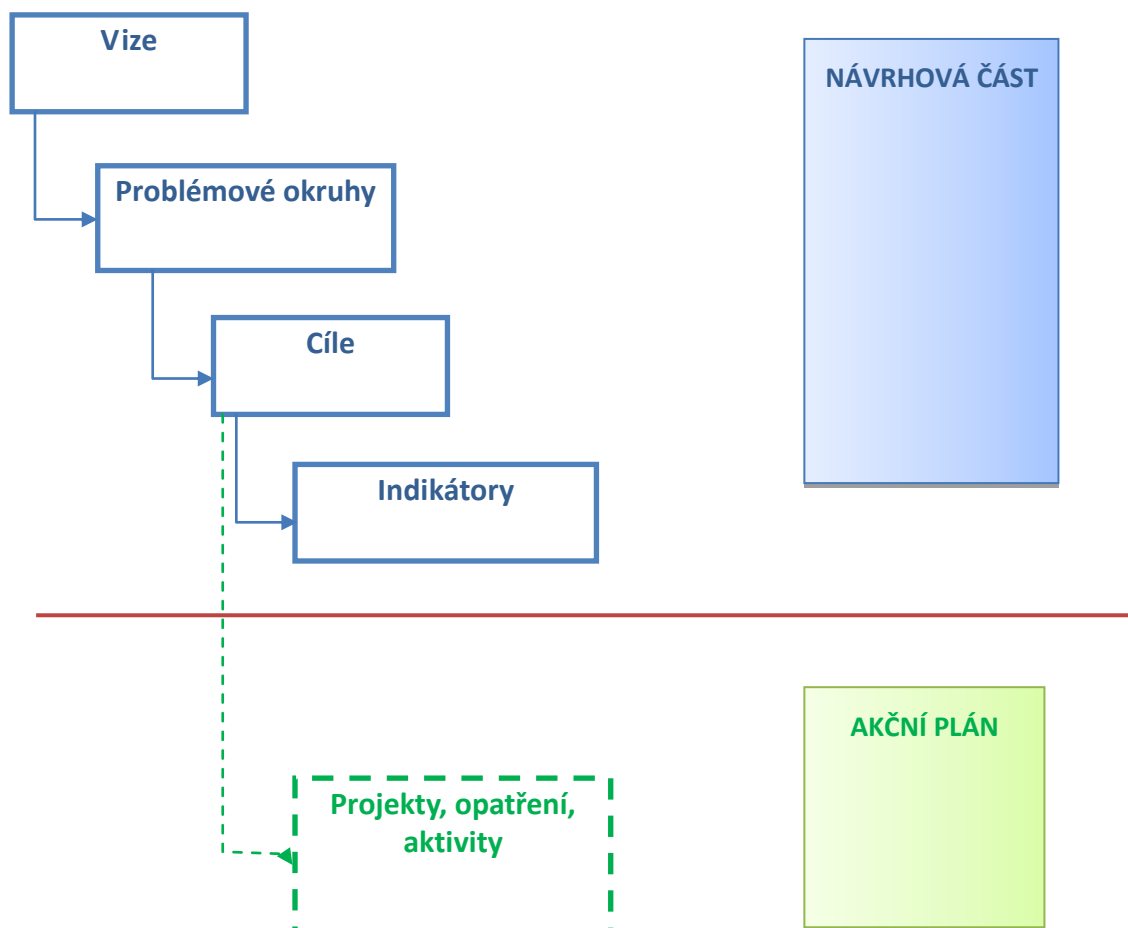
Jednotná vize poskytuje celkový rámec všem subjektům zapojeným do činnosti vymezeného území. Měla by udržet společné směřování všech zapojených subjektů od nejvyšších úrovní hierarchie až po nejnižší úroveň. Umožní lépe přenášet pravomoci na výkonné pracovníky a zároveň zajistit jednotnou filosofii, pro kterou jsou dílčí činnosti vykonávány. Bez vize by chyběl jasně vyjádřený směr, kterým se chceme vydat. Vize je formulována jako budoucí stav, kterého chceme realizací strategického řízení dosáhnout. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Respektuje přání a potřeby místních občanů.

V podmínkách projektu je vize souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma sociální služby. Vzhledem k zaměření projektu směřuje ke všem povinným tématům a ke zvolenému volitelnému tématu. Staví na silných stránkách identifikovaných ve SWOT analýze.

Vedle určení budoucího směřování vývoje může vize také sloužit jako marketingový nástroj území. Může být sloganem, který bude využíván pro propagaci území jako celku dovnitř (občanům, politikům, podnikatelům) a navenek (turistům, potenciálním investorům, složkám veřejné správy).

První verze struktury problémových okruhů byla vytvořena realizačním týmem na základě provedených analytických kroků a zpracovaných Nástinů opatření. Návrh problémových okruhů byl ověřen ve fokusních skupinách. Následně byly vytvořeny popisy cílů. Byli určeni garanti (správci) jednotlivých cílů, kteří zpracovali návrhy popisů, které byly podrobeny vnitřnímu připomínkovému řízení. Realizační tým jednotlivé cíle vzájemně porovnal, sjednotil jejich strukturu a úroveň detailnosti. Byl kladen důraz na vzájemnou provázanost cílů a jejich doplňkovost. Součástí tohoto procesu bylo také nastavení indikátorů, jimiž bude plnění cílů sledováno a hodnoceno.

Grafické znázornění vztahů mezi vizí, problémovými oblastmi, cíli a indikátory je zobrazeno v následujícím obrázku

Tab. č.87: Vizualizace problémových oblastí – strom problémů

Problémové oblasti – sociální služby	
SOCIÁLNÍ PREVENCE	SOCIÁLNÍ PÉČE
Problémy – sociální služby	
Přehlížení a snižování závažnosti problémů ohrožených skupin obyvatel, zejména seniorů, mladých nezaměstnaných a zdravotně postižených občanů	Zhoršující se věková struktura obyvatelstva, zvyšování počtu samostatně žijících osob
Nedostatečná síť terénních pracovišť k vyhledávání a řešení počátečních sociálně patologických jevů	Nedostatek finančních prostředků v sociálním systému
Nedostatek alternativních pracovních úvazků pro znevýhodněné občany	Nedostatečná kapacita některých zařízení soc. služeb

Zneužívání dotované sociální péče	
Příčiny problémů – sociální služby	
Narušení tradičních rodinných a sousedských vztahů a vazeb, více lidí na okraji společnosti	
Nekonceptčnost a časté změny v řešení sociální problematiky ze strany státu	
Malé pravomoci odpovědných regionálních pracovišť k individuálním řešením	
Malá samostatnost a podnikavost občanů	
Ukončení činnosti nestrojírenských odvětví, malý počet pracovních míst ve službách a v technicky méně náročných profesích.	
Důsledky problémů – sociální služby	
Přetrvávající nezaměstnanost a sociální vyloučení některých skupin občanů, přetrvávající závislost občanů na veřejné péči	Neudržitelnost sociálního systému, finanční kolaps
Zvyšování kriminality v důsledku přetrvávající sociální exkluze	Vysídlování horských a malých obcí regionu
Zvyšování finanční zátěže státu	
Rasová, národnostní a mezigenerační nesnášenlivost	

4.2.2. Problémové oblasti

Problémové oblasti

Oblast sociálních služeb se týká všech obyvatel regionu. Jak vyplynulo z analýzy, není demografická situace na Rychnovsku dobrá, počet obyvatel v posledních letech spíše klesá (viz. tab. 5), a to především kvůli převažujícímu počtu vystěhovalých z regionu nad nově přistěhovalými, což je signálem, že trvale bydlící občané zde nejsou příliš spokojeni a ani pro přistěhování není region pokládán za perspektivní. Vývoj počtu obyvatelstva je územně nerovnoměrný, v některých obcích zvláště v horské části regionu dochází k výraznějším poklesům počtu obyvatel v důsledku nedostatku pracovních míst a horší dostupnosti občanského vybavení, překvapivě ztrátová, co do počtu obyvatel, jsou však i města, kde tyto nedostatky nejsou. Obyvatelstvo rovněž postupně stárne a zhoršuje se tím jeho věková struktura se všemi navazujícími negativními důsledky.

Zajištění dobré zdravotní a sociální péče je jednou ze základních priorit každého regionu. V souvislosti se vzrůstající střední délkou života narůstá i počet osob, které zdravotní i sociální péči potřebují. Výdaje na tuto péči neustále rostou a vzhledem k demografické prognóze lze předpokládat další nárůst i v příštích letech. Nelze se však zaměřovat jen na poskytování odpovídající péče, ale i na prevenci a osvětu, aby občané tuto péči potřebovali co nejméně.

Z provedených analýz je patrné, že sociální situace v regionu ORP Rychnov nad Kněžnou je v současné době poměrně dobrá. Nezaměstnanost je v regionu trvale jedna z nejnižších v ČR a životní úroveň občanů se řadí k těm vyšším v ČR. Problémem se jeví zvyšování rozdílu mezi ekonomickým a sociálním postavením lidí zaměstnaných a nezaměstnaných. Specifickým jevem regionu je i nadprůměrná migrace. Z obcí

odcházejí zejména mladí a vzdělaní lidé, zatímco lidé závislí na sociálních dávkách a senioři zůstávají. Tím se zvyšuje tlak na sociální systém a služby, kterých je zvláště v oblasti péče o seniory nedostatek. Problémy v oblasti sociálních služeb starostové příliš nevnímají, pokud ano, pak postrádají možnost dostupného bydlení pro mladé rodiny a dostatečnou kapacitu služeb pro seniory. V některých obcích se objevují problémy se sociálně vyloučenými lokalitami. Podle názoru starostů nemají malé obce dostatečnou možnost zajišťovat sociální služby, pokud ano, tak především služby sociální péče, a to pečovatelskou službu, případně domovy pro seniory. Proto je záštita a koordinace sociálních služeb ze strany ORP či DSO žádoucí a již v regionu probíhá formou společného komunitního plánování.

V oblasti sociálních služeb byly pro účely strategie rozvoje území definovány 2 problémové oblasti:

- A. Sociální prevence
- B. Sociální péče

A. Sociální prevence

Shrnutí současného stavu: Situace v prevenci sociálně patologických jevů není v regionu příliš dobrá. Vzhledem k poměrné sociální stabilitě regionu a dostatečnému zajištění základních služeb pro nejvíce viditelné skupiny klientů – nezaměstnané osoby a obyvatele evidovaných sociálně vyloučených lokalit, není po preventivních opatřeních velká veřejná poptávka. Terénní aktivity se soustředí převážně do sociálně vyloučených lokalit nebo mezi některé skupiny obyvatel, případně do měst, malé a odlehlé obce a v nich žijící občané jsou mimo tyto aktivity. Je to i důsledek nekonceptnosti sociální politiky státu, které se soustředí více na odstraňování negativních jevů než jejich předcházení.

V rámci komunitního plánu sociálních služeb pro obce ve správě ORP Rychnov nad Kněžnou je připravována řada preventivních opatření. Zejména jde o služby sociální prevence, zaměřené ať již místně, tematicky či adresně. Náplň práce těchto poradenských pracovišť by měla být i osvětová a výchovná činnost směrem k zodpovědnosti, samostatnosti a zdravému životnímu stylu.

Zjištěné problémy:

- Přehlížení a snižování závažnosti problémů ohrožených skupin obyvatel, zejména seniorů, mladých nezaměstnaných a zdravotně postižených občanů
- Nedostatečná síť terénních pracovišť k vyhledávání a řešení počátečních sociálně patologických jevů
- Nedostatek alternativních pracovních úvazků pro znevýhodněné občany

Příčiny problémů:

1. V posledních letech dochází i na venkově ke změně způsobu života. Díky moderním technologiím se lidem nabízí spousta možností - více cestují, komunikují i na dálku, zvyšuje se nabídka různých lákadel. To vše vede k opouštění tradičních venkovských hodnot – soužití, soudržnosti a vzájemné pomoci příslušníků rodin i obecních komunit, které zajišťovaly i potřebnou péči o své členy. Obce se minimálně přes den, ale mnohdy i přes týden vylidňují, mladí lidé a lidé v produktivním věku odjíždějí do škol a zaměstnání, senioři a handicapovaní občané zůstávají osamělí bez přirozeného dohledu a kontaktů. Tito lidé navíc většinou nemají možnost sledovat, a tak ani chápat, pokrok v např. moderních technologiích a stávají se neschopnými je užívat. Tím se dostávají nejen do pracovní, ale zejména společenské izolace, jsou přehlíženi a zesměšňováni.

2. Řešení takto rozsáhlé změny hodnot v životě lidí a z ní vyplývajících nároků na veřejnou správu je velmi složité, ale o to víc potřebné. V České republice se koncepce veřejného sociálního zabezpečení často mění, mění se částky, adresáti i forma podpory. To vede k nejistotě klientů sociálních služeb, plýtvání finančními prostředky a jejich zneužívání těmi, kteří se zorientují ve změnách rychle, a naopak nedostatku tam, kde toho klient schopen není. V důsledku tak v sociálním systému přetrvávají osoby, jimž sociální dávky zajišťují bezpracný způsob života, i když by pracovní činnosti schopné byly, a naopak se v důsledku těchto zbytečných výdajů snižují dávky tam, kde jsou skutečně potřeba.
3. Výše uvedené nedostatky by mohlo odstranit adresnější posuzování nároku a také variantní výše a způsob poskytování sociální dávky. Pravomoci při přidělování sociálních dávek by měly být převedeny na obce, jejich představitelé a zaměstnanci lépe posoudí situaci klienta a navrhnou přidělení a formu podpory, případně i její odejmutí v případě zneužívání. Celá agenda je také zatížena velkou administrativní zátěží, kterou potřebný občan není schopen pochopit a zvládnout, je potřeba aby poskytnuté služby byly pružnější.
4. V průběhu nedávné historie si občané zvykli na státní řízení vlastních životů. Povinnost zaměstnání přinášela výhodu jistého výdělku, bezplatného školství a zdravotní a sociální péče. V nové době si občané na změnu těchto výhod těžko zvykají a zejména u starších a také sociálně slabších občanů přetrvává pocit povinnosti státu zajistit jejich blaho. Zdánilivě obdobný pocit jistoty jako dříve stát poskytují svým zaměstnancům velcí zaměstnavatelé (např. Škoda-Auto), kteří jim kromě vyššího platu nabízejí i různé zaměstnanecké výhody včetně nadstandardního sociálního zabezpečení po dobu trvání pracovního poměru. Z těchto důvodů je v regionu nízká samostatná podnikatelská aktivita občanů jako zdroj obživy a vysoká závislost sociální stability na prosperitě velkých firem.
5. Důsledkem malé diverzifikace průmyslu v regionu a výraznému zaměření na výkonnostně náročné technické obory je malá variabilita pracovních míst.

Důsledky neřešení problémů:

1. Důsledkem nekonceptnosti státní sociální politiky je přetrvávání některých negativních jevů – nezaměstnanosti méně zdatných občanů, mladých absolventů škol a občanů pečujících o závislé členy rodiny, osamělosti seniorů v odlehlých oblastech, zneužívání sociálních dávek ze strany podvodníků a naopak jejich nedostatek tam, kde je jejich potřeba, a prohlubování těchto nedostatků nedostatečnou prevencí.
2. Zvětšující se počet osob závislých na sociální péči státu a jejich zvyšující se nároky jsou čím dál tím větší finanční zátěží státu.
3. Zneužívání dávek a trvalá závislost na sociální péči bez skutečného odůvodnění zvyšují rasovou a národnostní nesnášenlivost. Bezpracný příjem vede u zdravých osob k různým negativním projevům jako je kriminalita.

B. Sociální péče

Shrnutí současného stavu: Vybavenost objekty sociální péče je v území na odpovídající úrovni. Jak vyplynulo z analytické části, nachází se zde 18 nejrůznějších zařízení sociální péče (viz. tab. 63). I kapacita těchto zařízení je poměrně dobrá (viz. tab. 68). Nicméně počet osob, které potřebují sociální péči, se neustále zvyšuje, což zvyšuje i náklady na její poskytování. V současné době ještě některá specializovaná zařízení sociálních služeb v regionu chybí a jsou nahrazována

zpoplatněnými službami zařízení z jiných regionů. Jedná se např. o azylový dům, dostupné bydlení, domov důchodců (viz. tab. 62). I když najímání služeb pro jednotlivé osoby je krátkodobě levnější, z dlouhodobého hlediska by bylo vhodnější i ekonomičtější řešit tyto sociální služby přímo v regionu ORP, a to výstavbou společných zařízení pro občany všech obcí regionu.

Zjištěné problémy:

- Zhoršující se věková struktura obyvatelstva, zvyšování počtu samostatně žijících osob
- Nedostatek finančních prostředků v sociálním systému
- Nedostatečná kapacita některých zařízení soc. služeb

Příčiny problémů (viz výše):

1. Stárnutí obyvatelstva je problémem celoevropským a je důsledkem zvyšující se úrovně a možností zdravotnictví i fyzicky méně náročného způsobu života než tomu bylo v minulosti. Bohužel změna způsobu života lidí vede nejen k dlouhověkosti, ale i velké rozvodovosti, resp. malé sňatečnosti a zvyšování počtu samostatně žijících jedinců. Lidé žijí více uzavřeně, mimo tradiční rodinné a sousedské komunity, a v případě potřeby pak nemají nikoho blízkého, kdo by se o ně postaral. Stávají se pak závislí na péči státu, který kapacitně nestačí nárůst počtu klientů sociálních služeb zvládat.
2. S demografickými změnami a změnami způsobu života se mění i potřebná kapacita zařízení sociální péče. Zvyšuje se počet osamělých seniorů, počet lidí s civilizačními i jinými nemocemi, počet sociálně slabých osamělých matek s dětmi i počet osob závislých na návykových látkách. Naproti tomu se mění způsob péče o zdravotně a mentálně postižené, osamělé děti i mládež s výchovnými problémy. Vývoj směřuje od dosavadních velkokapacitních zařízení směrem k menším zařízením rodinného typu s mnohem hustší sítí. Některá tato zařízení v regionu chybí nebo jsou soustředěna pouze do center, kde tak dochází ke kumulaci sociálně slabých jedinců a jejich odtržení od rodinného a sousedského zázemí.
3. Finanční prostředky, které stát vynakládá na sociální péči, nejsou využívány hospodárně. Dochází k jejich plýtvání a zneužívání. Paušální poskytování dávek občany nemotivuje k vlastní aktivitě.

Důsledky neřešení problémů:

1. Důsledkem často měněné koncepce sociální politiky je nedostatek finančních prostředků v systému a jeho neudržitelnost. Občané žijí v nejistotě z budoucnosti, ani ti svědomití se nemohou s důvěrou zajistit na stáří. Opakovaným zdůrazňováním nákladnosti penzijních výdajů se zvyšuje mezigenerační nevraživost, nedůsledností v kontrole plnění podmínek sociální podpory se zvyšuje i rasová nesnášenlivost.
2. Soustředěním většiny sociálních zařízení do měst a nedostatečnou ambulantní péčí dochází ke stěhování občanů z odlehlých obcí a vylidňování celých území.

4.2.3. Popis cílů v jednotlivých oblastech

Tab. č. 88: Vizualizace vize a cílů – strom cílů

Mise	
VYUŽÍT NOVÉ PODNĚTY ROZVOJE K PROHLoubENÍ SPOKOJENOSTI A KVALITY ŽIVOTA V REGIONU ZA SPOLEČNÉ ÚČASTI VŠECH OBČANŮ A PŘI DODRŽENÍ ZÁSAD UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	
Vize	
SPOLUPRÁCE – SPOLEČNÁ CESTA K PROSPERITĚ ÚZEMÍ	
Prioritní oblasti	
A. SOCIÁLNÍ PREVENCE	B. SOCIÁLNÍ PÉČE
Cíle – sociální služby	
A.1. Vytvoření sítě terénních pracovišť sociální prevence	B.1. Rozšíření kapacit veřejné péče o znevýhodněné občany zapojením a podporou soukromého sektoru
A.2. Rozšíření možností volnočasového, společenského využití a sociálních kontaktů pro jednotlivé skupiny občanů, zejména seniorů, mladých nezaměstnaných, zdravotně postižených občanů a samostatně žijících osob	B.2. Zajištění dostatečné kapacity základní sítě zařízení sociální péče co nejbližší bydlišti klientů, optimalizace kapacit
A.3. Vytváření alternativních pracovních úvazků pro znevýhodněné občany	

Cílem aktérů rozvoje v této oblasti je posílit veřejnou péči podporou záměrů neziskových a podnikatelských subjektů a zlepšit tak především dostupnost, kapacitu a kvalitu péče potřebných zařízení pro obyvatele všech obcí regionu. Prioritou bude především zajištění terénních služeb pro domácí péči o občany, vytvoření sítě menších zařízení rodinného typu a rovnoměrné rozmístění těchto zařízení po celém území.

Tab. č. 89: Popis cílů

Prioritní oblast	A. SOCIÁLNÍ PREVENCE
Číslo a název cíle	A.1. Vytvoření sítě terénních pracovišť sociální prevence
Popis cíle	V poslední době dochází v obcích regionu ke vzniku nových sociálně-patologických jevů. Jedná se o jevy vyplývající např. z osamělosti stárnoucích lidí, pocitu zneuznání a zbytečnosti nezaměstnaných lidí, přebytku volného času dětí a mládeže, pocitu vyhoření učitelů, lékařů, manažerů a dalších nových situací, na které dříve lidé nebyli zvyklí. Cestou, jak institucionálně napomoci snížení negativních vlivů současného způsobu života na pocity lidí, je prevence formou vyhledávání možných problémů přímo v obcích a jejich řešení již v zárodku. Je však

	potřeba zvolit různorodé formy prevence tak, aby všichni potenciální klienti našli pro ně přijatelnou pomoc. To, samozřejmě, klade velké nároky na potřebné finanční, personální a technické kapacity. Jednou z možností, jak cíle dosáhnout, je vytvoření universálního prostoru jako zázemí pro poskytování poradenských, pečovatelských, zdravotnických i dalších služeb v každé obci, tedy blíže občanům.
Opatření	A.1.1. Zjištění situace a poptávky v každé obci, diskuze s veřejností A.1.2. Vyhledávání a vybavení vhodných prostor A.1.3. Oslovení a výběr vhodných subjektů poskytujících terénní služby A.1.4. Koordinace poskytovaných služeb obcemi A.1.5. Realizace vhodných opatření
Indikátory výsledků	I.A. Počet účastníků aktivit
Indikátory výstupů	I.A.1.1. Počet nových terénních pracovišť
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP

Prioritní oblast	A. SOCIÁLNÍ PREVENCE
Číslo a název cíle	A.2. Rozšíření možností volnočasového, společenského vyžití a sociálních kontaktů pro jednotlivé skupiny občanů, zejména seniorů, mladých nezaměstnaných, zdravotně postižených občanů a samostatně žijících osob.
Popis cíle	V poslední době dochází v obcích regionu ke vzniku nových sociálně-patologických jevů. Jedná se o jevy vyplývající např. z osamělosti stárnoucích lidí, pocitu zneuznání a zbytečnosti nezaměstnaných lidí, přebytku volného času dětí a mládeže, pocitu vyhoření učitelů, lékařů, manažerů a dalších nových situací, na které dříve lidé nebyli zvyklí. Cestou, jak tyto jevy potlačit je podpora tradičních komunit – rodin, sousedství, obcí, zájmových skupin, atp., ve kterých dochází k přirozeným společenským kontaktům jejich příslušníků a které fungují jako svépomocná síla v případě krizových situací.
Opatření	A.2.1. Vyhledávání příkladů dobré praxe, vyhledávání finančních zdrojů A.2.2. Osvětová kampaň v obcích (psycholog, sociolog, pedagog, zdravotník,..) A.2.3. Oslovení obcí a zájmových organizací, návrhy aktivit v jednotlivých obcích A.2.4. Realizace aktivit v obcích
Indikátory výsledků	I.A. Počet účastníků aktivit
Indikátory výstupů	I.A.2.1. Počet nových aktivit
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP

Prioritní oblast	A. SOCIÁLNÍ PREVENCE
Číslo a název cíle	A.3. Vytváření alternativních pracovních úvazků pro znevýhodněné občany

Popis cíle	Většina sociálně patologických jevů vychází z nedostatku pracovního a společenského uplatnění lidí. Pracovnímu a tím i společenskému uplatnění lze napomoci vytvářením pracovních míst přímo v obcích. Tato pracovní místa finančně podporovaná z různých sociálních programů, ale i z běžných zdrojů obcí a místních podnikatelů, by měla být individuálně přizpůsobována možnostem zaměstnávaných osob např. délkou pracovní doby, formou pracovní doby, vykonávanou činností i podpůrnými opatřeními jako je hlídání dětí či nesamostatného člena rodiny, apod.
Opatření	A.3.1. Zmapování počtu nezaměstnaných osob a pracovních míst v obcích A.3.2. Vyhledávání příkladů dobré praxe a finančních zdrojů A.3.3. Osvětová kampaň v jednotlivých obcích a mezi podnikateli A.3.4. Legislativní a organizační příprava A.3.5. Otevření nových pracovních míst
Indikátory výsledků	I.A. Počet účastníků aktivit
Indikátory výstupů	I.A.3.1. Počet nově vzniklých alternativních pracovních úvazků u obcí
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP

Prioritní oblast	B. SOCIÁLNÍ PÉČE
Číslo a název cíle	B.1. Rozšíření kapacit veřejné péče o znevýhodněné občany zapojením a podporou soukromého sektoru
Popis cíle	Zvětšujícímu se spektru sociálně patologických jevů neodpovídá současná nabídka zařízení sociální péče v regionu. Jedná se zejména o nedostatečnou kapacitu terénních služeb, odlehčovacích zařízení, domů s pečovatelskou službou, kvalitních domovů důchodců, nízkoprahových zařízení pro romské a sociálně slabé komunity a chybějící azylová zařízení pro lidi v přechodné i dlouhodobé tísní. Některé z těchto činností mohou levněji a snáz zajišťovat neziskové i podnikatelské subjekty, které nejsou tak úzce svázány byrokracií veřejné správy.
Opatření	B.1.1. Osvětová kampaň mezi veřejností, sběr námětů B.1.2. Vyhledávání příkladů dobré praxe a finančních zdrojů B.1.3. Oslovení a výběr vhodných organizací a služeb B.1.4. Legislativní, organizační a stavební příprava B.1.5. Zahájení činnosti nových služeb
Indikátory výsledků	I.B. Počet druhů služeb sociální péče
Indikátory výstupů	I.B.1.1. Počet soukromých organizací poskytujících sociální služby
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP

Prioritní oblast	B. SOCIÁLNÍ PÉČE
------------------	-------------------------

Číslo a název cíle	B.2. Zajištění dostatečné kapacity základní sítě zařízení sociální péče co nejbližší bydlišti klientů, optimalizace kapacit
Popis cíle	Zvětšujícímu se spektru sociálně patologických jevů neodpovídá současná nabídka zařízení sociální péče v regionu. Jedná se zejména o nedostatečnou kapacitu terénních služeb pro seniory a OZP (pečovatelskou službu/osobní asistenci), odlehčovacích služeb, nízkoprahových zařízení pro děti a mládež a chybějící azylová zařízení pro lidi v přechodné i dlouhodobé tísní. Jedná se však o zařízení mnohdy nákladná. Pořadí priorit je stanoveno komunitním plánem sociálních služeb regionu Rychnovsko pro období 2015-20...
Opatření	B.2.1. Aktualizace informací a dat komunitního plánu B.2.2. Vyhledávání příkladů dobré praxe a finančních zdrojů B.2.3. Diskuze s obcemi a odbornými institucemi, stanovení priorit B.2.4. Postupná stavební a projekční příprava jednotlivých akcí B.2.4.1. Příprava zařízení pro odlehčovací péči B.2.4.2. Příprava nízkoprahových zařízení pro děti a mládež B.2.4.3. Příprava azylového zařízení pro občany v tísní B.2.4.4. Příprava zázemí terénních služeb B.2.5. Postupná realizace staveb B.2.5.1. Výstavba zařízení pro odlehčovací péči B.2.5.2. Výstavba nízkoprahových zařízení pro děti a mládež B.2.5.3. Výstavba azylového zařízení pro občany v tísní B.2.5.4. Výstavba zázemí terénních služeb B.2.6. Provoz jednotlivých zařízení
Indikátory výsledků	I.B. Počet druhů služeb sociální péče
Indikátory výstupů	I.B.2.1. Počet míst odlehčovací péče I.B.2.2. Počet nízkoprahových zařízení I.B.2.3. Počet míst v azylových zařízeních
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta. Všechny obce ORP

4.2.4. Indikátory

4.2.4.1. Indikátory výsledků

Tab. č.90: Indikátory výsledků
Prioritní oblast A. Sociální prevence

Číslo a název prioritní oblasti		A. Sociální prevence	
Číslo a název indikátoru		I.A. Počet účastníků aktivit	
Měrná jednotka		Počet osob	
Správce měřítka		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		150	3 000

Skutečnost	0		
Popis měřítka: Bude sledován počet osob, které se budou účastnit jednotlivých aktivit pořádaných obcemi a dalšími subjekty. Bude se jednat jak o aktivity zaměřené na přípravu na zaměstnání resp. přímo zaměstnávání osob, tak i aktivity volnočasové, zájmové a osvětové. Počet účastníků bude zjištěn z evidence školitelů a zaměstnavatelů, z prezenční listiny akcí a u masových akcí, kde prezenční listina nebude pořizována, odhadem.			
Metodika a výpočet: Součet osob účastnících se jednotlivých aktivit.			
Zdroj čerpání dat: Evidence pořadatelů.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 30.6. a 31.12. daného roku			

Prioritní oblast B. Sociální péče

Číslo a název prioritní oblasti		B. Sociální péče	
Číslo a název indikátoru		I.B. Počet druhů služeb sociální péče	
Měrná jednotka		Počet osob	
Správce měřítka		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		12	15
Skutečnost	12		
Popis měřítka: Bude sledován počet druhů sociálních služeb poskytovaných v obcích ORP Rychnov nad Kněžnou. V souvislosti se zapojením dalších subjektů a optimalizací sítě služeb předpokládáme spíše nárůst služeb, a to zejména služeb individuálních, specifických, vyžadovaných menší skupinou klientů (odlehčovací služby, azylový dům, nízkoprahová zařízení) a také služeb souvisejících s demografickými změnami (terénní pečovatelské a další služby, poradenství, zdravotní služby).			
Metodika a výpočet: Počet druhů služeb poskytovaných na území ORP v jednotlivých letech.			
Zdroj čerpání dat: Místní znalosti, evidence ústavů sociální péče.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

4.2.4.2. Indikátory výstupů

Tab. č.91: Indikátory výstupů

Cíl A.1. Vytvoření sítě terénních pracovišť sociální prevence

Číslo a název cíle		A.1. Vytvoření sítě terénních pracovišť sociální prevence	
Číslo a název indikátoru		I.A.1.1. Počet nových terénních pracovišť	
Měrná jednotka		Počet	
Správce měřítka		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		2	12

Skutečnost	0		
Popis měřítka: V indikátoru bude zjišťován počet nových pracovišť pro služby sociální prevence poskytovaných přímo v obcích. Cílem indikátoru je vysledovat, zda je o terénní služby zájem ze strany poskytovatelů i uživatelů a zda přiblížení pomoci blíže občanovi přispěje k prevenci nebo alespoň rychlejšímu odstranění problému. Hodnota indikátoru by se měla postupně zvyšovat.			
Metodika a výpočet: Součet nových zařízení v obcích			
Zdroj čerpání dat: Evidence ORP a obcí.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 30.6. a 31.12. daného roku			

Cíl A.2. Rozšíření možností volnočasového, společenského vyžití a sociálních kontaktů pro jednotlivé skupiny občanů, zejména seniorů, mladých nezaměstnaných, zdravotně postižených občanů a samostatně žijících osob

Číslo a název cíle		A.2. Rozšíření možností volnočasového, společenského vyžití a sociálních kontaktů pro jednotlivé skupiny občanů, zejména seniorů, mladých nezaměstnaných, zdravotně postižených občanů a samostatně žijících osob	
Číslo a název indikátoru		I.A.2.1. Počet nových aktivit	
Měrná jednotka		Počet	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		2	15
Skutečnost	1		
Popis měřítka: Bude sledován počet a druh akcí určených k aktivizaci znevýhodněných občanů. Nejedná se o tradiční obecní aktivity – posvícení, plesy, hasičské soutěže, kterých se tyto osoby také mohou samozřejmě účastnit, ale o speciální akce obcí i jiných organizací připravené s cílem pomoci ohroženým osobám – besedy, zájmové aktivity, apod. Cílem indikátoru je nalézt a vyvinout v obcích škálu poloveřejných aktivit a přilákat na ně i občany, kteří se běžných veřejných akcí z důvodu znevýhodnění neúčastní.			
Metodika a výpočet: Součet adresných akcí v obcích.			
Zdroj čerpání dat: Evidence obcí.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 30.6. a 31.12. daného roku			

Cíl A.3. Vytváření alternativních pracovních úvazků pro znevýhodněné občany

Číslo a název cíle		A.3. Vytváření alternativních pracovních úvazků pro znevýhodněné občany	
Číslo a název indikátoru		I.A.3.1. Počet nově vzniklých alternativních pracovních úvazků u obcí	

Měrná jednotka		Počet	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		10	50
Skutečnost	0		
<p>Popis měřítka: Bude sledován počet obcí, příp. i dalších organizací, které nabízejí i pracovní úvazky na zkrácený prac.poměr, s klouzavou či jinak volnou pracovní dobou, sdílená prac. místa či jinak alternativní prac. místa. Předpokládáme postupné zvyšování počtu těchto zaměstnavatelů a tím i celkového počtu míst i v souvislosti s finančními pobídkami na vytváření obdobných prac. míst. Nejedná se však o krátkodobá pracovní místa podporovaná programy Úřadů práce, ale o nově vzniklé dlouhodobé pracovní pozice.</p>			
<p>Metodika a výpočet: Sběr údajů – celkový počet zaměstnavatelů, celkový počet alternativních pracovních míst.</p>			
<p>Zdroj čerpání dat: Evidence ÚP, evidence dotačních programů, průzkum mezi zaměstnavateli.</p>			
<p>Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 30.6. a 31.12. daného roku</p>			

Cíl B.1. Rozšíření kapacit veřejné péče o znevýhodněné občany zapojením a podporou soukromého sektoru

Číslo a název cíle		B.1. Rozšíření kapacit veřejné péče o znevýhodněné občany zapojením a podporou soukromého sektoru	
Číslo a název indikátoru		I.B.1.1. Počet soukromých organizací poskytujících sociální služby	
Měrná jednotka		Počet služeb	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		1	4
Skutečnost	1		
<p>Popis měřítka: V indikátoru bude sledován počet poskytovatelů sociální péče v regionu. Není cílem zásadně navyšovat počet poskytovatelů, ale podpořit vstup soukromých organizací v souvislosti s rozšiřováním počtu klientů služeb a jejich potřeb. Zapojení aktivních soukromých organizací by mělo posílit hlavně variabilitu nabídky a akceschopnost sociálních služeb.</p>			
<p>Metodika a výpočet: Součet počtu druhů sociálních služeb poskytovaných na území ORP místním občanům.</p>			
<p>Zdroj čerpání dat: Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou, evidence obcí.</p>			
<p>Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 30.6. a 31.12. daného roku</p>			

Cíl B.2. Zajištění dostatečné kapacity základní sítě zařízení sociální péče co nejbližší bydlišti klientů, optimalizace kapacit

Číslo a název cíle		B.2. Zajištění dostatečné kapacity základní sítě zařízení sociální péče co nejbližší bydlišti klientů,	
---------------------------	--	--	--

	optimalizace kapacit		
Číslo a název indikátoru	I.B.2.1. Počet míst odlehčovací péče		
Měrná jednotka	Počet míst		
Správce měřítka (stará se o získání dat)	Manažer strategie.		
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		11	25
Skutečnost	11		
Popis měřítka: V indikátoru bude sledován počet míst odlehčovací péče v obcích. Zařízení by neměla být kumulována pouze do center a naopak rovnoměrně rozprostřena v území formou málokapacitních zařízení rodinného typu. Předpokládáme, že indikátor bude stoupat.			
Metodika a výpočet: Součet kapacity odlehčovacích služeb v jednotlivých obcích.			
Zdroj čerpání dat: Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou, evidence obcí.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 30.6. a 31.12. daného roku			

Cíl B.2. Zajištění dostatečné kapacity základní sítě zařízení sociální péče co nejbližší bydlišti klientů, optimalizace kapacit

Číslo a název cíle	B.2. Zajištění dostatečné kapacity základní sítě zařízení sociální péče co nejbližší bydlišti klientů, optimalizace kapacit		
Číslo a název indikátoru	I.B.2.2. Počet nízkoprahových zařízení		
Měrná jednotka	Počet míst		
Správce měřítka (stará se o získání dat)	Manažer strategie.		
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		1	4
Skutečnost	1		
Popis měřítka: V indikátoru bude sledován počet nízkoprahových zařízení v obcích. Zařízení by neměla být kumulována pouze do center a naopak rovnoměrně rozprostřena v území formou málokapacitních zařízení rodinného typu, a to nejen pro děti a mládež, ale i další potřebné komunity. Předpokládáme, že indikátor bude stoupat.			
Metodika a výpočet: Součet zařízení v jednotlivých obcích.			
Zdroj čerpání dat: Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou, evidence obcí.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 30.6. a 31.12. daného roku			

Cíl B.2. Zajištění dostatečné kapacity základní sítě zařízení sociální péče co nejbližší bydlišti klientů, optimalizace kapacit

Číslo a název cíle	B.2. Zajištění dostatečné kapacity základní sítě zařízení sociální péče co nejbližší bydlišti klientů, optimalizace kapacit		
Číslo a název indikátoru	I.B.2.3. Počet míst v azylových zařízeních		
Měrná jednotka	Počet míst		

Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie.	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		0	15
Skutečnost	0		
Popis měřítka: V indikátoru bude sledován počet míst v azylových zařízeních v obcích. Zařízení by neměla být kumulována pouze do center a naopak rovnoměrně rozprostřena v území formou málokapacitních zařízení rodinného typu. Jedná se o azylová zařízení pro různé potřebné občany v tísní.			
Metodika a výpočet: Součet kapacity azylových zařízení v jednotlivých obcích.			
Zdroj čerpání dat: Sociální odbor města Rychnov nad Kněžnou, evidence obcí.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 30.6. a 31.12. daného roku			

4.3. Pravidla pro řízení strategie (implementační pravidla)

4.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie

Pro řízení strategie bude ustaven **manažer strategie**. Manažer zodpovídá za celkovou koordinaci všech aktivit souvisejících s jejím řízením. Je zodpovědný za to, že se schválenou strategií bude pracovat, že zodpovědné subjekty budou usilovat o její naplnění a že se bude vyhodnocovat, zda se daří přispívat k plnění stanovených cílů.

Manažer strategie je výkonnou a koordinační jednotkou, ale pro výkon své činnosti potřebuje součinnost orgánů, které mohou rozhodovat. Tím je **řídící skupina**. Řídící skupina činí klíčová rozhodnutí při naplňování strategie, zejména týkající se jejích změn a úprav, ale také schvalování akčního plánu. Řídící skupina schvaluje vyhodnocení strategie a přijímá opatření vyplývající ze závěrů hodnocení.

Tab. č. 92: Skladba řídicí skupiny

Složení řídicí skupiny
Ing. Jan Skořepa, předseda DSO Mikroregion Rychnovsko, starosta města Rychnov nad Kněžnou
Marie Valášková, starostka obce Rybná nad Zdobnicí
Ing. Alice Nováková, starostka obce Kvasiny

Pro řízení strategie jsou důležití **správci cílů**. Správce cíle není osoba, která by měla za úkol daný cíl samostatně zrealizovat. Jeho rolí je hlídat, aby se na plnění cíle nezapomnělo. Je to osoba, která bude v území iniciovat kroky směřující k plnění cíle, bude komunikovat s ostatními subjekty v území, bude dbát nad tím, aby se do budoucích akčních plánů dostávaly konkrétní kroky, které přispějí k plnění cíle, bude kontrolovat, že do příslušného rozpočtu budou zahrnuty prostředky určené k plnění cíle. Ostatní subjekty v území však mají společnou povinnost spolu s gestorem aktivně usilovat o plnění cíle. Správce cíle také bude v následujících letech sledovat prostřednictvím indikátorů, zda je cíle dosahováno. V další budoucí spolupráci bude tuto informaci poskytovat ostatním městům a obcím a společně budou hledat další řešení k přibližování se stanovenému cíli.

Tab. č. 93: Správci cílů

Správci cílů		
Číslo cíle	Název cíle	Správce cíle
A.1.	Vytvoření sítě terénních pracovišť sociální prevence	Starostka obce Rybná nad Zdobnicí
A.2.	Rozšíření možností volnočasového, společenského využití a sociálních kontaktů pro jednotlivé skupiny občanů, zejména seniorů, mladých nezaměstnaných, zdravotně postižených občanů a samostatně žijících osob	Starosta obce Bílý Újezd
A.3.	Vytváření alternativních pracovních úvazků pro znevýhodněné občany	Starosta obce Třebešov
B.1.	Rozšíření kapacit veřejné péče o znevýhodněné občany zapojením a podporou soukromého sektoru	Starostka obce Kvasiny
B.2.	Zajištění dostatečné kapacity základní sítě zařízení sociální péče co nejbližší bydlišti klientů, optimalizace kapacit	Starosta obce Černíkovice

Gestoři indikátorů jsou osoby, které zodpovídají za zjištění hodnot indikátoru v souladu se stanovenou definicí a metodikou výpočtu. Dodávají podklady příslušnému správci cíle.

Tab. č.94: Gestoři indikátorů

Gestoři indikátorů		
Číslo indikátoru	Název indikátoru	Gestor indikátoru
I.A.	Počet účastníků aktivit	Prozatím manažer strategie
I.B.	Počet druhů služeb sociální péče	Prozatím manažer strategie
I.A.1.1.	Počet nových terénních pracovišť	Prozatím manažer strategie
I.A.2.1.	Počet nových aktivit	Prozatím manažer strategie
I.A.3.1.	Počet nově vzniklých alternativních pracovních úvazků u obcí	Prozatím manažer strategie
I.B.1.1.	Počet soukromých organizací poskytujících sociální služby	Prozatím manažer strategie
I.B.2.1.	Počet míst odlehčovací péče	Prozatím manažer strategie
I.B.2.2.	Počet nízkoprahových zařízení	Prozatím manažer strategie
I.B.2.3.	Počet míst v azylových zařízeních	Prozatím manažer strategie

Strategie bude naplňována především projekty zařazenými do každoročně schvalovaného akčního plánu (viz kapitola 4.3.3 souhrnného dokumentu). Projekty zařazené do akčního plánu by pak měly naplňovat stanovené cíle.

Naplňování strategického dokumentu musí být měřeno a pravidelně vyhodnocováno. Pro jednotlivé cíle byly nastaveny indikátory a k nim nastavená metodika – tj. způsob sledování a vyhodnocování daného indikátoru. Ke každému indikátoru je také nastaven jeho správce (gestor), který je zodpovědný za sledování jeho vývoje a porovnání s cílovou hodnotou.

Tab. č.95: Zodpovědnosti v procesu implementace strategie

Činnost v rámci implementace	Zodpovědná osoba/subjekt	Termín
Koordinace implementačních aktivit	manažer strategie	průběžně
Návrh projektů do akčního plánu	správci cílů	každoročně v 1.-3. čtvrtletí
Výběr projektů do akčního plánu	řídící skupina	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Předložení akčního plánu ke schválení na následující rok	manažer strategie	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Vyhodnocení indikátorů za předchozí rok	gestoři indikátorů	každoročně v 1. čtvrtletí
Vyhodnocení plnění akčního plánu za předchozí rok	manažer s využitím podkladů od gestorů indikátorů a správců cílů	každoročně v 1.-2. čtvrtletí
Projednání vyhodnocení indikátorů a plnění akčního plánu za předchozí rok	řídící skupina	každoročně v 2. čtvrtletí

4.3.2. Systém změn strategie

V průběhu realizace Strategie může dojít k objektivní potřebě dílčí změny tj. ve formě úpravy cíle, či indikátoru. Tato potřeba může být způsobena jak vnějšími (např. rozhodnutí vlády, či EU), tak vnitřními (potřeba změny vyvstane při průběžném monitorování cílů Strategie) faktory. Rozhodnutí, zda je nutné některé části strategie upravit, bude následovat každoročně po vyhodnocení indikátorů za předchozí rok a po vyhodnocení akčního plánu. Pokud se ukáže, že realizací projektů nedošlo k uspokojivému vývoji příslušného indikátoru, je nutné blíže zanalyzovat příčiny takového vývoje. Nejedná-li se o neočekávané vnější vlivy (povodeň, hospodářská krize apod.), pak může být příčina buď na straně chybně nastaveného cíle či přiřazeného indikátoru, anebo na straně nefunkčnosti projektu vzhledem ke stanovenému cíli. V obou případech je nutné, aby správce cíle navrhl opatření ke změně. Může se jednat buď o návrh vhodnějšího typu projektu do akčního plánu, nebo o přeformulování cíle. Takovou změnu je nutno důkladně prodiskutovat s dotčenými subjekty (ideálně v rámci fokusní skupiny) a následně změnu navrhnout řídící skupině. Řídící skupina rozhodne o schválení či neschválení změny.

Akční plán je dokumentem, jehož cílem je upřesnit strategický plán v krátkodobém časovém horizontu. Akční plán ze strategického plánu vychází a určuje, jakými konkrétními kroky či projekty budou naplňovány příslušné cíle uvedené ve strategickém plánu. Akční plán se zpracovává vždy na následující rok.

U každé aktivity musí být zřejmé, k naplnění jakého cíle přispívá. Sestavování akčního plánu musí být v souladu se strategickým plánem, ale také s připravovaným rozpočtem na následující rok. Projekty zařazené do akčního plánu musí být kryty rozpočtem nebo jiným (externím) zdrojem financování. Pokud nebude k projektům vybraným do akčního plánu jednoznačně přiřazen zdroj financování, budou z akčního plánu vyřazeny.

Proces přípravy akčního plánu je třeba vnímat jako **proces dlouhodobý a opakovaný**, prostupující celým kalendářním rokem. Příprava akčního plánu probíhá souběžně s přípravou rozpočtu (dobrovolného svazku obcí nebo rozpočtů jednotlivých měst a obcí). Nejprve dochází ke sběru podnětů na realizaci projektů od jednotlivých měst a obcí. Následně dochází k výběru těch aktivit, které je z věcného, časového a finančního hlediska možné realizovat v příštím roce. Nakonec dochází k přijetí rozhodnutí o přehledu konkrétních aktivit zařazených do akčního plánu pro následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje pro realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho vyhodnocení.

Tab. č.97: Harmonogram

Čtvrtletí	Rok 2015				Rok 2016				Rok 2017				Rok 2018	
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.
Akční plán na r. 2016														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														
Akční plán na r. 2017														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														

Akční plán může být vypracován pomocí tabulky, která obsahuje číslo cíle, ke kterému se projekt váže, název projektu, orientační rozpočet, zdroj financování, harmonogram, nositel projektu, aktuální stav připravenosti.

Pokud bude cíl naplňován po dobu několika let, je možné do akčního plánu uvést také orientační **zásobník projektů/aktivit** (samostatná tabulka ve stejné struktuře), které nejsou financovatelné z rozpočtu příštího roku, ale s nimiž se uvažuje v dalších letech. Takový zásobník by byl pouze orientační a sloužil by jako jeden z podkladů pro sestavování akčních plánů na další roky. Je vhodný z toho důvodu, že při případných personálních změnách bude na jednom místě zaznamenáno, s čím projektový tým počítal jako s aktivitami vhodnými k realizaci za účelem dosažení cíle. Veškeré údaje by byly v tom případě orientační (harmonogram, náklady) a upřesňovaly by se při sestavování dalšího akčního plánu na následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje po realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho **vyhodnocení**. V rámci vyhodnocení budou posouzeny jednotlivé projekty, které byly navrženy v akčním plánu k realizaci.

U zrealizovaných projektů bude posouzeno především to, zda byly udrženy náklady, které byly v akčním plánu orientačně uvedeny, a souladu skutečného harmonogramu s předpokládaným. V případě odchylek budou vyhodnoceny důvody, proč k nim došlo. Z takto učiněných vyhodnocení by měly být přijaty adekvátní závěry (např. do budoucna zpřesnit odhady nákladů, zaměřit se na kvalitu výběrových řízení

s důrazem na minimalizaci víceprací, při nastavování harmonogramu brát v potaz rizika, která mohou projekt zbrzdit apod.).

Zároveň je nutné znovu vyhodnotit, jak se vyvinuly hodnoty indikátorů po realizaci projektů. Tím dojdeme k důležitému závěru, zda zrealizované projekty jsou vzhledem k vytyčeným cílům efektivní a účinné. V případě, že se hodnoty indikátorů nevyvíjejí příznivým směrem, je nutné přemýšlet o přehodnocení projektů, které jsou naplánovány k plnění cílů.

U nezrealizovaných projektů je nutné analyzovat důvody, proč k realizaci nedošlo (do akčního plánu by měly vstupovat jen reálné projekty a aktivity).

4.4. Závěr a postup zpracování

4.4.1. Shrnutí

Tento strategický plán byl zpracován v letech 2013-15 pro potřeby Dobrovolného svazku obcí Mikroregion Rychnovsko jako podklad pro vyvážený a všestranný rozvoj jejich území v období 2015-20. Vychází z analýzy aktuálních statistických údajů, které se k území vztahují, a jejich porovnání se srovnatelnými oblastmi České republiky. Vychází i z několika místních dotazníkových šetření mezi představiteli obcí a veřejností, názorů, zkušeností a záměrů dalších aktérů rozvoje v regionu (MAS Sdružení SPLAV, ostatní dobrovolné svazky obcí) i doporučení odborníků v jednotlivých oblastech. Z komplexního posouzení všech informací a údajů získaných z těchto zdrojů vznikl soubor cílů v rozvoji regionu pro období 2015-2023, doporučených kroků k jejich naplnění a také hodnot, kterých by mělo být dosaženo. Všechny postupné kroky, které k sestavení strategického plánu vedly, byly projednávány se starosty obcí a další veřejností na půdě DSO Mikroregion Rychnovsko a MAS Sdružení SPLAV a schváleny. Statistické a další údaje týkající se území byly získány díky spolupráci Svazu měst a obcí ČR, Úřadu práce v Rychnově nad Kněžnou, MěÚ ORP Rychnov nad Kněžnou, Úřadů obcí na území ORP, škol a dalších organizací státní a veřejné správy. Tento strategický plán však není dokumentem ukončeným, naopak, předpokládá se jeho průběžná aktualizace a doplňování, zejména o projekty, kterými budou cíle strategického plánu naplňovány, jejich hodnocení, naplňování hodnot indikátorů a další aktuální údaje.

4.4.2. Popis postupu tvorby strategie

Prosinec 2013 - Byl sestaven řešitelský tým strategického plánu pro území ORP Rychnov nad Kněžnou. Účast na Valné hromadě DSO mikroregion Rychnovsko, kde byl členkami realizačního týmu starostům obcí ORP prezentován projekt.

Leden 2014 - Projekt byl prezentován a diskutován i na setkání Valné hromady MAS Sdružení SPLAV a setkání obcí DSO Bělá. Do konce tohoto měsíce od začátku projektu proběhlo celkem 5 porad týmu projektu, které organizoval starosta města, jako jeden ze spolupracujících starostů.

Únor 2014 - V tomto měsíci členky Realizačního týmu získávaly data za pomoci odboru školství, životního prostředí a sociálních věcí Městského úřadu Rychnov nad Kněžnou. Realizační tým projednával čtvrté volitelné téma – Regionální doprava a její návaznost. 18. února proběhlo zasedání DSO Rychnovsko, na kterém Realizační tým předal informace starostům o současném průběhu projektu, tedy rozsah zpracovaných dokumentů analytické části. Byly jim podány informace o připravované druhé části dotazníku. Všem nezúčastněným, byly informace zaslány do emailové schránky. Ke konci měsíce členky

získávaly chybějící těžko dostupná data a společně s týmy z ORP Kostelec nad Orlicí a ORP Dobruška si vzájemně vyměnili data. V průběhu celého února byly se všemi starosty osobně vyplněny dotazníky první části. Vše se stihlo dle daného termínu a to do 28.2.. Poté členky vyplněné dotazníky vyhodnocovaly pro potřebu regionu.

Březen 2014 - Členky týmu začaly s objížděním obcí s dotazníky druhé části a také firem, se kterými měly domluveny schůzky, ohledně získávání dat a informací.

Duben 2014 - Byly vyplňovány zbývající dotazníky druhé části se starosty obcí a poté odeslány v elektronické formě. Členky týmu sháněly data o demografickém vývoji 2013 a nezaměstnanosti 2012. Členky týmu pokračovaly s objížděním firem, se kterými měly domluveny schůzky, ohledně získávání dat a informací.

Květen 2014 - Členům Výboru DSO Mikroregion Rychnovsko a členům Dozorčí rady DSO byl předložen dotazník k meziobecní spolupráci a institucionalizaci. Byla odeslána pozvánka na jednání. Doručení v elektronické formě Svazu zpracované analytické části ke třem dílčím rozvojovým strategiím a též doručení stručného nástinu možných variantních návrhů směřujících k řešení problematických okruhů a potřeb daného Územního obvodu vycházejících z již zpracovaných analytických materiálů ke třem dílčím rozvojovým strategiím.

Červen 2014 - Na 1. oficiálním setkání členky týmu odprezentovaly starostům obcí prezentaci o průběhu a dosavadních výsledcích projektu v našem ORP. Starostům byla předána Souhrnná zpráva s vyhodnocením dotazníkových šetření, analýzy situace v ORP ve 3 povinných oblastech a nástinem variantních řešení každé ze 3 oblastí. Termín k předání souhrnné zprávy s nástinem variantních řešení kolidoval s termínem oprav analytických dokumentů, na které měl naopak až navazovat. Domnívali jsme se, že analytické údaje, které jsme na SMO předali, budou ze strany SMO okomentovány a porovnány s ostatními ORP, a teprve na základě takto objektivně zjištěné situace v našem ORP navrheme ve spolupráci s různými odborníky řešení nedostatků. Takto jsme velmi laicky, pouze na základě znalosti našeho území navrhli nějaká řešení, která vůbec nemusí být potřebná, vhodná a ani možná. Plnění našich úkolů nám navíc velmi zkomplikoval informační systém, kvůli kterému jsme museli mnohé texty do dokumentu znovu doplňovat. Členky sháněly dodatečné informace k analýze.

Červenec 2014 - Proběhlo vyhodnocení 1. oficiálního setkání. Vytipování možných zdrojů dat, jejichž správci byly osloveni. Příprava příkladů dobré praxe a byl sestaven časový plán a rozdělení úkolů. Pravidelně probíhala komunikace se sousedními týmy. Spolupracovali jsme s místní MAS Sdružení SPLAV.

Srpen 2014 – Probíhala příprava návrhů problémových okruhů, cílů a opatření, o kterém jsme diskutovali. Byly hledány příklady dobré praxe meziobecní spolupráce. Příklady dobré praxe z území ORP Rychnov nad Kněžnou i ostatních ORP byly zpracovány do 4 tematicky zaměřených dokumentů a rozeslány všem starostům na území ORP.

Září 2014 - Byly stanoveny problémové okruhy jednotlivých témat, poté byly diskutovány příčiny a důsledky. Nejvíce problémů bylo zjištěno v oblasti školství. Tyto problémy byly nejhůře řešitelné vzhledem

ke snaze obcí o zachování co největšího počtu škol.

Problémové okruhy byly stanoveny logickým rozdělením řešených témat, jednotlivé problémy byly formulovány realizačním týmem na základě analýzy území a doplněny v rámci brainstormingů se starosty obcí i dalšími aktéry v území.

Potvrdil se předpoklad, že je vhodné diskutovat nad předem připravenými návrhy. Problémy formulované realizačním týmem byly v širší fokusní skupině přečteny a následně diskutovány v každé z řešených oblastí jednotlivě. Některé předem formulované problémy byly odmítnuty (nedostatek nádob na sběr odpadu, malé zapojení obcí do zaměstnanosti znevýhodněných skupin, atp.), jiné byly doplněny (zvyšující se množství obalů, vykupování kradených předmětů). Názory starostů jsou poměrně jednotné, přínosná však byla diskuze s podnikateli a neziskovými organizacemi, kteří mají na situaci v některých případech jiný názor (dětské skupiny, hromadná doprava znevýhodněných občanů, podnikání v sociálních službách, atp.)

Říjen 2014 - Byli vybráni jednotliví garanti témat, pro cíle byli garanti vybíráni podle potřeby v průběhu realizace opatření. Dotazník byl vyplněn 1x jako souhrn názorů starostů DSO Rychnovsko. Byly konzultovány cíle a opatření strategie. V říjnu proběhly volby do obecních zastupitelstev, které změnilo složení zastupitelstev včetně několika starostů obcí. Ke konci října byla známa změna starosty v 6 obcích z 32. Nepředpokládáme, že tyto změny povedou k přehodnocení dosavadního postoje obcí k meziobecní spolupráci, tzn. k zachování stávajícího DSO Rychnovsko jako hlavního nositele meziobecní spolupráce v regionu.

Listopad 2014 - K diskusi nad jednotlivými cíli a indikátory byli přizváni další starostové - odborníci v dané oblasti, kteří nadále budou garanty plnění strategie.

Prosinec 2014 - Proběhla závěrečná kontrola souhrnného dokumentu. Příprava prezentace na setkání starostů, kde se prezentovala závěrečná verze SD. Odeslání SD Svazu měst a obcí.

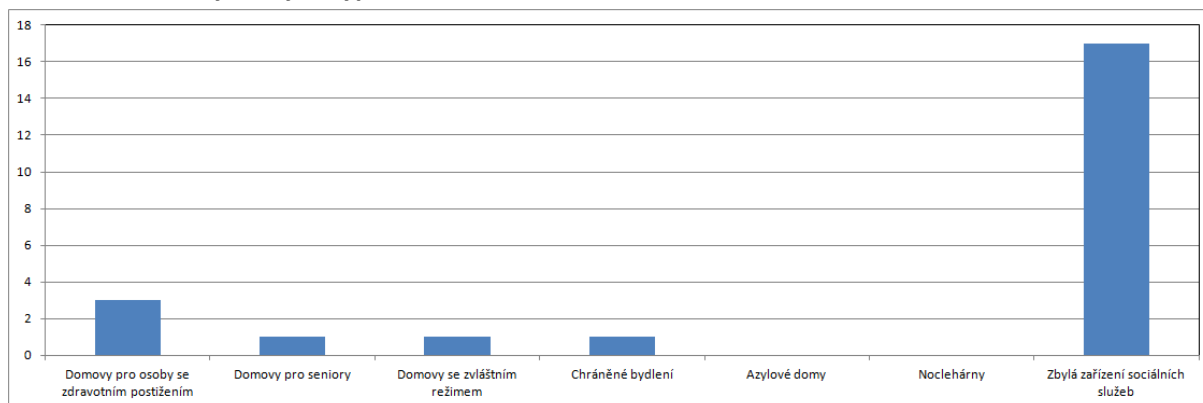
Leden 2015 - Obdržení připomínek k SD. Připomínky byly diskutovány a byl stanoven postup prací při jejich odstranění.

Únor 2015 - Byl sestaven soupis a harmonogram realizace záměrů obcí z území ORP ve sledovaných oblastech. Na zasedání DSO byl znovu představen souhrnný dokument a diskutovány cíle, zejména v oblasti volitelného tématu Regionální doprava a její návaznost. Formální připomínky a připomínky týkající se odborné terminologie jsme opravili. Cíle a indikátory jsme prodiskutovali a v souhrnném dokumentu zohlednili.

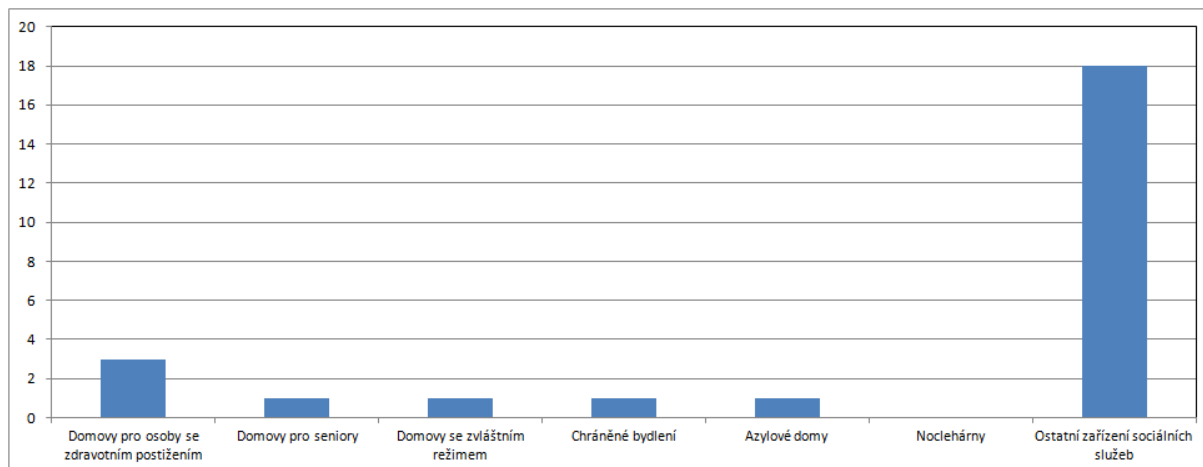
4.5. Přílohy

4.5.1. Grafické výstupy zpracované v rámci analytické části

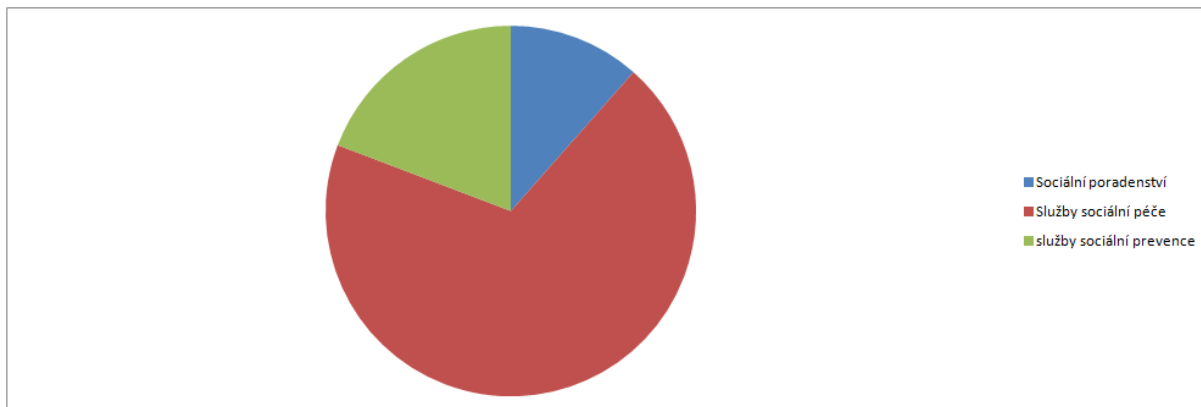
Graf č. 4: Počet vybraných typů zařízení sociálních služeb sídlících v rámci ORP

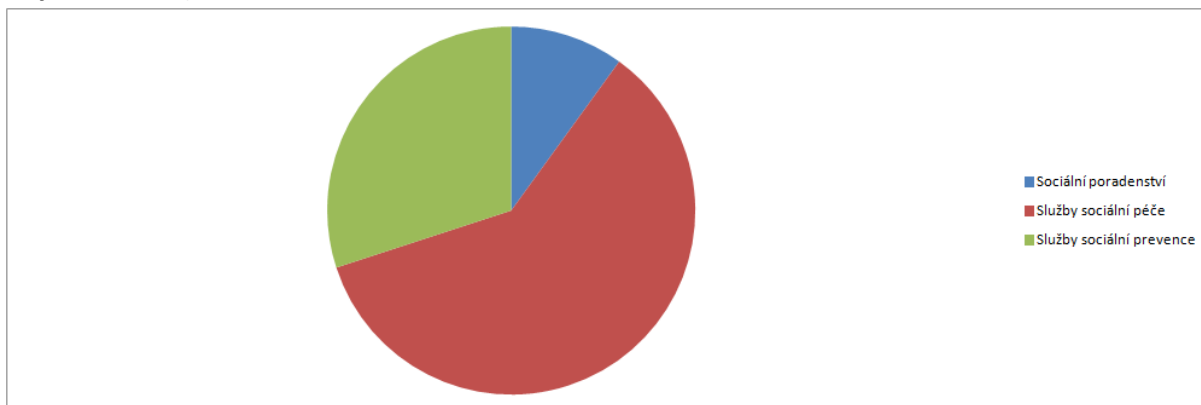
Graf č. 5: Počet vybraných typů zařízení sociálních služeb působících v rámci ORP (resp. poskytujících služby pro obyvatele ORP)

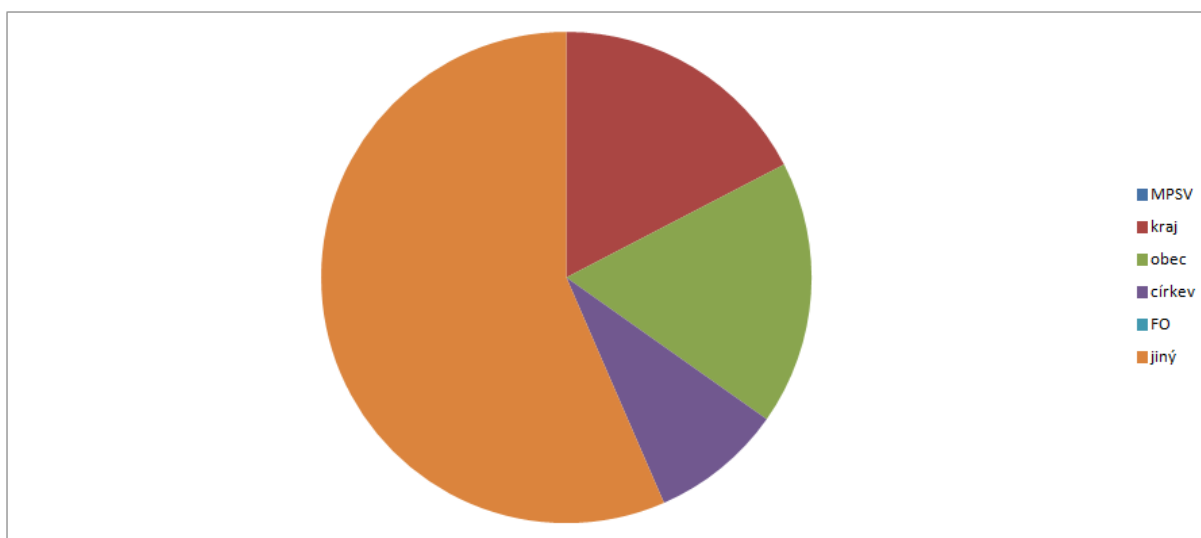
Graf č. 6: Počet vybraných typů sociálních služeb v rámci ORP

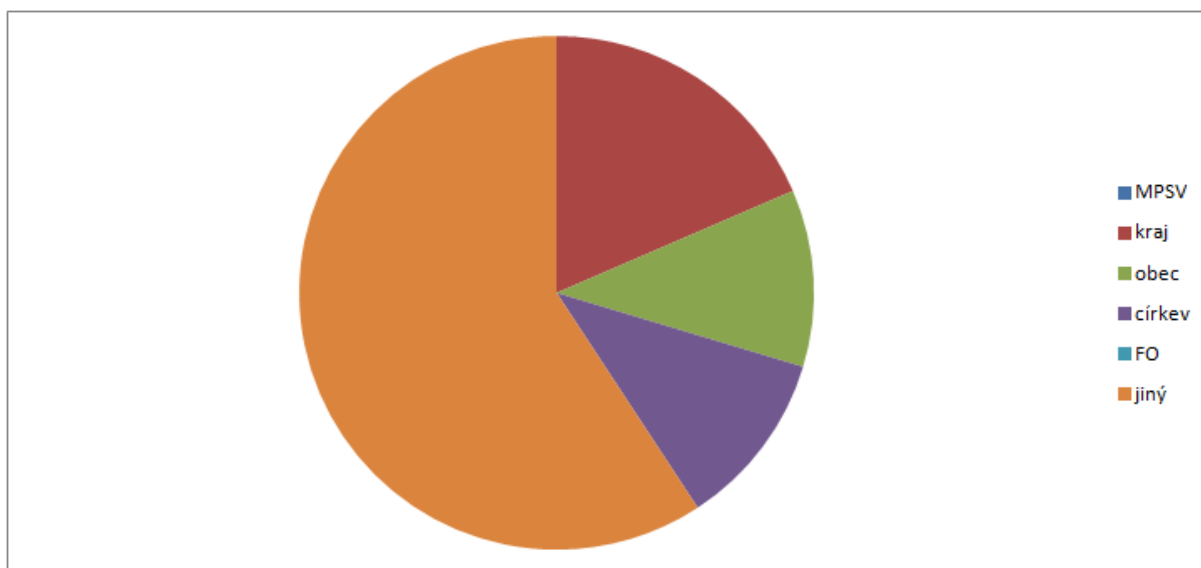
Graf č. 7: Počet vybraných typů sociálních služeb působících v rámci ORP (resp. poskytujících služby pro obyvatele ORP)

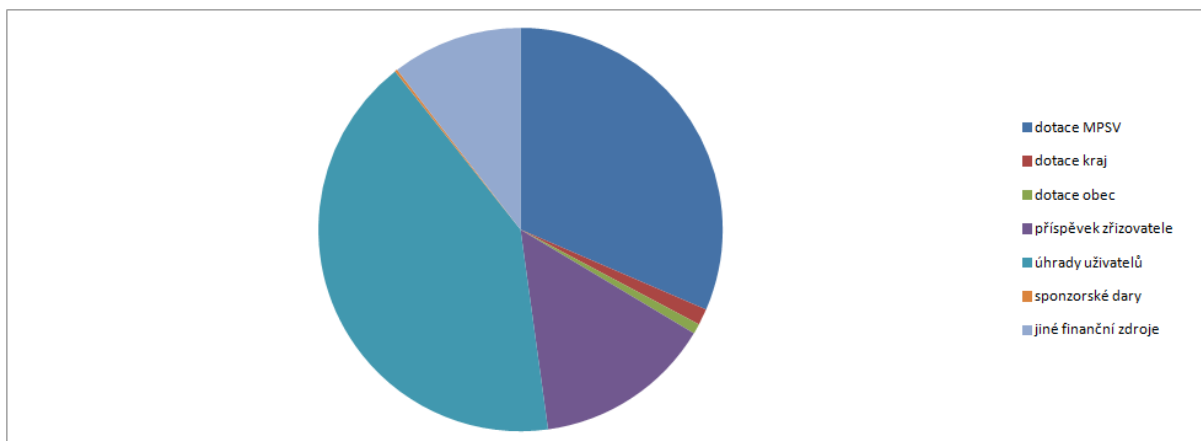
Graf č. 8: Podíl zařízení sociálních služeb v ORP dle zřizovatele

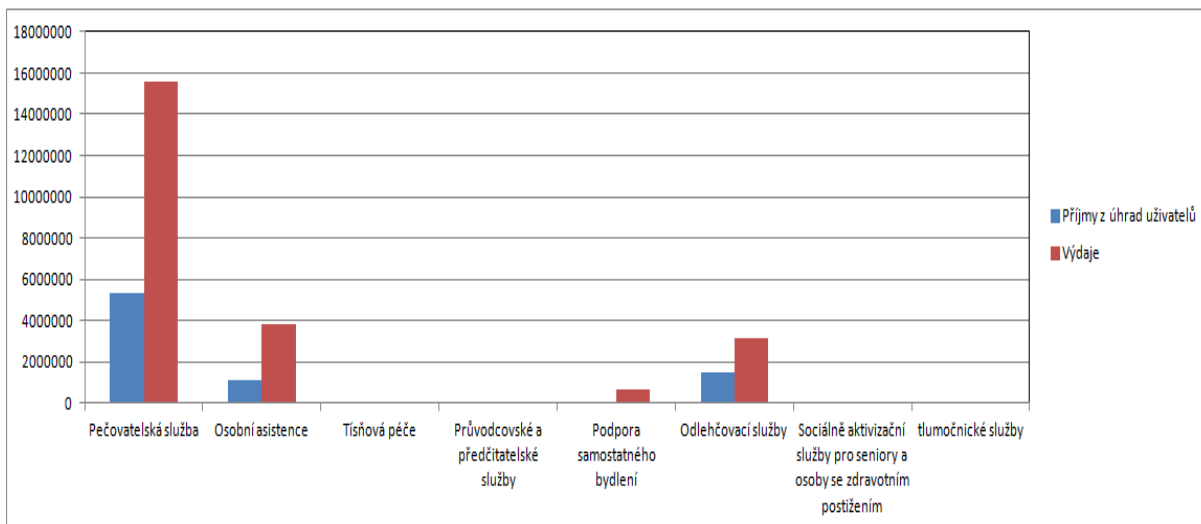
Graf. č. 9: Podíl sociálních služeb v ORP dle zřizovatele

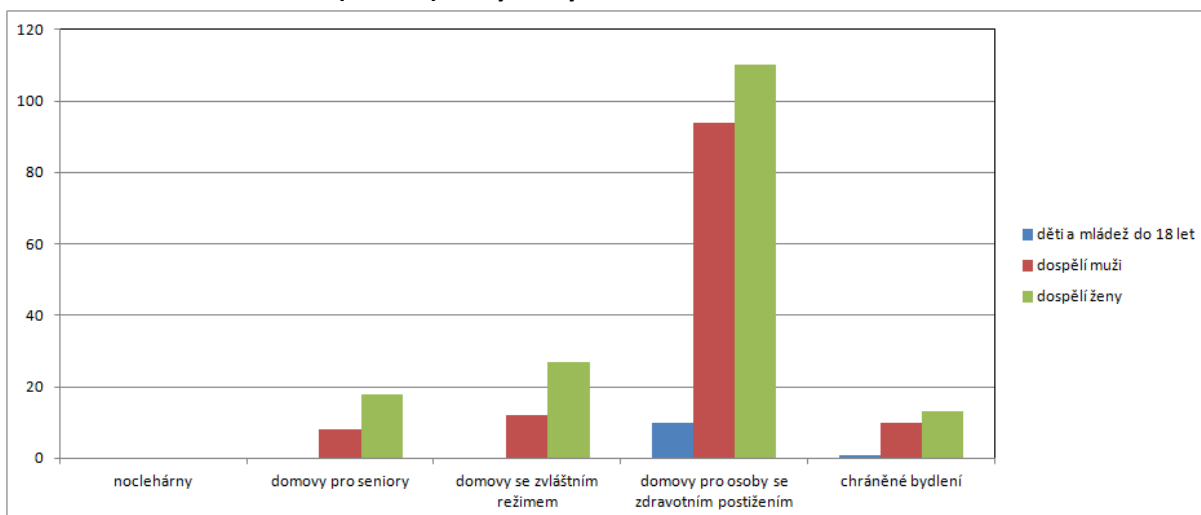
Graf. č. 10: Podíl financování zařízení sociálních služeb v ORP

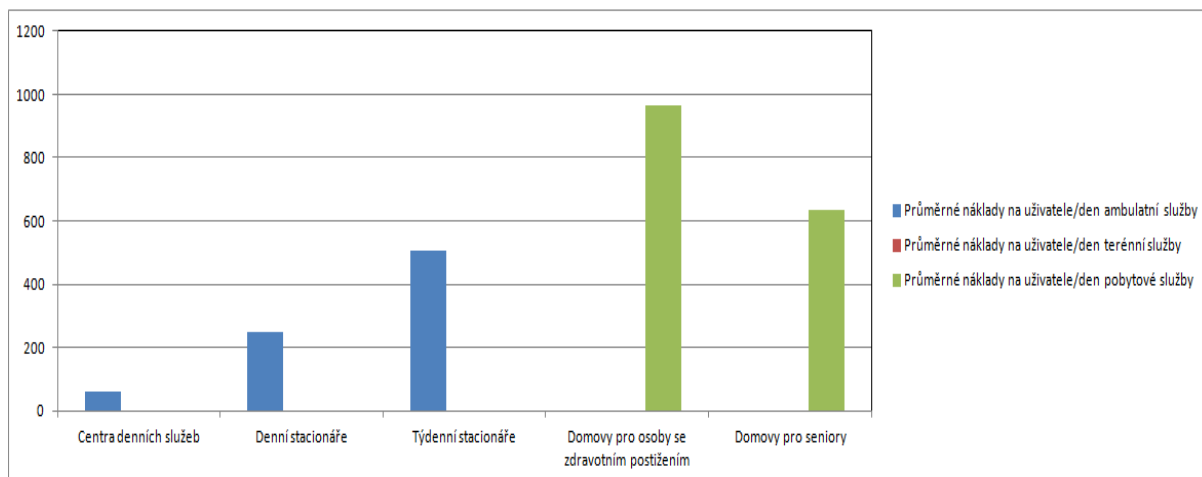
Graf. č. 11: Podíl příjmů z úhrad uživatelů na celkových výdajích v rámci terénních a ambulantních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Graf. č. 12: Počet uživatelů (klientů) ve vybraných zařízeních sociálních služeb v roce 2012

Graf. č. 13: Průměrné náklady na uživatele/den ambulantní, terénní a pobytové služby v rámci vybraných sociálních služeb v ORP

5. Téma 3.: odpadové hospodářství

5.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů

5.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému

Odpadové hospodářství je jednou z mnoha problematik, které v současné době většina obcí a měst řeší v samostatné působnosti. Jedná se hlavně o povinnosti obcí a měst jako původců odpadů od jejich občanů a také povinnosti při zajištění nakládání s odpady, zajištění jeho financování a mnohé další. Obce jsou organizátorem svozu odpadů od občanů ČR. Mají tedy povinnosti při zajištění svozu odpadů, zajištění sběrných míst pro odkládání odpadů, zajištění veškerých nádob na odpad (i tříděný), zajištění dalšího nakládání s odpadem apod.

Obce a města mají povinnost zajistit nakládání s:

- odpady pocházejícími od občanů, žijících na jejich území,
- odpady vzniklémi při jejich vlastní činnosti,
- odpady pocházejícími od malých firem a živnostníků, kteří jsou zapojeni do jejich systému odpadového hospodářství.

Nakládání s odpady hradí obce z finančních prostředků, zahrnutých v jejich rozpočtech (příjmy z poplatků od občanů, příjmy od živnostníků, zapojených do systému odpadového hospodářství obce, odměny za zajištění tříděného sběru (EKO-KOM, a.s.), odměny za zajištění zpětného odběru výrobků (kolektivní systémy) apod.

Obce jsou samosprávnými subjekty, které mají širokou míru pravomocí v nastavení systému svého odpadového hospodářství a v oblasti nakládání s odpady. Meziobecní spolupráce by mohla být dobrým nástrojem ke zlepšení komunikace v území, propojení jednotlivých potřeb obcí, společnému řešení problémů, úspoře finančních prostředků a v neposlední řadě k posunu v naplňování cílů Plánu odpadového hospodářství ČR.

Základní legislativa

Výčet nejdůležitějších právních předpisů ČR, souvisejících s problematikou odpadového hospodářství, je uveden níže.

- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, v platném znění
- Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů, v platném znění
- Vyhláška č. 381/2001 Sb., kterou se stanoví Katalog odpadů, v platném znění
- Vyhláška č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, v platném znění
- NV č. 197/2003 Sb., o Plánu odpadového hospodářství České republiky
- Vyhláška č. 294/2005 Sb., o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu, v platném znění
- Vyhláška č. 341/2008 Sb., o podrobnostech nakládání s biologicky rozložitelnými odpady, v platném znění
- Vyhláška č. 352/2005 Sb., o podrobnostech nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady, v platném znění
- Vyhláška č. 376/2001 Sb., o hodnocení nebezpečných vlastností odpadů, v platném znění
- Vyhláška č. 384/2001 Sb., o nakládání s PCB, v platném znění

- Vyhláška č. 237/2002 Sb., o podrobnostech způsobu provedení zpětného odběru některých výrobků, v platném znění
- Vyhláška č. 352/2008 Sb., o podrobnostech nakládání s autovraky, v platném znění

Identifikace problémů

Z odpovědí starostů obcí v obou dotazníkových šetřeních vyplývá, že systém odpadového hospodářství v regionu funguje vcelku dobře. Problémy, které starostové nejvíce uvádějí se týkají "vnějších" vlivů - cen a nedisciplinovanosti občanů.

Nejvíce uváděným problémem v odpovědích jsou vysoké ceny za svoz odpadů (13 z 29) a černé skládky (7 z 29). Méně často zmiňují respondenti jiné problémy - špatná vybavenost území (3), nedostačující síť kontejnerů k třídění odpadů (2) a neinformovanost občanů (1). Jako jiné byly uvedeny problémy s legislativou a malou disciplinovaností občanů.

Poměrně velká část respondentů (10 z 29) uvedla, že v této oblasti nemají problémy. Co se týče spokojenosti, nejlépe je respondenty hodnocena hustota sběrné sítě na třídění odpadu (1,7), o něco hůře systém svozu komunálního odpadu (2,1) a systém svozu recyklačních kontejnerů (2,2).

Svazky obcí, které již spolupracují v oblasti odpadového hospodářství na území ORP a typ spolupráce

Do současné doby spolupracovaly obce v oblasti odpadového hospodářství v rámci 2 DSO, a to Mikroregion Rychnovsko a Biotop. V případě Rychnovska zpracovalo 30 členských obcí společný projekt a získalo finanční prostředky nejprve na nákup velkoobjemových kontejnerů na odpad a po druhé na nákup odpadních nádob. Tato zařízení byla rozmístěna ve více členských obcích DSO.

V případě DSO Biotop spočívá spolupráce 2 členských obcí ve společném sběru místní dřevní a rostlinné hmoty na výrobu biobriket, distribuci spalování biobriket ve veřejných i soukromých provozech.

Další spolupráce mezi obcemi v oblasti odpadového hospodářství neprobíhá na půdě DSO, ale samostatně mezi různými obcemi. Jedná se například o spolupráci při zajištění svozu komunálního odpadu Technickými službami Rychnov nad Kněžnou i v obcích Lično, Jahodov a Třebešov nebo reciproční ukládání odpadu na skládkách v obcích Potštejn (směsný odpad) a Záměl (bioodpad).

Odpadové hospodářství je oblastí, ve které by se mohla podle názoru starostů obcí spolupráce rozšiřovat.

V 2. dotazníkovém šetření nejčastěji doporučují respondenti spolupráci při realizaci projektů zařízení k nakládání s odpady (13 z 29), a řešení problematiky biologicky rozložitelných odpadů (13). Poměrně často je také uváděna možnost spolupráce při úspoře finančních prostředků vynakládaných na odpadové hospodářství (8), realizaci společného svozu odpadů (7), řešení budoucího nakládání se směsným komunálním odpadem (6). Další možnosti - posílení vyjednávací pozice obce vzhledem k poskytovatelům služeb v odpadovém hospodářství (5), odstraňování starých ekologických zátěží (4), osvěta a komunikační kampaň směrem k občanům obcí v oblasti ekologické výchovy a odpadového hospodářství (4) a zefektivnění systému třídění (2) nejsou časté. Jiné možnosti uvedeny nebyly. Některé obce (4) však také uvedly, že spolupracovat nechtějí.

Je však potřeba říci, že systém svozu odpadu a jeho financování je v jednotlivých obcích na území ORP velmi různorodý a i přes proklamovanou snahu starostů o spolupráci v oblasti odpadového hospodářství je systém uplatněný ve vlastní obci vždy pokládán starostou za ten nejvýhodnější. Dohoda na parametrech vhodných pro všechny spolupracující obce a nastartování spolupráce tak bude velmi složitá.

5.1.2. Popis odpadového hospodářství ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj

V ORP Rychnov nad Kněžnou dle našich zjištění působí 8 svozových firem na 32 obcí. Co se týče svozu komunálního odpadu značně převažuje společnost EKOLA České Libchavy s.r.o., kterou vlastní společnost Marius Pedersen, který je v objemu svozu na druhém místě. Pokud se zaměříme na svoz separovaného odpadu, skutečnost je stejná jako u komunálního - první je firma EKOLA České Libchavy s.r.o. druhé jsou ODPADY s.r.o. a třetí Marius Pedersen a.s. Průměrná výše poplatku na občana za svoz odpadů v celém ORP Rychnov nad Kněžnou je 476 Kč za rok. Velký vliv na cenu svozu odpadu má počet nádob na odpad v dané obci, naplněnost nádob a četnost vyvážení. Musí se zohlednit i délka trasy svozu. Papír a elektroodpad mohou občané z některých obcí věnovat školám, které jsou např. zapojeny do soutěží ve sběru. Tento odpad, který je občané předán do školských zařízení nezatěžuje obec, ale ani školu žádnými náklady, které mohou být spojeny s likvidací odpadů.

Svazové společnosti působící na území ORP Rychnov nad Kněžnou jsou ODPADY s.r.o., Technické služby Rychnov nad Kněžnou s.r.o., EUREPAP s.r.o. (dříve Jaroslav Sejkora), Marius Pedersen, a.s., Jaromír Plundra, EKOLA České Libchavy s.r.o., NAPOS, s.r.o. (tato společnost působí pouze v obci Synkov - Slemeno a Skuhrov nad Bělou a zabývá se pouze svozem papíru.), EKOPART, s.r.o. (působí jako vývozce separovaného odpadu pouze v obci Proruby, jinak se specializuje na NO v ORP RK.) Průměrná výše poplatku na občana za svoz odpadů v celém ORP Rychnov nad Kněžnou je 476 Kč za rok. Podprůměrnou výši poplatku jsme identifikovali u 4 obcí z 32. Nadprůměrná výše poplatku je u 5 obcí. Nejnižší vybíraná částka je 250 Kč a nejvyšší je 700 Kč. Co se týče průměrně doplácené částky na občana z rozpočtu obce, částka se pohybuje okolo 228 Kč. Průměrná částka za SKO v obcích ORP je tak 2 260 Kč a za tříděný odpad 4 700 Kč v rámci ORP.

U obcí či svozových firem, kde nejsou v níže uvedené tabulce vyplněna data, jsme i po místním šetření a dotazování na příslušných obcích, nezjistily všechny potřebné informace k analýze.

Firma EKOPART.s.r.o., která se zabývá svozem nebezpečného odpadu, působí v rámci této problematiky a ORP Rychnov nad Kněžnou v obcích Lhoty u Potštejna, Potštejn, Proruby a Vamberk.

V obci Javornice a Lupenice není stanoven poplatek, každá domácnost má sepsanou individuální smlouvu s firmou, která likvidaci zajišťuje. V obci Osečnice likvidaci odpadů zajišťuje svazová firma na základě zakoupených známek a doplatku obce 250 Kč za bytovou jednotku, v obci Solnice a Voděradý je provozován lístkový systém, kde si v případě potřeby vyvezení popelnice občan zakoupí lístek v hodnotě 70 Kč, který zavěsí na danou popelnici, a poté je mu vyvezena.

Jaroslav Sejkora na konci roku 2013 ukončil svou činnost a v průběhu roku 2014 za něho převzala svoz odpadů firma EUREPAP s.r.o., která má provozovnu v Rychnově nad Kněžnou.

Existují, samozřejmě, i další formy sběru odpadu, např. papír a elektroodpad mohou občané z některých obcí věnovat školám, které jsou zapojeny do soutěží ve sběru. Tento odpad, který je občané předán do školských zařízení, nezatěžuje obec, ale ani školu žádnými náklady, které mohou být spojeny s likvidací odpadů.

Tab. č. 98: Sběrné dvory na území ORP, současný stav

Č.	Provozovatel é zařízení	Adresa provozu na území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel /vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1.	EKOLA České Libchavy s.r.o.	Kasárna 46	Rokytnice v Orł. horách	Rokytnice v Orł.horách (576701)	–	–	S	Sběrný dvůr + skládkování NO
2.	EKOPART s.r.o.	Tyršova 305	Vamberk	Vamberk (576883)	500,00	250,00	S	Sběrný dvůr Skládkování NO Okamžitá skladovací kapacita je 100 t.
3.	Obec Záměl	Záměl 158	Záměl	Záměl (576921)	Roční kapacita není omezena. Omezení je pouze aktuálním množstvím.	–	O	Sběrný dvůr
4.	ODPADY s.r.o.	Poříčí 286	Solnice	Solnice (576808)	3000,00	700,00	S	Sběrný dvůr
5.	Recycling - kovové odpady a.s.	5. května 170	Rokytnice v Orlických horách	Rokytnice v Orlických horách (576701)	–	–	S	Sběrný dvůr
6.	TS RK, s.r.o.	Soukenická 1124	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	5000,00	3500,00	O	Sběrný dvůr

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Tab. č. 99: Sběrná místa na území ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu na území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovat el/vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1.	Jaroslav Sejkora	Soukenická 1181	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	3400,00	–	S	Svou činnost ukončil ke konci roku 2013, dnes je to společnost EUREPAP s.r.o.
2.	K - AGRO, spol. s.r.o.	Lukavice 80	Lukavice	Lukavice (576492)	3000,00	500,00	S	Sběr odpadu
3.	KOVOŠROT GROUP CZ a.s.	Nové Domy 1611	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	5000,00	–	S	Tato společnost informace nechce sdělovat.
4.	Marie Dalecká	Záměl 16	Záměl	Záměl (576921)	30,00	6,30	S	Sběrné místo textilu

5.	Petr Bajer	Na Jamách 1180	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	1500,00	–	S	Tato společnost informace nechce sdělovat. Zabývá se sběrem odpadu.
6.	Radovan Skřítecký	Černíkovice 52	Černíkovice	Černíkovice (576204)	–	–	S	Sběr odpadu, sběr autovraků a demontáž autovraků, informace o kapacitách nám nebyly sděleny.
7.	Stanislav Krejčí	areál Strabag Pod Budínem 367	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	30000,00	17000,00	S	Sběr odpadu
8.	Marius Pedersen, a.s.	–	Kvasiny	Kvasiny (576425)	–	–	S	Nachází se za budovou obecního úřadu.
10.	Obec Skuhrov nad Bělou	–	Skuhrov nad Bělou	Skuhrov nad Bělou (576778)	–	–	O	Nachází se v místě bývalé Plovárny.

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Tab. č. 100: Výkupny odpadů na území ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu na území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel /vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1.	Radovan Skřítecký	Černíkovice 52	Černíkovice	Černíkovice (576204)	–	–	S	Tato společnost informace nechce sdělovat.
2.	Metal - Vondra s.r.o.	Janáčkova 128	Vamberk	Vamberk (576883)	5000,00	3000,00	S	
3.	Jaroslav Sejkora	Soukenická 1181	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	–	–	S	Svou činnost ukončil ke konci roku 2013, dnes je to společnost EUREPAP s.r.o.
4.	K - AGRO, spol. s.r.o.	Lukavice 80	Lukavice	Lukavice (576492)	–	–	S	Více informací nebylo zjištěno.
5.	KOVOŠROT GROUP	Nové Domy 1611	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	–	–	S	Více informací nebylo zjištěno.
6.	Petr Bajer	Na Jamách 1180	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	–	–	S	Více informací nebylo zjištěno.
7.	Stanislav Krejčí	Areál Strabag Pod Budínem 367	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	–	–	S	Více informací nebylo zjištěno.

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Na území ORP Rychnov nad Kněžnou se nachází 6 sběrných dvorů, z toho 2 sběrné dvory jsou v obci Rokytnice v Orlických horách, jeden v Rychnově nad Kněžnou, Solnici a Záměli, zde se zabývají též kompostováním biologického odpadu a Vamberku, kde provozuje sběrný dvůr firma EKOPART s.r.o. zabývající se i skladováním nebezpečného odpadu a provozující zařízení ke sběru a úpravě (demontáži) elektroodpadů s okamžitou skladovací kapacitou 100 t a roční kapacitou 800 t (využití kapacity v roce 2013 bylo na 30 %).

EKOLA České Libchavy s.r.o. provozuje sběrný dvůr, skladuje a likviduje nebezpečný odpad. Nabízí zpětný odběr elektrospotřebičů, sběr a svoz komunálního odpadu i jeho nebezpečných a objemných složek, odpadu z odpadkových košů, separovaného komunálního odpadu jako papír, plasty, sklo nebo nápojové kartony apod.

V ORP Rychnov nad Kněžnou se nachází též 9 stacionárních míst pro sběr odpadu. Tyto informace byly získány vlastním šetřením a po konzultaci s příslušným odborem města Rychnov nad Kněžnou.

U některých zřizovatelů nebyla zjištěna roční maximální kapacita a průměrně využitá roční kapacita v tunách.

Ve městě Rychnov nad Kněžnou v areálu firmy ASSA ABLOY a.s. se nachází sběrné místo, které není uvedeno v tabulce, protože je využíváno pouze touto firmou.

Výkupen odpadů na území ORP bylo vlastním šetřením a konzultací s odborem výstavby a životního prostředí identifikováno 7. Opět u některých z nich nejsou k dispozici data o roční maximální kapacitě a průměrně využitě roční kapacitě v tunách, protože tato data nebylo možné získat.

Tab. č. 101: Třídící linky na území ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu na území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel/vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1.	EUREPAP s.r.o.	Soukenická 1118	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov n. Kn. (576069)	–	–	S	Třídící linka na papír

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Tab. č. 102: Třídící linky v blízkosti území ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu mimo území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel/vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ			
1.	Marius Pedersen a.s.	Průběžná 1940/3	Hradec Králové	Hradec Králové (569810)	–	–	S
2.	NAPOS, s.r.o.	U Panelárny 461	Předměřice nad Labem	Předměřice nad Labem (570672)	–	–	S

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Tab. č. 103: Koncová zařízení (třídící linky pro separovaný odpad, využívané obcemi území ORP), současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Výčet všech obcí území ORP, která využívají tato koncová zařízení	Provozovatel/vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ			
1.	EUREPAP s.r.o.	Soukenická 1118	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov n. Kn. (576069)	Jahodov, Kvasiny, Lhoty u Potštejna	S	Většinu vytríděného papíru obce předávají místním školám.

„Zdroj:“ Vlastní šetření a konzultací s odborem výstavby a životního prostředí RK.

V území ORP Rychnov nad Kněžnou se nachází jedna třídící linka na papír (sídlí v areálu firmy EUREPAP s.r.o. Rychnov nad Kněžnou) a je jediným koncovým zařízením, které je ve sledovaném území využíváno. Nejbližší další třídící linky jsou v Hradci Králové a Předměřicích nad Labem. Tyto linky provozují firmy Marius Pedersen a.s. a NAPOS, s.r.o. a pro odpad z území ORP nejsou využívány. Plast a sklo se tedy sváží z ORP RK na skládku v Křovicích, kterou provozuje Marius Pedersen a.s. a na skládku v Českých Libchavách, jejímž provozovatelem je EKOLA České Libchavy s.r.o. V plánu je otevření třídící linky v Rychnovku u Jaroměře. Linka byla uvedena do zkušebního provozu na konci roku 2014 a bude využívána i pro obce Rychnovska.

Tab. č. 104: Zařízení pro nakládání s BRO na území ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu na území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel /vlastník (O, OK, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1.	Obec Záměl	Záměl 158	Záměl	Záměl (576921)	150,00	40,00	O	Kompostárna
2.	ZEA Rychnovsko a.s.	Dlouhá Ves	Rychnov nad Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou (576069)	-	-	S	BPS - pro zemědělské účely
3.	LUNY s.r.o.	Lukavice 81	Lukavice	Lukavice (576492)	-	-	S	BPS - pro zemědělské účely
4.	ZEAS Podorlicko a.s.	Černíkovice 141	Černíkovice	Černíkovice (576204)	-	-	S	BPS - pro zemědělské účely
5.	FARMA BROCNÁ, spol.s.r.o.	Brocná 64	Skuhrov nad Bělou	Skuhrov nad Bělou (576778)	-	-	S	BPS - pro zemědělské účely
6.	Horal, akciová společnost, Hláška	Hláška 1	Liberk	Liberk (576450)	-	-	S	BPS - pro zemědělské účely

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Tab. č. 105: Zařízení pro nakládání s BRO v blízkosti územní jednotky ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu mimo území ORP			Roční maximální kapacita [t]	Průměrně využitá roční kapacita [t]	Provozovatel /vlastník (O, OK, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1.	ZOPOS Přestavky a.s.	Krchleby 2 (Svídnice)	Krchleby	Krchleby (548693)	-	-	S	BPS - pro zemědělské účely
2.	Odeko s.r.o.	Smetanova 395	Týniště nad Orlicí	Lípa nad Orlicí (576476)	2000,00	1100,00	O	Kompostárna
3.	Hřibiny-Ledská	Hřibiny 11	Hřibiny-Ledská	Hřibiny - Ledská (548642)	150,00	nově zřízeno	O	Kompostárna. Využití kompostu k rekultivaci skládky.
4.	Technické služby Kostelec nad Orlicí	Rudé armády 1458	Kostelec nad Orlicí	Kostelec nad Orlicí (576361)	-	-	OK	Komunitní kompostárna
5.	Služby města Týniště nad Orlicí	Za Drahou 987	Týniště nad Orlicí	Týniště nad Orlicí (576859)	-	-	OK	Komunitní kompostárna
6.	Komunitní kompostárna Dobruška, Technické služby Dobruška	Čs. odboje 312	Dobruška	Dobruška (576271)	1 200	1 500	OK	Kompostárna nemá povolení ze zákona o nakládání s odpad. Byla zřízena městem Dobruška, aby se předešlo vzniku BRO.
7.	Kompostárna Křovice Marius Pedersen a. s.	Křovice	Dobruška	Dobruška (576271)	5 000	4 500	S	
8.	Zemědělské družstvo Dobruška	Pulická 377	Dobruška	Dobruška (576271)	-	-	S	Pro svůj provoz denně spotřebuje cca 40 t hnoje skotu, 30 t kukuřičné siláže, 8 t travní senáže a 4 t žitné senáže.
9.	VOSPOL, spol. s r. o.	Přepychy 80	Přepychy	Přepychy (576689)	2 500	2 000	S	

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Tab. č. 106: Koncová zařízení (zařízení pro nakládání s BRO z obcí řešeného území ORP), současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Výčet všech obcí území ORP, která využívají tato koncová zařízení	Provozovatel /vlastník (O, OK, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ			
SPECIFIKOVÁNO NÍŽE							

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Informace byly získány vlastním šetřením a konzultací s odborem výstavby a životního prostředí Rychnov nad Kněžnou. V ORP Rychnov nad Kněžnou se nachází 5 bioplynových stanic a 1 kompostárna.

Vzhledem k tomu, že údaje, které nám byly poskytnuty z bioplynových stanic jsou rozsáhlé a provozovatelé nedokázali jednoznačně odpovědět na námi položené otázky týkající se roční maximální a průměrně využití roční kapacity v tunách, uvádíme tyto skutečnosti zde:

Obec Záměl: provozuje 1 kompostárnu a využívá ji i Potštejn. Materiál z kompostárny BRO v Záměli je použit na rekultivaci skládky v Potštejně. Tento systém spolupráce plánují využít i další obce a snížit tak náklady na odvoz odpadu na vzdálenější místa.

ZEA Rychnovsko a.s.: denně projde touto bioplynovou stanicí 50 t biologicky rozložitelného odpadu (prasečí kejda, hovězí hnůj, kukuřičná siláž, travní senáž), stanice je využita z 97%. V BPS nám bylo řečeno, že je mezi těmito biologickými odpady velký rozdíl, vzhledem k tomu, že záleží na sušíně a její podobě, zda je suchá či mokrá. Co se týče technických parametrů z projektové dokumentace, pro zajištění výkonu 500 kW se předpokládá vstup cca 45 000 kg/den kukuřičné siláže, 480 kg/den kukuřičného odpadu a 1 000 kg/den travní senáže. Bioplynová stanice by měla dále zpracovávat hovězí hnůj v množství cca 5 505 kg/den a vepřovou kejdu v množství cca 3 495 kg/den. Konečný zbytkový produkt – digestát (za 180 dní to bude objem 7 264 m³) by měl být využit jako organické hnojivo na pozemcích společnosti ZEA Rychnovsko a.s..

LUNY s.r.o.: provozovatel této BPS nám sdělil, že roční maximální kapacita je 17 520 t a průměrně využitá roční kapacita je 13 140 t. Co se týče technických parametrů z PD (projektová dokumentace), bioplynová stanice zahrnuje výrobu bioplynu a jeho energetické využití. Vstup 5 800 t/rok kukuřičné siláže, 5 500 t/rok hnoje a 2 000 t/rok travní siláže (roční množství 13 300 tun). Tepelný výkon kogeneračních jednotek činí 668 kW. Fermentační zbytek je 10 640 t/rok.

ZEAS Podorlicko a.s.: spotřeba surovin na bioplynové stanici Černíkovice dle provozovatele: maximální roční - prasečí kejda: 3 650 t/rok, hovězí hnůj: 1 993 t/rok, kukuřičná siláž: 14 175 t/rok, travní senáž: 4 179 t/rok, stanice je využita z 93% - 96%. Co se týče technických parametrů z PD, bioplynová stanice Černíkovice by měla mít elektrický výkon cca 1 MW (cca 3 x 350 kW) a tepelný výkon 1 137 kW (cca 3 x 379). Vstupními surovinami by měly být hnůj 2 000 t/rok, kukuřičná siláž 13 500 t/rok, vepřová kejda 3 600 t/rok, travní senáž 2 500 t/rok a senáž z červeného jetele 1 500 t/rok – celkem 23 100 t ročně, separát 2 620 t/rok, fugát 16 090 t/rok.

FARMA BROCNÁ, spol.s.r.o.: provozovatelem nám byly poskytnuty informace v m³ a to roční maximální kapacita 146 000 m³, průměrně využitá roční kapacita 116 800 m³. Co se týče technických parametrů z PD, pro zajištění výkonu 450 kW se předpokládá vstup cca 5 800 t/rok kukuřičné siláže, 800 t/rok travní senáže a hovězího hnoje v množství cca 2 500 t/rok. Konečný zbytkový produkt – digestát 11 800 t/rok bude využit jako organické hnojivo na pozemcích společnosti FARMA Brocná s.r.o..

Horal, akciová společnost, Hláska: provozovatelem nám bylo řečeno toto: v roce 2013 BPS prošlo 4 715 t senáže travní, 4 697 t siláže kukuřičné a 5 691 t kejdy skotu, maximální hodnoty by byly jen teoretické, pokud by hmota jen protékala, tak by mohly být 2x větší než ty loňské. Co se týče technických parametrů z

PD, bioplynová stanice Hláska se skládá z fermentoru, skladovací nádrže, plynojemu, jímky na digestát a provozní budovy. Vstup - 3 000 t/rok kukuřičné siláže, 10 800 t/rok hnoje a 5 700 t/rok travní siláže (roční množství 19 500 tun). Roční množství digestátu je 19 491 t.

Bioplynových stanic vzniklo v poslední době mnoho, ale hygienické a další legislativní předpisy neumožňují jejich širší využití pro zpracování bioodpadu. Přitom farmy mají mnohdy nedostatek vhodného paliva, a pro ten účel musí pěstovat speciální plodiny vhodné do bioplynových stanic.

Tab. č. 107: Koncová zařízení (spalovny a zařízení pro energetické využití odpadů z obcí řešeného území ORP), současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Výčet všech obcí území ORP, která využívají tato koncová zařízení	Provozovatel /vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ		
1.	Fakultní nemocnice Hradec Králové	Sokolská 581	Hradec Králové	Hradec Králové (569810)	Rychnov nad Kněžnou	O
2.	SITA CZ a.s.	Drčkova 2798/7	Brno	Brno	-	S

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Informace byly získány vlastním šetřením a konzultací s odborem výstavby a životního prostředí Rychnov nad Kněžnou. V ORP Rychnov nad Kněžnou se žádná spalovna a zařízení pro energetické využití odpadů nevyskytuje. Nemocniční odpad z Oblastní nemocnice Rychnov nad Kněžnou je svážen do Fakultní nemocnice v Hradci Králové, kde je využitelnost spalovny 100%, a část odpadu je vyvážena k likvidaci externí firmou SITA CZ a.s. V roce 2013 bylo touto firmou zlikvidováno 358 t nemocničního odpadu.

Tab. č. 108: Sklárky odpadů provozované na území ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu na území ORP			Typ sklárky z hlediska ukládaných odpadů (OO, NO, IO)	Stav sklárky	Provozovatel /vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				
1.	Obec Potštejn	Lázeňská 93	Potštejn	Potštejn (576671)	OO	Sklárka je provozuschopná.	O	Tato sklárka slouží pouze pro okolní obce Potštejna.

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Tab. č. 109: Nejblíže sklárky odpadů v blízkosti územní jednotky ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Typ sklárky z hlediska ukládaných odpadů (OO, NO, IO)	Stav sklárky	Provozovatel /vlastník (O, S)	Poznámky
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ				

1.	Marius Pedersen a.s., Skládky Křovice	Skládky Křovice	Dobruška	Dobruška (576271)	OO	Provozuschopná	S	
2.	EKOLA České Libchavy s.r.o.	České Libchavy 172	České Libchavy	České Libchavy (580058)	OO, NO	Provozuschopná	S	EKOLA České Libchavy s.r.o., je pobočka firmy Marius Pedersen a.s.
3.	A.S.A. HP, spol s.r.o.	Lodín - skládky	Nechanice	Nechanice (570451)	NO	Provozuschopná	S	

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Plánovaná volná kapacita skládky v Křovicích je ještě cca 4 roky, ale pevný termín není stanoven.

Na skládce EKOLA České Libchavy s.r.o. bude v roce 2014 dokončeno skládkování ve 4. etapě skládky a zprovozněna nová 5. etapa. Společnost pro další rozvojové aktivity areálu skládky vlastní cca 16 ha pozemků - předpokládaná budoucí kapacita skládky je 2000000 m³ odpadu, tj. při současném množství ukládaných odpadů kapacitu cca na 40 let.

Skládky Lodín je podle současné legislativy, IPPC a provozního řádu zařazena jako skládky S-NO se sektorem S-OO3, tzn., že je možné odděleně skládkovat jak povolené druhy nebezpečných odpadů, tak i povolené druhy odpadů ostatních. Volná kapacita skládky byla ke dni 3. 12. 2013 198 053 m³. Skládky se nereaktivuje až po ukončení skládkování, ale průběžně. Uzavření stávající skládky je plánováno přibližně na polovinu roku 2016. V minulých letech podnikl provozovatel nutné legislativní kroky k rozšíření skládky. Proběhla změna územního plánu, výkup pozemků, EIA a vynětí pozemků ze ZPF. V současné době je zpracovávána projektová dokumentace pro stavební povolení. Pokud proběhne vše dle představ provozovatele skládky, bude nové těleso skládky stejného typu jako stávající, s projektovanou kapacitou 450 000 m³ a dobou skládkování cca 10 - 11 let.

Tab. č. 110: Koncová zařízení (skládky a zařízení pro energetické využití odpadů z obcí řešeného ORP), současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Výčet všech obcí území ORP, která využívají tato koncová zařízení	Provozovatel/ vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ		
1.	Marius Pedersen a.s., Skládky Křovice	Skládky Křovice	Dobruška	Dobruška (576271)	Bílý Újezd, Byzhradec, Černíkovice, Kvasiny, Libel, Liberk, Lukavice, Osečnice, Skuhrov nad Bělou, Vamberk, Rychnov nad Kněžnou, Jahodov, Lično, Třebešov	S
2.	EKOLA České Libchavy s.r.o.	České Libchavy 172	České Libchavy	České Libchavy (580058)	Barošovice v Orlických horách, Javornice, Lhoty u Potštejna, Lupenice, Orlické Záhoří, Pěčín, Polom, Proruby, Rokytnice v Orlických horách, Rybná nad Zdobnicí, Říčky v Orlických horách, Slatina nad Zdobnicí, Synkov - Slemeno, Záměl, Zdobnice	S
3.	Obec Potštejn	Lázeňská 93	Potštejn	Potštejn (576671)	Potštejn, Záměl	O

4.	A.S.A. HP, spol s.r.o.	Lodín - skládka	Nechanice	Nechanice (570451)		S
----	------------------------	-----------------	-----------	--------------------	--	---

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

Tab. č. 111: Další zařízení pro nakládání s odpady v území ORP a v blízkosti územní ORP, současný stav

Č.	Provozovatelé zařízení	Adresa provozu			Specifikace typu dalších zařízení pro nakládání s odpady	Provozovatel/vlastník (O, S)
		Ulice a číslo popisné	Obec	ZÚJ		
1.	K - AGRO, spol. s r.o.	Lukavice 80	Lukavice	Lukavice (576492)	Sběr autovraků a demontáž autovraků	S
2.	Lukáš Grund	Pěčín 2	Pěčín	Pěčín (576620)	Sběr autovraků a demontáž autovraků	S
3.	Radovan Skřítecký	Černíkovice 52	Černíkovice	Černíkovice (576204)	Sběr autovraků a demontáž autovraků, a sběr odpadu	S
4.	Sběrný dvůr Záměl	Záměl 158	Záměl	Záměl (576921)	Sběr elektroodpadu	O

„Zdroj:“ Vlastní zpracování.

V ORP Rychnov nad Kněžnou se nachází jen jedna skládka v obci Potštejn, která je využívána pouze pro potřeby obce Potštejn a Záměl. Tím, že je v Potštejně místní skládka, občané nejsou nuceni ke třídění odpadů. Skládky v nejbližším okolí jsou tři, v Křovicích (ORP Dobruška), Českých Libchavách, (obě dvě vlastní firma Marius Pedersen a.s.) a Nechanicích. Vzhledem ke vzdálenosti Nechanic od našeho ORP se na tuto skládku odpad nesusvází. Využívány jsou pouze Křovice a České Libchavy.

Doplňující informace - černé skládky odpadu a ekologické zátěže, současný stav na území ORP

Černé skládky

Černé skládky se objevují nejčastěji podél silnic, - všude tam, kam je možné pohodlně zajet autem a opět rychle odjet, aniž by byl člověk někým upozorován. Protože je většinou těžké zjistit, odkud odpad pochází a kdo byl jeho majitelem, dopadá likvidace černých skládek na obec, na jejímž katastru se odpad nachází. Místa výskytu černých skládek se většinou liší a při nevhodném odstranění se v těchto místech množství odpadu zvyšuje.

V Rychnově nad Kněžnou se za rok 2013 řešily 3 černé skládky v měsících března, dubna a května. Jejich úklid město stál 12.742,- Kč.

Staré ekologické zátěže a kontaminované plochy

Bartošovice v Orlických horách - skládka Bartošovice, skládka Neratov

Bílý Újezd - obecní lom Na Hliníkách

Černíkovice - skládka Proudnický potok - revitalizována

Javornice - stará obecní skládka proti lomu (rekultivovaná)

Kvasiny - skládka Škoda a.s., skládka Džbanov

Libel - skládka Libel - rekultivována

Liberk - skládka Bělá, skládka Liberk-Prorubky (sanována-pole, les), skládka Uhřínov-Škoda a.s.

Orlické Záhoří - skládka Kunštát, skládka u Orlice

Pěčín - stará obecní skládka v bývalém lomu (rekultivovaná) a skládka Dolní Rokytnice-Na Suché

Potštejn - skládka Potštejn, skládka Potštejn - lom, skládka - zatáčka na Proruby

Rokytnice v Orlických horách - skládka Rynek, Horní Rokytnice
 Rybná nad Zdobnicí - obecní skládka „Za Farským lesem“ (rekultivovaná)
 Rychnov nad Kněžnou - Budín, FAB, VLE a.s., Nový Lokot, Panská Habrová
 Skuhrov nad Bělou - skládka Polom, skládka Debřece, kalový rybník slévárny
 Slatina nad Zdobnicí - stará obecní skládka (dnes již nevyžívaná)
 Solnice - skládka za hřbitovem v Solnici
 Synkov - Slemeno - skládka Berimex (vedena ve stavebním řízení jako terénní úprava), skládka Synkov – rekultivace, skládka Dubinka, skládka Jedlinská Lhotka, skládka Jedlina, skládka Synkovská stráň
 Vamberk - skládka kalů ESAB, skládka Mníšek, skládka ESAB

Tab. č. 112: Produkce ostatních odpadů (dále jen OO) a produkce nebezpečných odpadů (dále jen NO) za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cílů POH ČR - difference oproti roku 2000	DZ pro produkci odpadů 2000	2008	2009	2010	2011	2012
Produkce odpadů [t]						
Produkce ostatních odpadů (OO)	88 351,30	147 036,11	67 124,67	33 183,14	58 059,99	45 659,19
Produkce nebezpečných odpadů (NO)	7 008,68	4 614,80	3 120,39	3 700,03	5 052,54	5 209,55
Celková produkce (OO a NO)	95 411,83	151 650,91	70 245,07	36 883,16	63 112,53	50 868,75

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH (MŽP, CENIA)

Z dat, které jsme shromáždili za ORP Rychnov nad Kněžnou lze zjistit, že produkce ostatních odpadů (OO) od roku 2008 do roku 2010 má výrazně klesající tendenci, šlo převážně o zdánlivý pokles produkce zeminy a kamení na území ORP RK. Tento jev lze však spíše vysvětlit vyřazením některých druhů zeminy a kamení z odpadové evidence. V roce 2011 se produkce ostatních odpadů dost zvýšila a to přibližně o 24 877 t. Tento jev byl opět zdánlivě způsoben strmým vzrůstem produkce odpadu živočišných tkání, ve skutečnosti však došlo k tomuto nárůstu mylným zahrnutím tohoto odpadu do ročního hlášení o produkci a nakládání s odpady společností ZEA Rychnovsko (tento druh odpadu patří do kompetence veterinárního zákona). Naopak v roce 2012 byl v důsledku nápravy chyby zaznamenán opětovný pokles produkce odpadu živočišných tkání, což se promítlo i do celkové produkce ostatních odpadů.

Od roku 2009 lze díky klesající celkové produkci odpadu hovořit o optimálním vývoji a souladu s cíli POH ČR (Minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí). Jestliže budeme brát v potaz podílové ukazatelé, podíl ostatních odpadů na celkové produkci se snížil k roku 2012 oproti roku 2008 o 7,2 % a podíl nebezpečných odpadů na celkové produkci se naopak o tato procenta zvýšil. Měrná produkce všech odpadů (OO a NO) má od roku 2008 do roku 2010 klesající tendenci. V roce 2011 tendence mírně vzrůstá a rok 2012 je opět klesající, naprosto stejný vývoj můžeme sledovat u měrné produkce ostatních odpadů. Měrná produkce nebezpečných odpadů na obyvatele klesala do roku 2009, bohužel od té doby má vzestupnou tendenci. Podíl měrné produkce NO za rok 2010 k datové základně je - 63,66 %, což je velmi pozitivní výsledek a je v souladu s cílem POH ČR. I když do roku 2012 podíl měrné produkce NO na obyvatele vzrůstá, stále splňujeme stanovené cíle.

Tab. č. 113a: Celková a měrná produkce ostatních, nebezpečných a všech odpadů, jejichž původcem je obec, rok 2012

Územní jednotka	Počet obyvatel k 31.12.2012 (ČSÚ)	Celková produkce NO [t]	Měrná produkce NO [kg/obyv.]	Celková produkce OO [t]	Měrná produkce OO [kg/obyv.]	Celková produkce všech odpadů (NO+OO) [t]	Měrná produkce všech odpadů (NO+OO) [kg/obyv.]
ORP Rychnov nad Kněžnou	33 952	650,35	19,15	15 356,77	452,31	16 007,12	471,46
Královéhradecký kraj	552 946	6 848,02	12,38	256 859,01	464,53	263 707,03	476,91

„Zdroj:“ Databáze ISOH (MŽP, CENIA).

V tabulce 113a je zobrazena produkce odpadů za rok 2012, vyprodukovaných v obcích (tedy odpadů od obcí a jejich občanů). Produkce všech odpadů od obcí tvoří 31,5 % z celkové produkce odpadů, vyprodukovaných v celém území ORP všemi původci odpadů. Produkce nebezpečných odpadů od obcí tvoří 12,5 % z produkce nebezpečných odpadů vyprodukovaných všemi původci v ORP. Z těchto hodnot je patrné, že 68,5 % z celkové produkce odpadů bylo vyprodukováno právníky osobami a podnikatelskými subjekty, které působí na území ORP. Největší množství nebezpečných odpadů pochází z produkce ESAB Vamberk, ŘETĚZY Vamberk, Drátovny Vamberk, Pewag s.r.o a Tepelné hospodářství Rychnov nad Kněžnou s.r.o.

Jak je z tabulky zřejmé, v porovnání s průměrnými hodnotami za Královéhradecký kraj vykazuje ORP vyšší měrnou produkci nebezpečných odpadů a nižší měrnou produkci ostatních odpadů, které byly vyprodukovány v obcích. Z hlediska měrné produkce všech odpadů se ORP pohybuje pod průměrnou hodnotou za kraj. V porovnání s průměrnými hodnotami za celou ČR vykazuje území ORP o 7,36 kg vyšší hodnoty měrné produkce nebezpečných odpadů a o 71,35 kg nižší hodnoty měrné produkce všech odpadů, které byly vyprodukovány obcemi.

Tab. č. 114: Produkce odpadů podle jednotlivých skupin Katalogu odpadů a vyhlášky č. 352/2008 Sb. o podrobnostech nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady, v platném znění na území ORP za období 2008-2012

Číslo skupiny odpadů	Název skupiny odpadů	Produkce jednotlivých druhů odpadů [t]				
		2008	2009	2010	2011	2012
01	Odpady z geologického průzkumu, těžby, úpravy a dalšího zpracování nerostů a kamene	210,35	181,45	217,36	228,34	0,00
02	Odpady z prvovýroby v zemědělství, zahradnictví, myslivosti, rybářství a z výroby a zpracování potravin	12 082,50	265,23	357,47	22 986,39	322,03

03	Odpady ze zpracování dřeva a výroby desek, nábytku, celulózy, papíru a lepenky	0,02	0,00	0,00	0,00	2,97
04	Odpady z kožedělného, kožešnického a textilního průmyslu	179,98	114,20	86,08	47,15	41,55
05	Odpady ze zpracování ropy, čištění zemního plynu a z pyrolytického zpracování uhlí	0,00	0,05	0,20	0,35	0,00
06	Odpady z anorganických chemických procesů	83,38	23,05	4,21	72,05	123,01
07	Odpady z organických chemických procesů	33,84	24,65	49,97	47,99	1 166,13
08	Odpady z výroby, zpracování, distribuce a používání nátěrových hmot (barev, laků a smaltů), lepidel, těsnících materiálů a tiskařských barev	1 202,91	566,07	753,20	1 015,57	893,16
09	Odpady z fotografického průmyslu	82,99	60,02	37,12	22,71	11,87
10	Odpady z tepelných procesů	1 609,41	2 394,18	1 048,15	748,30	2 205,32
11	Odpady z chemických povrchových úprav, z povrchových úprav kovů a jiných materiálů a z hydrometalurgie neželezných kovů	838,32	535,81	347,73	554,63	545,54
12	Odpady z tváření a z fyzikální a mechanické úpravy povrchu kovů a plastů	1 506,20	1 048,64	1 465,99	1 876,79	2 045,80
13	Odpady olejů a odpady kapalných paliv (kromě jedlých olejů a odpadů uvedených ve skupinách 05 a 12)	117,24	69,17	147,90	149,97	195,80
14	Odpady organických rozpouštědel, chladiv a hnacích médií (kromě odpadů uvedených ve skupinách 07 a 08)	3,98	3,33	6,11	7,79	3,00
15	Odpadní obaly, absorpční činidla, čisticí tkaniny, filtrační materiály a ochranné oděvy jinak neurčené	2 811,47	2 418,42	3 864,55	4 416,95	4 691,96
16	Odpady v tomto katalogu jinak neurčené	1 257,77	1 405,29	1 820,78	1 465,13	1 659,36
17	Stavební a demoliční odpady (včetně vytěžené zeminy z kontaminovaných míst)	114 983,47	48 727,62	15 047,52	16 768,70	21 751,05
18	Odpady ze zdravotní nebo veterinární péče a /nebo z výzkumu s nimi souvisejícího (s výjimkou kuchyňských odpadů a odpadů ze stravovacích zařízení, které bezprostředně nesouvisejí se zdravotní péčí)	64,08	69,28	66,13	82,89	101,92
19	Odpady ze zařízení na zpracování (využívání a odstraňování) odpadu, z čištění odpadních vod pro čištění těchto vod mimo místo jejich vzniku a z výroby vody pro spotřebu lidí a vody pro průmyslové účely	1 150,17	1 115,45	1 323,80	1 515,07	1 671,47
20	Komunální odpady (odpady z domácností a podobné živnostenské, průmyslové odpady a odpady z úřadů) včetně složek z odděleného sběru	12 922,56	10 586,34	10 238,91	11 105,58	13 436,83
50	Odpady vzniklé z elektroodpadů	510,28	636,83	0,00	0,20	0,00
Celková produkce odpadů [t]		151 650,91	70 245,07	36 883,16	63 112,53	50 868,75

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH.

V ORP Rychnov nad Kněžnou je pro rok 2012 nejvíce zastoupen stavební a demoliční odpad (včetně vytěžené zeminy z kontaminovaných míst), produkce tohoto odpadu byla za rok 2012 21 751,05 t. Ze srovnání s ORP Dobruška, kde produkce stavebního a demoličního odpadu přesáhla 13 000 t, je patrný oproti ORP Rychnov nad Kněžnou velký rozdíl, který je zapříčiněn větším počtem stavebních firem, které

tento odpad produkují při zřizování staveb, jejich údržbě, při změnách a jejich odstraňování. Při srovnání dat za rok 2008 a 2012 je patrný ve skupině odpadů č. 17 velký pokles produkce, rozdíl činí desítky tisíc tun. Tato skutečnost je zapříčiněna velkým klesáním produkce zeminy a kamení, důvodem této změny může být vyřazení některých druhů zeminy a kamení z odpadové evidence či poklesem stavebních úprav v ORP Rychnov nad Kněžnou.

Za rok 2012 byl druhým nejvíce produkovaným odpadem odpad komunální (odpady z domácností a podobné živnostenské, průmyslové odpady) včetně složek z odděleného sběru, produkce tohoto odpadu byla 13 436, 83 tun. Tvorba tohoto odpadu je velmi lehce vysvětlitelná běžnou spotřebou každého obyvatele obcí ORP. Další velkou skupinou odpadů jsou odpadní obaly, absorpční činidla, čisticí tkaniny, filtrační materiály a ochranné oděvy jinak neurčené, které mají od roku 2008 zvyšující se tendenci. Za rok 2012 bylo vyprodukováno 4 691,96 t. Tvorba těchto odpadů za ORP Rychnov nad Kněžnou je dána velkým zastoupením firem a podnikatelů, kteří tyto odpady produkují. Jedná se například o ESAB Vamberk, Škoda Auto Kvasiny, ASSA ABLOY v Rychnově nad Kněžnou či ŘETĚZY Vamberk. Dalšími nejvíce produkovanými odpady jsou odpady z tepelných procesů, v roce 2012 byla produkce tohoto odpadu 2 205,32 t. Tento odpad se tvoří z teplárenského hospodářství v Rychnově nad Kněžnou a je produkován firmou Tepelné hospodářství Rychnov nad Kněžnou, s.r.o. Zde vzniká škvára a prach. Posledním ve výčtu jsou odpady z tváření a z fyzikální a mechanické úpravy povrchů kovů a plastů. Tohoto odpadu za rok 2012 bylo na území vyprodukováno 2 045,8 t. Do této kategorie spadají piliny a třísky železných kovů, které produkují firmy ESAB Vamberk, Drátovny Vamberk, Pewag s.r.o. a ŘETĚZY Vamberk.

Tab. č. 115: Celková produkce odpadů na území ORP (produkce KO a produkce směsného komunálního odpadu (dále jen SKO)) za období 2008-2012

Produkce odpadů [t]	2008	2009	2010	2011	2012
Celková produkce odpadů	151 650,91	70 245,07	36 883,16	63 112,53	50 868,75
Celková produkce KO	15 263,45	12 695,26	13 659,74	15 058,18	17 657,94
Celková produkce SKO	8 832,31	7 878,87	7 779,21	8 785,91	8 828,09

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH.

Z dostupných dat za ORP Rychnov nad Kněžnou vyplynulo, že celková produkce odpadů od počátku sledovaného období do roku 2010 měla klesající tendenci, nejvíce k tomuto vývoji přispěla skupina odpadů č. 17, kde byl v těchto letech zaznamenán nejvyšší pokles produkce. Je zde třeba zohlednit i jiné skupiny odpadů, které přispěly ke snížení celkové produkce v těchto letech, jako například snížení tvorby odpadů z prvovýroby v zemědělství, odpadů z kožedělného, kožešnického a textilního průmyslu či odpadů z anorganických chemických procesů. Celková produkce odpadu klesla do roku 2010 o 114 767,75 t. Pro rok 2011 se ale produkce opět zvýšila, a to o 26 229,37 t, což bylo hlavně zapříčiněno znovu se zvyšující produkcí skupiny odpadů č. 02 odpady z prvovýroby v zemědělství, zahradnictví, myslivosti, rybářství a z výroby a zpracování potravin. Na konci sledovaného období se výsledek produkce snížil, a to na konečných 50 868,75 t, opětovný pokles zapříčinilo snížení produkce skupiny odpadů č. 2. Celkově je trend ve sledovaném období v souladu s cílem POH ČR. Pokud vezmeme v úvahu meziroční trend celkové produkce odpadů největší změna byla zaznamenána v roce 2009 oproti roku 2008 produkce klesla o 53,68 %. Tato klesající křivka byla zaznamenána až do roku 2010. V roce 2011 byl nárůst celkové produkce oproti roku 2010 o 71,11 %. Zlom opět nastal v roce 2012, kdy celková meziroční změna oproti roku 2011 byla pozitivní a pokles činil 19,4 %. Celková produkce KO od roku 2008 do roku 2009 klesla o 2 568,19 t, což činí

16,83 %. Od roku 2010 byla zaznamenána pouze zvyšující se produkce KO. Od roku 2009 do roku 2012 se produkce tohoto odpadu zvýšila o 4 962,68 t, to je 35 %. Celková produkce SKO od počátku sledovaného období do roku 2010 klesla 1 053,1 t, což je 12,05 %. Poté se začala postupně zvyšovat, ale stále nedosáhla hodnoty na počátku měření. Podíl KO na celkové produkci odpadů od počátku měření do roku 2010 měl stoupající tendenci. V roce 2010 dosáhl 37,04 % z celkové produkce odpadu. V roce 2011 došlo ke snížení o 13,18 %. Naopak v roce 2012 se oproti předešlému roku navýšil o 10,85 %. Podíl SKO na produkci KO je kolísavý v roce 2009 došlo k nárůstu o 4,19 %, v následujícím roce ke snížení oproti roku 2009 o 5,11 %. V roce 2011 opět k navýšení o 1,4 % oproti roku minulému. V závěru sledovaného období došlo ke konečnému snížení, a to na 50 %. Měrná produkce KO měla do roku 2009 klesající křivku a činila 372,73 kg.obyv.⁻¹. Od tohoto roku se tendence zvyšovala až na konečných 520,09 kg.obyv.⁻¹. Měrná produkce SKO klesala až do roku 2010, zde se zastavila na hodnotě 229,36 kg.obyv.⁻¹ a od tohoto okamžiku se produkce začala zvyšovat a v závěru sledovaného období dosáhla sumy 260,02 kg.obyv.⁻¹, což je více, jak na začátku sledovaného období.

V následující části o produkci odpadů, jejichž původcem je obec (hodnocení produkce KO a SKO, separovaných odpadů) se objevují data ze dvou databází. Hodnoty jsou vyjádřeny z Informačního systému odpadového hospodářství (ISOH) MŽP a z databáze společnosti EKO-KOM, a.s. Tyto databáze vznikají rozdílným způsobem sběru dat, jejich výpočtu a kontrolních mechanismů.

Do ISOH se informace sbírají komplexně, tedy za všechny odpady vyprodukované v území ČR, včetně způsobů nakládání s těmito odpady, jednou ročně, dle ohlašovací povinnosti stanovené zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění. Databáze je tvořena prostřednictvím ohlášených údajů, ke kterým jsou vytvořeny dle dané metodiky také dopočty odpadů těch subjektů, které nemají ohlašovací povinnost nebo ohlašovací povinnost nespĺnily apod. Souhrnná data z ISOH jsou tvořena sečtem z produkce obcí (způsob nakládání A00 a AN60) a všech občanů obce (způsob nakládání BN30, partner = občan obce), kteří odevzdali odpad v zařazených k tomu určených (tedy ve sběrných dvorech, sběrných místech, výkupnách odpadů apod.). Dále jsou v produkci započítány odpady od subjektů, zapojených do systému sběru a nakládání s odpady obce (tzn. malých firem a živnostníků). Kontrolní mechanismy probíhají v několika stupních (kontroly vykazovaných množství předávaných odpadů, výkyvy v časové řadě apod.) u všech ohlášených dat.

Informace sdělované společností EKO-KOM, a.s. především za účelem řízení systému zpětného odběru obalů včetně stanovení finančních odměn obcím, se sbírají čtvrtletně formou Výkazu o celkovém množství a druzích komunálního odpadu vyříděných, využitých a odstraněných obcí. Jedná se o veškeré odděleně sbírané využitelné komunální odpady, se kterými obec nakládá v rámci svého systému odpadového hospodářství (sběrná síť nádob, pytlový sběr, sběrné dvory, sběrná místa, výkupny, školní sběry, mobilní sběry apod.) Na rozdíl od databáze ISOH získává EKO-KOM, a.s. údaje od všech obcí v ČR jednotlivě (více než 97 % obcí ČR). Databáze EKO-KOM tedy nepracuje s dopočtenými údaji jako ISOH, ale s absolutními údaji za všechny obce. Dalším podkladem pro hodnocení je Dotazník o nakládání s komunálním odpadem v obci, se zaměřením na tříděný sběr, který zodpovídán jednou ročně. Kontrolní mechanismy poté v databázi probíhají nad sbíranými daty o produkci jednotlivých druhů vyříděných odpadů a nad vybranými daty, např. o smíšeném komunálním odpadu (tedy v užším výběru dat, než u MŽP) v časové řadě.

V rámci hodnocení produkce odpadů od obcí lze použít obě databáze, ty však vykazují některé odlišnosti kvůli výše zmíněným faktům. Odlišnost je dána zejména množstvím odpadů vykazovaných do ISOH při výkupu odpadů (zejména kovy, částečně papír). Je ale potřeba poznamenat, že výkup odpadů je v praxi

velmi obtížně kontrolovatelný a obce nemohou žádným zásadním způsobem ovlivňovat nebo plánovat nakládání s odpady, které jsou předmětem komerčního prodeje.

Tab. č. 116a: Celková a měrná produkce komunálního a smíšeného komunálního odpadu, jehož původcem je obec, rok 2012

Územní jednotka	Počet obyvatel k 31.12.2012	Celková produkce KO (20+1501) [t]	Měrná produkce KO [kg/obyv.]	Celková produkce SKO (200301) [t]	Měrná produkce SKO [kg/obyv.]	Měrná produkce SKO [kg/obyv.]
Zdroj dat	ČSÚ	MŽP, CENIA	MŽP, CENIA	MŽP, CENIA	MŽP, CENIA	EKO-KOM, a.s.
ORP Rychnov nad Kněžnou	33 952	11 556,32	340,37	7 149,61	210,58	211,30
Královéhradecký kraj	552 946	181 948,86	329,05	107 270,83	194,00	200,74

„Zdroj:“ Databáze ISOH (MŽP, CENIA), EKO-KOM, a.s.

V tabulce 116a je zobrazena produkce komunálních odpadů (KO) za rok 2012, vyprodukovaných v obcích (tedy odpadů od obcí a jejich občanů). Produkce KO od obcí tvoří 65,5 % celkové produkce KO v území ORP. Produkce SKO z obcí tvoří 81 % z celkové produkce SKO vyprodukovaných v celém území ORP všemi původci odpadů. Z těchto hodnot je patrné, že 15,3 % z celkové produkce odpadů bylo vyprodukováno právními osobami a podnikatelskými subjekty, které působí na území ORP a nejsou zapojeni do systému sběru a nakládání s KO obce, tyto odpady se tedy zařazují do odpadu podobného komunálnímu.

Vyhodnotíme-li data z ISOH, měrná produkce KO od obcí v ORP je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj vyšší. Měrná produkce SKO je ve srovnání s průměrnou hodnotou za Královéhradecký kraj také vyšší. V porovnání s průměrnými hodnotami za celou ČR vykazuje území ORP o 29,23 kg nižší hodnoty měrné produkce KO a o 0,33 kg vyšší hodnoty měrné produkce SKO, které byly vyprodukovány v obcích. Pokud porovnáme hodnoty z databáze ISOH a hodnoty vykazované společností EKO-KOM, a.s., ty se liší kvůli způsobu sběru a výpočtu dat, jak je popsáno výše. Odlišnost je dána zejména tím, že v hodnotách z ISOH jsou započítáni producenti odpadů (malé firmy a živnostníci), kteří jsou zapojeni do systému sběru a nakládání s odpady v obci.

Celková produkce KO na území ORP za období 2008-2012 podrobně

Tabulka byla vyplněna pomocí online databáze GROUP ISOH.

V ORP Rychnov nad Kněžnou je nejvíce produkován smíšený komunální odpad. Za rok 2012 tomu bylo 8 828,09 t. Tato skutečnost je velmi lehce vysvětlitelná - vzhledem k tomu, že tento odpad vytváří každý občan ze sledovaného území, je množství komunálního odpadu nejvyšší. Druhým nejvíce produkováným odpadem jsou kovy - 2 243,91 t za rok 2012. Důvod produkce tohoto odpadu je prostý. V území, které v

této analýze sledujeme, je velké množství firem, u kterých tento odpad vzniká, zejména automobilový závod Škoda Auto Kvasiny, závod na výrobu zámků a kování ASSA ABLOY Rychnov nad Kněžnou a ESAB Vamberk, závod na výrobu drátěných výrobků, řetězů a pružin. Třetím nejvíce tvořeným odpadem jsou papírové a lepenkové obaly s 2 180,54 t za rok 2012. Opět není tato skutečnost překvapující, vzhledem k tomu, že tento odpad produkuje celé území ORP Rychnov nad Kněžnou denní spotřebou. Na čtvrtém místě se dle analýzy umístily směsné obaly, pro rok 2012 je produkce odpadu 960,01 t. Odpad v podobě směsných obalů vzniká u cílových odběratelů např. při vybalování zboží a materiálů z přepravních a skladovacích obalů. Plastové obaly se umístily na pátém místě, pro rok 2012 je produkce tohoto odpadu 579,77 t. Opět tento odpad vzniká u koncových uživatelů denní spotřebou.

Tab. č. 117: Separovaný sběr odpadů na území ORP za období 2008-2012

Produkce odpadů [t]	Katalogové číslo tříděného odpadu	2008	2009	2010	2011	2012
Papír	150101, 200101	2 020,89	1 572,49	1 851,62	2 236,85	2 713,94
Sklo	150107, 200102	514,54	473,93	446,76	537,05	520,90
Plast	150102, 200139	523,01	555,11	640,31	713,06	713,17
Nápojové kartony	150105	7,97	1,86	2,34	10,10	13,89
Celkem separovaný sběr		3 066,41	2 603,40	2 941,03	3 497,06	3 961,90

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH.

Ve sledovaném území byl převažující složkou separovaného odpadu papír a to za všech 5 let. V roce 2009 sběr papíru mírně klesl, ale v následujících letech se opět zvýšil a už v roce 2011 převýšil hodnotu na začátku sledovaného období. V roce 2012 hodnota sběru papíru dosáhla 2 713,94 t. Na druhém místě byl sběr plastů, který měl zvyšující se tendenci. Další komoditou bylo sklo, kde sběr v roce 2009 klesl na 473,93 t. Po tomto roce došlo opět ke zvyšování sběru a tato skutečnost přetrvávala až do konce sledovaného období. U nápojových kartonů můžeme vypočítat propad sběru v letech 2009 - 2010, i když se dá předpokládat, že údaj vztahující se k roku 2008 je chybný.

V následujícím roce se sběr tohoto druhu odpadu výrazně zvýšil a v roce 2012 dosáhl 13,89 t. Celkový separovaný sběr klesl v roce 2009 na 2 603,40 t, což je o 15,1 %, následující roky se celkový sběr separovaného odpadu zvýšil. V roce 2012, tedy na konci sledovaného období, sběr činil 3 961,9 t odpadu. Dalšími způsoby separovaného sběru realizovaného na území ORP Rychnov nad Kněžnou je například sběr textilu, sběrné stacionární místo v Záměli (provozovatelka paní Dalecká) a kontejnery pro sběr textilu rozmístěné v obcích. Sběrné místo na sběr autovraků provozuje firma K-AGRO, Radovan Skřítecký z Černíkovíc a Lukáš Grund v obci Pěčín. Kov je možné svážet do kovošrotů např. v Černíkovících, Rokytnici v Orlických horách a do sběrného dvora v Rychnově nad Kněžnou a Záměli. Též je možnost v některých obcích předat kov hasičským sborům, které pořádají sběr většinou 2x ročně. Elektroodpad přijímají v Rokytnici v Orlických horách, Solnici a v Záměli

Tab. č. 118a: Celková a měrná produkce separovaného sběru odpadu, jehož původcem je obec (evidovaná a dopočtená produkce vytríděných odpadů), rok 2012

Územní jednotka	ORP Rychnov nad Kněžnou	Počet obyvatel k 31.12.2012 (ČSÚ)	Celková produkce za ORP [t]	Měrná produkce za ORP [kg/obyv.]	Měrná produkce za kraj [kg/obyv.]
Papír	(150101, 200101)	33 952	1 171,94	34,52	26,69
Plast	(150102, 200139)		466,77	13,75	12,77
Sklo	(150107, 200102)		458,01	13,49	12,78
Nápojové kartony	(150105)		13,75	0,41	0,37
Kovy	(200140, 150104)		1 729,04	50,93	47,95

„Zdroj:“ EKO-KOM, a.s.

V tabulce 118a je zobrazena produkce tříděného sběru za rok 2012 vyprodukovaného v obcích (tedy odpadů od obcí a jejich občanů). Produkce papíru od obcí tvoří 43 %, produkce skla tvoří 88 %, produkce plastů tvoří 65,5 % a produkce nápojových kartonů tvoří 99 %, z celkové produkce těchto odpadů, vyprodukovaných v celém území ORP všemi původci odpadů. Z těchto hodnot je patrné, že většinu vyříděných odpadů vyprodukovaných na území ORP tvoří odpady z obcí (zejména obalové odpady).

Z hlediska porovnání jednotlivých druhů tříděného odpadu s průměrnými hodnotami Královéhradeckého kraje jsou hodnoty naměřené na území ORP vyšší u papíru, skla, plastů, nápojových kartonů i kovů. Průměrné hodnoty za celé ČR jsou u papíru 29,56, skla 10,96, plastů 10,01, nápojových kartonů 0,28 a kovů 40,61 kg/obyv. Třídění v ORP je tedy ve srovnání s krajskými a celorepublikovými průměry na horší úrovni.

Tab. č. 118b: Měrná produkce separovaného sběru odpadu ze systému organizovaného obcí, rok 2012

Územní jednotka	ORP Rychnov nad Kněžnou	Počet obyvatel k 31.12.2012 (ČSÚ)	Měrná produkce za ORP [kg/obyv.]	Měrná produkce za kraj [kg/obyv.]
Papír	(150101, 200101)	33 952	22,91	16,01
Plast	(150102, 200139)		14,00	12,45
Sklo	(150107, 200102)		13,11	12,62
Nápojové kartony	(150105)		0,61	0,49
Kovy	(200140, 150104)		28,43	26,74

„Zdroj:“ EKO-KOM, a.s.

V tabulce 118b je zobrazena produkce tříděného sběru za rok 2012 jehož producentem je obec (tedy odpadů od obcí a jejich občanů) podle databáze EKO-KOM, a.s., která popisuje výsledky tříděného sběru organizovaného obcí. Při porovnání údajů z databáze ISOH a EKO-KOM, a.s. se některé hodnoty liší. Důvod spočívá v různých metodách výpočtu jednotlivých měrných produkcí, kdy je v produkci odpadů z ISOH počítáno s veškerými vyříděnými odpady na území ORP včetně těch, které byly odevzdány občany obce mimo systém sběru odpadů obce (jedná se především o výkupny, které nejsou zapojeny do systému sběru odpadů obce). V hodnotách ze zdroje EKO-KOM, a.s. jsou započítány jen ty odpady, které byly vyříděny v rámci systému sběru odpadů organizovaných obcí. Největší rozdíly vykazují komodity papír a kovy, jak je vidět z porovnání s tabulkou výše, což de facto potvrzuje hypotézu o rozdílu hodnot způsobeného produkcí odpadů od občanů z výkupu, které nefungují v rámci systému obce.

Porovnáním hodnot z databáze EKO-KOM, a.s. lze zjistit, že měrná produkce papíru, plastů, skla, nápojových kartonů i kovů je ve srovnání s průměrnou hodnotou za kraj vyšší. Z hlediska porovnání

jednotlivých druhů tříděného odpadu s průměrnými hodnotami ČR jsou hodnoty měrné produkce tříděných odpadů vzhledem k průměrným hodnotám vyšší u papíru, skla, plastů, nápojových kartonů i kovů. Průměrné hodnoty měrné produkce vyříděných odpadů v ČR jsou u papíru 18,08, skla 10,97, plastů 9,72, nápojových kartonů 0,32 a kovů 19,98 kg/obyv. Třídění v ORP je tedy ve srovnání s krajskými a celorepublikovými průměry na horší úrovni, což potvrzuje i předcházející tabulka.

Tab. č. 118c: Produkce odděleného sběru využitelných komodit KO podle velikostních skupin obcí v kraji, rok 2013

Popisky řádků	Papír [kg/obyv.]	Plast [kg/obyv.]	Sklo [kg/obyv.]	Nápojový karton [kg/obyv.]	Kov [kg/obyv.]	Celkový součet [kg/obyv.]
Královéhradecký kraj	16,59	12,61	12,64	0,49	24,26	66,61
(0 až 500 obyv. včetně)	6,33	14,33	14,70	0,54	3,77	39,66
(501 až 1000 obyv. včetně)	8,88	14,48	14,90	0,54	4,24	43,05
(1001 až 4000 obyv. včetně)	11,44	12,88	12,91	0,43	7,41	45,08
(4001 až 10000 obyv. včetně)	21,31	13,53	13,35	0,55	45,44	94,18
(10001 až 20000 obyv. včetně)	26,06	12,35	12,04	0,61	55,80	106,86
(20001 až 50000 obyv. včetně)	18,74	7,67	9,04	0,32	49,30	85,06
(50001 až 100000 obyv. včetně)	20,08	11,73	11,06	0,43	5,85	49,15
Celkový součet - ČR	18,2	10,1	11,1	0,3	17,6	57,3

„Zdroj:“ EKO-KOM, a.s.

Z hlediska velikostních skupin obcí v Královéhradeckém kraji produkují nejméně tříděného odpadu občané v obcích od 0 do 500 obyvatel. Nejvíce odpadu vyřídí občané v obcích od 10 001 do 20 000 obyvatel. Této velikostní skupině odpovídá v ORP město Rychnov nad Kněžnou. Co se týče hustoty sběrné sítě, má v ORP hodnotu 41 obyvatel na jedno průměrné sběrné hnízdo (obsahuje kontejner na papír, plast a sklo). Sběrná síť je v porovnání s průměrnou hodnotou v kraji vyšší, přičemž hustota sběrné sítě v Královéhradeckém kraji je 122 obyvatel na jedno průměrné sběrné hnízdo a průměrná hodnota za ČR je 148 obyvatel na jedno průměrné sběrné hnízdo. V porovnání podobných ORP dle počtu obyvatel v kraji (např. ORP Vrchlabí, ORP Dvůr Králové nad Labem) vykazuje ORP Rychnov nad Kněžnou vyšší hustotu sběrné sítě. Lze tedy říci, že hustota sběrné sítě v ORP je nadprůměrná.

Tab. č. 119: Identifikace pěti hlavních druhů BRO na území ORP za období 2008-2012

Tabulka byla sestavena na základě identifikovaných pěti množstevně nejvíce zastoupených druhů BRO za rok 2012 na území ORP (vyjma: 150101 papírové a lepenkové obaly, 200101 papír a lepenka, s výjimkou papíru s vysokým leskem a odpadu z tapet, 200301 směsný komunální odpad a 200307 objemný odpad).

Katalogové číslo odpadu	Název druhu biologicky rozložitelného odpadu	Produkce jednotlivých druhů odpadů [t]				
		2008	2009	2010	2011	2012
190805	Kaly z čištění komunálních odpadních vod	247,08	45,94	223,50	191,87	227,90
150103	Dřevěné obaly	157,00	111,96	169,27	221,30	181,79
200201	Biologicky rozložitelný odpad	193,12	192,63	95,51	198,68	160,30
020702	Odpad z destilace lihovin	72,00	80,00	88,00	98,00	154,00
200108	Biologicky rozložitelný odpad z kuchyní a stravoven	4,10	2,51	33,80	46,13	63,96

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH.

Pokud budeme hodnotit nejvíce zastoupené druhy BRO na území ORP, prvenství v roce 2012 má produkce kalů z čištění komunálních a odpadních vod. V tomto roce bylo vyprodukováno 227,9 t odpadu. Vývoj produkce tohoto odpadu byl po dobu sledování kolísavý. V roce 2008 byla produkce 247,08 t, naopak v roce 2009 pouze 45,94 t. Další kolísání nastalo v roce 2010, kdy vykazovaná produkce výrazně stoupla na 223,50 t zřejmě proto, že v roce 2009 nebyly pravděpodobně zaevidovány všechny vyprodukované kaly. V roce 2011 produkce mírně klesla

na 191,87 t. Kaly z čištění komunálních a odpadních vod v ORP Rychnov nad Kněžnou produkuje pouze firma AQUA SERVIS, a.s., která provozuje 2 čistírny odpadních vod, a to v Rychnově nad Kněžnou a Solnici. Druhým nejvíce produkovaným odpadem jsou dřevěné obaly, jejich vykazovaná produkce měla podobně kolísavý průběh jako produkce kalů. V roce 2012 bylo vyprodukováno 181,79 t dřevěných obalů. Producentem těchto odpadů jsou firmy v ORP, které mají převážně jako odpad palety. Třetím nejvíce produkovaným odpadem byl biologicky rozložitelný odpad. Produkce odpadu byla kolísavá jako u předešlých dvou druhů odpadů. Do roku 2010 jeho produkce klesala, dosáhla čísla 95,51 t. V roce 2011 stoupla na 198,68 t a v závěru sledovaného období opět mírně klesla na 160,3 t. Producentem těchto odpadů jsou všechny obce zastoupené v našem ORP. Možností, jak snížit produkci tohoto odpadu je třídění biologicky rozložitelného odpadu. Též se k nim připojuje firma ASSA ABLOY v Rychnově nad Kněžnou, která má ve svém areálu travnaté povrchy a ŠKODA AUTO a.s., která produkuje i odpad z kuchyně. Na čtvrtém místě je odpad z destilace lihovin. Průběh produkce těchto odpadů je za celé sledované období vzrůstající, v roce 2012 bylo vyprodukováno až 154 t, tuto skutečnost můžeme vysvětlit neúrodou jablek v minulých letech a také popularizací pěstelského pálení v poslední době. Tento odpad v ORP produkuje Podorlická sodovkárna, s.r.o. sídlící v Rychnově nad Kněžnou. Jako poslední se umístil biologicky rozložitelný odpad z kuchyní a stravoven. Do roku 2009 produkce tohoto druhu odpadu klesala, ale v roce 2010 produkce vzrostla až na 33,8 t. Tento vzrůstající trend stále přetrvává a např. v roce 2012 bylo vyprodukováno 63,96 t BRO. Hlavním producentem této kategorie je automobilový závod ŠKODA AUTO Kvasiny, který o své produkci podává hlášení, v roce 2008 žádné hlášení od této společnosti není zaznamenáno, proto v roce 2009 je produkce biologicky rozložitelného odpadu z kuchyní a stravoven nízká. Je předpoklad, že produkce biologicky rozložitelného odpadu z kuchyní a stravoven je větší, protože školní jídelny a restaurace nemají ohlašovací povinnost.

V tabulce č. 120 (Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (dále jen BRKO) na celkové produkci BRO na území ORP za období 2008-2012) jsou do produkce BRKO zahrnuty takové druhy komunálních odpadů, které jsou biologicky rozložitelné nebo v sobě zahrnují určitý podíl biologicky rozložitelné složky. Jedná se o katalogová čísla 200101, 200108, 200110, 200111, 200125, 200138, 200201, 200301, 200302,

200307. Tato skupina BRKO je ve výpočtech zahrnuta jako součást BRO (tedy druhy odpadů zahrnuté jako komunální biologicky rozložitelné odpady příp. odpady v sobě zahrnující určitý podíl biologicky rozložitelné složky) a dále katalogová čísla BRO z jiných skupin katalogu odpadů (např. zemědělství, potravinářství apod.). Tato tabulka zobrazuje souhrnnou produkci BRKO bez ohledu na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu. Přepočet na obsah biologicky rozložitelné složky odpadu byl proveden podle Zpracování metodiky matematického vyjádření soustavy indikátorů OH a je uveden v Příloze č. 2 – Celková produkce KO na území ORP za období 2008-2012 podrobně. Data v této tabulce č. 96 primárně vystihují, jaký podíl zaujímají z celkové produkce BRO odpady komunální (tzv. BRKO). Zavedené systémy sběru BRKO v obcích, kde se produkce odpadu dostává do evidence (tj. vyjma domácího kompostování a komunitního kompostování v obcích), se pak odrážejí jako evidovaná produkce pod katalogovým číslem 200201 – biologicky rozložitelný odpad (viz. Příloha č. 2 – Celková produkce KO na území ORP za období 2008-2012 podrobně). V souvislosti s cíly POH ČR (snížit maximální množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů (dále jen BRKO) ukládaných na skládky tak, aby podíl této složky činil v roce 2010 nejvíce 75% hmotnostních, v roce 2013 nejvíce 50% hmotnostních a výhledově v roce 2020 nejvíce 35% hmotnostních z celkového množství BRKO vzniklého v roce 1995) je žádoucí zvyšování využití BRKO, čímž se sníží podíl BRKO ukládaného na skládky. Zvýšením produkce BRKO (zejména 200201) dojde k lepšímu třídění a jednoduššímu materiálovému využití těchto odpadů. Interpretace dat se odvíjí rovněž od zavedených systémů domácího a komunitního kompostování, kdy nárůst odpadu 200201 nemusí být patrný.

Tab. č. 120: Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (dále jen BRKO) na celkové produkci BRO na území ORP za období 2008-2012

Produkce BRO a BRKO [t]	2008	2009	2010	2011	2012
Celková produkce BRO	24 178,29	10 557,46	10 929,40	12 310,89	12 944,98
z toho celková produkce BRKO	10 246,64	9 172,87	8 849,83	9 987,68	10 076,05

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH.

Celková produkce BRO v ORP Rychnov nad Kněžnou se v roce 2009 snížila o 56,33 % oproti roku předešlému, a to na 10 557,46 t. Tento rozdíl však vznikl chybou evidence, kdy v roce 2008 byly zemědělskými společnostmi do hlášení zaznamenány i zvířecí trus, moč a hnůj, přestože se nejedná o odpad, ale o přírodní hnojivo. V dalších letech se produkce tohoto odpadu již v hlášení neobjevila. Od roku 2010 byla tendence produkce vzrůstající a na konci sledovaného období vystoupala na 12 994,98 t. Celkové produkce BRKO do roku 2010 měla trend klesající. V tomto roce klesla až na 8 849,68 t, tedy o 14 % od začátku sledovaného období. Od roku 2011 se produkce začala postupně zvyšovat až na 10 076,05 t za rok 2012. Budeme-li se zabývat podílovými ukazateli a to podílem BRKO na celkové produkci BRO můžeme z tabulky lehce vypočítat, že v roce 2009 podíl produkce stoupl oproti roku 2008 o 44,51 %. V roce 2010 byl zaznamenán mírný pokles vůči minulému roku o 5,91 %. V roce 2011 se podíl produkce nepatrně zvýšil o 0,16 % a na konci sledovaného období, tedy v roce 2012 byl zaznamenán opětovný pokles o 3,29 %. Měrná produkce BRO klesla od začátku měření do roku 2009 na 309,97 kg.obyv.⁻¹ což je pokles o 56,3 %. Následující roky se měrná produkce BRO zvyšovala až do roku 2012, kdy činila 381,27 kg.obyv.⁻¹. I když se měrná produkce v roce 2010 oproti roku 2009 zvýšila, v celkovém měřítku jde o pokles měrné produkce od začátku sledovaného období. V měrné produkci BRKO do roku 2010 lze zaznamenat pokles na 260,93 kg.obyv.⁻¹ V následujícím období se klesající tendence zastavila a naopak se měrná produkce BRKO mírně zvýšila. Na konci sledovaného období činila měrná produkce BRKO 296,77 kg.obyv.⁻¹

Tab. č. 121a: Celková a měrná produkce biologicky rozložitelného komunálního odpadu a odpadu kat. č. 20 02 01 - biologicky rozložitelný odpad, jehož původcem je obec, rok 2012

Územní jednotka	Počet obyvatel k 31.12.2012 (ČSÚ)	Celková produkce BRKO (vybrané kódy sk. 20*) [t]	Měrná produkce BRKO [kg/obyv.]	Celková produkce biologicky rozložitelného odpadu (200201) [t]	Měrná produkce biologicky rozložitelného odpadu (200201) [kg/obyv.]
ORP Rychnov nad Kněžnou	33 952	8 141,91	239,81	155,68	4,59
Královéhradecký kraj	552 946	132 609,18	239,82	4 923,83	8,90

Zdroj: Databáze ISOH (MŽP, CENIA)

V tabulce 121a je zobrazena celková a měrná produkce biologicky rozložitelných komunálních odpadů (BRKO) a odpadu katalogového čísla 20 02 01 - biologicky rozložitelný odpad, jehož původcem je obec, za rok 2012. Produkce BRKO od obcí tvoří 81 % celkové produkce BRKO v území ORP vyprodukovaných všemi původci. Z těchto hodnot je patrné, že 19 % z celkové produkce BRKO bylo vyprodukováno právníky osobami a podnikatelskými subjekty, které působí na území ORP a nejsou zapojeni do systému sběru a nakládání s KO obce.

Měrná produkce BRKO vyprodukovaného obcemi je v porovnání s krajskou hodnotou nižší. Také měrná produkce odpadu 20 02 01 je v porovnání s krajskou hodnotou nižší. V porovnání s průměrnými hodnotami za celou ČR vykazuje území ORP o 48,34 kg nižší hodnoty měrné produkce BRKO a o 14,94 kg nižší hodnoty měrné produkce odpadu 20 02 01. Na měrné hodnoty BRKO a odpadu 20 02 01 má vliv zavedený systém kompostování v domácnostech ve městě Rychnov nad Kněžnou a spádových obcích, komunitního kompostování a systém třídění BRKO v domácnostech a na sběrných dvorech a sběrných místech. Systém domácího kompostování a komunitního kompostování snižuje měrnou produkci BRKO na obyvatele. Tento systém je organizovaně zaveden v obci Záměl a ve městě Rychnov nad Kněžnou.

Tab. č. 122: Nakládání s odpady celkově na území ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cílů POH ČR - diference oproti roku 2000		DZ pro produkci, využití a skládkování odpadů 2000	2008	2009	2010	2011	2012
Hlavní způsoby nakládání s odpady [t]							
Využití	Materiálové využití	24 722,78	74 400,47	45 315,35	39 309,36	10 453,50	12 698,36
		Podíl materiálového využití odpadů z celkové produkce [%] ↓					
	25,91	49,06	64,51	106,58	16,56	24,96	
	Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Podíl energetického využití odpadů z celkové produkce [%] ↓					
	25,65	49,06	64,51	106,58	16,56	24,96	
Celkem vybrané způsoby využití		24 472,82	74 400,47	45 315,35	39 309,36	10 453,50	12 698,36
Celková produkce odpadů		95 411,83	151 650,91	70 245,07	36 883,16	63 112,53	50 868,75
Odstranění	Skládkování	2 711,65	1 473,32	931,52	603,44	1 709,04	961,94
	Spalování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Celkem vybrané způsoby odstranění	1 473,32	931,52	603,44	1 709,04	961,94

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH.

Na území ORP Rychnov nad Kněžnou má materiálové využití způsobů nakládání s odpady bohužel klesající křivku. Od počátku měření do roku 2011 materiálové využití kleslo o 63 946,97 t. V roce 2012 se oproti minulému roku zaznamenalo mírné zlepšení na 12 698,36 t, tedy o 2 244,86 t. Kritickým rokem byl opět rok 2011, kdy podíl materiálového využití odpadů klesl na 16,56 %, což je o 90 % méně než-li v předešlém roce. Celkové lze říci, že křivka je kolísavá. Materiálové využití v letech 2011-2012 je nižší, protože nebylo třeba využívat stavební odpady, proto je vývoj tímto jevem ovlivněn. Energetické využití nakládání s odpady nebylo na území ORP Rychnov nad Kněžnou zaznamenáno, protože se podobné zařízení na území ORP nenachází.

Odstraňování odpadů skládkováním za sledované období na našem území není nijak markantní, jde převážně o skládkování stavebních odpadů. Musíme zde však zohlednit koncové zařízení pro ORP RK ležící mimo sledované území (skládky Křovice, ORP Dobruška), kde se skládkuje více našeho odpadu. K odstraňování odpadu v ORP Rychnov nad Kněžnou spalováním nedochází, ve sledovaném území není spalovna odpadů.

Tab. č. 123: Nakládání s komunálními odpady (dále jen KO) a se směsným komunálním odpadem (dále jen SKO) na území ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cíle POH ČR - difference oproti roku 2000		Způsob nakládání	DZ pro produkci a využití KO 2000	2008	2009	2010	2011	2012	
Nakládání s odpady [t]									
KO	Využití	Materiálové využití	197,06	223,83	865,17	852,69	311,65	1 973,12	
			Podíl materiálového využití KO z celkové produkce KO [%] ↓						
			1,93	1,47	6,81	6,24	2,07	11,17	
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		Celkem vybrané způsoby využití	181,11	223,83	865,17	852,69	311,65	1 973,12	
	Podíl celkového využití KO z celkové produkce KO [%] ↓								
		1,77	1,47	6,81	6,24	2,07	11,17		
	Celková produkce KO [t]			10 232,34	15263,45	12695,26	13659,74	15058,18	17657,94
	Odstranění	Skládkování		983,82	827,72	603,44	503,45	432,97	
		Spalování		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Jiné uložení			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Celkem vybrané způsoby odstranění			983,82	827,72	603,44	503,45	432,97		
SKO	Využití	Materiálové využití	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00		
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
		Celkem vybrané způsoby využití	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00		

Odstranění	Skládkování	930,82	827,72	603,44	503,45	432,97
	Spalování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Celkem vybrané způsoby odstranění	930,82	827,72	603,44	503,45	432,97

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH.

Rostoucí trend materiálového využití na území ORP Rychnov nad Kněžnou je v souladu s cílem POH ČR. Jedná se především o úpravu kovů (cca 1 846 t) a kompostování biologicky rozložitelného odpadu (200201) (60 t) v kompostárně obce Záměl. V území se nenachází TL na separovaný odpad. Od roku 2008 se materiálové využití komunálního odpadu zvyšovalo až do roku 2009, kdy materiálové využití KO dosáhlo 865,17 t. Pro rok 2010 bylo zaznamenáno nepatrné snížení o 12,48 t. V roce následujícím došlo k dalšímu poklesu a to na 311,65 t, na konci sledovaného období se materiálové využití KO zvýšilo na konečných 1 973,12 t díky vysoké recyklaci-znovuzískání kovů a kovových sloučenin z odpadu. Jestliže se podíváme na podíl materiálového využití KO z celkové produkce KO, můžeme z výsledků vypočítat, že v roce 2009 oproti předešlému roku se podíl zvýšil, přesněji o celkových 5,34 %, v dalších letech se vývoj otočil a byl zaznamenán pokles podílu KO až na 2,07 %. Na konci sledovaného období se podíl zvýšil na konečných 11,17 %. Způsob nakládání s KO jako je energetické využití tohoto odpadu jsme na našem území nezaznamenali, proto podíl materiálového využití KO z celkové produkce KO je totožný s podílem celkového využití KO z celkové produkce KO.

Celková produkce komunálního odpadu se na počátku měření mírně snížila na 12 695,26 t za rok 2009. Od následujícího roku se produkce KO postupně zvyšovala a zastavila se pro rok 2012 na hodnotě 17 657,94 t kvůli zvýšené produkce odpadů strojírenskými firmami, což není v souladu s cílem POH ČR. Co se týče materiálového využití směšného komunálního odpadu, bylo zaznamenáno toto využití jen v roce 2008 a to 0,11 t. Energetické využití nebylo zaznamenáno ani v jednom sledovaném roce. Odstranění směšného komunálního odpadu pomocí skládkování má po celé sledované období klesající tendenci. Tento jev je dán hlavně faktem, že SKO je skládkován mimo území ORP RK, a to na nedaleké skládce Křovice (ORP Dobruška). K odstraňování směšného komunálního odpadu pomocí spalování v ORP nedochází, z důvodu chybějící spalovny ve sledovaném území.

Tab. č. 124: Nakládání se separovaným sběrem na území ORP za období 2008-2012

Nakládání se separovaným sběrem [t]	Katalogové číslo tříděného odpadu	Způsob nakládání s jednotlivými komoditami	2008	2009	2010	2011	2012
Papír	150101, 200101	Materiálové využití	1,11	52,83	10,85	1,51	52,39
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sklo	150107, 200102	Materiálové využití	0,00	0,00	0,00	0,83	0,33
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Plast	150102, 200139	Materiálové využití	0,36	724,62	728,56	0,00	0,00
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Nápojové kartony	150105	Materiálové využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH.

Zaměříme-li se na materiálové využití papíru v ORP Rychnov nad Kněžnou zaznamenali jsme kolísavý průběh, přesněji, na začátku měření, v roce 2008 bylo využito pouze 1,11 t, kdy bylo v odpadovém hospodářství kritické období z důvodu minimálního výkupu druhotných surovin, v následujícím roce 52,83 t, což je meziroční změna + 4 646,63 %, tento jev v materiálovém využití papíru byl zapříčiněn rozpohybováním trhu s druhotnými surovinami, výkup papíru byl za výhodnější ceny, proto firmy a spotřebitelé rozprodávali vzniklé zásoby za minulá léta. V roce 2010 bylo materiálové využití papíru 10,85 t, jedná se o materiálové využití recyklací papíru, lepenek, papírových a lepenkových obalů. Na konci sledovaného období nastal zlom a materiálové využití papíru se zvýšilo o 50,88 t na 52,39 t, v tomto případě hovoříme též o recyklaci papíru, lepenek, papírových a lepenkových obalech. Energetické využití ani odstranění papíru jsme v našem ORP v čase sledování nezaznamenali.

Materiálové využití skla můžeme datovat až od roku 2011, kdy činilo 0,83 t. V následujícím roce kleslo o 0,5 t na 0,33 t. Energetické využití či nějaký z druhů odstranění skla nebyl zaznamenán. Materiálové využití plastu na našem území v letech 2011 a 2012 nebylo zjištěno, předpokládáme, že tento jev má souvislost s koncem či rozvojem průmyslových podniků. Identifikovali jsem pouze tři počáteční roky z celkového počtu. V těchto letech mělo materiálové využití stoupající tendenci. V roce 2009 využití vzrostlo na 724,62 t. Následujícího roku se využití zvětšilo na konečných 728,56 t. Energetické využití ani jakýkoliv druh odstranění plastů nebyl ve sledovaných letech zjištěn. Co se týče nápojových kartonů, žádný z uvedených druhů nakládání na našem území za analyzované období nebyl zaznamenán. Celkové využití separovaného odpadu v ORP Rychnov nad Kněžnou je poněkud nízké, tato skutečnost se odráží v nepřítomnosti třídící linky v území. Tříděný odpad se tedy sváží z ORP RK na skládku v Křovicích, kterou provozuje Marius Pedersen a.s. a na skládku v Českých Libchavách, jejímž provozovatelem je EKOLA České Libchavy s.r.o.

Tab. č. 125: Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (dále jen BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (dále jen BRKO) na území ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cíle POH ČR - diference oproti roku 1995		Způsob nakládání	DZ pro skládkování BRKO 1995	2008	2009	2010	2011	2012
Nakládání s BRO a BRKO [t]								
BRO	Využití	Materiálové využití		12 454,22	78,04	70,85	61,70	113,03
		Energetické využití		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Odstranění	Skládkování (původní hmotnost odpadu)		930,82	827,72	603,44	503,45	432,97
		Spalování		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Jiné uložení		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
BRKO	Využití	Materiálové využití		21,70	0,01	61,18	60,61	89,22
		Energetické využití		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Odstranění	Skládkování	Původní hmotnost odpadu	930,82	827,72	603,44	503,45	432,97	
		Hmotnost odpadu přepočtená na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu	329,46	747,45	664,66	484,56	404,27	347,67
		Měrné skládkování - pro porovnání s cílem POH (přepočteno na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu)	Měrné skládkování BRKO přepočtené na obsah biologicky rozložitelné složky [kg.obyv. ⁻¹] ↓					
			148,00	21,95	19,51	14,29	11,92	10,24
		Spalování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Počet obyvatel v území ORP			34 054	34 060	33 917	33 929	33 952	

„Zdroj:“ Databáze GROUP ISOH.

Na území ORP Rychnov nad Kněžnou můžeme sledovat klesající průběh materiálového využití BRO až do roku 2011. V roce 2008 činilo toto využití 12 454,22 t, následující rok se snížilo o 12 376,18 t na 78,04 t, což je značný pokles. Meziroční změna v letech 2008/2009 byla zaznamenána -99,37 %. Roku následujícího, tedy 2010, materiálové využití BRO opět kleslo na 70,85 t, meziroční změna činila v letech 2009/2010 -9,21 %. Posledním rokem, kdy byl identifikován pokles využití, byl rok 2011, kdy oproti roku minulému poklesl o 9,15 t na 61,7 t. Meziroční změna byla tedy v letech 2010/2011 -12,91 %. Vzestup materiálového využití BRO nastal až v posledním roce měření. Zastavil se na 113,03 t, tedy o 51,33 t více než-li v minulém roce. Meziroční změna byla zaznamenána v posledních letech měření 2011/2012 +83,2 %. Způsob nakládání s BRO jako je energetické využití jsme na našem území ORP nezaznamenali ani v jednom analyzovaném roce. Klesající průběh materiálového využití má souvislost též s rozvojem či poklesem činnosti zemědělských a průmyslových podniků. Z hlediska skládkování (původní hmotnost odpadu) BRO je tendence v celém měřeném období klesající. Počáteční stav v roce 2008 byl 930,82 t, na konci měřeného období v roce 2012 se pokles zastavil na konečných 432,97 t, celkový pokles skládkování BRO za sledované období činil 497,85 t. Odstranění BRK spalováním či jiným způsobem uložení jsme ve sledovaných letech nezaznamenali. Materiálové využití BRKO v ORP Rychnov nad Kněžnou je poněkud kolísavé. Na počátku měření v roce 2008 využití BRKO činilo 21,7 t, následujícího roku byl zaznamenán velký pokles až na 0,01 t, meziroční změna v letech 2008/2009 tedy činila -99,98 %. V roce 2010 byl identifikován dle zjištěných dat vzrůst materiálového využití BRKO na 61,18 t, meziroční změna 2009/2010 činila 1 223 500 t. Následující rok tendence nepatrně klesla o 0,57 t, meziroční změna v letech 2010/2011 činila - 0,93 %. Konečné měření v posledním roce přineslo zvýšení materiálového využití BRKO na 89,22 t s meziroční změnou + 47,19 %. Energetické využití BRKO nebylo ve sledovaném období zjištěno. Původní hmotnost odpadu BRKO odstraněného skládkováním je totožná jako u BRK. Hmotnost odpadu BRKO přepočtená na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu má po celou dobu měření klesající křivku. Počátečním rokem

měření bylo zjištěno 747,45 t. Na konci sledovaného období to bylo pouze 347,67 t, celkový pokles činil tedy 399,78 t. Měrné skládkování BRKO přepočtené na obsah biologicky rozložitelné složky mělo tudíž také klesající tendenci. V roce 2008, na počátku měření, tomu bylo 21,95 kg.obyv.⁻¹, konečné měření v roce 2012 se zastavilo na 10,24 kg.obyv.⁻¹

Tab. č. 126: Náklady na odpadové hospodářství v letech 2010-2012 v území ORP

Paragraf	Název	Náklady v Kč/rok		
		2010	2011	2012
3721	Sběr a svoz nebezpečných odpadů	310 370	282 950	286 780
3722	Sběr a svoz komunálních odpadů	21 058 530	23 335 820	23 310 350
3723	Sběr a svoz ostatních odpadů (jiných než nebezpečných a komunálních)	1 632 030	1 911 410	1 809 680
3724	Využívání a zneškodňování nebezpečných odpadů	10 160	8 950	10 710
3725	Využívání a zneškodňování komunálních odpadů	1 718 120	2 292 630	2 084 740
3726	Využívání a zneškodňování ostatních odpadů	9 070	9 290	11 040
3727	Prevence vzniku odpadů	–	–	–
3728	Monitoring nakládání s odpady	–	–	–
3729	Ostatní nakládání s odpady	–	24570	65030
Celkové náklady		24 738 280	27 865 620	27 578 330

„Zdroj:“ MF ČR.

Zde, z tabulky nákladů na odpadové hospodářství, můžeme vypočítat, že na území ORP Rychnov nad Kněžnou klesly náklady na sběr a svoz nebezpečných odpadů za rok 2011 oproti roku 2010 o 27 420 Kč. V roce 2012 bylo naopak zaznamenáno zvýšení těchto nákladů na 286 780 Kč, tedy o 3 830 Kč více než-li v minulém roce. Pokud se zaměříme na náklady za sběr a svoz komunálních odpadů, nejmenší náklady byly v roce 2010, naopak nejvyšší v roce 2011, na konci sledovaného období oproti minulému roku klesly na 23 310 350 Kč. Náklady na sběr a svoz ostatních odpadů (jiných než nebezpečných a komunálních) mají stejnou tendenci jako předchozí jmenované.

Náklady na využívání a zneškodňování nebezpečných odpadů byly v roce 2010 spočítány na 10 160 Kč, rok následující tyto náklady klesly na 8 950 Kč, v posledním roce měření se náklady zvýšily na konečných 10 710 Kč.

Další položkou výčtu jsou náklady na využívání a zneškodňování komunálních odpadů, za celé sledované období tyto náklady byly nejvyšší v roce 2011, a to 2 292 630 Kč. Náklady na využívání a zneškodňování ostatních odpadů byly velmi nízké stejně jako u nákladů za využívání a zneškodňování nebezpečných odpadů. Z tabulky je patrné, že náklady na prevenci vzniku odpadů a monitoring nakládání s odpady jsou nulové, což by mělo být podnětem k dalším aktivitám.

Náklady na ostatní nakládání s odpady jsou známy až od roku 2011. Částka na konci sledovaného období stoupla o 40 460 Kč oproti minulému roku.

5.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy

a) Analýza cílových (dotčených) skupin

Analýza slouží k definování jednotlivých cílových skupin (dotčených či zainteresovaných), zjištění jejich předpokládaných očekávání a k definování rizik spojených s těmito skupinami a s jejich očekáváním. Dále pak slouží k nalezení vhodného způsobu komunikace a nalezení případných opatření k minimalizaci rizik při zapojení těchto cílových skupin.

Tab. č. 127: Analýza cílových (dotčených) skupin

Č.	Název dotčené skupiny	Očekávání dotčené skupiny	Rizika spojená se skupinou	Způsob komunikace	Opatření
1.	Občané a subjekty zapojené do svozu komunálního odpadu obce	<p>Pravidelný svoz odpadu v požadovaném objemu Dobrá dostupnost sběrných nádob, respektive zastávky pro svozovou firmu</p> <p>Nízké poplatky a jejich variabilita v závislosti na třídění odpadu Čistota procesu odvozu sběrných nádob</p> <p>Flexibilita svozových firem Ohleduplnost k životnímu prostředí, sídel a životnímu rytmu občanů</p>	<p>Nedodržení pravidel třídění a ukládání odpadu Odmítání umístění nových sběrných nádob</p>	<p>Místní zpravodaj Informační letáky</p> <p>Školení Vzdělávání</p> <p>Úřední deska</p>	<p>Průběžná informovanost občanů Zvyšování poplatků za nevytříděný odpad</p> <p>Kontrola a sankce</p>

2.	Občané a subjekty zapojené do svozu separovaného odpadu obce	<p>Pravidelný svoz odpadu v požadovaném objemu Dobrá dostupnost sběrných nádob, respektive zastávky pro svozovou firmu</p> <p>Nízké poplatky a jejich variabilita v závislosti na třídění odpadu Čistota procesu odvozu sběrných nádob</p> <p>Flexibilita svozových firem Ohleduplnost k životnímu prostředí, sídel a životnímu rytmu občanů</p> <p>Informovanost o umístění sběrných nádob na bioodpad</p>	<p>Nedodržení pravidel třídění a ukládání odpadu Odkládání odpadu na místa mimo sběrné nádoby</p>	<p>Místní zpravodaj Informační letáky</p> <p>Školení Vzdělávání</p> <p>Úřední deska</p>	<p>Průběžná informovanost občanů Informační kampaň</p> <p>Kontrola a sankce</p>
3.	Ostatní producenti odpadů zapojení do svozu komunálního a separovaného odpadu - chalupáři - turisté - návštěvníci akcí	<p>Nízká cena</p> <p>Variabilní řešení cen v závislosti na objemu odpadu Variabilita frekvence svozu odpadu</p> <p>Dostupnost a kapacita odpadkových košů a dalších nádob na odpad</p>	<p>Odkládání odpadu na místa mimo sběrné nádoby - vznik černých skládek</p>	<p>Místní zpravodaj Informační letáky</p> <p>Školení Vzdělávání</p> <p>Úřední deska</p> <p>Osobní jednání</p>	<p>Kontrola od pořadatelů akcí Upozornění</p> <p>Kamerový monitoring Sankce</p>
4.	Občané a subjekty využívající sběrné dvory, místa a výkupny	<p>Časová a dopravní dostupnost sběrných míst Flexibilita</p> <p>Široká škála přijímaných odpadů Odmítání odpadů z trestní činnosti</p>	<p>Odkládání odpadu na místa mimo sběrné nádoby - vznik černých skládek Znečišťování okolí zařízení nepřevzatým odpadem</p>	<p>Místní zpravodaj Informační letáky</p> <p>Úřední deska</p>	<p>Kamerový monitoring</p> <p>Sankce</p>
5.	Místní průmyslové podniky	<p>Nízké náklady za svoz a zpracování odpadů</p>	<p>Riziko ekologické zátěže</p>	<p>Osobní komunikace Školení</p> <p>Vzdělávání</p>	<p>Kamerový monitoring Sankce</p> <p>Zveřejnění v médiích</p>
6.	Představitelé obcí ORP	<p>Uspokojení požadavků občanů Nízké výdaje</p> <p>Spolupráce s ostatními obcemi</p>	<p>Nedostatek finančních prostředků Organizační neschopnost</p> <p>Nezájem</p>	<p>Pravidelné porady starostů ORP Písemné informace</p> <p>Telefonické i informace Osobní jednání</p>	<p>Koncepční řízení ze strany ORP a kraje Změna vedení obce</p> <p>Sankce obci</p>

7.	Ekologické neziskové organizace	Podpora třídění a ekologického zpracování odp. ze strany veřejné správy Motivování a osvěta producentů odpadů Kontrola producentů odpadu ze strany veřejné správy	Nepřiměřené protestní akce Předávání nepravdivých informací veřejnosti	Přes média Písemné informace Telefonické informace Osobní jednání	Zpracování vlastních odborných posudků Odborná diskuze Informační kampaň pro občany
8.	Obce na jejichž katastrálním území leží velkokapacitní zařízení pro nakládání s odpady	Dobrá spolupráce s provozovatelem zařízení Finanční příspěvky Aktivity obce Omezování negativních vlivů na ŽP Rekultivace po naplnění kapacity skládky	Neobjektivnost a neodbornost rozhodování Změna stanoviska v souvislosti s volbami	Vystoupení na zasedání zastupitelstva obce	Odborné vedení úřadu ORP a kraje
9.	Občané bydlící poblíž velkokapacitních zařízení pro nakládání s odpady	Ochrana ŽP a kvality života Finanční příspěvky dotčeným občanům a obcím ze strany provozovatelů skládek Rekultivace po naplnění kapacity skládky	Nepřiměřené protestní akce	Osobní jednání	Veřejná vystoupení Veřejná diskuze s občany a provozovateli
10.	Majitelé skládek, či jiných zařízení pro nakládání s odpady	Co nejvyšší zisk Rychlé naplnění kapacity Dobrá spolupráce s dotčenými obcemi Finanční kompenzace za odmítnutý odpad z trestné činnosti	Znečišťování prostředí Nedodržování dohodnutých parametrů	Opakovaná osobní jednání Veřejné projednání	Kontrola skládky Konzultace s odborníky Pravidelná kontrola kvality ŽP Zpracování odborných posudků Monitoring znečištění Finanční sankce
11.	Svozové společnosti	Vysoký zisk Pravidelný svoz Dobře vytříděný odpad Co nejvíce zakázek Možnost koordinace sběru odpadu Přístupnost sběrných nádob na odvoz Dobrá komunikace s obcí	Neplnění dohodnutých frekvencí svozu Nevhodné jednání zaměstnanců svozové firmy	Opakované osobní jednání	Kontrola Sankce Změna svozové firmy
12.	Média	Výjimečné situace Informovanost	Senzacechtivost Nezájem	Telefonické a osobní informace	Pravidelná informovanost Soud

Zdroj: Vlastní zpracování.

Výhodou i nevýhodou problematiky odpadového hospodářství je, že cílovým subjektem je každý občan. Správné fungování systému svozu a zpracování odpadu je tak všeobecným zájmem a je vnímáno jako velmi významné. Nevýhodou takto rozsáhlé cílové skupiny je však různorodost názorů a zájmů a složité hledání dlouhodobě udržitelného systému.

V posledních letech nabývá na významu osvěta zaměřená na úspornost a šetrnost spotřeby a třídění komunálního odpadu u producentů odpadů. Probíhají motivační a osvětové kampaně zaměřené na všechny věkové skupiny obyvatel a výsledkem je významně se zvyšující podíl vyříděného odpadu.

Tato činnost je v regionu poměrně intenzivní, ale stále velmi potřebná. Rizikem této cílové skupiny je však stále i nedisciplinovanost a ukládání odpadu mimo určená místa. Obce, jako zástupci občanů a také garanti odvozu odpadu od občanů uplatňují celou řadu individuálních řešení. Odvoz odpadu se v jednotlivých obcích ORP liší finančně i organizačně, jsou užívány metody paušálních plateb za č.p. či občana nebo lístkový systém, odvoz celostátní svozovou firmou či místními technickými službami. Největším rizikem spojeným s touto skupinou může být nekompetentnost zodpovědné osoby nebo nezájem o problematiku a volba špatných řešení. Na další straně spektra cílových skupin stojí obce a občané, jejichž životní prostředí je svozem a ukládáním, resp. zpracováním odpadu přímo poškozováno. Tato cílová skupina však není na území ORP nijak rozsáhlá, protože v regionu se nenachází větší zařízení na ukládání nebo zpracování odpadu. Výtky se tak týkají především provozu bioplynových stanic a opakujících se černých skládek. Samostatnou cílovou skupinou jsou svozové firmy, které zajímá především ekonomika provozu a finanční prospěch. Na území ORP však pracuje celkem 8 svozových firem a je tak zajištěno konkurenční prostředí.

b) Analýza rizik – registr rizik v oblasti odpadového hospodářství

Definice rizika je převzata z Metodiky přípravy veřejných strategií: Riziko je nebezpečí vzniku události, která může negativně ovlivnit dosažení stanovených cílů. Jedná se o budoucí událost, která má náhodnou povahu (tj. může, ale nemusí nastat a mít negativní dopad) a není ani nemožná, ani jistá. Riziko spojujeme s negativními vlivy, nepříznivými dopady a ztrátami a chápeme je jako synonymum nebezpečí, hrozby, úskalí a nejistoty. Protipólem rizika je příležitost, která je spojována s příznivými vlivy a dopady.

Tab. č. 128: Analýza rizik (registr rizik v oblasti odpadového hospodářství)

Č.	Skupina rizik	Název rizika	Hodnocení rizika			Název opatření ke snížení významnosti rizika	Vlastník rizika
			P	D	V		
1.	Finanční riziko	Nedostatek financí na investice a vybavení	2	3	6	Úprava obecního rozpočtu Využití dotačních programů Spolupráce obcí	Obec
		Nedisciplinovanost občanů při platbě poplatků	4	2	8	Změna systému výběru plateb Kontrola občanů Sankce	Obec

		Nedostatek financí na zajištění běžného provozu systému odpadového hospodářství	2	5	10	Optimalizace systému svozu Změna svozové firmy Změna systému výběru plateb Meziobecní spolupráce Zvýšení poplatku za svoz Úprava obecního rozpočtu	Obec
		Vysoké výdaje na nepředvídatelné záležitosti, např. na odstraňování černých skládek	2	2	4	Prevence - zajištění sběrných míst Vzdělávání a osvěta v oblasti odpadů Sankce a medializace	Obec
		Vysoké poplatky za svoz odpadů	3	4	12	Změna svozové firmy Variabilita poplatků, odstupňované podle četnosti svozu	Občané a další subjekty
		Vysoké provozní náklady provozovatelů zařízení na svoz odpadů	3	3	9	Zvýšení poplatků Zlepšení efektivity svozu a zpracování	Majitelé a provozovatelé zařízení
2.	Provozní riziko	Nevhodná organizace svozu odpadů	4	3	12	Změna systému Změna svozové firmy Spolupráce obcí	Svozové firmy Obce
		Nedostatečná kapacita systému svozu	4	4	16	Zvýšení frekvence svozů Zvýšení kapacity a počtu odpadových nádob Snížení produkce odpadů	Svozové firmy Obce Občané
		Špatná dostupnost zařízení	3	3	9	Změna stanoviště	Svozové firmy Obce
		Špatný technický stav zařízení	2	3	6	Výměna nebo oprava zařízení	Obec Provozovatelé zařízení
		Narušování životního prostředí obce provozem odpadového systému	3	3	9	Kontrola provozovatele Úprava zařízení Odstranění zařízení	Obec Provozovatelé zařízení
		Vznik a obnovování černých skládek Znečišťování životního prostředí	3	3	9	Zvýšení počtu sběrných nádob Přemístění sběrných nádob Kontrola Sankce	Obce
		Rychlé naplnění skládek	3	3	9	Osvěta Snížení produkce odpadů	Producenti odpadu
3.	Právní riziko	Změna legislativy, která povede k vynuceným investicím nebo zvýšení provozních nákladů	5	3	15	Upozornění na dopady, změny legislativy	Obec Kraj Firmy

Zdroj: Vlastní zpracování.

Rizika spojená s odpadovým hospodářstvím se týkají především provozních záležitostí - nevhodné organizace a nedostatečné kapacity svozu. Přepiňování odpadních nádob vede k znečištění sběrného místa a postupně i k narušování životního prostředí okolí zápachem a nepořádkem. Chyby v odvážení komunálního odpadu mohou postihnout každého občana a producenta odpadu a jsou tak vnímány velmi citlivě. Ještě víc je občany i ostatními subjekty sledována cena svozu, resp. výše pravidelného poplatku za odvoz odpadu. Systém stanovení cen a výše poplatku je v jednotlivých obcích ORP různá a vede tak k

nespokojenosti plátců méně výhodných poplatků. Ta se může projevit i odhazováním odpadků mimo místa k tomu určená, pálení těžce hořlavého odpadu apod. Udržitelný a všem vyhovující systém je však velmi těžké najít, stejně tak jako pro všechny občany obce přijatelné umístění odpadních nádob, frekvenci svozu různých typů odpadu apod. Nebezpečím pro napjatý rozpočet obcí jsou i neočekávané vynucené investice do odpadových nádob, sběrných míst nebo potřebných technologií. Tato rizika mají velký vliv na spokojenost občanů, jejich naplnění je poměrně časté, ale nebezpečnost je pouze místní. Naproti tomu velkým problémem regionálního i celokrajského významu může být naplnění kapacity skládek. Nová místa pro skládkování nebo jinou likvidaci odpadu se nalézají jen velmi těžko a je proto důležitá motivace producentů k třídění odpadu a omezení jeho produkce. Udržitelnost odpadového hospodářství na celorepublikové úrovni může ohrozit i změna předpisů, které se mohou nakládání s odpady týkat, například sladování předpisů ČR a EU. Na některé postupy a limity uplatňované v zemích EU nemusí být účastníci nakládání s odpady připraveni technicky, finančně ani rozumově.

5.1.4. SWOT analýza oblasti

SWOT analýza slouží k identifikaci silných a slabých stránek daného území (vnitřní vlivy z hlediska území), příležitostí a rizik (vnější vlivy z hlediska území). Na základě SWOT analýzy je komplexně vyhodnocena situace na území ORP.

Tab. č. 129: SWOT analýza odpadového hospodářství

Silné stránky	Slabé stránky
---------------	---------------

<ul style="list-style-type: none"> ○ Dostatečný počet sběrných míst ○ Zvyšující se podíl vytríděného odpadu ○ Zlepšující se osvěta k třídění odpadů ve školách 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Chybějící a chátrající technická infrastruktura pro nakládání s odpadem ○ Vykupování ukradených předmětů ○ Zvyšující se poplatky za svoz odpadu ○ Zvyšující se množství obalů ○ Lokální problémy s kvalitou životního prostředí, hluk, prašnost, zápach, černé skládky.. ○ Nekoordinovanost sběru odpadů v regionu, různé systémy svozu a plateb
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ○ Spolupráce obcí i ostatních klientů svozových firem k efektivnějšímu a finančně výhodnějšímu řešení odpadového hospodářství v obcích ○ Zvýšení motivovanosti občanů k třídění odpadů ○ Důraznější třídění odpadů a recyklace, zpracování a využití vytríděných druhů v regionu ○ Zlepšení osvěty veřejnosti v problematice třídění odpadů. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ukončení funkčnosti inženýrských a dopravních sítí ○ Zhoršování životního prostředí, zvyšování produkce odpadů, emisí, kvality vod, narušení rovnováhy v krajině ○ Zvyšování dopravní náročnosti svozu odpadů, prodlužování tras ke složení odpadu ○ Nadměrná finanční náročnost sběru, odvozu a zpracování odpadu, rozšiřování černých skládek

Zdroj: Vlastní zpracování.

Údaje, ze kterých SWOT analýza vychází, byly převzaty z relevantních statistických přehledů ministerstev ČR a Královéhradeckého kraje a ze sčítání občanů 2012.

Na území ORP Rychnov n/Kn se nenachází větší zařízení pro nakládání s odpady, některá drobnější zařízení jsou určena k uložení (Potštejn) nebo zpracování (bioplynové stanice) vlastního odpadu provozovatele. Většina odpadu je tak odvážena mimo region. Systém ukládání, resp. zpracování a využívání odpadu na území ORP je tak řešen na úkor jiných území. Výhodou regionu je poměrně hustá síť sídel a zařízení na sběr odpadu. Kvůli zvyšujícím se poplatkům však občané společný svoz někdy nevyužívají a odkládají odpad mimo místa k tomu určená nebo ho pálí. Dochází tak k poškozování životního prostředí a zbytečným finančním výdajům při odstraňování černých skládek. Oblast odpadového hospodářství je vhodným tématem pro spolupráci obcí, protože při společném postupu obcí a výběru pouze několika svozových firem pro celý region, by náklady na svoz odpadu, zejména komunálního, mohly být sníženy. Tématem ke spolupráci je i výstavba lokálního zařízení na třídění a zpracování odpadu z obcí regionu. Zvyšujícím se problémem je vykupování kovových předmětů pocházejících z krádeží. Provozovatelé výkupu by měli být postihováni stejně jako původci krádeží a neměli by svou činnost dále vykonávat. Mezi odpady patří i splaškové a jiné odpadní vody. Ve většině obcí regionu není zavedena splašková kanalizace a splašky jsou odváděny do vodotečí. Ekologické řešení je vyžadováno pouze u novostaveb, je však nutné situaci řešit i u starší zástavby, zejména finanční pomocí EU a státu při výstavbě a rekonstrukci potřebných inženýrských sítí a technologií.

5.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)

Celkově lze říci, že situace v odpadovém hospodářství je v regionu ORP Rychnov nad Kněžnou dobrá a nevykazuje žádné větší stížnosti. Z dotazníkových šetření vyplynulo, že starostové jsou s fungováním odpadového hospodářství ve svých obcích převážně spokojeni, nejlépe hodnotí hustotu sběrné sítě na třídění odpadu (1,7), o něco hůře systém svozu komunálního odpadu (2,1) a systém svozu recyklačních kontejnerů (2,2). Zvyšuje se i množství vytríděného odpadu, všechny obce v území zajišťují odvoz vytríděných plastů, papíru a smíšeného skla, ve většině z nich se dále třídí kovy, elektroodpady, textil, bílé sklo a nápojové kartony.

Řešení sběru a svozu odpadů je přitom v jednotlivých obcích odlišné, a to jak ve výši plateb, tak i způsobu jejich výpočtu, frekvenci odvozu odpadu a zajištění odvozu.

Pokud starostové obcí uváděli problémy, týkaly se především vysokých cen za svoz odpadů. Jako možnost snížení ceny vidí vzájemnou spolupráci a společný výběr jednoho nebo pouze několika svozových firem a provozovatelů sběrných míst. Tím by došlo k sjednocení systému a také ke snížení cen za odvoz komunálního odpadu. Další stížností je vznik černých skládek, neukázněnost občanů při odkládání odpadu a také krádeže kovových součástí různých staveb. Řešení těchto problémů není jednoduché, význam má větší dohled a kontrola postižených míst a také významnější sankce těch, kdo takto škodí životnímu prostředí. Starostové také upozorňovali na nedostatek kompostáren pro biologický a rostlinný odpad v regionu, a to především malých, obecních, snadno dosažitelných občany obce. Výstavbu takových zařízení připravuje několik obcí.

Na území regionu není skládka ani spalovna odpadu a sebraný odpad je odvážen mimo region. I když se kapacita skládek v dosahu regionu zdá být na příští období dostačující, je možné výhledově uvažovat i s výstavbou drobných zařízení (kotel na odpad při domovních kotelnách bytových domů, místní třídírna a lisovna odpadu, atd.). To je však podmíněno nejen přáním obcí, ale legislativními úpravami, které provoz takových zařízení umožní. Další možností, jak snížit převoz odpadu na velké vzdálenosti, je využití bioplynových stanic u zemědělských farem. Těchto zařízení vzniklo v poslední době mnoho, hygienické a další legislativní předpisy však neumožňují využívání komunálního bioodpadu. Přitom farmy mají mnohdy nedostatek vhodného paliva a pro ten účel musí pěstovat na polích místo potravin speciální plodiny vhodné do bioplynových stanic. Tyto možnosti ale závisí na vývoji vědy a výzkumu a technologických úpravách současných zařízení.

Velmi důležitá je nadále i osvěta veřejnosti k třídění odpadu a zejména snížení produkce plastů a vhodný způsob motivace občanů.

Obce a svazky obcí navíc potřebují i dostatečné finanční zdroje, např. formou dotací k výstavbě společných zařízení.

5.2. Návrhová část pro oblast odpadového hospodářství

5.2.1. Struktura návrhové části

Návrhová část je součástí Souhrnného dokumentu, který byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Byla zpracována realizačním týmem ve spolupráci se zástupci obcí SO ORP s podporou motivujících starostů.

V předchozích krocích byla zpracována analytická část pro téma „Odpadové hospodářství“, na jejímž základě byly připraveny Nástinu opatření. Návrhová část staví na všech dosud realizovaných aktivitách. Cílem návrhové části je reagovat na konkrétní potřeby území zjištěné analýzami a zároveň sloužit jako nástroj pro zefektivnění procesů v území. Pro rozvoj meziobecní spolupráce je nutné nastavit společnou vizi, dále rozpracovanou do úrovně cílů v nadefinovaných problémových oblastech v oblasti odpadového hospodářství.

Provedená analýza je stěžejním, nikoli však jediným vstupem pro definování návrhové části. Formulace vize byla navržena realizačním týmem jako podklad pro další diskusi zástupců dotčených obcí. Metodou brainstormingu a následnou diskusí o jednotlivých variantách byla zformulována vize meziobecní spolupráce ve správním obvodu ORP. Vize je formulována jako žádoucí budoucí stav meziobecní spolupráce. Je souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma odpadového hospodářství.

Na základě analytické části (zejména SWOT analýzy) a následně zpracovaných Nástinů opatření a s ohledem na definovanou vizi byly realizačním týmem navrženy problémové okruhy, které byly podrobeny ověření ve fokusních skupinách. Fokusní skupiny byly složeny ze zástupců obcí, odborů ORP, podnikatelů, škol a neziskových organizací z území ORP. Jejich odborné názory byly klíčové pro upřesnění výstupů, které vzešly z analýzy dat, a obohatily tak pohled na téma odpadového hospodářství.

Stěžejním bodem návrhové části je definování cílů ve vymezených problémových tématech. Cíle byly podrobně popsány a byla navržena opatření k realizaci cílů. Pro sledování úrovně naplňování definovaných cílů byla nastavena sada indikátorů umožňující periodicky monitorovat pokrok při plnění cílů a případně přijímat opatření ke zlepšení žádoucího výsledku.

Návrhová část Souhrnného dokumentu je strukturována standardně dle principů strategického řízení.

Základní „střechem“ návrhové části je vize. Jejím formulováním je deklarováno, že území ORP bude usilovat o její naplnění. Následně se vize rozpadá do problémových okruhů, které budou naplňovány prostřednictvím sady několika málo cílů.

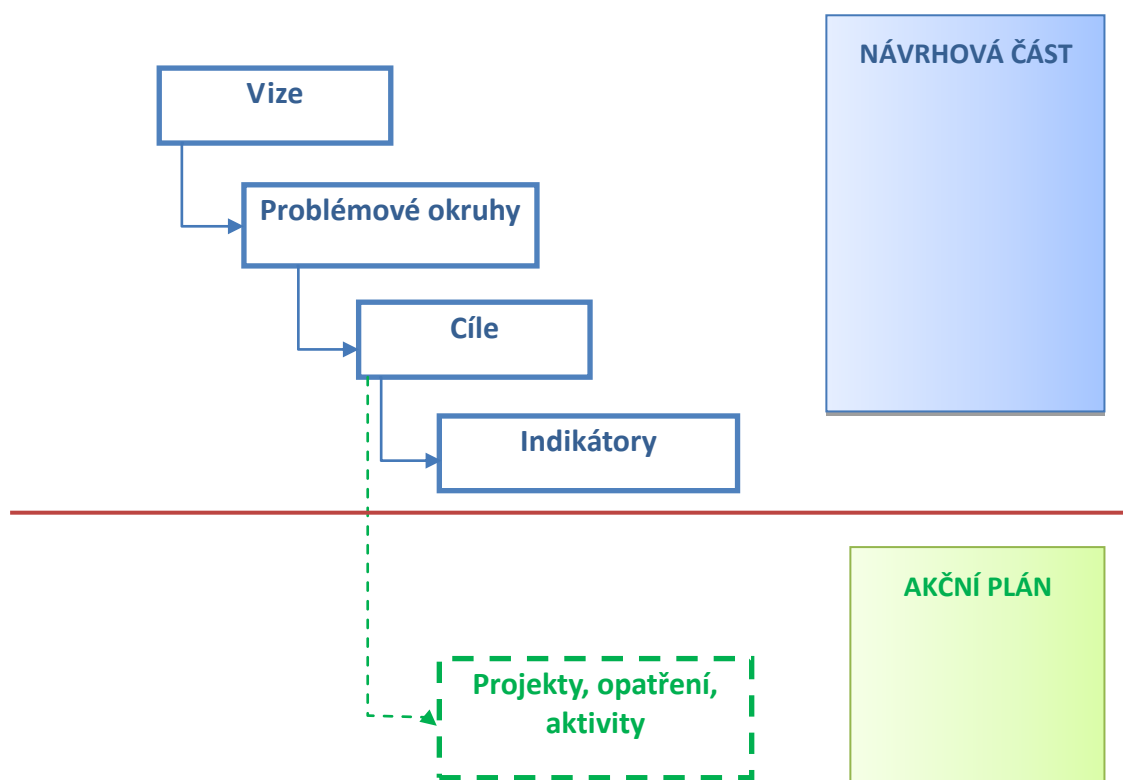
Jednotná vize poskytuje celkový rámec všem subjektům zapojeným do činnosti vymezeného území. Měla by udržet společné směřování všech zapojených subjektů od nejvyšších úrovní hierarchie až po nejnižší úrovně. Umožní lépe přenášet pravomoci na výkonné pracovníky a zároveň zajistit jednotnou filosofii, pro kterou jsou dílčí činnosti vykonávány. Bez vize by chyběl jasně vyjádřený směr, kterým se chceme vydat. Vize je formulována jako budoucí stav, kterého chceme realizací strategického řízení dosáhnout. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Respektuje přání a potřeby místních občanů.

V podmínkách projektu je vize souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma odpadového hospodářství. Vzhledem k zaměření projektu směřuje ke všem povinným tématům a ke zvolenému volitelnému tématu. Staví na silných stránkách identifikovaných ve SWOT analýze.

Vedle určení budoucího směřování vývoje může vize také sloužit jako marketingový nástroj území. Je doplněna o slogan, který bude využíván pro propagaci území jako celku dovnitř (občanům, politikům, školám, podnikatelům) a navenek (turistům, potenciálním investorům, složkám veřejné správy).

První verze struktury problémových okruhů byla vytvořena realizačním týmem na základě provedených analytických kroků a zpracovaných Nástinů opatření. Návrh problémových okruhů byl

ověřen ve fokusních skupinách. Následně byly vytvořeny popisy cílů. Byli určeni garanti (správci) jednotlivých cílů, kteří zpracovali návrhy popisů, které byly podrobeny vnitřnímu připomínkovému řízení. Realizační tým jednotlivé cíle vzájemně porovnal, sjednotil jejich strukturu a úroveň detailnosti. Byl kladen důraz na vzájemnou provázanost cílů a jejich doplňkovost. Součástí tohoto procesu bylo také nastavení indikátorů, jimiž bude plnění cílů sledováno a hodnoceno. Grafické znázornění vztahů mezi vizí, problémovými oblastmi, cíli a indikátory je zobrazeno v následujícím obrázku.

Tab. č. 130: Vizualizace problémových oblastí – strom problémů

Problémové oblasti – odpadové hospodářství		
TŘÍDĚNÍ ODPADU	SBĚR ODPADU	NAKLÁDÁNÍ S ODPADEM
Problémy – odpadové hospodářství		
Chybějící a chátrající technická infrastruktura v obcích, nízký podíl domácností napojených na ČOV.	Vykupování ukradených předmětů	Nemožnost využívání výtopen a biostanic pro likvidaci komunálního odpadu
Nedostatečné třídění odpadů	Vysoké poplatky za svoz odpadu	Nedostatek místních zařízení

Zvyšující se množství obalů	Nedostatek zařízení na sběr bioodpadu	
Poškození životního prostředí		
Příčiny problémů – odpadové hospodářství		
Nedostatek finančních prostředků v systému		
Nedisciplinovanost občanů		Chybějící legislativa
Malá osvěta		Chybějící technologie
Nevhodná organizace svozu	Vysoké provozní náklady	
	Nedostatečná motivovanost svozových firem a sběrných míst	
	Roztříštěnost systému	
Důsledky problémů – odpadové hospodářství		
Ukončení funkčnosti inženýrských a dopravních sítí	Vznik černých skládek a pálení odpadu v domácnostech	Zvyšování dopravní náročnosti svozu odpadů, prodlužování tras ke složení odpadu
Zhoršování životního prostředí, zvyšování produkce odpadů, emisí, kvality vod, narušení rovnováhy v krajině		
Plýtvání s materiály a finančními prostředky		
Nadměrná finanční náročnost sběru, odvozu a zpracování odpadu,		

5.2.2. Problémové oblasti

Problémové oblasti

Fungující odpadové hospodářství je jednou ze základních potřeb pro kvalitní život v regionu. Produkce odpadů je v regionu poměrně vysoká, a i když v posledních letech spíše klesá, dlouhodobě dochází k jejímu nárůstu (viz. tab. 93). V regionu se nenachází žádná spalovna ani jiné zařízení na zpracování odpadů (viz. tab. 86), místní skládka odpadů je pouze v Potštejně a kompostárna v Záměli (viz. tab. 85, 87). Z tohoto důvodu je veškerý odpad odvážen na větší vzdálenost mimo území ORP (viz. tab. 89). Počet kontejnerů na sběr tříděného odpadu je dostačující, jsou umístěny v každé obci, problémem je spíše jejich málo častý odvoz, kvůli kterému dochází k znečišťování okolí sběrných míst neodvezeným odpadem. Nevhodné je také umístění, tvar a barevnost kontejnerů převážně užívaných v obcích. Na území ORP převažují spíše sídla menší a střední velikosti, nejsou zde žádná velká města ani městské aglomerace. Zastavěná plocha v území tvoří pouze 1,5 % celkové plochy. Přesto je potřebné věnovat prostředí v sídlech náležitou pozornost.

V oblasti odpadového hospodářství byly pro účely strategie rozvoje území definovány 3 problémové oblasti:

- A. Třídění odpadu
- B. Sběr odpadu
- C. Nakládání s odpadem

A. Třídění odpadu

Shrnutí současného stavu: Přes velkou snahu médií a různých subjektů ochrany životního prostředí a výchově ve školách se nedaří přesvědčit všechny občany o nutnosti snížení produkce odpadů a jeho třídění již v domácnostech. Přitom při důsledném třídění by se objem nezpracovatelného odpadu výrazně snížil a využití vytříděného odpadu pro další zpracování by bylo velmi efektivní. Možností řešení je stálá adretná informační kampaň a také motivace občanů. K zvyšujícímu se množství odpadů přispívá i zvyšování množství užívaných obalů. Každý nákup jakéhokoliv zboží je doplněn plastovými nebo papírovými obaly, které je následně nutné zpracovat. Častým jevem v obcích je také nefunkční technická infrastruktura a chybějící napojení odpadů z domácností na čistící zařízení. Tím dochází k místnímu a v souhrnu k celostátnímu poškozování životního prostředí.

Zjištěné problémy :

- Nedostatečné třídění odpadů
- Zvyšující se množství obalů
- Vznik černých skládek

Příčiny problémů:

1. Zajištění funkční technické infrastruktury je úkolem obcí. Je to však velmi nákladný úkol, který obvykle nelze uhradit z rozpočtu obce a je potřeba na něj získat finanční podporu z nějakého dotačního programu. Využití dotace však s sebou přináší velké závazky jak co do technických parametrů, využitelnosti, efektivity, tak i finančního a administrativního zajištění a vypořádání. Obce mnohdy neumí a nemohou splnit požadavky poskytovatelů dotací a novou infrastrukturu nebudují.
2. Třídění odpadů není v městských domácnostech dlouhodobou tradicí, dosavadní nedokonalý systém navíc občany obtěžuje svou prostorovou a časovou náročností a neprovázaností s dalším využitím vytříděných materiálů. Ve většině měst navíc chybí sběr vytříděného bioodpadu, odvoz kontejnerů s odpadem je málo častý, vytříděný odpad z domácností není kam odkládat.
3. Zvyšuje se počet zbytečných obalů, nakupující jsou zvyklí balit každé zboží i celý nákup do plastových pytlů a tašek, přitom většina zboží má už svůj vlastní obal. Obaly se ve snaze zvětšit zdánlivý objem prodáváného zboží zvětšují a vyplňují dalším odpadním materiálem. Zvyšuje se množství tiskovin-letáků, časopisů, příruček, používaný potištěný papír má velký objem a je hůře zpracovatelný.
4. Rostoucím množstvím odpadů se zvyšují nároky na jeho svoz a zpracování, které svým provozem narušují životní prostředí.

Důsledky neřešení problémů:

1. Nedisciplinovaností občanů při nakládání s vlastními odpady dochází k postupnému zhoršování životního prostředí. Chemické přípravky využívané v domácnostech a vypouštěné do vodotečí a do zahrad likvidují vodní živočichy i rostliny a poškozují kvalitu povrchových i podzemních vod.
2. Zbytečné obalové materiály, tiskoviny a další komerční odpad zvyšují celkové množství i objem odpadu a jeho nároky na svoz a zpracování. Obalový materiál je občany využíván i k

neekologickému vytápění domů, výzdobě objektů a zahrad, výrobě různých zbytečných doplňků a nástrojů, či pálen v zahradách, což také přispívá k celkovému poškozování životního prostředí.

B. Sběr odpadu

Shrnutí současného stavu: V současné době pracuje na území regionu 8 svozových firem, systém svozu komunálního odpadu (viz. str. 152), systém výběru poplatků od občanů a výše poplatků jsou v jednotlivých obcích různé (viz. str. 152). Svoz odpadu z malého území je neekonomický a zvýšené provozní náklady mají vliv i na výši poplatků za svoz. Zatímco kontejnerová stanoviště na základní tříděný odpad jsou v každé obci a jsou pro občany snadno dosažitelná, síť výkupu odpadu je poměrně řídká (viz. tab. 100). Dochází tak spíše k jejímu zneužívání pro odprodej kradených věcí než ke sběru odpadu od občanů. Další formou sběru odpadu, zejména zahradního a biologického, ale také velkoobjemového jsou mobilní kontejnery přistavované obcemi v předem určených termínech. Jsou vhodným doplňkem sběru odpadů, nejsou však mnohde zcela využity kvůli nevhodnému harmonogramu rozmísťování. Ve městech a obcích ve velké většině chybí stacionární zařízení na odkládání zahradního a biologicky rozložitelného odpadu z domácností. Výstavba a provozování malých obecních kompostáren by přitom bylo velmi přínosné a zároveň ekonomické.

Zjištěné problémy:

- Vykupování ukradených předmětů
- Vysoké poplatky za svoz odpadu
- Nedostatek zařízení na nakládání s bioodpady

Příčiny problémů:

1. Problémem, který občany nejvíce tíží a zajímá je, je cena, kterou platí za odvoz odpadu z domácností. Tato problematika je středem jejich zájmu i proto, že není ve všech obcích stejná a liší se často i v sousedících obcích. Je to způsobeno tím, že systém odvozu odpadu je na území ORP roztržštěn, z poměrně malého území odváží odpad 8 svozových firem jejichž cenové požadavky se liší. Různý je i podíl finanční úhrady za svoz odpadu z obecních rozpočtů, někde je tato činnost dotována více, jinde méně nebo vůbec. Zbývá potřebná částka na úhradu odvozu komunálního odpadu je také mezi občany rozpočítávána různě, někde stejnoměrně na každé čp., jinde podle počtu domácností i podle počtu členů domácností (viz. str. 152). V některých obcích není požadovaný poplatek paušálně stanoven, ale občané platí zvlášť za každou odvezenou popelnici. Každý z těchto systémů má výhody i nevýhody, každá obec brání svůj systém jako nejvhodnější a není přístupná k jeho změně. Ve výsledku je tak svoz komunálního odpadu velmi nákladný.
2. Čím dál větším problémem je zcizování předmětů vyrobených z vykupovaných surovin, zejména kovů, jejichž výkupní cena je poměrně vysoká. Protože se často jedná o předměty a zařízení, která jsou nezbytná pro bezpečnost dopravy (signalizační zařízení, kabelové rozvody, poklopy kanalizace, kolejnice, atp.) nebo předměty s velkou historickou hodnotou (okrasné kovové prvky, plastiky, atp.) jedná se o zvlášť nebezpečnou trestnou činnost, za kterou by neměli být postihováni jen zloději, ale také překupníci, tedy zaměstnanci sběren. Sběrný jsou umístěny obvykle na odlehlých místech obce nebo města bez dohledu úřadu či policie a jejich personál je mnohde na odkupu kradeného zboží finančně zainteresován.

3. Ve městech, ale i obcích výrazně chybí zařízení na úschovu a zpracování biologického odpadu zejména rostlinného původu (viz. tab. 104). Vede to k odhazování tohoto odpadu mezi směsný odpad, jeho odhazování do veřejných porostů či jeho pálení. Problém se však netýká jen soukromníků, ale také zeleného odpadu z veřejných prostranství v obcích. Přitom založení a provozování malé obecní kompostárny by nemuselo být nákladné ani jinak složité a výsledný kompost by mohl být využíván na údržbu veřejných prostranství, soukromých zahrad či rozprodáván dalším zájemcům.

Důsledky neřešení problémů:

1. V důsledku nepřehledného a nekoordinovaného sběru komunálního odpadu v obcích rostou ceny pro občany i nezájem občanů o tyto služby. Výsledkem je neekologická likvidace odpadů pálením či odkládáním na veřejná místa.
2. Životní prostředí je narušováno i krádežemi cenných předmětů a zabezpečovacích zařízení, dochází k finančním ztrátám, nehodám a úmrtím.
3. S cenným surovinovým materiálem, který není vytríděn, je plýtváno, navyšuje objem odpadu a jeho odvoz a zpracování odčerpává finanční prostředky, zatímco by je mohlo přinášet.

C. Nakládání s odpady

Shrnutí současného stavu: Na území regionu není skládka ani spalovna odpadu (viz. tab. 107, 108) a sebraný odpad je odvážen mimo region. I když se kapacita skládkových míst v dosahu regionu zdá být na příští období dostačující, nabízí se úvahy o výstavbě drobných místních zařízení (kotel na odpad při domovních kotelnách bytových domů, místní třídírna a lisovna odpadu, atd.), které by převoz odpadu zkrátily a také snížily objem likvidovaného odpadu. To je však podmíněno nejen přáním obcí, ale legislativními úpravami, které provoz takových zařízení umožní. Legislativa ale například umožňuje výstavbu obecních kompostáren, malých zařízení pro ukládání zahradního a dalšího biologického odpadu občanů. Tato zařízení by zlepšila životní prostředí v obcích – omezila černé skládky v příkopech a lesích, omezila individuální spalování zahradního odpadu a zamořování prostředí kouřem, a získaný kompost by mohl být využíván na údržbu veřejných i soukromých ploch zeleně v obcích.

Zjištěné problémy:

- Nemožnost využívání výtopen, biostanic a dalších stávajících zařízení pro likvidaci komunálního odpadu
- Nedostatek místních zařízení
- Dojezdová vzdálenost a náklady k zařízením mimo ORP

Příčiny problémů:

1. Příčinou malé variability možností zpracování odpadů, resp. nemožnosti využívání stávajících specializovaných zařízení je legislativní nepřipravenost. Nakládání s odpady je pokládáno za zvlášť závažnou činnost, která podléhá mnoha omezením, podmínkám a kontrolám. Jejich plnění by bylo pro malé obce velkou administrativní, odbornou i finanční zátěží.

2. Další příčinou, proč není zejména bioodpad místně zpracováván je zřejmě technologická nepřipravenost stávajících zařízení. Přestože většina biostanic trpí průběžně nedostatkem paliva a v domovních výtopnách se topí neekologickým a také nákladným uhlím, nejsou tato zařízení schopna bioodpad zpracovat. Je třeba vyvinout taková zařízení, která umožní zpracování variabilního biologického odpadu.
3. Samozřejmým důvodem malého počtu zařízení jejichž provozování je technologicky i legislativně možné, jako jsou kompostárny a třídící linky, je nedostatek finančních prostředků v rozpočtu obcí a zřejmě nedostatečná finanční návratnost investice pro podnikatelské subjekty.

Důsledky neřešení problémů:

1. V důsledku odvozu odpadu mimo region, dochází k zvyšování dopravní náročnosti svozu odpadů. Vlivem dopravy je zhoršováno životní prostředí sídel i v krajině.
2. Důsledkem situace, tedy bezúčelného ukládání zpracovatelného odpadu a naproti tomu plýtvání zemědělskou půdou a nerostným bohatstvím k vypěstování energetických rostlin, resp. získání fosilního paliva, je i zvyšování finančních prostředků nutných pro udržitelnost systému odpadového hospodářství.

5.2.3. Vize a problémové oblasti (okruhy)

Tab. č. 131: Vizualizace vize, oblastí a cílů

Mise		
VYUŽÍT NOVÉ PODNĚTY ROZVOJE K PROHLoubENÍ SPOKOJENOSTI A KVALITY ŽIVOTA V REGIONU ZA SPOLEČNÉ ÚČASTI VŠECH OBČANŮ A PŘI DODRŽENÍ ZÁSAD UDRŽITELNÉHO ROZVOJE		
Vize		
SPOLUPRÁCE – SPOLEČNÁ CESTA K PROSPERITĚ ÚZEMÍ		
Prioritní oblasti		
A. TŘÍDĚNÍ ODPADU, OSVĚTA	B. SBĚR ODPADU, NÁKLADY NA ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ	C. NAKLÁDÁNÍ S ODPADEM, ZAŘÍZENÍ NA NAKLÁDÁNÍ S ODPADEM
Cíle		
A.1. Zlepšení osvěty veřejnosti v problematice třídění odpadu.	B.1. Společný postup obcí při výběru dodavatele a nákupu služeb v oblasti sběru, svozu, přeprav a konečného využití nebo odstranění komunálních odpadů a jejich složek	C.1. Budování lokálních zařízení na třídění a zpracování odpadu
		C.2. Budování lokálních zařízení pro nakládání s bioodpadem

5.2.4. Popis cílů v jednotlivých oblastech

Tab. č.134: Popis cílů

Prioritní oblast	A. TŘÍDĚNÍ ODPADU, OSVĚTA
Číslo a název cíle	A.1. Zlepšení osvěty veřejnosti v problematice třídění odpadu.

Popis cíle	I když se propagace potřebnosti třídění a snižování množství odpadu snižuje a v té souvislosti se snižuje i produkce odpadu, je procento vytríděného odpadu v ČR v porovnání se zahraničím malé. Proto je potřeba osvětovou kampaň zintenzivnit a dodat jí adresnost a místní témata, připravit a realizovat společnou dlouhodobou informační a vzdělávací kampaň pro širokou veřejnost s využitím vhodných komunikačních nástrojů s cílem správného nakládání s komunálním odpadem a aktivní účasti obyvatel na systému odpadového hospodářství obce.
Opatření	A.1.1. Zmapování situace v jednotlivých obcích, výběr nevyhovujících lokalit. A.1.2. Vyhledání vhodných příkladů dobré praxe, projednání s odborníky a obcemi. A.1.3. Výběr možných řešení v jednotlivých lokalitách, vyhledání finančních zdrojů. A.1.4. Projednání navržených řešení s veřejností v obcích i představiteli obcí. A.1.5. Projekční a stavební příprava. A.1.6. Realizace akcí.
Indikátory výsledků	I.A. Produkce SKO z domácností v ORP, I.B. Počet obcí společně koordinující sběr odpadu, I.C. Celková produkce BRKO, jehož původcem je obec
Indikátory výstupů	I.A.1.1. Počet akcí v roce v rámci společné informační kampaně
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta, všechny obce ORP.

Prioritní oblast	B. SBĚR ODPADU , NÁKLADY NA ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ
Číslo a název cíle	B.1. Společný postup obcí při výběru dodavatele a nákupu služeb v oblasti sběru, svozu, přeprav a konečného využití nebo odstranění komunálních odpadů a jejich složek
Popis cíle	Tento cíl je možné uskutečnit pouze ve spolupráci většiny obcí regionu, protože problematika vysokých cen za sběr odpadu se týká většiny obcí. Systém odvozu odpadu je na území ORP roztříštěn, z poměrně malého území odváží odpad 8 svozových firem jejichž cenové požadavky se liší. Možností, jak udržet cenu, je spolupráce obcí a společný výběr jednoho nebo pouze několika svozových firem a provozovatelů sběrných míst. Tím by došlo ke sjednocení systému a také k udržení cen za odvoz komunálního odpadu.
Opatření	B.1.1. Rozbor současného stavu, ekonomické vyhodnocení B.1.2. Diskuze se zástupci obcí , veřejností a odborníky B.1.3. Sjednocení systému svozu v regionu B.1.4. Výběr jedné svozové firmy B.1.5. Zkušební provoz, ekonomické vyhodnocení
Indikátory výsledků	I.A. Produkce SKO z domácností v ORP, I.B. Počet obcí společně koordinující sběr odpadu, I.C. Celková produkce BRKO, jehož původcem je obec

Indikátory výstupů	I.B.1.1. Náklady na odpadové hospodářství
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta, všechny obce ORP.

Prioritní oblast	C. NAKLÁDÁNÍ S ODPADEM, ZAŘÍZENÍ NA NAKLÁDÁNÍ S ODPADEM
Číslo a název cíle	C.1. Budování lokálních zařízení na třídění a zpracování odpadu
Popis cíle	I když se kapacita skládkových míst v dosahu regionu zdá být na příští období dostačující, je možné uvažovat s doplněním systému např. výstavbou obecních drobných zařízení, jako je místní kompostárna, třídírna nebo lisovna odpadu, které by převoz odpadu zkrátily a také snížily objem likvidovaného odpadu. To je však podmíněno legislativními úpravami, které provoz takových zařízení umožní, provázaností jednotlivých zařízení systému nakládání s odpady a také podrobným rozbohem finanční náročnosti a efektivity takových zařízení. Přesto existují příklady dobré praxe, které je potřeba popularizovat a využít i na území regionu.
Opatření	C.1.1. Vyhledání příkladů dobré praxe místních řešení C.1.2. Rozbor současného stavu, ekonomické vyhodnocení C.1.3. Diskuze se zástupci obcí, veřejností a odborníky C.1.4. Finanční a legislativní příprava C.1.5. Výběr míst, projekční a stavební příprava C.1.6. Výstavba zařízení
Indikátory výsledků	I.A. Produkce SKO z domácností v ORP, I.B. Počet obcí společně koordinující sběr odpadu, I.C. Celková produkce BRKO, jehož původcem je obec
Indikátory výstupů	I.C.1.1. Počet zařízení na třídění odpadu
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta, všechny obce ORP.

Prioritní oblast	C NAKLÁDÁNÍ S ODPADEM, ZAŘÍZENÍ NA NAKLÁDÁNÍ S ODPADEM
Číslo a název cíle	C.2. Budování lokálních zařízení pro nakládání s bioodpadem
Popis cíle	Ve městech a obcích ve velké většině chybí zařízení na odkládání zahradního a biologicky rozložitelného odpadu z domácností. Tento odpad pak zbytečně navyšuje objem směsného odpadu nebo je občany odkládán mimo určená místa. Situaci by vyřešila výstavba malých kompostáren v jednotlivých obcích.

Opatření	C.2.1. Rozbor současného stavu, ekonomické vyhodnocení C.2.2. Diskuze se zástupci obcí , veřejností a odborníky C.2.3. Finanční a legislativní příprava C.2.4. Analýza území, vytipování více lokalit, studie proveditelnosti C.2.5. Výběr míst, projekční a stavební příprava C.2.6. Výstavba obecních kompostáren
Indikátory výsledků	I.A. Produkce SKO z domácností v ORP, I.B. Počet obcí společně koordinující sběr odpadu, I.C. Celková produkce BRKO, jehož původcem je obec
Indikátory výstupů	I.C.2.1. Počet zařízení na sběr bioodpadu
Správce cíle, zapojené obce	Spolupracující starosta, všechny obce ORP.

5.2.5. Indikátory

5.2.5.1. Indikátory výsledků

Tab. č.133: Indikátory výsledků

Číslo a název prioritní oblasti		A. Třídění odpadu, osvěta B. Sběr odpadu, náklady na odpadové hospodářství C. Nakládání s odpadem, zařízení na nakládání s odpadem	
Číslo a název indikátoru		I.A. Produkce SKO z domácností v ORP	
Měrná jednotka		t	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2012	2015	2023
Plán (cílový stav)		7 150	7 400
Skutečnost	7 150		
Popis měřítka: V indikátoru bude sledován vývoj celkové produkce SKO z domácností v obcích ORP. Předpokládáme průběžné snižování hodnoty v souladu s dosavadním trendem.			
Metodika a výpočet: Součet údajů podle obcí			
Zdroj čerpání dat: Evidence obcí, ISOH			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

Prioritní oblast B. Sběr odpadu

Číslo a název prioritní oblasti	A. Třídění odpadu, osvěta B. Sběr odpadu, náklady na odpadové
--	--

		hospodářství C. Nakládání s odpadem, zařízení na nakládání s odpadem	
Číslo a název indikátoru		I.B. Náklady na odpadové hospodářství	
Měrná jednotka		počet	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		27 500 000	25 000 000
Skutečnost	27 578 330		
Popis měřítka: Bude sledována částka, kterou všechny obce z území ORP vydají na odpadové hospodářství za rok. Tato částka by se měla snižovat v důsledku společného postupu při výběru dodavatelů i intenzivnější informační kampaně k třídění odpadu.			
Popis měřítka: Součet nákladů jednotlivých obcí ORP.			
Metodika a výpočet: Evidence obcí a DSO			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.6. a 31.12. daného roku			

Číslo a název prioritní oblasti		A. Třídění odpadu, osvěta B. Sběr odpadu, náklady na odpadové hospodářství C. Nakládání s odpadem, zařízení na nakládání s odpadem	
Číslo a název indikátoru		I.C. Celková produkce BRKO, jehož původcem je obec	
Měrná jednotka		t	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2012	2015	2023
Plán (cílový stav)		8 150	8 400
Skutečnost	8 142		
Popis měřítka: Bude sledována celková produkce BRKO, jehož původcem je obce – rostoucí produkce BRKO. Předpokládáme průběžné navyšování vytříděného odpadu v souladu s trendem i v důsledku osvěty i zvyšování poplatků za odvoz směsného odpadu.			
Metodika a výpočet: Součet údajů			
Zdroj čerpání dat: Evidence obcí, svozových a zpracovatelských firem, ISOH			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.6. a 31.12. daného roku			

5.2.5.2. Indikátory výstupů

Tab. č. 134: Indikátory výstupů

Cíl A.1. Zlepšení osvěty veřejnosti v problematice třídění odpadu

Číslo a název cíle		A.1.Zlepšení osvěty veřejnosti v problematice třídění odpadu	
Číslo a název indikátoru		I.A.1.1. Počet akcí v roce v rámci společné informační kampaně	
Měrná jednotka		%	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		0	10
Skutečnost	0		
Popis měřítka: Bude sledován počet propagačních a osvětových aktivit, které obce společně uskuteční v jednom kalendářním roce s cílem podpořit třídění odpadů v regionu.			
Metodika a výpočet: Součet jednotlivých společných aktivit.			
Zdroj čerpání dat: Evidence obcí, DSO, ORP			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

Cíl B.1. Společný postup obcí při výběru dodavatele a nákupu služeb v oblasti sběru, svozu, přepravy a konečného využití nebo odstranění komunálních odpadů a jejich složek

Číslo a název cíle		B.1. Společný postup obcí při výběru dodavatele a nákupu služeb v oblasti sběru, svozu, přeprav a konečného využití nebo odstranění komunálních odpadů a jejich složek	
Číslo a název indikátoru		I.B.1.1. Počet obcí společně koordinující sběr odpadu	
Měrná jednotka		Kč za rok	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		6	20
Skutečnost	2		
Popis měřítka: Bude sledován počet svozových firem, které zajišťují odvoz odpadu z obcí regionu. Snížení dosavadního velkého počtu bude známkou společného postupu obcí při výběru firmy a podmínkou snížení ceny svozu. Předpokládáme tedy postupné snižování hodnoty indikátoru.			
Metodika a výpočet: Bude sledován počet obcí, které koordinují sběr a nakládání s odpadem na svých územích.			
Zdroj čerpání dat: Součet spolupracujících obcí.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 2 x za rok – k 31.12. daného roku			

Cíl C.1. Budování lokálních zařízení na třídění a zpracování odpadu

Číslo a název cíle		C.1. Budování lokálních zařízení na třídění a zpracování odpadu	
Číslo a název indikátoru		I.C.1.1. Počet zařízení na třídění odpadu	
Měrná jednotka		počet	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		0	2
Skutečnost	0		
Popis měřítka: Bude sledován počet nově vzniklých zařízení na třídění odpadu v obcích regionu. Předpokládáme postupný pozvolný nárůst hodnoty.			
Metodika a výpočet: Součet			
Zdroj čerpání dat: Evidence obcí			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

Cíl C.2. Budování lokálních zařízení pro nakládání s bioodpadem

Číslo a název cíle		C.2. Budování lokálních zařízení pro nakládání s bioodpadem	
Číslo a název indikátoru		I.C.2.1. Počet zařízení na sběr bioodpadu	
Měrná jednotka		počet	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		3	5
Skutečnost	1		
Popis měřítka: Bude sledován počet kompostáren a dalších zařízení určených pro sběr bioodpadu od občanů, tedy ne zemědělských bioplynových stanic. Předpokládáme výrazný nárůst počtu těchto zařízení vzhledem k nové povinnosti obcí zajistit sběr bioodpadu v obcích.			
Metodika a výpočet: Součet			
Zdroj čerpání dat: Evidence obcí a ORP			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

5.3. Pravidla pro řízení strategie (implementační pravidla)

5.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie

Pro řízení strategie bude ustaven **manažer strategie**. Manažer zodpovídá za celkovou koordinaci všech aktivit souvisejících s jejím řízením. Je zodpovědný za to, že se schválenou strategií bude pracovat, že zodpovědné subjekty budou usilovat o její naplnění a že se bude vyhodnocovat, zda se daří přispívat k plnění stanovených cílů.

Manažer strategie je výkonnou a koordinační jednotkou, ale pro výkon své činnosti potřebuje součinnost orgánů, které mohou rozhodovat. Tím je **řídící skupina**. Řídící skupina činí klíčová rozhodnutí při naplňování strategie, zejména týkající se jejích změn a úprav, ale také schvalování akčního plánu. Řídící skupina schvaluje vyhodnocení strategie a přijímá opatření vyplývající ze závěrů hodnocení.

Tab. č. 135: Skladba řídicí skupiny

Složení řídicí skupiny
Ing. Jan Skořepa, předseda DSO Mikroregion Rychnovsko, starosta města Rychnov nad Kněžnou
Josef Novotný, starosta obce Záměl
Ing. Ivo Muthsam, starosta obce Lupenice

Pro řízení strategie jsou důležití **správci cílů**. Správce cíle není osoba, která by měla za úkol daný cíl samostatně zrealizovat. Jeho rolí je hlídat, aby se na plnění cíle nezapomnělo. Je to osoba, která bude v území iniciovat kroky směřující k plnění cíle, bude komunikovat s ostatními subjekty v území, bude dbát nad tím, aby se do budoucích akčních plánů dostávaly konkrétní kroky, které přispějí k plnění cíle, bude kontrolovat, že do příslušného rozpočtu budou zahrnuty prostředky určené k plnění cíle. Ostatní subjekty v území však mají společnou povinnost spolu s gestorem aktivně usilovat o plnění cíle. Správce cíle také bude v následujících letech sledovat prostřednictvím indikátorů, zda je cíle dosahováno. V další budoucí spolupráci bude tuto informaci poskytovat ostatním městům a obcím a společně budou hledat další řešení k přibližování se stanovenému cíli.

Tab. č. 136: Správci cílů

Správci cílů		
Číslo cíle	Název cíle	Správce cíle
A.1.	Zlepšení osvěty veřejnosti v problematice třídění odpadu.	Starosta obce Pěčín
B.1.	Společný postup obcí při výběru dodavatele a nákupu služeb v oblasti sběru, svozu, přeprav a konečného využití nebo odstranění komunálních odpadů a jejich složek	Starosta obce rychnov nad Kněžnou
C.1.	Budování lokálních zařízení na třídění a zpracování odpadu	Starosta obce Lupenice
C.2.	Budování lokálních zařízení pro nakládání s bioodpadem	Starosta obce Záměl

Gestoři indikátorů jsou osoby, které zodpovídají za zjištění hodnot indikátoru v souladu se stanovenou definicí a metodikou výpočtu. Dodávají podklady příslušnému správci cíle.

Tab. č. 137: Gestoři indikátorů

Gestoři indikátorů		
Číslo indikátoru	Název indikátoru	Gestor indikátoru
I.A.	Produkce SKO z domácností v ORP	Prozatím manažer strategie
I.B.	Počet obcí společně koordinující sběr odpadu	Prozatím manažer strategie
I.C.	Celková produkce BRKO, jehož původcem je obec	Prozatím manažer strategie
I.A.1.1.	Počet akcí v roce v rámci společné informační kampaně	Prozatím manažer strategie
I.B.1.1.	Náklady na odpadové hospodářství	Prozatím manažer strategie
I.C.1.1.	Počet zařízení na třídění odpadu	Prozatím manažer strategie
I.C.2.1.	Počet zařízení na sběr bioodpadu	Prozatím manažer strategie

Strategie bude naplňována především projekty zařazenými do každoročně schvalovaného akčního plánu (viz kapitola 5.3.3 souhrnného dokumentu). Projekty zařazené do akčního plánu by pak měly naplňovat stanovené cíle.

Naplňování strategického dokumentu musí být měřeno a pravidelně vyhodnocováno. Pro jednotlivé cíle byly nastaveny indikátory a k nim nastavená metodika – tj. způsob sledování a vyhodnocování daného indikátoru. Ke každému indikátoru je také nastaven jeho správce (gestor), který je zodpovědný za sledování jeho vývoje a porovnání s cílovou hodnotou.

Tab. č. 138: Zodpovědnosti v procesu implementace strategie

Činnost v rámci implementace	Zodpovědná osoba/subjekt	Termín
Koordinace implementačních aktivit	manažer strategie	průběžně
Návrh projektů do akčního plánu	správci cílů	každoročně v 1.-3. čtvrtletí
Výběr projektů do akčního plánu	řídící skupina	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Předložení akčního plánu ke schválení na následující rok	manažer strategie	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Vyhodnocení indikátorů za předchozí rok	gestoři indikátorů	každoročně v 1. čtvrtletí
Vyhodnocení plnění akčního plánu za předchozí rok	manažer s využitím podkladů od gestorů indikátorů a správců cílů	každoročně v 1.-2. čtvrtletí
Projednání vyhodnocení indikátorů a plnění akčního plánu za předchozí rok	řídící skupina	každoročně v 2. čtvrtletí

5.3.2. Systém změn strategie

V průběhu realizace Strategie může dojít k objektivní potřebě dílčí změny tj. ve formě úpravy cíle, či indikátoru. Tato potřeba může být způsobena jak vnějšími (např. rozhodnutí vlády, či EU), tak vnitřními

(potřeba změny vyvstane při průběžném monitorování cílů Strategie) faktory. Rozhodnutí, zda je nutné některé části Strategie upravit bude následovat každoročně po vyhodnocení indikátorů za předchozí rok a po vyhodnocení akčního plánu. Pokud se ukáže, že realizaci projektů nedošlo k uspokojivému vývoji příslušného indikátoru, je nutné blíže zanalyzovat příčiny takového vývoje. Nejedná-li se o neočekávané vnější vlivy (povodeň, hospodářská krize apod.), pak může být příčina buď na straně chybně nastaveného cíle či přiřazeného indikátoru, anebo na straně nefunkčnosti projektu vzhledem ke stanovenému cíli. V obou případech je nutné, aby správce cíle navrhl opatření ke změně. Může se jednat buď o návrh vhodnějšího typu projektu do akčního plánu, nebo o přeformulování cíle. Takovou změnu je nutno důkladně prodiskutovat s dotčenými subjekty (ideálně v rámci fokusní skupiny) a následně změnu navrhnout řídicí skupině. Řídicí skupina rozhodne o schválení či neschválení změny.

5.3.3. Akční plán

V době přípravy tohoto strategického plánu došlo k volbám do obecních zastupitelstev a mnohde i ke změně starosty obce. Tím došlo i k personálním změnám v Dobrovolném svazku obcí Mikroregion Rychnovsko. Volby do orgánů svazku jsou připravovány na první čtvrtletí 2015 a poté bude projednáván plán společných aktivit včetně společných projektů a jejich načasování.

V době přípravy strategie nejsou vyjasněny ani dotační zdroje společných projektů – seznam přijatelných aktivit a vhodných příjemců jednotlivých operačních programů je teprve dopracováván. Níže jsou proto uvedeny jen v této chvíli známé záměry připravované společně více obcemi na půdě Místní akční skupiny Sdružení SPLAV a jejich českých a zahraničních partnerů. I jejich realizace se však bude odvíjet od podmínek operačních programů a jejich otevření, plánované projekty proto nelze závazně zapsat do akčního plánu. Ten bude doplňován postupně, vždy aktuálně podle reálných možností. V době přípravy tohoto strategického plánu došlo k volbám do obecních zastupitelstev a mnohde i ke změně starosty obce. Tím došlo i k personálním změnám v Dobrovolném svazku obcí Mikroregion Rychnovsko. Volby do orgánů svazku jsou připravovány na rok 2015 a poté bude projednáván plán společných aktivit včetně společných projektů a jejich načasování. V době přípravy strategie nebyly vyjasněny ani dotační zdroje společných projektů – seznam přijatelných aktivit a vhodných příjemců jednotlivých operačních programů je teprve dopracováván. Níže jsou proto uvedeny jen v této chvíli známé záměry připravované obcemi dlouhodobě, a to jak samostatně, tak společně více obcemi na půdě DSO Mikroregion Rychnovsko či Místní akční skupiny Sdružení SPLAV a jejich českých a zahraničních partnerů. I jejich realizace se však bude odvíjet od podmínek operačních programů a jejich otevření, plánované projekty proto nelze závazně zapsat do akčního plánu. Ten bude doplňován postupně, vždy aktuálně podle reálných možností.

Tab. č. 139: Zásobník projektů

Cíl	Název projektu	Náklady	Zdroj financování	Termín realizace	Nositel projektu	Připravenost

Do tabulky se uvádějí následující informace:

Cíl – název a číslo cíle stanoveného ve strategii, k němuž se projekt váže

Název projektu – konkrétní název projektu či aktivity, která naplňuje (spolu s dalšími) daný cíl

Náklady – orientační finanční objem projektu; vzhledem k tomu, že se jedná o první hrubou verzi akčního plánu, je samozřejmé, že se ve většině případů bude jednat o odhad nákladů (stanovený expertním odhadem či na základě zkušenosti s obdobnými projekty). V dalších verzích akčního plánu budou náklady upřesňovány.

Zdroj financování – snahou je co nejefektivnější hospodaření, proto je vhodné uvést vhodný zdroj financování z konkrétního dotačního zdroje (národní granty, evropské fondy apod.). V tom případě je nutné do akčního plánu uvést také podíly financování (např. 85 % dotace, 15 % rozpočet DSO). Tam, kde budou projekty již dostatečně konkrétní, je možné hledat příslušnou dotační možnost v připravovaných operačních programech Evropských strukturálních a investičních fondů. Tam, kde je od počátku zřejmé, že zdrojem financování nemůže být žádný dotační program, je vhodné do zdroje financování uvést rozpočet té organizace, která financování projektu plánuje (konkrétní obec, více obcí, dobrovolný svazek obcí).

Termín realizace – jedná se o další údaj, který je v této fázi orientační a předpokládá se jeho postupné upřesňování. Pokud se jedná o víceleté projekty, je nutné uvést alespoň roky jeho realizace, vhodnější však je uvést i měsíce (zejména u akcí, které budou realizovány v rámci jednoho roku).

Nositel projektu – uvádí se subjekt, který bude mít realizaci projektu na starosti. V případě DSO to většinou bude svazek obcí, v případě neformální spolupráce obcí může jít o jednu konkrétní obec, která bude mít zodpovědnost za zpracování žádosti o dotaci a její realizaci, na jejímž území se bude projekt realizovat, která bude organizovat výběrové řízení apod. Samozřejmě se počítá s aktivní účastí ostatních obcí, nositel je však tzv. lead-partnerem.

Připravenost – pro doplnění informací o reálnosti projektu, přesnosti jeho rozpočtu a načasování je vhodné uvést, v jakém stavu se projekt nachází. Většinou se stručně uvádí, zda se jedná o projekt ve fázi záměru, nebo zda již byla vytvořena studie, která jej blíže popisuje. Dalšími milníky může být zpracovaná projektová dokumentace, vydané stavební povolení či vybraný zhotovitel na základě výběrového řízení.

Akční plán je dokumentem, jehož cílem je upřesnit strategický plán v krátkodobém časovém horizontu. Akční plán ze strategického plánu vychází a určuje, jakými konkrétními kroky či projekty budou naplňovány příslušné cíle uvedené ve strategickém plánu. Akční plán se zpracovává vždy na následující rok.

U každé aktivity musí být zřejmé, k naplnění jakého cíle přispívá. Sestavování akčního plánu musí být v souladu se strategickým plánem, ale také s připravovaným rozpočtem na následující rok. Projekty zařazené do akčního plánu musí být kryty rozpočtem nebo jiným (externím) zdrojem financování. Pokud nebude k projektům vybraným do akčního plánu jednoznačně přiřazen zdroj financování, budou z akčního plánu vyřazeny.

Proces přípravy akčního plánu je třeba vnímat jako **proces dlouhodobý a opakovaný**, prostupující celým kalendářním rokem. Příprava akčního plánu probíhá souběžně s přípravou rozpočtu (dobrovolného svazku obcí nebo rozpočtů jednotlivých měst a obcí). Nejprve dochází ke sběru podnětů na realizaci projektů od jednotlivých měst a obcí. Následně dochází k výběru těch aktivit, které je z věcného, časového a finančního hlediska možné realizovat v příštím roce. Nakonec dochází k přijetí rozhodnutí o přehledu konkrétních aktivit zařazených do akčního plánu pro následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje pro realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho vyhodnocení.

Tab. č. 140: Harmonogram

Čtvrtletí	Rok 2015				Rok 2016				Rok 2017				Rok 2018	
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.
Akční plán na r. 2016														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														
Akční plán na r. 2017														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														

Akční plán může být vypracován pomocí tabulky, která obsahuje číslo cíle, ke kterému se projekt váže, název projektu, orientační rozpočet, zdroj financování, harmonogram, nositel projektu, aktuální stav připravenosti.

Pokud bude cíl naplňován po dobu několika let, je možné do akčního plánu uvést také orientační **zásobník projektů/aktivit** (samostatná tabulka ve stejné struktuře), které nejsou financovatelné z rozpočtu příštího roku, ale s nimiž se uvažuje v dalších letech. Takový zásobník by byl pouze orientační a sloužil by jako jeden z podkladů pro sestavování akčních plánů na další roky. Je vhodný z toho důvodu, že při případných personálních změnách bude na jednom místě zaznamenáno, s čím projektový tým počítal jako s aktivitami vhodnými k realizaci za účelem dosažení cíle. Veškeré údaje by byly v tom případě orientační (harmonogram, náklady) a upřesňovaly by se při sestavování dalšího akčního plánu na následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje po realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho **vyhodnocení**. V rámci vyhodnocení budou posouzeny jednotlivé projekty, které byly navrženy v akčním plánu k realizaci.

U zrealizovaných projektů bude posouzeno především to, zda byly udrženy náklady, které byly v akčním plánu orientačně uvedeny, a souladu skutečného harmonogramu s předpokládaným. V případě odchylek budou vyhodnoceny důvody, proč k nim došlo. Z takto učiněných vyhodnocení by měly být přijaty adekvátní závěry (např. do budoucna zpřesnit odhady nákladů, zaměřit se na kvalitu výběrových řízení s důrazem na minimalizaci víceprací, při nastavování harmonogramu brát v potaz rizika, která mohou projekt zbrzdit apod.).

Zároveň je nutné znovu vyhodnotit, jak se vyvinuly hodnoty indikátorů po realizaci projektů. Tím dojdeme k dílčímu závěru, zda zrealizované projekty jsou vzhledem k vytyčeným cílům efektivní a účinné. V případě, že se hodnoty indikátorů nevyvíjejí příznivým směrem, je nutné přemýšlet o přehodnocení projektů, které jsou naplánovány k plnění cílů.

U nezrealizovaných projektů je nutné analyzovat důvody, proč k realizaci nedošlo (do akčního plánu by měly vstupovat jen reálné projekty a aktivity).

5.4. Závěr a postup zpracování

5.4.1. Shrnutí

Tento strategický plán byl zpracován v letech 2013-15 pro potřeby Dobrovolného svazku obcí Mikroregion Rychnovsko jako podklad pro vyvážený a všestranný rozvoj jejich území v období 2015-20. Vychází z analýzy aktuálních statistických údajů, které se k území vztahují, a jejich porovnání se srovnatelnými oblastmi České republiky. Vychází i z několika místních dotazníkových šetření mezi představiteli obcí a veřejností, názorů, zkušeností a záměrů dalších aktérů rozvoje v regionu (MAS Sdružení SPLAV, ostatní

dobrovolné svazky obcí) i doporučení odborníků v jednotlivých oblastech. Z komplexního posouzení všech informací a údajů získaných z těchto zdrojů vznikl soubor cílů v rozvoji regionu pro období 2015-20, doporučených kroků k jejich naplnění a také hodnot, kterých by mělo být dosaženo. Všechny postupné kroky, které k sestavení strategického plánu vedly, byly projednávány se starosty obcí a další veřejností na půdě DSO Mikroregion Rychnovsko a MAS Sdružení SPLAV a schváleny. Statistické a další údaje týkající se území byly získány díky spolupráci Svazu měst a obcí ČR, Úřadu práce v Rychnově nad Kněžnou, Úřadu ORP Rychnov nad Kněžnou, Úřadů obcí na území ORP, škol a dalších organizací státní a veřejné správy.

Tento strategický plán však není dokumentem ukončeným, naopak, předpokládá se jeho průběžná aktualizace a doplňování, zejména o projekty, kterými budou cíle strategického plánu naplňovány, jejich hodnocení, naplňování hodnot indikátorů a další aktuální údaje.

5.4.2. Popis postupu tvorby strategie

Prosinec 2013 - Byl sestaven řešitelský tým strategického plánu pro území ORP Rychnov nad Kněžnou. Účast na Valné hromadě DSO mikroregion Rychnovsko, kde byl členkami realizačního týmu starostům obcí ORP prezentován projekt.

Leden 2014 - Projekt byl prezentován a diskutován i na setkání Valné hromady MAS Sdružení SPLAV a setkání obcí DSO Bělá. Do konce tohoto měsíce od začátku projektu proběhlo celkem 5 porad týmu projektu, které organizoval starosta města, jako jeden ze spolupracujících starostů.

Únor 2014 - V tomto měsíci členky Realizačního týmu získávaly data za pomoci odboru školství, životního prostředí a sociálních věcí Městského úřadu Rychnov nad Kněžnou. Realizační tým projednával čtvrté volitelné téma – Regionální doprava a její návaznost. 18. února proběhlo zasedání DSO Rychnovsko, na kterém Realizační tým předal informace starostům o současném průběhu projektu, tedy rozsah zpracovaných dokumentů analytické části. Byly jim podány informace o připravované druhé části dotazníku. Všem nezúčastněným, byly informace zaslány do emailové schránky. Ke konci měsíce členky získávaly chybějící těžko dostupná data a společně s týmy z ORP Kostelec nad Orlicí a ORP Dobruška si vzájemně vyměnili data. V průběhu celého února byly se všemi starosty osobně vyplněny dotazníky první části. Vše se stihlo dle daného termínu a to do 28.2.. Poté členky vyplněné dotazníky vyhodnocovaly pro potřebu regionu.

Březen 2014 - Členky týmu začaly s objížděním obcí s dotazníky druhé části a také firem, se kterými měly domluveny schůzky, ohledně získávání dat a informací.

Duben 2014 - Byly vyplňovány zbývající dotazníky druhé části se starosty obcí a poté odeslány v elektronické formě. Členky týmu sháněly data o demografickém vývoji 2013 a nezaměstnanosti 2012. Členky týmu pokračovaly s objížděním firem, se kterými měly domluveny schůzky, ohledně získávání dat a informací.

Květen 2014 - Členům Výboru DSO Mikroregion Rychnovsko a členům Dozorčí rady DSO byl předložen dotazník k meziobecní spolupráci a institucionalizaci. Byla odeslána pozvánka na jednání. Doručení v elektronické formě Svazu zpracované analytické části ke třem dílčím rozvojovým strategiím a též doručení stručného nástinu možných variantních návrhů směřujících k řešení problematických okruhů a

potřeb daného Územního obvodu vycházejících z již zpracovaných analytických materiálů ke třem dílčím rozvojovým strategiím.

Červen 2014 - Na 1. oficiálním setkání členky týmu odprezentovaly starostům obcí prezentaci o průběhu a dosavadních výsledcích projektu v našem ORP. Starostům byla předána Souhrnná zpráva s vyhodnocením dotazníkových šetření, analýzy situace v ORP ve 3 povinných oblastech a nástinem variantních řešení každé ze 3 oblastí. Termín k předání souhrnné zprávy s nástinem variantních řešení kolidoval s termínem oprav analytických dokumentů, na které měl naopak až navazovat. Domnívali jsme se, že analytické údaje, které jsme na SMO předali, budou ze strany SMO okomentovány a porovnány s ostatními ORP, a teprve na základě takto objektivně zjištěné situace v našem ORP navrheme ve spolupráci s různými odborníky řešení nedostatků. Takto jsme velmi laicky, pouze na základě znalosti našeho území navrhli nějaká řešení, která vůbec nemusí být potřebná, vhodná a ani možná. Plnění našich úkolů nám navíc velmi zkomplikoval informační systém, kvůli kterému jsme museli mnohé texty do dokumentu znovu doplňovat. Členky sháněly dodatečné informace k analýze.

Červenec 2014 - Proběhlo vyhodnocení 1. oficiálního setkání. Vytipování možných zdrojů dat, jejichž správci byly osloveni. Příprava příkladů dobré praxe a byl sestaven časový plán a rozdělení úkolů. Pravidelně probíhala komunikace se sousedními týmy. Spolupracovali jsme s místní MAS Sdružení SPLAV.

Srpen 2014 – Probíhala příprava návrhů problémových okruhů, cílů a opatření, o kterém jsme diskutovali. Byly hledány příklady dobré praxe meziobecní spolupráce. Příklady dobré praxe z území ORP Rychnov nad Kněžnou i ostatních ORP byly zpracovány do 4 tematicky zaměřených dokumentů a rozeslány všem starostům na území ORP.

Září 2014 - Byly stanoveny problémové okruhy jednotlivých témat, poté byly diskutovány příčiny a důsledky. Nejvíce problémů bylo zjištěno v oblasti školství. Tyto problémy byly nejhůře řešitelné vzhledem ke snaze obcí o zachování co největšího počtu škol.

Problémové okruhy byly stanoveny logickým rozdělením řešených témat, jednotlivé problémy byly formulovány realizačním týmem na základě analýzy území a doplněny v rámci brainstormingů se starosty obcí i dalšími aktéry v území.

Potvrdil se předpoklad, že je vhodné diskutovat nad předem připravenými návrhy. Problémy formulované realizačním týmem byly v širší fokusní skupině přečteny a následně diskutovány v každé z řešených oblastí jednotlivě. Některé předem formulované problémy byly odmítnuty (nedostatek nádob na sběr odpadu, malé zapojení obcí do zaměstnanosti znevýhodněných skupin, atp.), jiné byly doplněny (zvyšující se množství obalů, vykupování kradených předmětů). Názory starostů jsou poměrně jednotné, přínosná však byla diskuze s podnikateli a neziskovými organizacemi, kteří mají na situaci v některých případech jiný názor (dětské skupiny, hromadná doprava znevýhodněných občanů, podnikání v sociálních službách, atp.)

Říjen 2014 - Byli vybráni jednotliví garanti témat, pro cíle byli garanti vybíráni podle potřeby v průběhu realizace opatření. Dotazník byl vyplněn 1x jako souhrn názorů starostů DSO Rychnovsko. Byly konzultovány cíle a opatření strategie. V říjnu proběhly volby do obecních zastupitelstev, které změnilo složení zastupitelstev včetně několika starostů obcí. Ke konci října byla známa změna starosty v 6 obcích z 32. Nepředpokládáme, že tyto změny povedou k přehodnocení dosavadního postoje obcí k meziobecní

spolupráci, tzn. k zachování stávajícího DSO Rychnovsko jako hlavního nositele meziobecní spolupráce v regionu.

Listopad 2014 - K diskusi nad jednotlivými cíli a indikátory byli přizváni další starostové - odborníci v dané oblasti, kteří nadále budou garanty plnění strategie.

Prosinec 2014 - Proběhla závěrečná kontrola souhrnného dokumentu. Příprava prezentace na setkání starostů, kde se prezentovala závěrečná verze SD. Odeslání SD Svazu měst a obcí.

Leden 2015 - Obdrženi připomínek k SD. Připomínky byly diskutovány a byl stanoven postup prací při jejich odstranění.

Únor 2015 - Byl sestaven soupis a harmonogram realizace záměrů obcí z území ORP ve sledovaných oblastech. Na zasedání DSO byl znovu představen souhrnný dokument a diskutovány cíle, zejména v oblasti volitelného tématu Regionální doprava a její návaznost. Formální připomínky a připomínky týkající se odborné terminologie jsme opravili. Cíle a indikátory jsme prodiskutovali a v souhrnném dokumentu zohlednili.

5.5. Přílohy k tématu 3.: odpadové hospodářství

Seznam zkratk

BRKO	biologicky rozložitelný komunální odpad
BRO	biologicky rozložitelný odpad
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DZ	datová základna
EU	Evropská unie
ISSaR	Informační systém statistiky a reportingu
KO	komunální odpad
MOS	meziobecní spolupráce
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NO	nebezpečný odpad
OH	odpadové hospodářství
OO	ostatní odpad
OPŽP	operační program životního prostředí
ORP	obec s rozšířenou působností
PO	prioritní osa
PrO	odpady pocházející z průmyslu
POH	Plán odpadového hospodářství
SC	specifický cíl
SKO	směsný komunální odpad
ZEVO	zařízení pro energetické využití odpadů
ŽP	životní prostředí

Vzhledem k dostupnosti datových zdrojů v oblasti odpadového hospodářství nebylo možno pracovat v časové řadě 2008 až 2012 s daty o produkci a nakládání s odpady, které pochází pouze od obcí a jejich občanů. Proto tabulky obsahují data o produkci a nakládání s odpady jak od obcí a jejich občanů, tak od firem a společností, produkcí odpadů v ORP. Měrné produkce na obyvatele ORP jsou pak počítány z produkce jednotlivých druhů odpadů od obcí i

firem a společností. Nejsou tedy ukazatelem, znázorňujícím, kolik odpadů produkuje občan jako takový, ale spíše odrazem míry produkce jednotlivých druhů odpadů za celé ORP, vyjádřené na jednoho obyvatele.

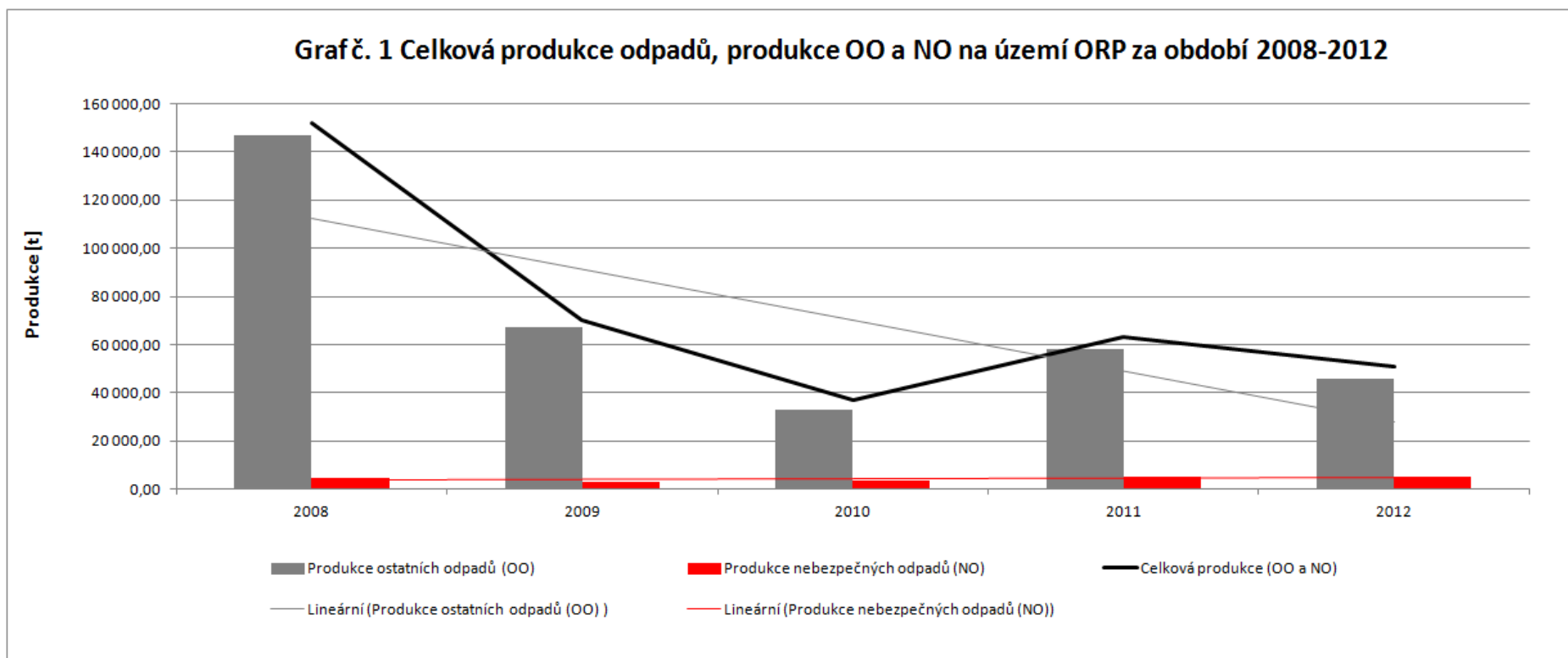
Hodnoty datové základny za rok 1995 a 2000 (v tabulkách zkráceně „DZ“) za území ORP jako správní celek neexistují. Vzhledem k tomu, že do roku 2001 neexistoval současný Katalog odpadů, byla datová základna stanovena pouze teoreticky na základě výpočtu. Důvodem přepočtu datové základny za území ORP je fakt, že relevantní data (konkrétní datové základny pro porovnání s Plánem odpadového hospodářství České republiky (dále jen POH ČR) za roky 2000 a 1995 jsou veřejně dostupná pouze za celou ČR. Datová základna pro území ČR byla proto upravena přepočtovým koeficientem daným poměrem průměrné produkce odpadů na území ORP za roky 2008 až 2012 vůči průměrné produkci odpadů za ČR za roky 2008 až 2012. Vzhledem k provedeným přepočtům datové základy a metodice získání dat je hodnocení z hlediska plnění cílů POH ČR pouze ORIENTAČNÍM UKAZATELEM. Datová základna pro území ORP je tedy hypotetickým odhadem pro prodloužení časového trendu a možnosti porovnání hodnot v delší časové řadě. Tyto orientační hodnoty byly vypočteny pouze pro potřeby tohoto projektu a nelze s nimi porovnávat plnění cílů POH ČR. Vypočtená hodnota datové základny území ORP se nemusí přibližovat skutečné situaci v letech 1995 a 2000. Dále je důležité připustit, že zvolené vymezení území (ORP) je pro hodnocení plnění cílů POH ČR nevypovídající (zvláště pak pro hodnocení nakládání s odpady). Jsou proto vždy slovně hodnoceny jen trendy, které se projevují v období 2008-2012.

Příloha č. 1 - Produkce ostatních odpadů (OO) a produkce nebezpečných odpadů (NO) za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cílů POH ČR - diference oproti roku 2000	DZ pro produkcí odpadů 2000	2008	2009	2010	2011	2012	Podíl produkce jednotlivých let k datové základně 2000 [%] ↓			
							2008	2009	2010	2011
Produkce odpadů [t]										
Produkce ostatních odpadů (OO)	88 351,30	147 036,11	67 124,67	33 183,14	58 059,99	45 659,19	166,42	75,97	37,56	65,71
Produkce nebezpečných odpadů (NO)	7 008,68	4 614,80	3 120,39	3 700,03	5 052,54	5 209,55	65,84	44,52	52,79	72,09
	Změna produkce NO oproti DZ 2000 [%] →							-34,16	-55,48	-47,21
Celková produkce (OO a NO)	95 411,83	151 650,91	70 245,07	36 883,16	63 112,53	50 868,75	158,94	73,62	38,66	66,15
	Změna produkce odpadů oproti DZ 2000 [%] →							58,94	-26,38	-61,34
Podílové ukazatele [%]		2008	2009	2010	2011	2012				
Podíl ostatních odpadů na celkové produkci odpadů			96,96	95,56	89,97	91,99				
Podíl nebezpečných odpadů na celkové produkci odpadů			3,04	4,44	10,03	8,01				
Měrná produkce odpadů na obyvatele [kg.obyv.-1]		2008	2009	2010	2011	2012				
Počet obyvatel v území ORP			34 054	34 060	33 917	33 929				
Měrná produkce všech odpadů (OO a NO)			4 453,25	2 062,39	1 087,45	1 860,14				
Měrná produkce OO			4 317,73	1 970,78	978,36	1 711,22				

Měrná produkce NO	300,20	135,51	91,61	109,09	148,92	153,44
Podíl měrné produkce NO k DZ 2000 [%] →		45,14	30,52	36,34	49,61	51,11
Změna měrné produkce NO oproti DZ 2000 [%] →		-54,86	-69,48	-63,66	-50,39	-48,89

Graf č. 1 Celková produkce odpadů, produkce OO a NO na území ORP za období 2008-2012

Příloha č. 2 - Celková produkce KO na území ORP za období 2008-2012 podrobně

Katalogové číslo odpadu	Název druhu odpadu	Kategorie odpadu	Produkce jednotlivých druhů odpadů [t]				
			2008	2009	2010	2011	2012
200101	Papír a lepenka (BRKO)	O	710,12	565,30	349,51	510,00	533,40
200102	Sklo	O	472,02	425,64	270,07	295,44	254,98
200108	BRO z kuchyní (BRKO)	O	4,10	2,51	33,80	46,13	63,96
200110	Oděvy (BRKO)	O	0,00	0,00	0,07	0,00	0,14
200111	Textilní materiály (BRKO)	O	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
200113*	Rozpouštědla	N	0,05	0,10	0,10	0,33	0,04
200114*	Kyseliny	N	0,02	0,08	0,02	0,00	0,01
200115*	Zásady	N	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00
200117*	Fotochemikálie	N	0,01	0,29	0,05	0,04	0,02
200119*	Pesticidy	N	0,04	0,08	0,07	0,03	0,09
200121*	Zářivky a jiný odpad obsahující rtuť	N	0,50	0,11	0,04	0,14	0,13
200123*	Vyřazená zařízení obsahující chlorfluoruhlodíky	N	4,69	3,58	3,51	2,51	1,89
200125	Jedlý olej a tuk (BRKO)	O	1,07	1,47	1,63	2,45	4,74
200126*	Olej a tuk neuvedený pod číslem 200125	N	1,70	1,65	1,60	1,28	1,10
200127*	Barvy, tiskařské barvy, lepidla	N	7,59	5,49	7,92	5,65	7,92
200128	Barvy, tiskařské barvy, lepidla a pryskyřice neuvedené pod číslem 200127	O	0,00	0,20	0,03	0,00	0,04
200129*	Detergenty obsahující nebezpečné látky	N	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
200130	Detergenty neuvedené pod číslem 200129	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200131*	Nepoužitelná cytostatika	N	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200132*	Jiná nepoužitelná léčiva neuvedená	N	0,09	0,03	0,21	0,66	0,57

	pod číslem 200131						
200133*	Baterie a akumulátory, zařazené pod čísla 160601, 160602 nebo pod číslem 160603 a netříděné baterie a akumulátory obsahující tyto baterie	N	0,83	0,64	0,51	0,28	8,38
200134	Baterie a akumulátory neuvedené pod číslem 200133	O	0,06	0,00	0,00	0,00	0,02
200135*	Vyřazené elektrické a elektronické zařízení obsahující nebezpečné látky neuvedené pod čísla 200121 a 200123	N	4,30	5,17	3,28	537,17	431,96
200136	Vyřazené elektrické a elektronické zařízení neuvedené pod čísla 200121, 200123 a 200135	O	0,36	23,03	10,68	47,95	8,88
200137*	Dřevo obsahující nebezpečné látky	N	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200138	Dřevo neuvedené pod číslem 200137 (BRKO)	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200139	Plasty	O	337,22	349,14	157,90	138,14	133,41
200140	Kovy	O	1 552,96	514,86	842,78	26,49	2 243,91
200141	Odpady z čištění komínů	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200199	Další frakce jinak blíže neurčené	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200201	Biologicky rozložitelný odpad (BRKO)	O	193,12	192,63	95,51	198,68	160,30
200202	Zemina a kameny	O	42,00	40,50	42,81	38,63	231,87
200203	Jiný biologicky nerozložitelný odpad	O	4,70	0,00	0,00	0,00	0,00
200301	Směsný komunální odpad (BRKO)	O	8 832,31	7 878,87	7 779,21	8 785,91	8 828,09
200302	Odpad z tržišť (BRKO)	O	11,98	0,59	0,00	0,00	0,00
200303	Uliční smetky	O	17,93	17,29	20,38	21,28	34,26
200304	Kal ze septiků a žump	O	227,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200306	Odpad z čištění kanalizace	O	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200307	Objemný odpad (BRKO)	O	493,93	531,49	590,10	444,52	485,42

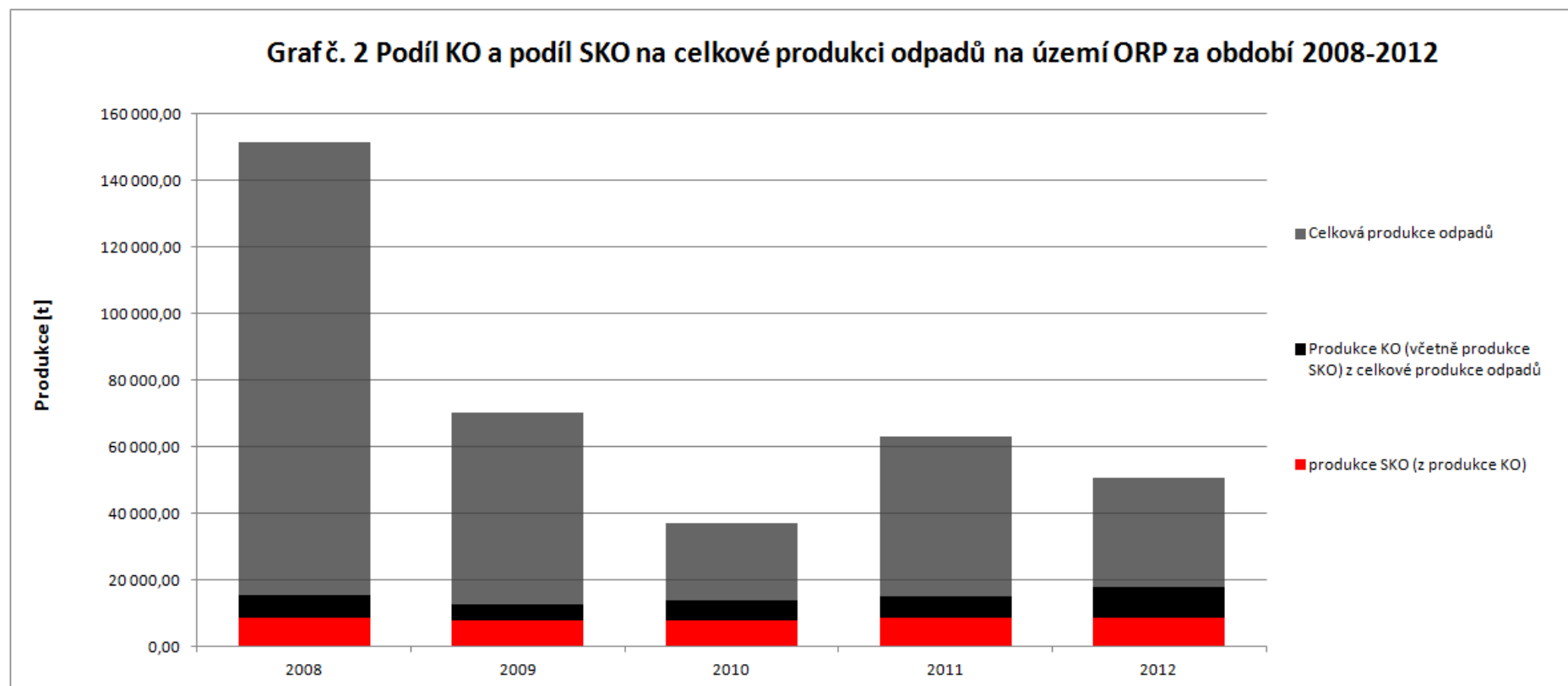
200399	Komunální odpady jinak blíže neurčené	O	0,86	25,58	27,13	1,86	1,31
150101	Papírové a lepenkové obaly	O	1 310,77	1 007,19	1 502,11	1 726,85	2 180,54
150102	Plastové obaly	O	185,79	205,97	482,41	574,92	579,77
150103	Dřevěné obaly	O	157,00	111,96	169,27	221,30	181,79
150104	Kovové obaly	O	39,44	13,90	22,98	12,48	19,19
150105	Kompozitní obaly	O	7,97	1,86	2,34	10,10	13,89
150106	Směsné obaly	O	581,99	705,25	1 043,73	1 142,21	960,01
150107	Skleněné obaly	O	42,52	48,29	176,69	241,61	265,92
150109	Textilní obaly	O	0,76	2,08	3,94	4,26	2,04
150110*	Obaly obsahující zbytky nebezpečných látek nebo obaly těmito látkami znečištěné	N	14,61	12,33	17,36	18,88	17,98
150111*	Kovové obaly obsahující nebezpečnou výplňovou hmotu (např. azbest) včetně prázdných tlakových nádob	N	0,03	0,09	0,00	0,00	0,00
Celková produkce KO			15 263,45	12 695,26	13 659,74	15 058,18	17 657,94
Celková produkce BRKO (vybrané kódy ze sk. 20), původní hmotnost odpadu [t]			10 246,64	9 172,87	8 849,83	9 987,68	10 076,05
Hmotnost BRKO přepočtená na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu [t]			5 305,09	4 703,66	4 391,55	5 107,84	5 145,62

Příloha č. 3 - Celková produkce odpadů na území ORP (produkce KO a produkce směsného komunálního odpadu (SKO)) za období 2008-2012

Produkce odpadů [t]	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓			
						2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Celková produkce odpadů	151 650,91	70 245,07	36 883,16	63 112,53	50 868,75	-53,68	-47,49	71,11	-19,40
Celková produkce KO	15 263,45	12 695,26	13 659,74	15 058,18	17 657,94	-16,83	7,60	10,24	17,26
Celková produkce SKO	8 832,31	7 878,87	7 779,21	8 785,91	8 828,09	-10,79	-1,26	12,94	0,48
Podílové ukazatele [%]	2008		2009		2010		2011		2012

Podíl KO na celkové produkci odpadů	10,06	18,07	37,04	23,86	34,71
Podíl SKO na produkci KO	57,87	62,06	56,95	58,35	50,00
Měrná produkce odpadů [kg.obyv.-1]	2008	2009	2010	2011	2012
Počet obyvatel v území ORP	34 054	34 060	33 917	33 929	33 952
Měrná produkce KO	448,21	372,73	402,74	443,81	520,09
Měrná produkce SKO	259,36	231,32	229,36	258,95	260,02

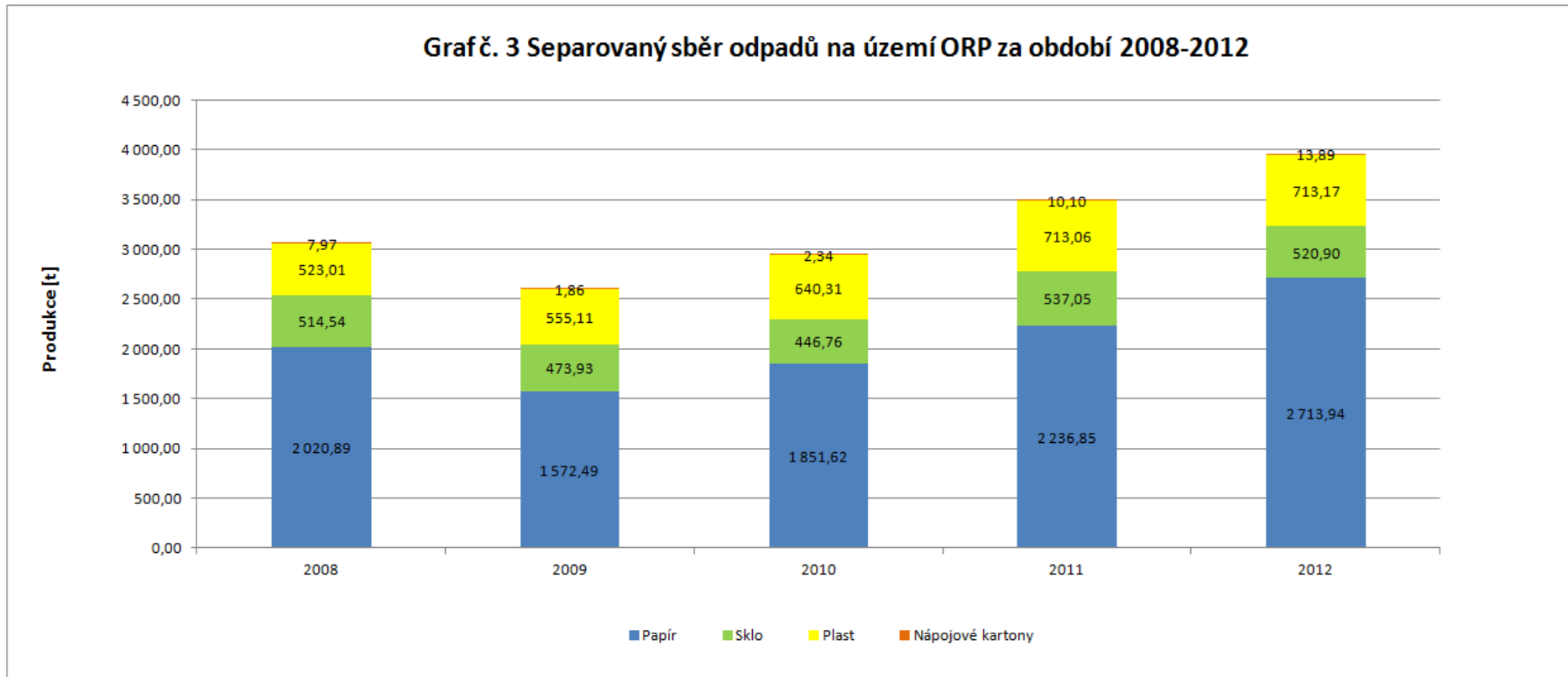
Graf č. 2 Podíl KO a podíl SKO na celkové produkci odpadů na území ORP za období 2008-2012

Příloha č. 4 - Separovaný sběr odpadů na území ORP za období 2008-2012

Produkce odpadů [t]	Katalogové číslo tříděného odpadu	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓			
							2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Papír	150101, 200101	2 020,89	1 572,49	1 851,62	2 236,85	2 713,94	-22,19	17,75	20,80	21,33
Sklo	150107, 200102	514,54	473,93	446,76	537,05	520,90	-7,89	-5,73	20,21	-3,01
Plast	150102, 200139	523,01	555,11	640,31	713,06	713,17	6,14	15,35	11,36	0,02
Nápojové kartony	150105	7,97	1,86	2,34	10,10	13,89	-76,62	25,43	332,17	37,46
Celkem separovaný sběr		3 066,41	2 603,40	2 941,03	3 497,06	3 961,90	-15,10	12,97	18,91	13,29
Měrné produkce odpadů [kg.obyv.-1]		2008		2009		2010		2011		2012
Počet obyvatel v území ORP		34 054		34 060		33 917		33 929		33 952
Měrná produkce tříděného papíru		59,34		46,17		54,59		65,93		79,93
Měrná produkce tříděného skla		15,11		13,91		13,17		15,83		15,34
Měrná produkce tříděného plastu		15,36		16,30		18,88		21,02		21,01
Měrná produkce tříděných nápojových kartonů		0,23		0,05		0,07		0,30		0,41
Měrná produkce tříděného odpadu		90,05		76,44		86,71		103,07		116,69

Graf č. 3 Separovaný sběr odpadů na území ORP za období 2008-2012

Příloha č. 5 - Celková produkce BRO na území ORP za období 2008-2012 podrobně

Katalogové číslo odpadu	Název druhu biologicky rozložitelného odpadu	Kategorie odpadu	Produkce jednotlivých druhů odpadů [t]				
			2008	2009	2010	2011	2012
020101	Kaly z praní a z čištění	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020103	Odpad rostlinných pletiv	O	14,79	8,85	14,26	19,02	18,61
020106	Zvířecí trus, moč a hnůj (včetně znečištěné slámy), kapalné odpady, soustředované odděleně a zpracováváné mimo místo vzniku	O	11 625,80	0,00	0,00	0,00	0,00
020107	Odpady z lesnictví	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

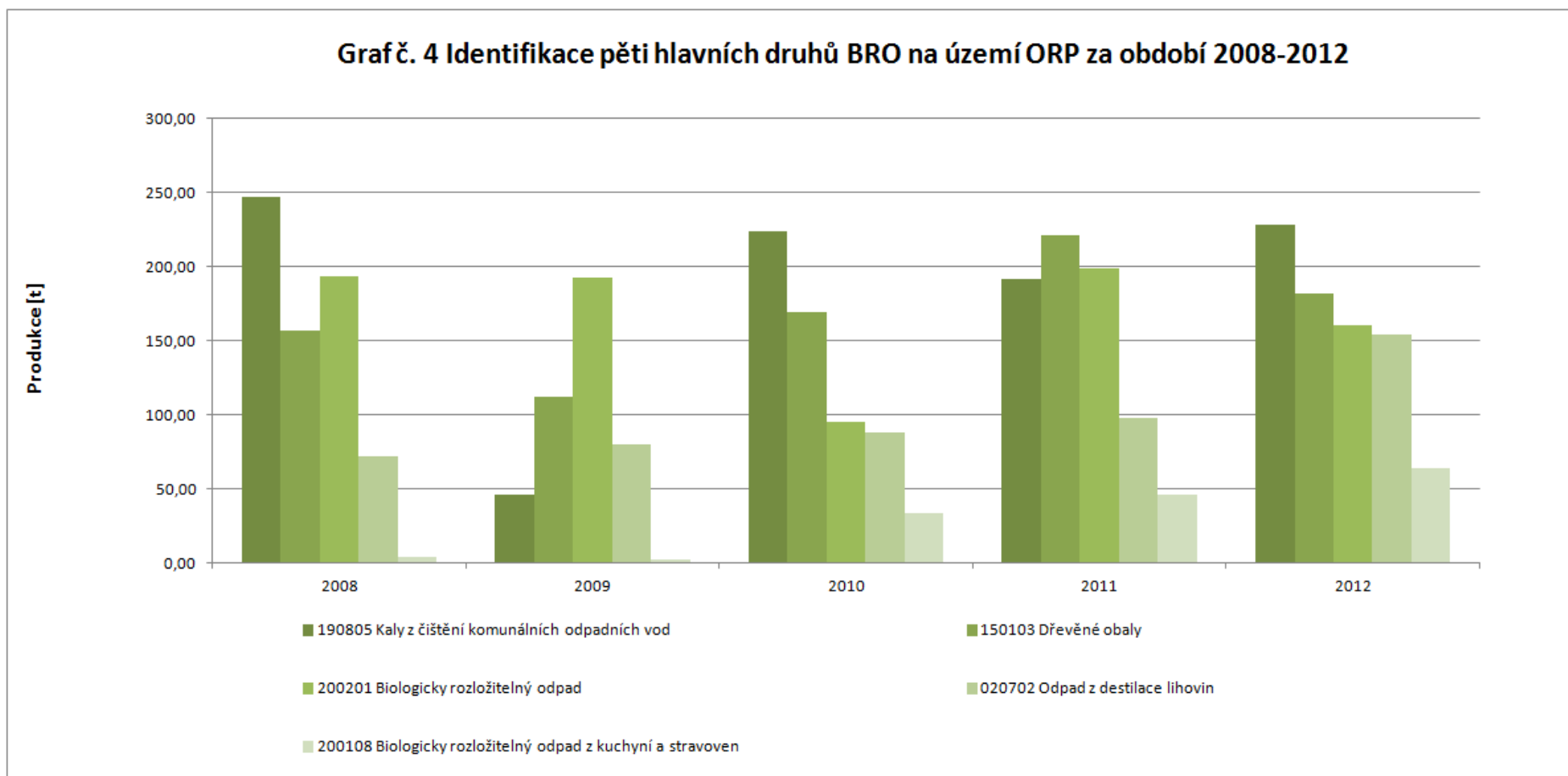
020201	Kaly z praní a z čištění	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020203	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	4,27	0,00	12,76	2,94	7,84
020204	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	28,45	16,30	23,45	13,45	13,50
020301	Kaly z praní, čištění, loupání, odstředování a separace	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020304	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	0,00	4,99	9,18	9,17	4,56
020399	Odpady jinak blíže neurčené	O	2,60	0,00	0,00	0,00	0,00
020305	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	105,00	12,80	0,00	0,00	26,00
020401	Zemina z čištění a praní řepy	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020403	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020501	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020502	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020601	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	0,00	0,00	1,72	1,38	2,45
020603	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	7,70	4,60	2,30	0,00
020701	Odpad z praní, čištění a mechanického zpracování surovin	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020702	Odpad z destilace lihovin	O	72,00	80,00	88,00	98,00	154,00
020704	Suroviny nevhodné ke spotřebě nebo zpracování	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
020705	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030101	Odpadní kůra a korek	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

030105	Piliny, hobliny, odřezky, dřevo, dřevotřískové desky a dýhy, neuvedené pod číslem 030104	O	0,00	0,00	0,00	0,00	2,97
030301	Odpadní kůra a dřevo	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030307	Mechanicky oddělený výmět z rozvlákňování odpadního papíru a lepenky	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030308	Odpady ze třídění papíru a lepenky určené k recyklaci	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030309	Odpadní kaustifikační kal	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030310	Výmětová vlákna, kaly z mechanického oddělování obsahující vlákna, výplně povrchové vrstvy z mechanického třídění	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
030311	Kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku neuvedené pod číslem 030310	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
040101	Odpadní klišovka a štípenka	O	131,32	50,61	0,00	0,00	11,64
040107	Kaly neobsahující chrom, zejména kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
040210	Organické hmoty z přírodních produktů (např. tuk, vosk)	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
040220	Ostatní kaly z čištění odpadních vod v místě jejich vzniku neuvedené pod 040219	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
040221	Odpady z nezpracovaných textilních vláken	O	0,00	0,00	2,80	0,00	0,00
040222	Odpady ze zpracovaných textilních vláken	O	2,22	13,83	1,90	0,00	2,77
150101	Papírové a lepenkové obaly	O	1 310,77	1 007,19	1 502,11	1 726,85	2 180,54
150103	Dřevěné obaly	O	157,00	111,96	169,27	221,30	181,79
160306	Organické odpady neuvedené pod číslem 160305	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
170201	Dřevo	O	0,00	22,19	2,02	4,49	1,16

190503	Kompost nevyhovující jakosti	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190603	Extrakty z anaerobního zpracování komunálního odpadu	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190604	Produkty vyhnívání z anaerobního zpracování komunálního odpadu	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190605	Extrakty z anaerobního zpracování odpadů živočišného a rostlinného původu	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190606	Produkty vyhnívání z anaerobního zpracování živočišného a rostlinného odpadu	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190805	Kaly z čištění komunálních odpadních vod	O	247,08	45,94	223,50	191,87	227,90
190809	Směs tuků a olejů z odlučovačů tuků obsahujících pouze jedlé oleje a jedlé tuky	O	1,90	0,00	5,80	11,27	16,26
190812	Kaly z biologického čištění průmyslových odpadních vod neuvedené pod číslem 190811	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190814	Kaly z jiných způsobů čištění průmyslových odpadních vod neuvedené pod číslem 190813	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190901	Pevné odpady z primárního čištění (z česlí a filtrů)	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190902	Kaly z čiření vody	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
190903	Kaly z dekarbonizace	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
191201	Papír a lepenka	O	0,05	0,10	0,15	0,00	0,00
191207	Dřevo neuvedené pod číslem 191206	O	1,40	2,12	18,05	21,18	16,94
200101	Papír a lepenka, s výjimkou papíru s vysokým leskem a odpadu z tapet	O	710,12	565,30	349,51	510,00	533,40
200108	Biologicky rozložitelný odpad z kuchyní a stravoven	O	4,10	2,51	33,80	46,13	63,96
200110	Oděvy	O	0,00	0,00	0,07	0,00	0,14
200111	Textilní materiály	O	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00

200125	Jedlý olej a tuk	O	1,07	1,47	1,63	2,45	4,74
200138	Dřevo neuvedené pod číslem 200137	O	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200201	Biologicky rozložitelný odpad	O	193,12	192,63	95,51	198,68	160,30
200301	Směsný komunální odpad	O	8 832,31	7 878,87	7 779,21	8 785,91	8 828,09
200302	Odpad z tržišť	O	11,98	0,59	0,00	0,00	0,00
200304	Kal ze septiků a žump	O	227,00	0,00	0,00	0,00	0,00
200307	Objemný odpad	O	493,93	531,49	590,10	444,52	485,42
Celková produkce BRO			24 178,29	10 557,46	10 929,40	12 310,89	12 944,98

Graf č. 4 Identifikace pěti hlavních druhů BRO na území ORP za období 2008-2012

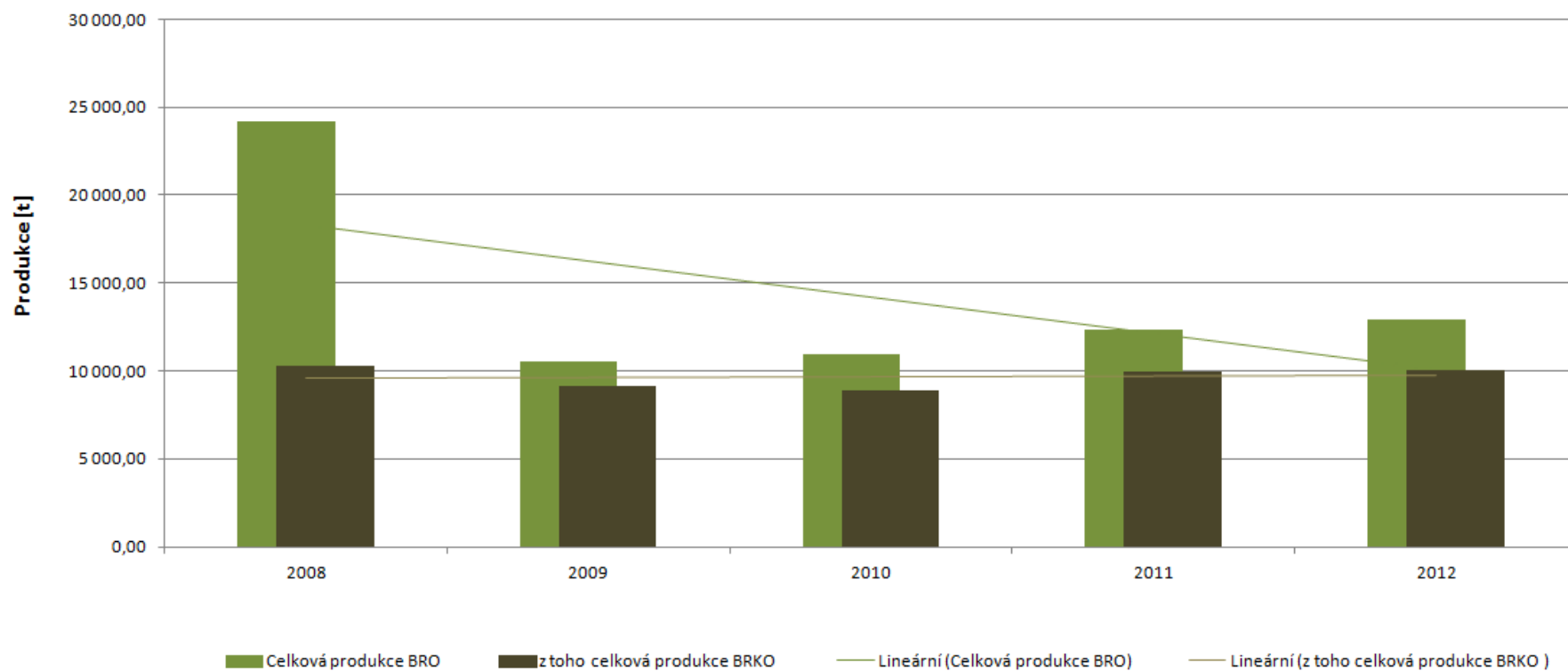

Graf. č. 4 byl sestaven na základě identifikovaných pěti množstevně nejvíce zastoupených druhů BRO za rok 2012 na území ORP (vyjma: 150101 papírové a lepenkové obaly, 200101 papír a lepenka, s výjimkou papíru s vysokým leskem a odpadu z tapet, 200301 směsný komunální odpad a 200307 objemný odpad).

Příloha č. 6 - Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (BRKO) na celkové produkci BRO na území ORP za období 2008-2012

Produkce BRO a BRKO [t]	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓			
						2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Celková produkce BRO	24 178,29	10 557,46	10 929,40	12 310,89	12 944,98	-56,33	3,52	12,64	5,15
z toho celková produkce BRKO	10 246,64	9 172,87	8 849,83	9 987,68	10 076,05	-10,48	-3,52	12,86	0,88
Podílové ukazatele [%]	2008		2009		2010		2011		2012
Podíl BRKO na celkové produkci BRO	42,38		86,89		80,97		81,13		77,84
Měrné produkce odpadů [kg.obyv.-1]	2008		2009		2010		2011		2012
Počet obyvatel v území ORP	34 054		34 060		33 917		33 929		33 952
Měrná produkce BRO	710,00		309,97		322,24		362,84		381,27
Měrná produkce BRKO	300,89		269,31		260,93		294,37		296,77

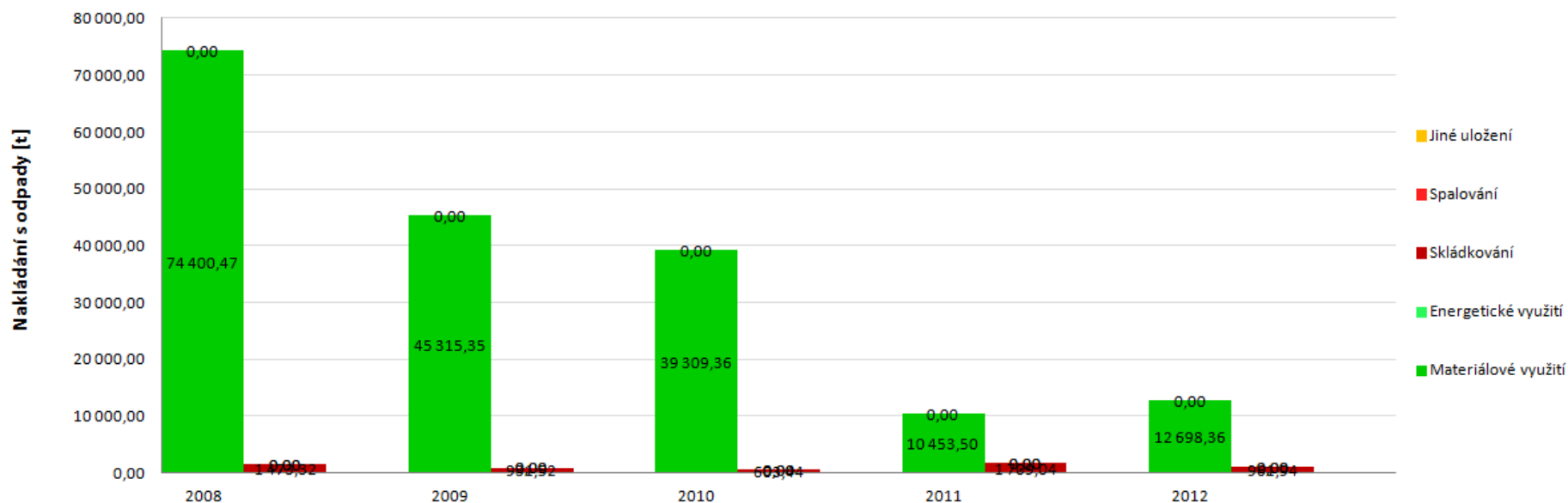
Graf č. 5 Podíl množství BRKO na množství BRO na území ORP za období 2008-2012

Příloha č. 7 - Nakládání s odpady celkově na území ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cílů POH ČR - diference oproti roku 2000		DZ pro produkci, využití a skládkování odpadů 2000	2008	2009	2010	2011	2012	Podíl nakládání s odpady v jednotlivých letech k DZ 2000 [%] ↓			
								2008	2009	2010	2011
Hlavní způsoby nakládání s odpady [t]											
Využití	Materiálové využití	24 722,78	74 400,47	45 315,35	39 309,36	10 453,50	12 698,36	300,94	183,29	159,00	42,28
		Podíl materiálového využití odpadů z celkové produkce [%] ↓									
		25,91	49,06	64,51	106,58	16,56	24,96				
	Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0
	Celkem vybrané způsoby využití	24 472,82	74 400,47	45 315,35	39 309,36	10 453,50	12 698,36	304,01	185,17	160,62	42,71
		Podíl využití odpadů z celkové produkce [%] ↓									
	25,65	49,06	64,51	106,58	16,56	24,96					
Celková produkce odpadů		95 411,83	151 650,91	70 245,07	36 883,16	63 112,53	50 868,75				
Odstranění	Skládkování	2 711,65	1 473,32	931,52	603,44	1 709,04	961,94	54,33	34,35	22,25	63,03
		Změna skládkování odpadů oproti DZ 2000 [%] →									
								Meziroční změna [%] ↓			
	Spalování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
								0	0	0	0
	Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0
Celkem vybrané způsoby odstranění		1 473,32	931,52	603,44	1 709,04	961,94	-36,77	-35,22	183,22	-43,71	

Graf č. 6 Nakládání s odpady celkově na území ORP za období 2008-2012, využití a odstranění

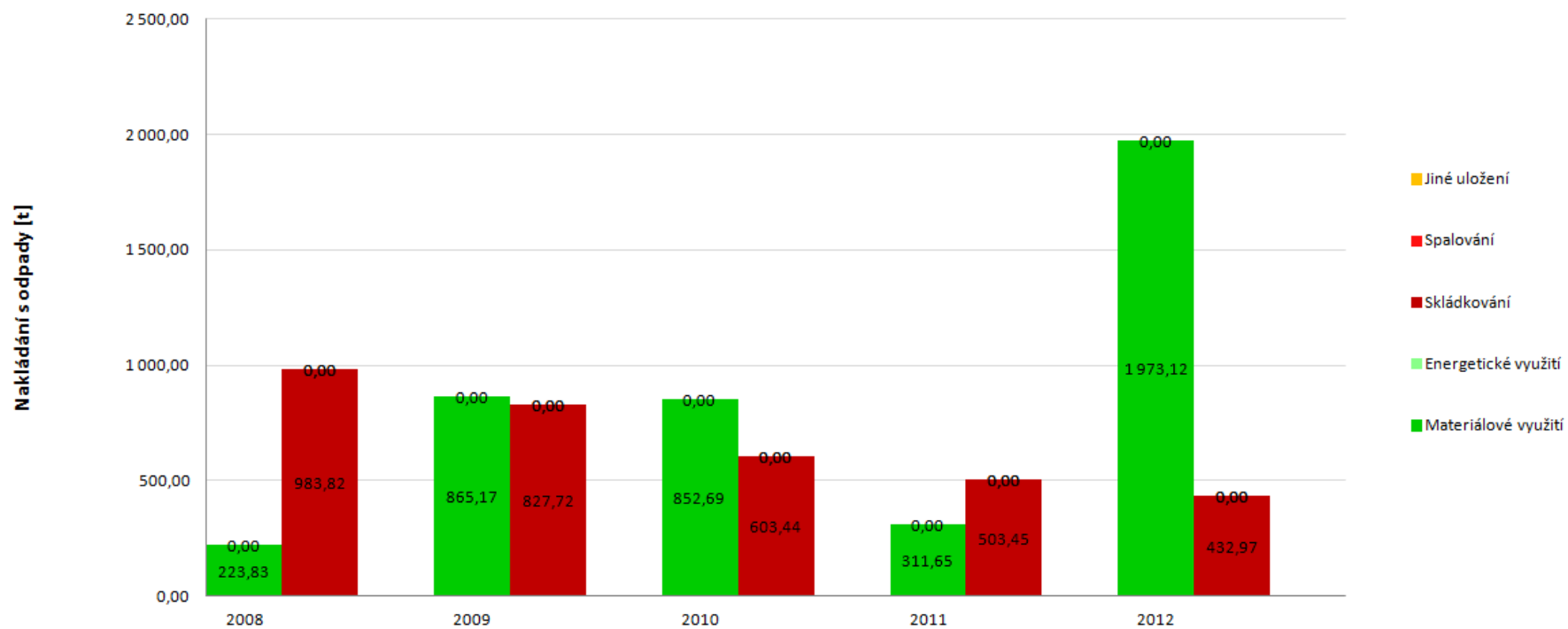

Příloha č. 8 Nakládání s komunálními odpady (KO) a se směsným komunálním odpadem (SKO) na území ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cíle POH ČR - diference oproti roku 2000		Způsob nakládání	DZ pro produkci a využití KO 2000	2008	2009	2010	2011	2012	Podíl nakládání s odpady v jednotlivých letech k DZ 2000 [%] ↓			
									2008	2009	2010	2011
KO	Využití	Materiálové využití	197,06	223,83	865,17	852,69	311,65	1 973,12	113,58	439,03	432,70	158,15
			Podíl materiálového využití KO z celkové produkce KO [%] ↓						Změna materiálového využití KO oproti DZ 2000 [%] ↓			
		1,93	1,47	6,81	6,24	2,07	11,17	13,58	339,03	332,70	58,15	
	Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0	

	Celkem vybrané způsoby využití	181,11	223,83	865,17	852,69	311,65	1 973,12	123,59	477,69	470,80	172,07	
		Podíl celkového využití KO z celkové produkce KO [%] ↓										
		1,77	1,47	6,81	6,24	2,07	11,17	Meziroční změna [%] ↓				
	Celková produkce KO [t]	10 232,34	15263,45	12695,26	13659,74	15058,18	17657,94	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	
Odstranění	Skládkování	983,82	827,72	603,44	503,45	432,97	-15,87	-27,10	-16,57	-14,00		
	Spalování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0		
	Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0		
	Celkem vybrané způsoby odstranění	983,82	827,72	603,44	503,45	432,97	-15,87	-27,10	-16,57	-14,00		
Využití	Materiálové využití	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00	0	0	0		
	Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0		
	Celkem vybrané způsoby využití	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00	-100,00	0	0	0		
SKO	Odstranění	Skládkování	930,82	827,72	603,44	503,45	432,97	-11,08	-27,10	-16,57	-14,00	
		Spalování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0	
		Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0	
		Celkem vybrané způsoby odstranění	930,82	827,72	603,44	503,45	432,97	-11,08	-27,10	-16,57	-14,00	

Graf č. 7 Nakládání s KO na území ORP za období 2008-2012, využití a odstranění KO

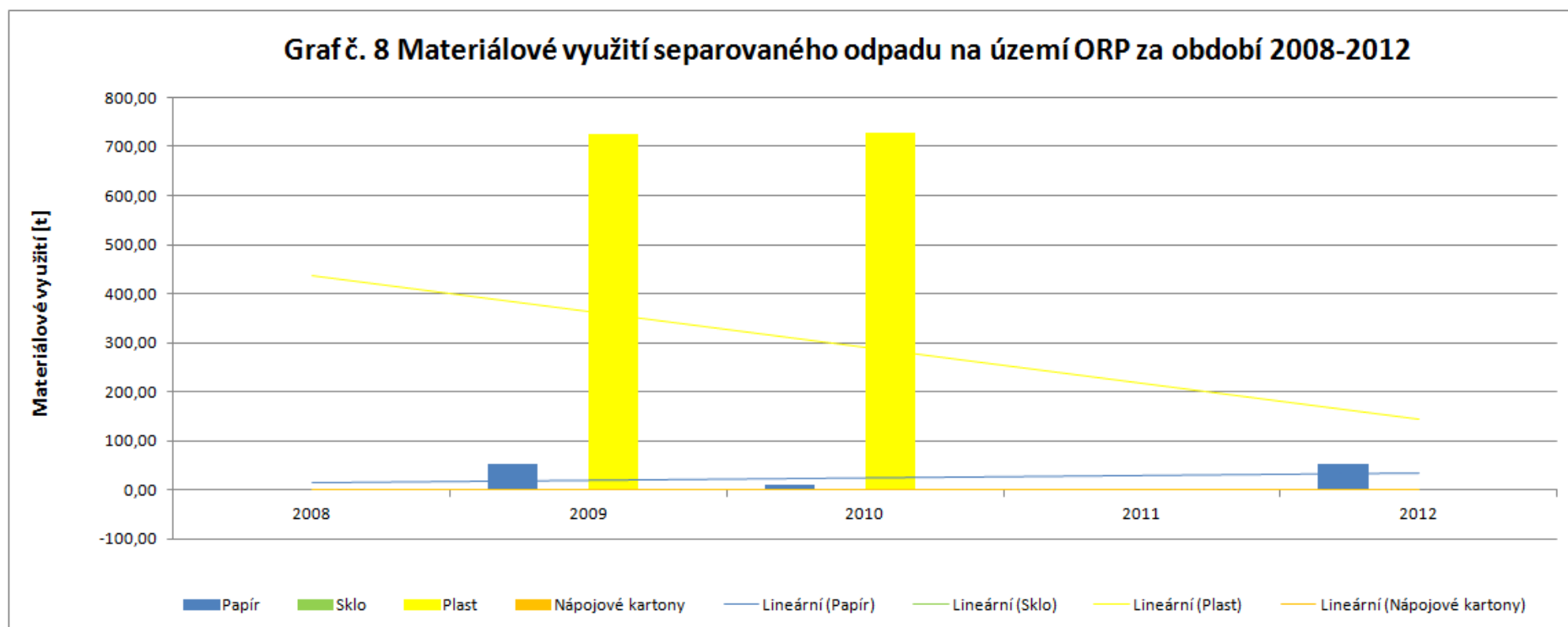

Příloha č. 9 - Nakládání se separovaným sběrem na území ORP za období 2008-2012

Nakládání se separovaným sběrem [t]	Katalogové číslo tříděného odpadu	Způsob nakládání s jednotlivými komoditami	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓			
								2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
Papír	150101, 200101	Materiálové využití	1,11	52,83	10,85	1,51	52,39	4646,63	-79,47	-86,05	3362,79
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0
Sklo	150107, 200102	Materiálové využití	0,00	0,00	0,00	0,83	0,33	0	0	0	-60,24
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0

		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0
Plast	150102, 200139	Materiálové využití	0,36	724,62	728,56	0,00	0,00	204017,75	0,54	-100,00	0
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0
Nápojové kartony	150105	Materiálové využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0
		Energetické využití	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0
		Odstranění	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0

Graf č. 8 Materiálové využití separovaného odpadu na území ORP za období 2008-2012

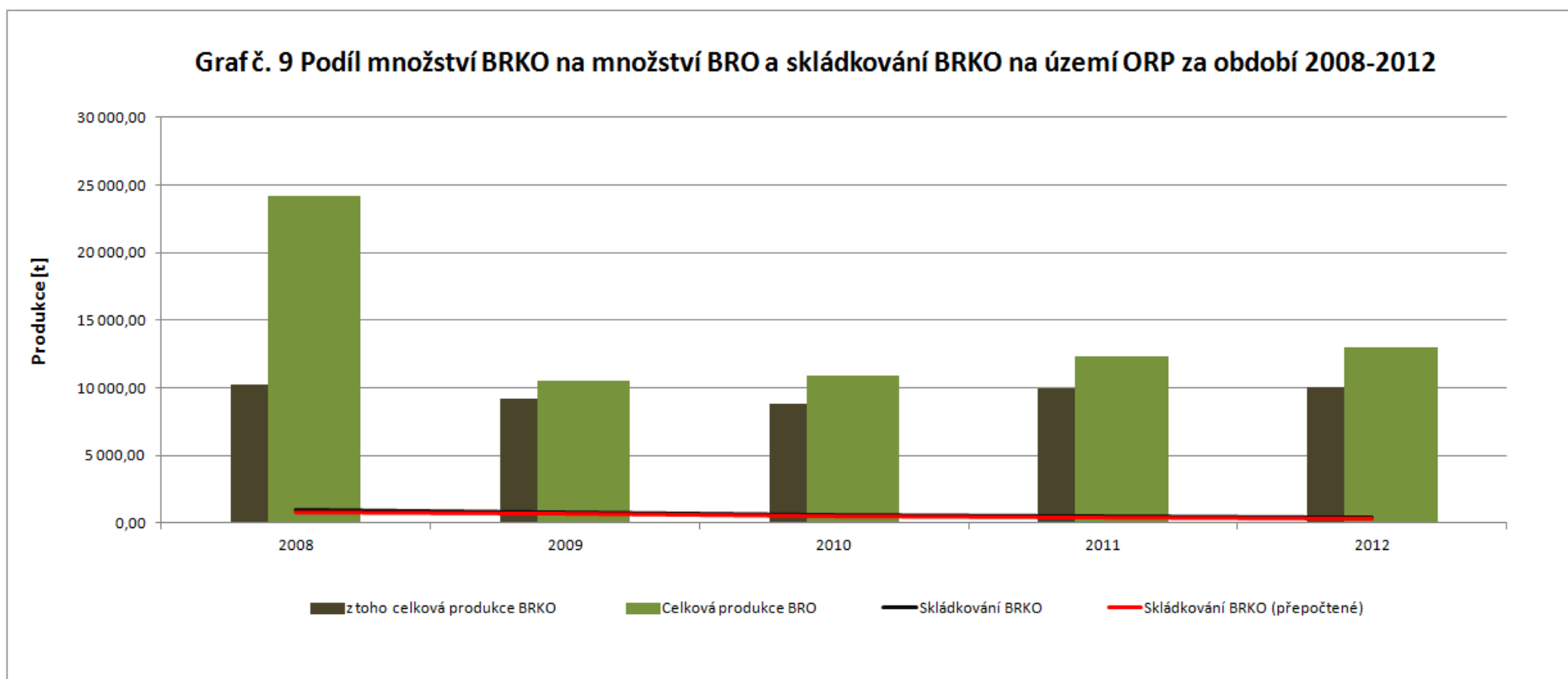

Příloha č. 10 - Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (BRKO) na území ORP za období 2008-2012

Hmotnostní ukazatele a popis stavu plnění cíle POH ČR - diference oproti roku 1995		Způsob nakládání	DZ pro skládkování BRKO 1995	2008	2009	2010	2011	2012	Meziroční změna [%] ↓					
									2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012		
Nakládání s BRO a BRKO [t]														
BRO	Využití	Materiálové využití		12 454,22	78,04	70,85	61,70	113,03	-99,37	-9,21	-12,91	83,20		
		Energetické využití		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0		
	Odstranění	Skládkování (původní hmotnost odpadu)		930,82	827,72	603,44	503,45	432,97	-11,08	-27,10	-16,57	-14,00		
		Spalování		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0		
		Jiné uložení		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0		
BRKO	Využití	Materiálové využití		21,70	0,01	61,18	60,61	89,22	-99,98	1223500,00	-0,93	47,19		
		Energetické využití		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0		
	Odstranění	Skládkování	Původní hmotnost odpadu		930,82	827,72	603,44	503,45	432,97	2009	2010	2011	2012	
			Hmotnost odpadu přepočtená na obsah biologicky rozložitelné složky v odpadu		329,46	747,45	664,66	484,56	404,27	347,67	201,74	147,08	122,71	105,53
			Měrné skládkování - pro porovnání s cílem POH (přepočteno)		148,00	21,95	19,51	14,29	11,92	10,24	13,19	9,65	8,05	6,92
			Měrné skládkování BRKO přepočtené na obsah biologicky rozložitelné složky [kg.obyv.-1] ↓											
			Procentuální změna měrného skládkování BRKO na obyvatele oproti DZ 1995 [%] →		-86,81	-90,35	-91,95	-93,08						
			Podíl skládkování a měř. skládkování k DZ 1995 [%] ↓											

	na obsah biologicky rozložitelné složky v (odpadu)									
	Spalování	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Meziroční změna [%] ↓			
		2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012	0	0	0	0	
	Jiné uložení	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0	0	0

Graf č. 9 Podíl množství BRKO na množství BRO a skládkování BRKO na území ORP za období 2008-2012

6. Téma 4.: regionální doprava a její návaznost

6.1. Analytická část: definice a analýza řešených problémů

6.1.1. Vymezení a zdůvodnění řešeného problému

Úvod

ORP Rychnov nad Kněžnou je oblast geograficky charakteristická jako podhůří Orlických hor, přecházející až k hřebenné části tohoto pohoří. Zatímco jihozápadní podhorská část území ORP je hustě osídlená s významnými průmyslovými aktivitami, severovýchodní část má horský charakter s nízkou hustotou sídel i dopravní infrastruktury. Právě tato část však patří mezi významné cílové oblasti pro letní i zimní turistiku, což klade specifické nároky na sídla, jejich funkci a také na veřejnou dopravu v místě. Navíc jde o hraniční území s Polskem.

Převažující poměrně členitý kopcovitý terén do jisté míry komplikuje možnosti rozvoje dopravní infrastruktury. Oblast je poměrně hustě osídlena. Největším – a dopravně spádovým – sídlem je město Rychnov nad Kněžnou (11 tis. obyvatel), dalšími významnými sídly pak jsou města Kostelec nad Orlicí (6 tis. obyvatel), Vamberk (4,5 tis. obyvatel), Rokytnice v Orlických horách (2,1 tis. obyvatel), Solnice (2 tis. obyvatel), a městyse Doudleby nad Orlicí (1,9 tis. obyvatel) a Častolovice (1,6 tis. obyvatel). Sídla vesnického typu jsou zpravidla vybudována v údolích a jsou ve srovnání s jinými oblastmi ČR poměrně velká, charakteristická délkou intravilánu i lidnatostí.

Ve sledované oblasti tedy žije cca. 30 tis. obyvatel v sídlech městského typu a dalších nejméně 30 tis. ve vesnických sídlech. To samozřejmě znamená, že potenciál hybnosti obyvatel mezi těmito sídly je značný, dopravní infrastruktura a její využívání tomu však nepříliš odpovídá.

Popis současného stavu dopravní infrastruktury a dopravních služeb

Oblast je napojena na veřejnou železniční síť i na síť silniční.

Region obsluhují tři železniční tratě. Prochází jím především trať č. 021 Týniště nad Orlicí – Letohrad, vybudovaná v roce 1874 Rakouskou společností státních drah (ÖNWB). Jedná se o jednokolejnou trať, dle zákona č. 166/94 Sb. o dráhách jde o dráhu celostátní. Na trati provozují České dráhy osobní a spěšné vlaky; rychlíky byly postupně omezeny na minimum. Trať se ocitla poněkud stranou zájmu poté, co ji přetřela hranice mezi Královéhradeckým a Pardubickým krajem. V roce 2011 oznámil Pardubický kraj záměr nezastavovat osobními vlaky v Sopotnici, kde je zastávka mimo zástavbu, a v Lukavici, která se ovšem rozhodla svoji zastávku bránit. Přesto zůstal provoz osobních vlaků na trati poměrně silný. Vybavení tratě je poměrně zastaralé, propustnost nepříliš velká. Již od sedmdesátých let 20. stol. se připravovala modernizace a elektrifikace, na kterou tato trať stále marně čeká. S ohledem na nešťastně řešenou administrativní reformu regionalizace území východních Čech na Královéhradecký a Pardubický kraj, k tomu už nejspíš nedojde. Přesto lze konstatovat, že nabídka spojů na trati je vcelku vyhovující. Vlaky na trati jezdí v podstatě v hodinovém taktu.

Z popisované trati odbočuje v žst. Častolovice 15,5 km dlouhá místní dráha přes Rychnov nad Kněžnou do Solnice. Tato dráha je ve smyslu zákona č. 266/94 Sb. dráhou regionální, v jízdním řádu má číslo 022. Jedná se o klasickou českou lokálku, vybudovanou pro podporu rozvoje místního hospodářství v roce 1893; zajímavostí je, že byla vlastněna a provozována soukromou společností s rozhodujícími podíly měst a obcí na ní ležících a zestátněna byla teprve v roce 1949. Na trati je dodnes poměrně silná osobní doprava, ovšem zatímco v úseku Častolovice – Rychnov nad Kněžnou je nabídka spojů solidní a dostatečná, v úseku Rychnov nad Kněžnou – Solnice jezdí pouhé čtyři dvojice spojů v pracovní dny a jedna v neděli, jinak nic.

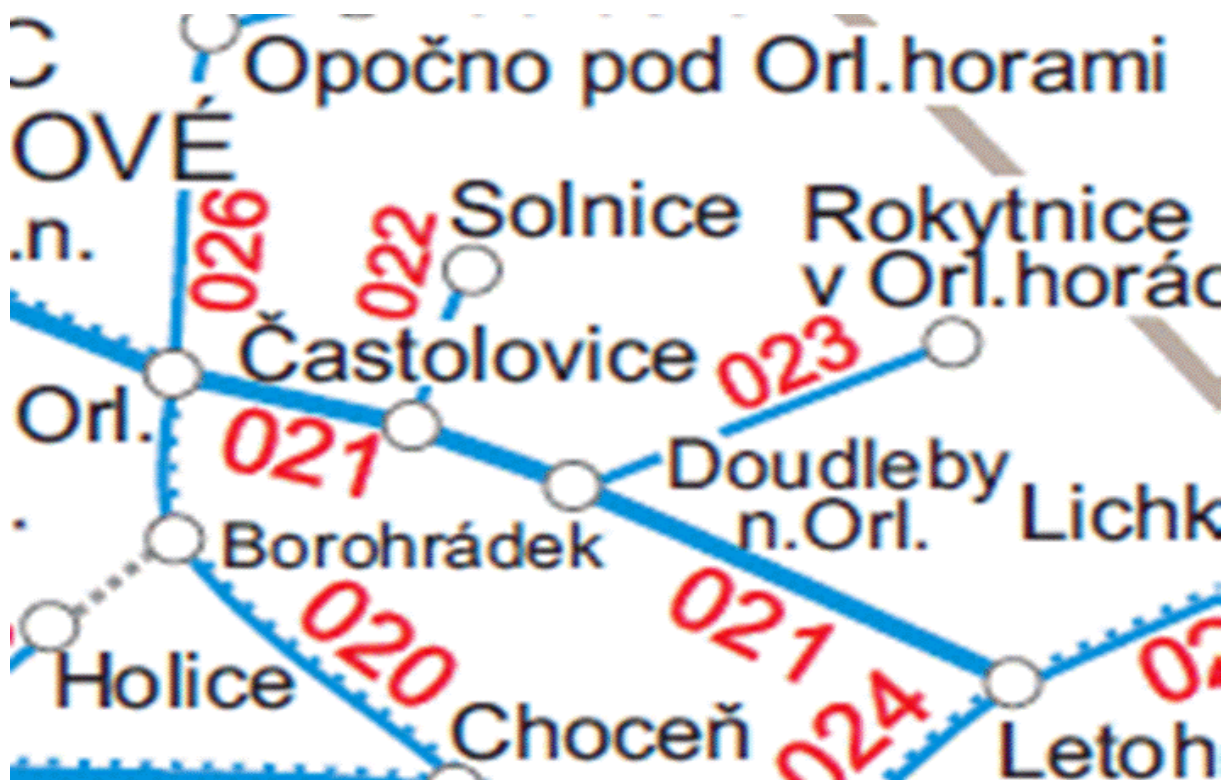
Tento stav za optimální nelze považovat. V Solnici z tratě odbočuje vlečka závodu Škoda Auto a.s. Kvasiny, takže trať neztratila význam ani pro dopravu nákladní.

Další dráha o délce 19 km odbočuje z tratě 021 v žst. Doudleby nad Orlicí a směřuje přes Vamberk do Rokytnice v Orlických horách, na samém úpatí Orlických hor. Trať byla dokončena v roce 1906. Jde opět ve smyslu zákona o dráhu regionální. Osobní doprava na trati má nepříliš dostatečnou nabídku spojů, pouhých šest párů denně. Navíc jsou spoje vedeny v takových časových polohách, že např. vlaků nelze využívat k dojíždění žáků do škol. Přitom Rokytnice v Orlických horách, kde je situována koncová stanice a nově vybudovaný přestupní terminál na autobusovou dopravu, je významným turistickým východiskem do oblasti Orlických hor. Tomu nabídka spojů vůbec neodpovídá. Nákladní doprava slouží hlavně průmyslovým závodům ve Vamberku, i když jednotlivé vozové zásilky převážejí i dřevo z orlických lesů nebo palivo pro místní odběratele.

Z popisu je zřejmé, že prakticky všechna sídla městského typu jsou propojena železnicí, což ji předurčuje k výsadnímu postavení páteřního systému dopravní obsluhy regionu.

Veřejná železniční doprava však zejména na jmenovaných regionálních tratích neplní svoji funkci dopravní páteře systému. Z dostupných zdrojů lze získat informaci, že počty přepravených cestujících po železnici na území ORP klesají, což je v přímém rozporu s republikovým trendem, kde je v posledních letech trend opačný. Příčiny je třeba hledat především v tom, že nabídka a časové polohy spojů nevyhovuje potřebám sídel na tratích. Navíc není optimálně vyřešena návaznost mezi železniční a autobusovou dopravou a ačkoliv v některých sídlech jsou vybudovány kvalitní přestupní terminály, jejich využití pro přestupy mezi vlaky a autobusy je nízké. To je způsobeno jednak nevhodnými návaznostmi, jednak nízkou úrovní tarifní integrace.

Mapa č. 2: Přehled o tratích na území ORP Rychnov nad Kněžnou

„Zdroj:“ SŽDC s.o.

Silniční síť je sice poměrně hustá, ale vzhledem k trasování intravilány obcí, které zvláště v údolích prakticky bezprostředně navazují, i provozně problematická.

Region protínají dvě silnice první třídy. Je to především silnice I/11 z Hradce Králové do Ostravy, směřovaná západovýchodně a procházející Častolovicemi, Kostelcem nad Orlicí, Doudlebamí nad Orlicí a Vamberkem. S výjimkou Vamberka tato silně zatížená silnice dopravou osobní i těžkou nákladní, prochází přímo intravilány sídel, což s sebou přináší všechny negativní vlivy, které lze u silniční dopravy pozorovat: dopravní kongesce, nízkou dopravní rychlost, nehodovost, ekologické zátěže. Tuto silnici kříží kruhovými objezdy u Vamberka silnice I/14 směřující od Náchoda na Ústí nad Orlicí. Silnice procházející centrem Rychnova nad Kněžnou sice není tak zatížená jako předchozí, negativní vlivy dopravy na ní však existují také.

Síť navazujících silnic II. a III. třídy je hustá, avšak vzhledem k profilu terénu a průchodu obcemi nedovoluje další nárůst dopravy na nich, zejména pak osobní dopravy individuální a dopravy nákladní. Linky **veřejné autobusové dopravy** tvoří hustou síť. Problémem však je to, že četnost spojů zejména do venkovských sídel mimo hlavní silniční tahy je velmi nízká, řada míst je obsluhována pouze dva- třikrát v pracovní den a ve dnech pracovního volna jsou některé části regionu prakticky bez obsluhy veřejnou dopravou. Kromě toho je cestovní rychlost autobusů velmi nízká, okolo 20 km/h. Je to způsobeno několika faktory: kromě toho, že řidič prodává jízdenky, jde o často extrémní směrovou a sklonovou náročnost zpravidla úzkých silnic v regionu nedovolující vyšší rychlost velkých silničních vozidel a o průjezdy intravilány sídel. To vede k tomu, že cestovní rychlost autobusů se pohybuje i jenom okolo 20 km/h (na rozdíl od vlaků, které i v nejhorsších případech mají cestovní rychlost vyšší). Taková služba je pak díky generované ztrátě času využívána cestujícími opravdu zpravidla z nouze.

Specifickou službou, v regionech se srovnatelným charakterem osídlení neobvyklou, je **MHD Rychnov nad Kněžnou**. Systém MHD obsluhuje nejen samotné město Rychnov nad Kněžnou, ale i sousední města Solnici a Vamberk a propojuje tak největší sídla s průmyslovými centry zaměstnanosti.

Do oblasti ORP zasahují i **linky cyklobusů**, které spojují významná města kraje s klíčovými turistickými cíli a oblastmi.

Železniční doprava - právní stav, vztahy a souvislosti

Tratě č. 022 Častolovice – Solnice a č. 023 Doudleby nad Orlicí – Rokytnice v Orlických horách jsou z pohledu § 3, odst. 1, písm. b) zákona č. 266/1994 Sb. v platném znění dráhou regionální. Do této kategorie byly zařazeny již před řadou let příslušným vládním rozhodnutím, které taxativně po úsecích rozdělilo českou železniční síť na dráhy celostátní a regionální. Zařazení do této kategorie je správné a umožňuje vlastníku a provozovateli dráhy využít značných úlev technického, bezpečnostního a stavebního charakteru oproti dráhám celostátním, které jsou zařazeny do evropské železniční sítě a jako takové musí splňovat evropské standardy TSI. To představuje obrovskou investiční zátěž, která u drah regionálních odpadá.

Nemovitosti a pevná zařízení včetně železničního svršku a většiny budov jsou vlastnictvím českého státu. Ve smyslu zákona č. 77/2002 Sb., zvaného transformační zákon, je tento majetek ve správě Správy železniční dopravní cesty, státní organizace (dále jen SŽDC). SŽDC je pověřena výkonem práv a povinností vlastníka dráhy ve smyslu § 20 zákona o dráhách. Lze říci, že donedávna se SŽDC snažila využívat všech možností, aby se zbavila zákonných povinností vlastníka dráhy a aby byly regionální dráhy plošně rušeny. Současně se však snažila zamezit jak provozování či obnovení jakékoliv dopravy na trati, tak i jakékoliv formě převodu práv k této trati, a to zejména ve smyslu § 20 zákona o dráhách, které by vyústilo v obnovení provozu (např. převod majetku dopravní cesty na municipality). Tento postoj, pokud byl vůbec veřejně obhajován, byl zpravidla zdůvodňován potřebou úspory státních finančních prostředků. To je ovšem v rozporu s realitou, jak je vysvětleno na jiném místě.

Provozovatelem dráhy podle § 11 a násl. zákona č. 266/94 Sb. čili po evropsku operátorem infrastruktury je nyní Správa železniční dopravní cesty, která je také držitelem příslušného **úředního povolení k provozování drah regionálních**. Zákon o dráhách však umožňuje, aby tuto funkci plnil jakýkoliv jiný odborně způsobilý subjekt, který splní zákonné podmínky, především doloží **právní vztah k dráze** podle § 15, odst. 2, písm. d). Tím může být nejen vztah majetkoprávní, ale také např. pronájem či jiný obdobný vztah. **Dopravcem** neboli provozovatelem drážní dopravy na dráze je podle § 24 a násl. zákona o dráhách jakýkoliv subjekt s platnou licencí k provozování drážní dopravy. Oprávněných dopravců je v ČR několik desítek včetně ČD a. s. a ČD Cargo a. s., dopravců, schopných reálně splnit nároky na provozování pravidelné veřejné osobní železniční dopravy je okolo deseti až patnácti.

Klíčový zákon č. 266/94 o dráhách v platném znění rozlišuje drážní dopravu veřejnou a neveřejnou (§ 24, odst. 1). Odst. 2 praví: **Veřejná drážní doprava** je doprava provozovaná dopravcem k uspokojování obecných přepravních potřeb podle předem vyhlášených přepravních podmínek, zveřejněného jízdního řádu a tarifu. V odst. 3 je uvedeno: **Neveřejná drážní doprava** je doprava provozovaná dopravcem k uspokojování individuálních přepravních potřeb podle smluvních podmínek. Z uvedených zákonných ustanovení vyplývá několik zásadních skutečností:

- a) **Veřejná drážní doprava** není pouze dopravou osobní, ale i nákladní. Pojem veřejné drážní dopravy ve smyslu zákona nijak nesouvisí se skutečností, zda doprava je či není provozována v režimu závazku veřejné služby, tedy zda je či není objednána veřejnou rukou ve smyslu zákona č. 194/2010 Sb. (viz dále). Veřejnou dopravou je tedy nepochybně i doprava provozovaná na riziko dopravce nebo na základě jiných vazeb než dle zákona č. 194/2010. To je důležité především při posuzování relevantnosti a významu „zájmu dopravců“ při revokaci výše uvedeného rozhodnutí o zastavení drážní dopravy. Příslušný orgán státní správy, ani provozovatel dráhy (SŽDC) nemůže činit rozdílu mezi významem dopravy z hlediska objednatele nebo dopravce. Ze zákona platí, že veřejnou osobní dopravou je každá doprava přístupná veřejnosti (spoje zastavují na zastávkách podle jízdního řádu a jsou přístupné všem, kteří zaplatí jízdné podle zveřejněného tarifu). Veřejná nákladní doprava pak je služba, kdy nákladní dopravy může využít každý přepravce (tedy odesílatel/příjemce zásilky).
- b) **Neveřejná drážní doprava** osobní je pak typicky zvláštní výletní vlak pro uzavřenou skupinu zájemců, obdoba autobusového zájezdu, tedy taková služba, která není určena široké veřejnosti; do takového vlaku nelze volně přistoupit. V nákladní dopravě je typickou neveřejnou dopravou doprava na podnikových vlečkách, která slouží výhradně potřebám vlastníka dráhy, popřípadě jeho smluvním partnerům.

Doprava v režimu závazku veřejné služby je zpravidla osobní doprava, objednávaná veřejnou rukou u dopravce podle zákona č. 194/2010 Sb. o veřejných službách v přepravě cestujících. Tento zákon se přímo odvolává na příslušnou legislativu EU, kterou je zejména Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 ze dne 23. října 2007 o veřejných službách v přepravě cestujících po železnici a silnici. Zákon především v § 3 definuje klíčový pojem dopravní obslužnost, kterou je nejen doprava do školy, zaměstnání, na úřady a k lékaři, ale také k uspokojení kulturních, rekreačních a společenských potřeb, včetně dopravy zpět, přispívající k trvale udržitelnému rozvoji územního obvodu. Tato dikce vyvrací dosti rozšířený omyl (zejména u objednatelů dopravy), že dopravní obslužností nemůže být doprava víkendová, obsluha turisticky atraktivních oblastí a pod. V témže paragrafu je také uvedeno, že dopravní obslužností se rozumí zabezpečení dopravy po všechny dny v týdnu. Tato formulace se do zákona dostala zejména proto, aby objednatelé dopravy nemohli svoji objednávku omezovat pouze na pracovní dny, což bylo před několika léty obvyklé zejména v autobusové dopravě. Dnes občas narazíme na snahu vytrhnout ji z kontextu a vykládat ji opačně, tj tak, že doprava, která není zabezpečována po všechny dny v týdnu, není dopravní obslužností. Celková dikce paragrafu, pochopíme-li jej v souvislostech, však takový výklad neumožňuje.

Objednatel, tedy tím, kdo dopravní obslužnost ve své působnosti zajišťuje, mohou být podle § 3 zákona č. 194/2010 Sb. kromě státu a krajů také obce. Objednatelé mohou své pravomoci dle tohoto zákona delegovat na třetí subjekty, zřízené k tomuto účelu (koordinátory dopravy, sdružení obcí apod.).

Protože veřejná osobní doprava zpravidla není ekonomicky provozovatelná bez finanční účasti veřejného sektoru, poskytuje objednatel dopravy ve veřejném zájmu provozovateli dopravy finanční **kompenzaci**. Metodiku výpočtu této kompenzace stanoví **Vyhláška č. 296/2010 Sb., o postupech pro sestavení finančního modelu a určení maximální výše kompenzace**.

Důležitou skutečností je, že podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 o veřejných službách v přepravě cestujících po železnici a silnici může objednatel objednat veřejnou železniční dopravu za určitých (splnitelných) podmínek přímým zadáním vybranému dopravci bez výběrového řízení, a to v rozsahu nejvýše 300.000 vlakových kilometrů (vlkm) ročně. Pro srovnání: v případě posuzované tratě č. 023 to odpovídá rozsahu dopravy v počtu 20 párů spojů (20 spojů v každém směru) po všechny dny v roce. Rozhodně tedy neplatí obvyklá výmluva, že by se nejprve muselo uskutečnit výběrové řízení, které podle platných pravidel trvá v řádu let.

V souvislosti s dopravní obslužností a objednávkami veřejné dopravy se traduje řada obecně rozšířených mýtů. Pro účely tohoto materiálu jsou důležité dva z nich.

- „Evropská unie zakazuje financovat z veřejných zdrojů turistickou dopravu.“ To je oblíbená replika při zdůvodňování, proč nejde objednat dopravní obsluhu zaměřenou na turistiku, obsluhu turistické oblasti. Z díkce příslušného ustanovení evropské legislativy však vyplývá, že EU míní „turistickou dopravou“ dopravu zájezdovou, tedy podle naší legislativy neveřejnou. Dopravní obsluha turistických oblastí veřejnou dopravou je ve zcela jiném významu, je naprosto relevantní součástí dopravní obslužnosti a praxe v naprosté většině evropských zemí to potvrzuje.
- „Pro obsluhu sídla (území) nelze dotovat dva systémy veřejné dopravy (vlak i autobus)“. Takto postavené legislativní omezení neexistuje. Odporuje ostatně i principu integrace dopravních systémů. Vychází z představy konkurence autobusu a vlaku, která je od základu nesprávná, neboť módy veřejné dopravy se musí doplňovat. V Evropě je zcela běžné, že regionální železniční dopravci provozují zároveň i navazující autobusové linky, takže např. je možné, že tutéž linku obsluhuje v různá období dne vlak, nebo autobus. A nakonec i v ČR existuje řada příkladů nesmyslnosti tohoto tvrzení: např. provoz osobních vlaků, autobusů a městských trolejbusů mezi Zlímem a Otrokovicemi, kde železnice i silniční komunikace vedou v celé délce prakticky vedle sebe.

Z pohledu veřejnosti a bohužel občas i municipalit často dochází k záměně nebo dokonce chybné interpretaci pojmů, důležitých pro definování právního stavu na dráze a tím i pro kroky, nutné pro zachování dráhy jakožto veřejné infrastruktury a obnovení veřejné dopravy na ní. V této souvislosti je nutno znát následující pojmy a jejich význam:

- **Neobjednání veřejné osobní dopravy** objednatel, často vnímané jako zrušení dráhy, je ve skutečnosti pouze stavem, kdy na dráze nejedí osobní vlaky. Dráha jako taková je provozována, tedy plně sjízdná, probíhají revize, prohlídky, údržba. Na trati může být provozována doprava nákladní a osobní mimo objednávku (příležitostné jízdy atd.).
- **Zastavení drážní dopravy** ve smyslu §§ 51 a 52 zákona č. 266/94 Sb. o dráhách ve správním řízení, vedeném Drážním úřadem, znamená, že na trati nejedí žádné vlaky. Provozovatel dráhy (SŽDC) je oprávněn dráhu provozovat v omezeném rozsahu (omezení provozování dráhy podle § 23b zákona č. 266/94 Sb. o dráhách), což znamená, že může vypnout zabezpečovací zařízení, neprovádět některé zákonem a vyhláškami stanovené úkony

(kontroly, měření, údržbu). Dráha je však stále dráhou a její provozovatel je, jak už bylo výše uvedeno, v případě existence zájmu dopravců o provozování dopravy na této dráze, případně obnovení veřejného zájmu na jejím provozování, toto obnovit, tj. dráhu uvést do provozuschopného stavu a zpřístupnit ji oprávněným dopravcům.

- **Zrušení dráhy** ve správním řízení, vedeném Ministerstvem dopravy na základě § 5, odst. 4 zákona č. 266/94 Sb. o dráhách, znamená, že dráha sice fyzicky nepřestává existovat, avšak z pohledu zákona o dráhách přestává být dráhou a stává se stavbou podle jiných právních předpisů. Eventuelní obnovení dráhy by znamenalo provedení její **rekolaudace**, ovšem podle současně platných předpisů a norem. To je samozřejmě prakticky neproveditelné. Nabytí právní moci příslušného správního rozhodnutí tedy znamená definitivní konec předmětné trati. Zmíněný odst. 4 § 5 zákona o dráhách zní takto: Dráhu jako cestu určenou k pohybu drážních vozidel lze zrušit jen na návrh vlastníka. O zrušení dráhy rozhoduje drážní správní úřad. Vlastníkem je v případě tratě č. 243 český stát a výkonem vlastnických práv je pověřena SŽDC, s. o. Proto je pro tento případ příslušným drážním správním úřadem Ministerstvo dopravy, a nikoliv Drážní úřad. Neopominutelnými účastníky řízení jsou ve smyslu správního řádu nejen dotčené obce a kraj, ale i dopravci s platnou licencí, vlastníci a provozovatelé zaústěných vleček atd. Zrušení dráhy je tedy při dostatečné míře bdělosti zúčastněných naštěstí legálně neproveditelné.

Ke zrušení dráhy ještě poznámka: v několika případech v rámci ČR se SŽDC pokusila změnit ve správním řízení kategorii dráhy regionální na vlečku. Jde o velmi nebezpečný krok, neboť zatímco dráha regionální je z podstaty veřejným statkem, jejíž zrušení podléhá uvedenému postupu, vlečka je ve smyslu § 3 písm. c) zákona o dráhách dráha, která slouží vlastní potřebě provozovatele nebo jiného podnikatele a je tedy neveřejná. Zprvce tedy zrušení vlečky proběhne zcela hladce na návrh vlastníka ve správním řízení vedeném Drážním úřadem, a to bez dalších účastníků z řad dopravců a municipalit, neboť jde o neveřejnou záležitost, zadruhé na vlečky se nevztahuje cenová regulace poplatků za použití dopravní cesty, takže lze očekávat nastavení takových cen, aby byla dráha nadále nevyužitelná.

Veřejná doprava jako politikum

Veřejná doprava (a platí to i o veřejné infrastruktuře) je souhrn činností, které nelze v žádném případě chápat jako uzavřený ekonomický proces. Existence obsluhy veřejnou dopravou přináší řadu sekundárních ekonomických i mimoekonomických, vesměs pozitivních dopadů. Protože je služba hrazena z veřejných prostředků, slouží veřejnosti a i popisované širší souvislosti mají dopad na veřejné statky, lze konstatovat, že veřejná doprava je politikum. Nakonec sama existence služby je závislá na politických rozhodnutích.

- Veřejná doprava jako pseudoveřejný náklad
 - Náklad dopravy je rozdělen z 30% cestující a ze 70% společnost
 - Ve skutečnosti generuje konsekvntní a synergické přínosy
 - nástroj snižující nezaměstnanost
 - nástroj napomáhající udržitelnosti regionů – zabránění vzniku periferií
 - nástroj ekologické dopravní udržitelnosti
 - nástroj udržitelné energeticko dopravní bezpečnosti – potenciálně elektřina místo ropy
- Absurdní vztah automobilu vs veřejné dopravy – „IN“ vs socka
 - Klíčový problém, jehož kořeny leží spíš v oblasti sociologie
 - Veřejná doprava stále nechápána politiky jako základní a klíčová služba
 - „je to služba pro chudé, pro socku...“

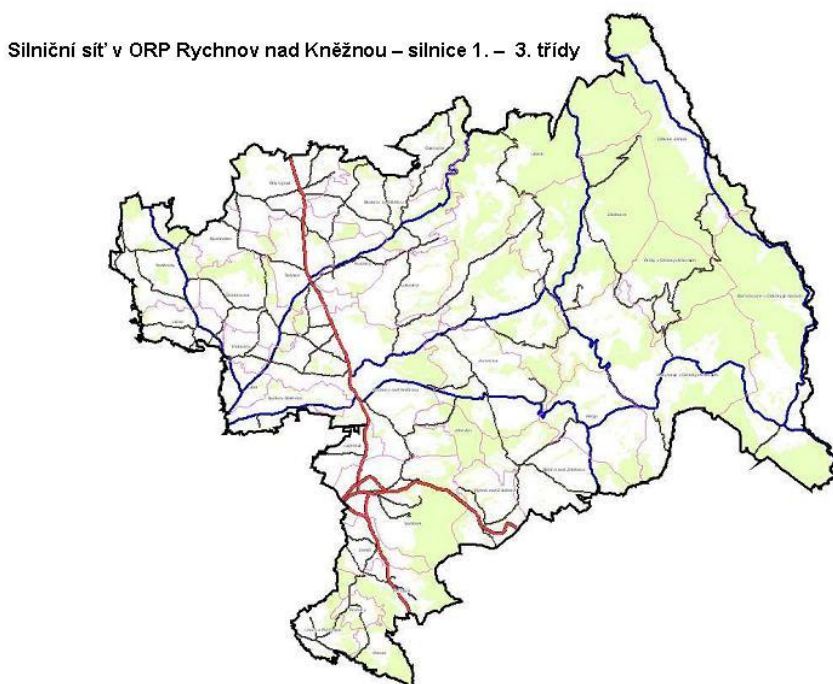
Ovšem podcenění vztahu veřejné dopravy a obsluhovaného území, které vyvrcholí destrukcí systému a léta budovaných přepravních proudů a aplikací pseudosystémového řešení, vede nejen k zvýšení jednotkových

nákladů na úhradu ztráty z oskm a tím k mrhání veřejnými prostředky, ale má i politické dopady vyjádřené voliči. I tento dosah ignorování významu dopravy už má praktický příklad.

6.1.2. Popis ve správním obvodu (situační analýza, finanční analýza), očekávaný vývoj

Doprava v území ORP Rychnov nad Kněžnou

Mapa. č. 3: Silniční síť v ORP

„Zdroj:“ internetové stránky Královehradeckého kraje.

Doprava na území ORP Rychnov nad Kněžnou podle Strategie rozvoje území MAS Sdružení SPLAV.

Dopravní dostupnost území není příliš dobrá. Na území ORP Rychnov nad Kněžnou se nenachází žádná dálnice ani rychlostní silnice. K nejbližší dálnici (současné ukončení dálnice D11 nedaleko Hradce Králové) je to ze západního okraje ORP kolem 40 km, východ území má ještě podstatně větší vzdálenost. Z hlediska dopravní dostupnosti je výstižnější region rozdělit na 2 části. Zatímco v jihozápadní části území je dostupnost přeci jen výrazně vyšší (ale zase s podstatně vyšším provozem a komunikace jsou často přetíženy), severovýchodní oblasti, zejména pak pohraniční hřeben Orlických hor jsou dostupné mnohem hůře.

Regionem prochází dvě silnice 1. třídy - I/11 v jižní části území ve směru západ-východ a I/14 v západní části ve směru sever (resp. severoseverozápad) – jih. Obě silnice se kříží ve Vamberku, po dokončení tří

čtvrtin obvodu města se zde nyní dopravní situace výrazně zklidnila. Celková délka obou silnic 1. třídy v ORP je kolem 40 km (z toho cca 16 km silnice I/11 a přibližně 24 km silnice I/14).

Síť silnic 2. a 3. třídy je mnohem hustší, problémem je spíše stav těchto komunikací. V souvislosti s provozem automobilového závodu v Kvasinách se sice některé z těchto komunikací modernizovaly a výrazně se zlepšila jejich kvalita, některé silnice však stále zůstávají ve špatném stavu (např. silnice II/320 v úseku Voděrady-Lično apod.). Zejména v Orlických horách pak zvyšují náklady na údržbu komunikací nepříznivé klimatické podmínky, reliéf i větší vzdálenosti mezi sídly.

Nejjižnější částí ORP prochází železniční trať 020, z ní pak vycházejí dvě lokální tratě (Častolovice–Rychnov nad Kněžnou–Solnice) a Vamberk, Doudleby nad Orlicí–Rokytnice v Orlických horách). Zatímco v případě trati Častolovice-Solnice se počet jednotlivých spojů spíše zvyšuje, v případě trati Doudleby (Vamberk)-Rokytnice je tomu naopak, jsou snahy o utlumení provozu na této trati.

Žádné letiště se v regionu nenachází, nejbližší letiště pro pravidelnou osobní dopravu je v Pardubicích.

Po otevření hranic a přistoupení do Schengenského prostoru v rámci EU se zvýšil význam mezinárodní spolupráce. Na ORP je jeden hraniční přechod pro mezinárodní provoz automobilů do 3,5 tuny (Orlické Záhoří/Mostowice), jeden hraniční přechod pro malý pohraniční styk (Bartošovice v Orl.h./Niemojów) a jeden turistický hraniční přechod pro pěší (Masarykova chata/Zielanec).

Dopravní obslužnost v regionu zajišťuje firma OREDO. Přestože stále může být problém dostat se zejména do a z odlehlejších oblastí Orlických hor, četnost spojů se v posledních letech zvýšila a obslužnost většiny obcí je tak na mnohem lepší úrovni.

Názory starostů obcí ORP Rychnov nad Kněžnou na dopravu v obcích

Tab. č. 141: Názory starostů obcí

Lično	Na železnici není návaznost. Dobrá dostupnost, ale časté změny, nekoncepčnost.
Synkov	Špatná návaznost MHD, železnice je důležitá. Jsme na průjezdné komunikaci, chybí chodníky, je to nebezpečné.
Rybná nad Zdobnicí	Staví místní i dálkové spoje, železnici využívá málo lidí. Momentálně řeší největší problém v reg. dopravě – školní ranní autobus. Pozůstatek nereseriování jednání společnosti Oredo je ten, že nejvíce obsazovaný autobus za den (průměr 20-25 lidí denně) nasadili malý autobus, který jen stěží pobírá všechny cestující. Naše škola a školka velmi obtížně dojezdí do města, ať už za kulturou, nebo sportem. Doufáme v lepší spolupráci s Královéhradeckým krajem, protože od 1. ledna si kraj už zařizuje reg. Dopravu sám, bez společností Oredo.
Pěčín	Doprava je dobrá, ale vlak omezili, je málo spojů. Špatná doprava na Žamberk.
Libel	Pro školáky musíme platit z rozpočtu obce (22 000 Kč ročně) autobus směr Častolovice – Libel ve 13:30 hodin.
Javornice	Doprava dobrá.
Jahodov	Doprava je dobrá, je potřeba investovat do železnice, je málo spojení na Choceň.
Říčky v Orlických horách	Chybí přímá doprava do center, vše přes Rokytnici. Chybí dopravní propojení obcí, špatná kvalita komunikací.
Bartošovice v Orlických horách	Doprava je dobrá na Rokytnici, Rychnov, Žamberk.
Zdobnice	Doprava na Rychnov je dostačující.

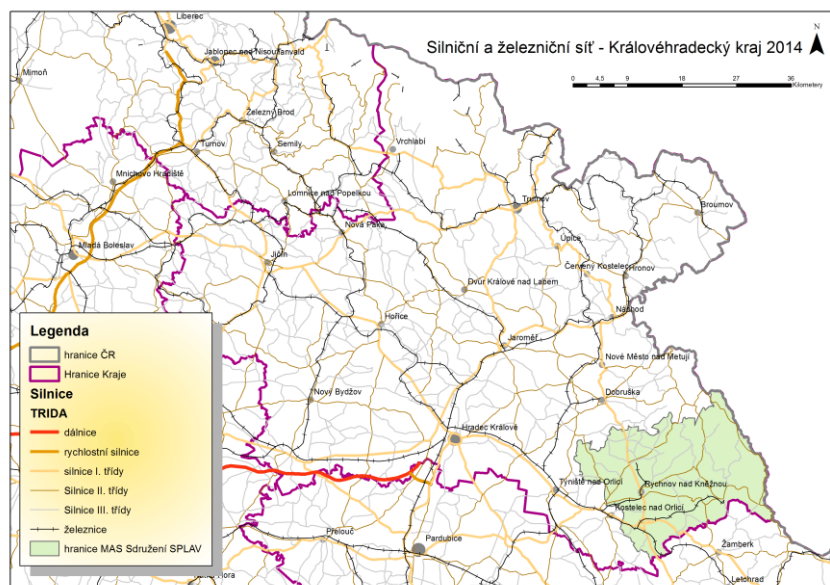
Slatina nad Zdobnicí	Hodně autobusů, možná až zbytečně moc v některých denních dobách. Omezování železniční dopravy a plánování zrušení „nerentabilních“ regionálních tratí od kraje.
Rokytnice v Orlických horách	Železnice horší, obslužnost výborná.
Orlické Záhoří	Špatná dopravní obslužnost, jen autobusy, ne pro místní, ale pro turisty.
Liberk	Doprava dobrá, vyjma Uhřínova, chybí spojení Liberk-Uhřínov. Nenavazují jízdní řády. Velké zatížení komunikací lesní a zemědělskou technikou.
Černíkovice	Doprava je dobrá, jsme strategicky umístěni-Rychnov, Kostelec, Častolovice, Solnice.
Voděradý	Doprava je dobrá do Opočna a Rychnova, horší na Týniště a Solnici.
Bílý Újezd	Doprava je dobrá, na průjezdnou silnici jsme si zvykli. Přes silnici je špatná průchodnost, jen 1 přechod a bez světel. Prostředí kazí doprava z lomu.
Záměl	Dobrá doprava-bus i vlak, ale jsou časté změny jízdních řádů a neochota Českých drah a správce dopravní cesty starat se o svůj majetek.
Potštejn	Doprava je dobrá. Hrozný je stav komunikací a provoz z lomu.
Lukavice	Máme 14 spojů, osobní dopravu železnicí není třeba rozšířit. Je potřeba omezit kamiony a vozit náklady po železnici. Jsme na průjezdné komunikaci, chybí chodníky, je to nebezpečné.
Osečnice	Jsme závislí na osobních autech.
Skuhrov nad Bělou	Chybí cyklostezka pro zaměstnance Alfy a Škodovky. Doprava je dobrá, ale lidi jezdí auty.
Kvasiny	Obec chce zvýhodnit ty, kdo jezdí MHD.
Solnice	Vlaková doprava je spíš jen nákladní, do práce jezdí málokdo vlakem.
Byzhradec	Doprava u nás je autobusová do Opočna a Solnice. Špatný stav místních komunikací .
Vamberk	Doprava MHD je dobrá. Přeložka silnice byla dobrá z hlediska životního prostředí, ne pro obchod. Blíží se výstavba dálnice, budeme blízko.

„Zdroj:“ Vlastní šetření.

Většina starostů těchto obcí se shodlo, že velkým každoročním problémem jsou velmi časté změny jízdních řádů.

Dopravní infrastruktura, dopravní obslužnost podle Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje

Mapa. č. 4: Dopravní infrastruktura

„Zdroj:“ internetové stránky Královéhradeckého kraje.

Královéhradecký kraj patří mezi regiony s hustou silniční sítí, ale s nízkým podílem dálnic a rychlostních silnic. Kraji chybí přímé kapacitní napojení na sousední regiony, resp. na evropskou dopravní síť, a to z důvodu teprve rozestavěné dálnice D11 a nedostatku navazujících rychlostních komunikací (R11 a R35). Proto je také existující síť regionálních silnic I. třídy přetížena v některých trasách tranzitní dopravou, což má výrazný negativní vliv na životní prostředí obyvatel. Regionální silniční síť, která je převážně tvořena silnicemi II. a III. tříd, je spravována Královéhradeckým krajem. Problémem je stále špatný stav a technická zanedbanost regionální silniční sítě odrážející se v nedostatečných parametrech, dopravních závadách včetně nedostatečné kapacity nebo kvality. Hustota i délka této sítě znamená značné náklady na její údržbu, jež jsou dále ovlivňovány členitostí (hornatostí) území a klimatickými podmínkami. Přes značné vynaložené prostředky z rozpočtu kraje i dotací z EU je technický stav silniční sítě stále nevyhovující. I v Královéhradeckém kraji neustále roste počet silničních dopravních prostředků, což kopíruje celorepublikový trend. Neustálý nárůst automobilové dopravy osobní, ale i nákladní má negativní dopad na komunikační síť (zvýšená četnost dopravy, přetěžování komunikací, nedostatek parkovacích míst) a na životní prostředí. Většina silniční sítě je téměř trvale přetížena.

Značný počet měst v kraji nemá vyřešen průjezd městem, řešený případným obchvatem. Plánované investice často zpožďuje řada příčin - nedostatek financí, nedořešené vlastnické vztahy pozemků či vleklé rozpravy ohledně výběru nejhodnější varianty řešení.

Železniční síť v Královéhradeckém kraji patří svojí hustotou v rámci ČR k nadprůměrným. Strategicky důležitá je blízkost a návaznost na modernizovanou vysokorychlostní trať v sousedním pardubickém regionu, která je součástí mezinárodního tranzitního železničního koridoru. Vzhledem k tomu, že železniční síť pokrývá rozhodující přepravní směry v kraji, do budoucna se neuvazuje s jejím rozšiřováním. Počítá se však s rekonstrukcí a modernizací regionálních či lokálních úseků, které neodpovídají daným parametrům. Značný je totiž podíl lokálních tratí s parametry, které nevyhovují současným přepravním nárokům.

Technický stav a parametry mnoha železničních tratí v kraji nevyhovují potřebám a požadavkům na veřejnou dopravu ani v současnosti, a tím spíše nepostačí v budoucnosti. Ke zlepšení stavu jsou nezbytné investice do modernizace současných tratí, popřípadě i výstavba nových úseků. Zastaralý vozový park a dlouhé jízdní doby pak výrazně snižují konkurenceschopnost železniční dopravy ve srovnání se silniční přepravou.

Letecká doprava má na území Královéhradeckého kraje pouze doplňkovou funkci. Regionální letiště jsou určena především pro sportovní lety. Největší a nejvýznamnější letiště je bývalé vojenské letiště se statutem neveřejného mezinárodního letiště v Hradci Králové. Dále jsou v kraji provozovány 3 heliporty pro leteckou záchrannou službu – v Hradci Králové, Trutnově a Náchodě. Významným faktorem je blízkost veřejného mezinárodního letiště v Pardubicích, které je jedním z pěti páteřních letišť České republiky a má statut veřejného mezinárodního letiště. Jeho předností je výhodná geografická poloha v centru ČR a lokalizace v hradecko-pardubické aglomeraci.

Vodní doprava nadregionálního významu v Královéhradeckém kraji využívána není. Nejvýznamnější řeka Labe, která je zahrnuta do transevropské sítě vodních cest, je splavněna pouze v části sousedního Pardubického kraje. Předpokladem skutečně významného využití této dopravní cesty je splavnění úseku Labe z Chvaletic do Pardubic. Prodloužení labské vodní cesty do Hradce Králové je zařazeno do Koncepce rozvoje vodní dopravy v ČR, která je připravena Ředitelstvím vodních cest ČR. Možnost splavnění Labe z Pardubic do Hradce Králové a dále směrem proti proudu je možné pouze pro rekreační účely, ale dalšímu rozvoji brání překážky především ve formě jezů bez plavebních komor. Ostatní lodní doprava v regionu má charakter výletní osobní dopravy.

V souladu s významným rozvojem a zvyšující se popularitou cyklistické dopravy je značná pozornost věnována vytyčování, budování a vyznačování cyklotras. Samostatným prvkem cyklistické dopravy jsou cyklostezky, které se v posledních letech výrazně rozrůstají. Ty jsou tvořeny samostatnou komunikací určenou pro cyklistický provoz. Zpravidla jsou však vedeny v souběhu se silniční komunikací zatíženou nadměrným automobilovým provozem, a proto jsou pro cyklisty nevhodné až nebezpečné.

Postupné zlepšování dopravní obslužnosti veřejnou hromadnou dopravou v Královéhradeckém kraji je realizováno pomocí optimalizace a rozvoje dvou integrovaných dopravních systémů (IREDO a VYDIS). Počet autobusových spojů včetně počtu přepravených osob veřejnou autobusovou dopravou v rámci Královéhradeckého kraje roste, naopak klesá počet vlakových spojů včetně počtu cestujících přepravených osobní železniční dopravou. Stále přetrvává plošná nerovnoměrnost dopravní obslužnosti především v okrajových oblastech kraje a nedostatečné plošné využití kombinované osobní přepravy (P+R, B+R, K+R). Výkony silniční i železniční nákladní dopravy v Královéhradeckém kraji za poslední roky klesají. Systém kombinované dopravy zatím není v kraji dostatečně rozvinut (vzhledem ke stávajícímu charakteru dopravní sítě převážně regionálního charakteru). Z významných dopravních cest vhodných pro využití kombinovanou dopravou je možno uvést připravovanou dálnici D11 včetně R11 a R35, v sousedním Pardubickém kraji I. železniční koridor a mezinárodní vodní cestu po Labi a jeho plánované splavnění do Pardubic s navazujícím logistickým centrem, jehož součástí bude také přístav.

Potenciál drah v regionu

Jak vyplynulo z předchozího, všechna rozhodující sídla a většina spádových center regionu leží na železničních tratích. K tomu je nutno připočítat dostupnost krajského města a dalších významných center kraje, kde železnice jednoznačně vede. Silniční doprava – individuální i hromadná – je zcela závislá na situaci na silnicích a především průjezdy obcemi jsou výrazně omezujícím faktorem.

Dráhy tedy obsluhují region, v němž žije (včetně menších, zvláště nejmenovaných sídel) zhruba 30.000 obyvatel. Tento údaj sám o sobě zcela jasně potvrzuje správnost usilování o to, aby se železniční osobní doprava stala preferovaným, páteřním provozu, neboť pro takto osídlenou oblast je existence kvalitního železničního spojení nutností.

Z pohledu regionální spádovosti je především Rychnov nad Kněžnou cílem převažujících **občanských cest** (zaměstnání, škola, nákupy atd.). Dalšími cíli bude Solnice (Škoda Auto Kvasiny) a Vamberk. Zdrojem těchto cest jsou ostatní sídla v regionu. Důležitými postupnými cíli jsou přestupní stanice Častolovice a Doudleby nad Orlicí, a to především pro cesty do krajského města. Specifickým cílovým sídlem je Rokytnice v Orlických horách, a to pro přepravní proudy cest za rekreací a turistikou.

Z pohledu volnočasových aktivit, na něž jsou navázány mnohé služby, bude určitě přínosem zpřístupnění turistických a volnočasových terénů kapacitní veřejnou dopravou, pro niž na rozdíl od současných autobusů není problém zajištění dostatečně kapacitní přepravy jízdních kol a dětských kočárků. To platí samozřejmě i pro občanské cesty, např. k lékaři, za nákupy a podobně.

Tuzemské i zahraniční zkušenosti s dobře zvládnutými systémy osobní kolejové dopravy, a to zejména tam, kde se navzájem vhodně doplňují významy dopravního systému a jeho naplňování občanskou frekvencí (zpravidla převažující v pracovní dny) a frekvencí volnočasovou (převažující ve dnech pracovního klidu), ukazují, že existence kvalitní a spolehlivé kolejové dopravy má významný a dlouhodobý sociodemografický a socioekonomický efekt. Je zajímavé, že tento efekt je násobně významnější, je-li navázán na kolejovou dopravu, nežli na dopravu autobusovou. Proti autobusům totiž disponuje železnice poměrně výraznou přidanou hodnotou, kterou je především přeprava jízdních kol a kočárků, ale i větší pohodlí cestujících.

Dostupnost spolehlivou a fungující kolejovou osobní dopravou totiž zvyšuje atraktivitu obsluhovaných sídel. Zvýšená atraktivita území obsluhovaného železnicí se projevuje především posílením funkce trvalého bydlení v takto dotčeném území. Nově příchozí trvalí obyvatelé posílí místní ekonomiku jednak svými spotřebními výdaji zčásti realizovanými v místě bydliště, zčásti v sídlech dostupných dopravním systémem, jednak svými investicemi do nemovitostí – výstavbou domů nebo úpravou a modernizací starších objektů. Finálním dlouhodobým efektem pak je výrazné posílení rezidenční funkce dotčených sídel.

Zlepšení dostupnosti pracovních center veřejnou kolejovou osobní dopravou se projevuje podle teorie trade-off zvýšením hodnoty nemovitostí. Domácnosti se totiž rozhodují o místě, kde budou bydlet, podle součtu nákladů na bydlení a úhrnných nákladů členů domácnosti na dojížděku (za práci, za vzděláním, eventuálně za dalšími aktivitami). Za náklady na dojížděku se přitom uvažuje jak cena jízdného, tak i čas strávený dopravou jako náklady ztracené příležitosti. Současný strmý růst cen pohonných hmot přitom poměrně výrazně zvýhodňuje veřejnou dopravu před dopravou individuální automobilovou. Je také nutno vzít v potaz, že existují skupiny obyvatelstva, pro něž je použití osobního automobilu nemožné nikoliv z důvodů ekonomických, ale prostě proto, že nemohou mít řidičský průkaz (děti a mládež, zdravotní důvody). Popsané vlivy pak vedou ke zvýšení tržní hodnoty nemovitostí ve spádovém území dopravního systému.

Existence kolejového spojení ekonomicky aktivního území navíc přináší možnost udržení, případně rozšíření nákladní železniční dopravy. Půjde především o obsluhu místních podniků a tedy o přepravy, na dráze končící nebo na ní začínající. Nákladní doprava bude sice vždy pouze doplňující aktivitou, neboť nelze očekávat, že by na regionální tratě přešla část dálkové nákladní dopravy, avšak jak z hlediska efektivity provozování dráhy, tak z hlediska stimulace podnikatelských aktivit v sídlech podél trati je její existence nanejvýš žádoucí.

Role objednatele dopravy

Dnes už asi nikdo nepochybuje, že regionální osobní železniční dopravu je nutno chápat jako veřejnou službu. Žijeme v prostoru střední Evropy, kde je běžné považovat dopravní obsluhu regionu za standard. Jiná věc je, jak je tato služba vnímána jejími objednateli či zřizovateli. Setkáváme se často s názorem, že jde o nutné zlo a v podstatě zbytečný výdaj z veřejných rozpočtů, o službu pro sociálně slabé, službu, o kterou vlastně většina obyvatel nestojí, protože dnes má přece auto každý.

Jsou ignorovány vztahy mezi veřejnou dopravou a regionem, její postavení v životě regionu a význam pro život a rozvoj obsluhované oblasti. Jde o velmi složité předitivo, jehož nevhodné zpřetrhání může mít katastrofální následky, a naopak.

Veřejná doprava chápána jako sociální služba - tradiční „primitivně liberální“ chápání veřejné dopravy. Nositeli této teze zpravidla je prezentováno jako její **jediný** význam, který stojí za zmínku.

Veřejný význam takto chápáné hromadné dopravy je omezen na „cesty do zaměstnání, školy, k lékaři a na úřady“. Doprava občanská (nákupy, kultura) nebo volnočasová (turistika, výlety) byla z podpory striktně vyloučena. Citáty: každý má auto; nebudeme platit výlety; je nemorální, aby turista jel za stejnou cenu, jako dělník na směnu.

Takto pojatá doprava nemá žádný **socioekonomický efekt** vzhledem k obsluhovanému regionu.

Takto pojatá doprava přispívá k **sociálnímu vyloučení venkova** podle vzorce: málo lidí – zrušíme školu, pak poštu, pak zkrachuje obchod, poslední aktivní se odstěhují, zůstanou senioři a sociálně nepřizpůsobiví, neprodejné nemovitosti = postupný zánik osídlení.

Veřejná doprava je chápána jako rozvojový prvek regionu. Koncept dopravy je postaven na dostupnosti regionu podle jeho potenciálu tak, aby doprava vyhovovala na jedné straně místním obyvatelům k dosažení pracovních center, škol, služeb, k občanským cestám, dosažení kulturního a volnočasového vyžití atd., na druhé straně i návštěvníkům obsluhovaného regionu. Dopravní služba musí být **organickou součástí života regionu**.

Potenciál regionu a jeho potřeby je nutno velmi pečlivě analyzovat. Hybnost obyvatelstva, přepravní proudy a samotný model využití dopravní služby během dne se poměrně významně mění a je třeba mu vycházet vstříc. Představa, že cestující pojedou tehdy a tam, kdy a kam rozhodne objednatel dopravy, není pravdivá. Pojedou autem.

Interakce mezi správně nastavenou dopravní službou a regionem pak zákonitě povedou k zastavení stagnace a k postupnému rozvoji.

Při posuzování konceptu dopravy je nutno vycházet z územních plánů a rozvojových programů. Není možné hledět na dopravní službu jako na něco vytrženého z konceptu, co teď a takto nefunguje a zlikvidovat ji, aniž byla provedena multikriteriální analýza posuzující jednak dopady takového kroku na region, jednak možnou změnu dopravního konceptu směřujícího k revitalizaci systému.

U železnice navíc nutno brát v úvahu, že velmi často zastavením služby zároveň odsuzujeme k zániku veřejnou dopravní infrastrukturu, liniovou stavbu.

Socioekonomické efekty kvalitní dopravní obsluhy

Veřejná doprava není uzavřený obor fungující ve vákuu ideálního ekonomického prostředí. Posuzování smysluplnosti služby z úzce ekonomického pohledu, k čemuž bohužel objednatelé často inklinují, vede zpravidla k tomu, že služba přestává fungovat ve smyslu služby veřejné. Interakce s obsluhovaným územím jsou velmi těsné a pro kvalitu života zejména na venkově zásadní. Je třeba si uvědomit, že zatímco sídelní funkce venkovských sídel z různých společensko ekonomických příčin zůstává zachována, pracovní centra se stále více koncentrují. Venkovské obyvatelstvo zkrátka již nenachází uplatnění v zemědělství, tedy „doma na vesnici“, a za práci je nuceno cestovat. Přitom udržení a posílení rezidenční funkce venkova

je z mnoha důvodů velmi žádoucí. Pokud nebude veřejná doprava chápána v těchto souvislostech, nemůže plnit svoji funkci.

Primární efekt

- Dostupnost spolehlivým a kvalitním dopravním systémem zvýší atraktivitu území.
- Zvýšená atraktivita obsluhovaného území se projeví posílením funkce trvalého bydlení v takto dotčeném území.
- Zlepšení dostupnosti atraktivním dopravním prostředkem zvýší návštěvnost místních turistických cílů.

Sekundární efekt

- pomáhá rozvíjet sektor služeb – ubytování, stravování a pod.,
- stimuluje investice do turistické infrastruktury,
- podporuje šetrnou turistiku,
- výrazným způsobem zvyšuje atraktivitu regionu,
- zvyšuje daňovou výtěžnost,
- ovlivňuje ceny nemovitostí,
- přispívá ke kvalitě života v regionu v širším slova smyslu.

Popsané efekty jsou velmi obtížně kvantifikovatelné, to ovšem neznamená, že neexistují – naopak, zkušenosti potvrzují, že jsou velmi významné. Pro pochopení je v následujícím textu popsán konkrétní příklad:

Byly vybrány dva srovnatelné, ovšem protichůdné příklady z ČR. V obou případech je dopravcem ČD, a.s., takže je jednoznačně patrné, že hlavní odpovědnost za interakci mezi veřejnou dopravou a regionem neleží na dopravci, ale především na objednateli.

Krušnohorské tratě (Most – Moldava, Chomutov – Vejprty, zpřístupňují hřeben hor)

- Na jmenovaných tratích objednatel **výrazně omezil provoz vlaků**.
- Spoje jsou vedeny pouze ve vyjmenované dny a období, provoz je velmi slabý. Nedostatečná nabídka **nepodporuje rozvoj území**.
- Turisticky atraktivní oblast se prakticky nerozvíjí, služby skomírají nebo krachují. Sídla se vylidňují, pohraniční sídla se orientují na Německo.

Šumavské lokálky České Budějovice – Černý Kříž, Čičenice – Volary – Nové Údolí, Strakonice - Volary

- **Stabilní rozsah objednávky** poskytuje jistotu pro dostupnost území a **výrazně zvyšuje jeho atraktivitu**.
- Spoje nejsou omezovány ani mimo letní a zimní sezónu, kdy jsou vytíženy slabě.
- Zejména v oblasti Lipna, horní Vltavy a území kolem žst. Černý Kříž a Nové Údolí **na existenci dráhy vznikla v posledních letech nová turistická infrastruktura, zaměřená na cykloturistiku a in-line bruslení v létě, na běžecké lyžování a bruslení po ledě v zimě**. Jde o ubytovací a stravovací kapacity, půjčovny vybavení a další služby. **Železnice přivedla investice a pracovní místa**.
- Není výjimkou, že je zde v létě na vlaku stovka bicyklů. I dopravce musí jít vstříc a upravit podle poptávky kapacity souprav.

Systém financování dopravní infrastruktury a veřejné dopravy v ČR

Infrastruktura regionálních drah je financována standardně z prostředků Státního fondu dopravní infrastruktury, a to bez ohledu na vlastníka či provozovatele. Podmínkou je **veřejný charakter dráhy a provozování dopravy v závazku veřejné služby v rozsahu alespoň 2 párů spojů denně za rok**. SFDI vynakládá na údržbu české železniční sítě zhruba 8 mld. Kč, které jsou poskytovány provozovatelům drah (nikoliv tedy vlastníkům!). Správce a provozovatel drah ve vlastnictví státu, Správa železniční dopravní cesty, s.o. je pochopitelně příjemcem rozhodující části této sumy. Problémem je, že tyto prostředky nejsou

využívány plošně v síti, ale zpravidla na velké údržbové zásahy na hlavních tratích celostátní dráhy, takže na dráhy regionální se dostává velmi malý podíl. Regionální dráhy jsou z těchto příčin zpravidla fatálně **podudržované**. Vzhledem k délce tratí v ČR by na údržbu kilometru tratě mělo teoreticky připadat cca. 900 tis. Kč a rok, skutečnost u regionálních drah je přibližně desetinásobně nižší. Vidět je to např. ve srovnání s regionálními tratěmi jiných provozovatelů, kteří na jejich údržbu dostávají okolo 300 – 350 tis. Kč/km/rok. Praxe ukazuje, že je tato suma zcela dostačující.

Investiční prostředky poskytuje SFDI též, i když investice do infrastruktury regionálních drah jsou ve srovnání s dráhami celostátními minimální. Přesto lze konstatovat, že se situace v posledních letech zlepšila a i na regionální dráhy se dostává. Zpravidla jde o výstavbu přejezdových zabezpečovacích zařízení. Kromě toho lze čerpat investiční prostředky i z **Operačního programu Doprava (OPD)** a praxe ukazuje, že se dostává i na dráhy regionální. Investiční akce schvaluje po věcné stránce a doporučuje k profinancování Ústřední investiční komise Ministerstva dopravy.

Silniční infrastruktura silnic nižších tříd je financována standardním způsobem z krajských prostředků. Na konkrétní akce lze získat příspěvek ze SFDI.

Veřejná regionální doprava je financována v rámci objednávky dopravní služby ve veřejném zájmu krajem formou kompenzace prokazatelné ztráty kalkulované podle zvláštních právních předpisů. Za dopravní obsluhu území jsou podle zákona č. 194/10 Sb. odpovědné kraje a jsou povinny ji zajistit. Na každou korunu, kterou kraj vynaloží v rámci objednávky **veřejné železniční dopravy** přidává stát dalších 50 hal., tedy de facto 1/3 úhrady. Tento příspěvek je poskytován bez **ohledu na dopravce**, tedy i v případě, že službu neprovozují České dráhy. Právě v tomto případě je často ze strany objednatelů nesprávně argumentováno, že příspěvek se jiných dopravců kromě ČD netýká. Dle metodiky zpracované Odborem veřejné dopravy Ministerstva dopravy je to ale opačně.

Výše kompenzace se poskytuje na ujetý vlakokilometr (vlkm) a Českým dráhám je zpravidla poskytována ve výši **přesahující 100 Kč/vlkm**. Nestátní dopravci přitom jezdí za **70 – 80 Kč/vlkm**.

Autobusová doprava je financována z krajských prostředků, zato bývá krajem často požadováno dofinancování ze strany obcí. Výše kompenzace se pohybuje zhruba v rozmezí **25 – 35 Kč/vozokilometr**.

Na první pohled to tedy vypadá, že autobus je výhodnější a efektivnější. Zda je tomu tak vždy je uvedeno v následujícím.

Proč vlak a ne bus?

Srovnáváme-li vlak a autobus, nelze tak v žádném případě činit pouze na základě přímých vstupů ze strany objednatele. Jednak je toto hledisko pokrivené externalitami a neexistencí harmonizace podmínek na dopravním trhu – typickým, ale nikoliv jediným příkladem je fakt, že silniční vozidla hromadné osobní dopravy jsou osvobozena od silniční daně, zatímco vlak hradí SŽDC nemalé poplatky za použití veřejné dopravní cesty, jednak je nepoužitelné z toho důvodu, že vlak přináší uživatelům výrazně více možností, než autobus.

- Hodnocení atraktivnosti veřejné dopravy z pohledu cestujících – klíčové atributy
 - Čas strávený v dopravním prostředku, rychlost přepravy: obecně se soudí, že autobus je rychlejší. To je ale omyl: pomalé průjezdy obcemi, zastavování atd. vedou u regionálních spojů k cestovní rychlosti okolo 20 km/h. Potom i „pomalá“ lokálka vítězí, neboť jede svojí padesátkou téměř stále.
 - Cena
 - Pohodlí přepravy (sedadla, prostředí, odpružení, nízká hlučnost, prostor, WC, možnost využití času dopravy)

- Pohodlí logistické (služby před dopravou, služby při dopravě – jízdní kola, kočárky, objemná zavazadla, dostupnost dopravy, frekvence spojů, jízdní řád pochopitelnost, spolehlivost apod.)
 - Bezpečnost občanská a dopravní – kriminalita a nehody
 - Ve všech těchto parametrech má železnice vyšší přidanou hodnotu nebo potenciál.
 - P+R funguje pouze v režimu auto – vlak. V režimu auto - bus nikoliv.
 - Tuzemská specialita s historickými kořeny – vnímání vlaku a busu jako nesmiřitelné konkurence a prakticky totální nespoupráce dvou systémů veřejné dopravy.
- Z uvedeného jasně vyplývá závěr, že existence regionálního železničního spojení je **výhodou pro obsluhovaný region** a je třeba činit takové kroky, aby jeho potenciál byl co nejlépe využit a nikoliv naopak, pokoušet se pod dojmem primitivně početních srovnání službu utlumit.

Zároveň je ovšem třeba objektivně konstatovat, že nesporně existují železniční tratě, které svůj dopravní význam z různých důvodů léty ztratily. Popisované dráhy v ORP ale mezi ně rozhodně nepatří.

Základní mýtus regionální železnice

Už řadu let slýcháme z úst různých „dopravních odborníků“, ale i řady politických reprezentantů, že regionální železnice je v podstatě reliktem devatenáctého století a jako taková nemá v dnešní dopravní soustavě co pohledávat.

Ovšem skutečnost je jiná: Regionální železnice

- je mimořádně cenná infrastrukturní liniová stavba,
- nyní bychom ji byli těžko schopni jak finančně, tak legislativně vybudovat,
- zatím ji nedokážeme plně docenit a plně využít pro naše aktuální potřeby,
- vyvíjí se stejně jako požadavky na ní - jako síťový dopravní systém měnila a dále mění svoji dopravní roli ve společnosti podle toho, jaké požadavky a úkoly před ní aktuální společnost klade.
 - Regionální železnice byly často stavěny s výrazným akcentem pro nákladní dopravu, nicméně ve druhé vlně výstavby železnic, kdy síť hlavních tratí byla prakticky hotová;
 - Doprava osob byla často jen další přidaná hodnota, na druhou stranu existovaly i dráhy, kde osobní doprava byla hlavním motivem jejich vzniku;
 - Regionální železnice se přiblížily sídlům daleko těsněji, nežli starší hlavní dráhy, z čehož plyne fakt, že mnohé hlavní dráhy vyhovují současným potřebám obsluhy regionu jen s obtížemi;
 - Hlavní dopravní přínosy přišly s nárůstem občanské mobility ve 20. století, a to vrůst významu pro osobní dopravu
- na nové potřeby je schopna se adaptovat a řešit je .
 - Příklady z blízkého zahraničí – modernizované či po létech obnovené lokálky v Německu, Rakousku, severní Itálii i jinde;

Příklad je renesance „velké železnice“, o níž se také ještě nedávno soudilo, že je přežitkem 19. století.

6.1.3. Analýza rizik a další potřebné analýzy

a. Analýza cílových (dotčených) skupin

Tab. č. 142: Analýza cílových (dotčených) skupin – regionální železnice

Název dotčené skupiny	Očekávání dotčené skupiny	Rizika spojená se skupinou	Způsob komunikace	Opatření
Cestující veřejnost	Dostatečná nabídka spojů, včasnost, informace, spolehlivost, rychlost, čistota vně i uvnitř, bezpečí, dostupnost – docházková vzdálenost, cena	Nadměrné požadavky na službu, odmítnutí služby z důvodu společenské prestiže	Jízdní řády na stanicích a ve spojích, internet, nabídky a slevy prezentace dopravy jako součásti regionu	Prezentace dopravy jako součásti regionu, akce pro veřejnost, železniční nostalgie
Školní mládež	Dobrá dostupnost, vhodná poloha spojů, včasnost, spolehlivost, zábavná cesta se spolužáky, cena – aplikace slev ze zákona	Není dozor, vandalismus a další rizika	Prezentace a přednášky ve školách, internet, letáky	Školení personálu
Zaměstnanci a ostatní pravidelně dojíždějící	Dobrá dostupnost, vhodná poloha spojů, včasnost, spolehlivost, pohodlí, cena	Preference individuální automobilové dopravy, odmítnutí služby z důvodu společenské prestiže	Nabídky, letáky, média, prezentační akce	Dokonalé poznání přepravních proudů
Senioři	Spolehlivost, příjemné prostředí, prozákaznický přístup – kontakt s lidmi, přístup dom dopravního prostředku, cena – aplikace slev pro seniory ze zákona	Zpravidla očekávání nekorespondující zcela s očekáváním ostatních skupin	Srozumitelné informace v tradičních médiích a na dokumentech, čitelné vývěsky	Důraz na tradici, cenu a spolehlivost
Turisté, výletníci, náhodní cestující	Spolehlivost, pohodlí, dostupnost, možnost přepravy jízdních kol, kočárků, zavazadel	Částečně individuální doprava, nutnost z pohledu dopravce být připraven na sezónní výkyvy ve využití kapacity	Důrazná prezentace v materiálech pro návštěvníky regionu a turistických manuálech – atraktivní doprava pro poznání oblasti	Detailní znalost cílů návštěvníků v regionu, úprava nabídky dopravy vzhledem k této přepravní potřebě
Region	Dobrá dostupnost regionu uvnitř i vně, posílení sídelního významu, zvýšení atraktivity, alternativa automobilové dopravy, a to i nákladní, nepřímo potenciál rozvoje podnikatelských aktivit, vliv na životní prostředí	Nesprávně pochopená problematika má opačné, tedy útlumové účinky	Odborné materiály, konference, semináře	Ovlivnění odpovědných institucí (kraj), snaha o realizaci vlastními silami
Obce dotčené regionální železnicí	Posílení sídelního významu, dobrá dostupnost a spojení, podnikatelské aktivity, alternativa individuální automobilové dopravy	Možné stížnosti na vlak z úzkého pohledu (hluk, vlak houká, přejezd zvoní...), křížení železnice a místních komunikací	Odborné materiály, konference, semináře, vysvětlovací kampaň	Programové vysvětlování pozitiv a negativ preferencí dopravních systémů

Podnikatelská sféra	Zlepšení podnikatelského prostředí zvýšením atraktivity regionu – mobilita pracovní síly, dostupnost nákladní železniční dopravy	Malý zájem a nepochopení souvislostí	Specificky zaměřené odborné materiály, konference, semináře	Průběžná práce založená na komunikaci s podnikatelskou sférou a dopravci
Turistický ruch a jeho infrastruktura	Růst turistického ruchu jako základ rozvoje turistické infrastruktury – ubytovací a stravovací zařízení, živnosti zaměřené na turistické a sportovní potřeby...	Nepochopení vazeb a souvislostí mezi atraktivní dopravou pro návštěvníky a rozvojovým potenciálem	Specificky zaměřené odborné materiály, konference, semináře	Průběžná práce založená na komunikaci municipalit s podnikatelskou sférou a dopravci
Kraje	Finanční a ekonomická efektivita – efektivní využívání prostředků na veřejnou dopravu	Malý zájem a nízké finanční příspěvky, nekoncepčnost, neodůvodněné změny a zásahy	Trvalé vysvětlování, požadavky, podpořené daty a fakty	Politická práce při komunikaci municipalit s krajem
Stát	Rozvoj venkova, zejména relativně odlehklých regionů	Nevhodné legislativní změny zásahy, nedostatečná finanční podpora	Písemně, tiskem, médií	Tlak na vytvoření koncepce regionální dopravy a k tomu potřebná legislativa
Média	Výjimečnost, regionální aktivita, pozitivní zviditelnění regionu	Senzacektivost, podjatost, nezájem o regionální dění	Telefonicky, osobně, tiskové zprávy	Pravidelná informovanost, osobní jednání

b. Analýza rizik – registr rizik v oblasti

Tab. č. 143: Registr rizik oblasti veřejné regionální železniční dopravy

Název rizika	Hodnocení rizika			Název opatření ke snížení významnosti rizika	Vlastník rizika
	P	D	V		
Finanční riziko					
Nedostatek financí na běžný provoz a opravy	3	3	6	Ekonomicky přijatelná koncepce veřejné dopravy, zařazení položek do rozpočtu obce, Kraje a státu	Objednatel dopravy, dopravce
Nedostatek financí na infrastrukturu	2	4	8	Ekonomicky přijatelná koncepce dopravní infrastruktury, zařazení položek do rozpočtu obce, kraje a státu	Vlastník dráhy, provozovatel dráhy
Organizační riziko					
Nevhodné trasování dráhy z pohledu dostupnosti sídel a přepravních potřeb	4	3	12	Pokus o nalezení dopravního cíle	Obce daného území
Slabé osídlení, malá sídla, slabá poptávka	3	3	9	Podpora turistiky	Obce, kraj
Infrastruktura v nevyhovujícím stavu (nízká rychlost, malá propustnost)	3	2	6	Tlak na správce infrastruktury, převzetí infrastruktury	Obce, vlastník dráhy, provozovatel dráhy
Nezájem či neochota obcí na spolupráci	4	3	12	Vytvoření a projednání koncepce dopravy v ORP, zveřejnění ekonomických analýz	Obce daného území
Nevhodná vozidla nasazovaná na trati, příliš drahá služba (vysoká účtovaná prokazatelná ztráta)	3	3	9	Změna dopravce, tlak na stávajícího dopravce	Objednatel dopravy
Právní riziko					
Změna legislativy, která povede k vynuceným investicím (např. zpřísnění technických norem)	3	4	12	Cílená politická práce zaměřená na legislativu týkající se regionální železnice	Obce, sdružení obcí a podobné organizace, kraj

Změna systému podpory veřejné osobní dopravy	4	3	12	Nepřijetí nevhodných zákonů, změna politického vedení státu a kraje	Obce, sdružení obcí a podobné organizace
Technické riziko					
Špatný technický stav infrastruktury (trať, budovy)	3	4	12	Zajištění investic do infrastruktury	Vlastník dráhy, provozovatel dráhy, obce, SFDI
Zastaralý či nevyhovující park vozidel	3	3	9	Zajištění investic do vozidel	Dopravce, obce, vhodné investiční programy
Věcné riziko					
Špatné řízení	4	4	16	Důsledná kontrola ze strany vlastníka, objednatele, DÚ a DI, změna vedení	Vlastník, obce
Nízká kvalita řízení provozu	3	3	9	Pravidelná kontrola ze strany ORP a obce, podněty na DÚ a DI, změna vedení	Obce, vlastník
Nezájem veřejnosti o dopravní službu	3	3	9	Propagace, marketing	Vlastník provozovatel, obce
Personální rizika (kvalifikace personálu, chování vůči veřejnosti, věk, ...)	2	3	6	Důsledná kontrola ze strany vlastníka, objednatele, DÚ a DI, náborové podmínky	Vlastník provozovatel, obce

6.1.4. SWOT analýza oblasti

Tab. č. 144: Dopravní infrastruktura, dopravní obslužnost

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ○ Hustá dopravní síť na území kraje a dobré silniční napojení Hradce Králové na Prahu (D11) i Pardubice ○ Dobře fungující a stále se rozvíjející dva integrované dopravní systémy (IREDO a VYDIS) ○ Rostoucí počet přepravených osob veřejnou autobusovou dopravou včetně počtu spojů ○ Klesající počet dopravních nehod, který je pod celostátním průměrem ○ Rozvinutá síť pěších tras a stále se rozvíjející síť cyklotras 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nízký podíl dálnic a rychlostních silnic omezující dopravní propojení (D11, R11, R35) ○ Přetíženost regionální silniční sítě a její nevyhovující technický stav ○ Nedostatečná dopravní propojenost (silniční i železniční) s Polskem ○ Nedostatečná kvalita regionální železniční infrastruktury ○ Klesající počet cestujících po železnici včetně počtu spojů ○ Nevyřešená tranzitní doprava - chybějící obchvaty obcí, dopravní kongesce ○ Nedořešená doprava v klidu zejména ve městech a v turistických oblastech ○ Relativně vysoký počet dopravních vozidel v přepočtu na počet obyvatel ○ Nedostatečné oddělení cyklotras od motorizované dopravy ○ Nedostatečná dopravní dostupnost a obslužnost periferních regionů a malých obcí

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ○ Vícesměrné dopravní napojení kraje na nadregionální silniční síť ○ Rozvoj přeshraniční dopravní prostupnosti směrem do Polska ○ Rozvojový potenciál letiště v Hradci Králové (dopravní i ekonomický) ○ Dopravně logistický potenciál mezinárodního významu v Pardubicích (letiště, železnice, Labe) ○ Přijmutí opatření ke snížení tranzitní dopravy ○ Propojení sítě cyklotras a cyklostezek pro zvýšení jejich bezpečnosti a využitelnosti pro turistický ruch 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Oddalování dobudování páteřních silničních komunikací ○ Trvalý nárůst intenzity tranzitní silniční dopravy ○ Pokles významu osobní i nákladní železniční dopravy ○ Zhoršování kvality životního prostředí vlivem automobilové dopravy ○ Nedostatek veřejných finančních prostředků

Veřejná doprava je proces, který je charakteristický tím, že jeho funkce či naopak nedostatky velmi výrazně ovlivňují téměř všechny socioekonomické vztahy obsluhované oblasti, kvalitou života počínaje a cenou nemovitostí konče. SWOT analýza, která má za cíl zhodnotit silné a slabé stránky činnosti s naznačeným přesahem není jednoduchou záležitostí, neboť rozsah cílových skupin, které mohou od fungování takové dopravy očekávat pozitiva (případně negativa) je velice široký.

Nejde totiž zdaleka jen o cestující, tedy uživatele služby jako takové, ale i jejich rodinné příslušníky, kteří z různých důvodů na dopravní obsluhu nejsou závislí, obyvatele obsluhovaných sídel obecně, místní podnikatele i majitele nemovitostí. Od veřejné dopravy se očekává dostupnost pracovištních center, škol, služeb a obchodu, kultury. Na druhou stranu je očekáváno zajištění dostupnosti regionu pro návštěvníky a turisty, kteří přinášejí regionu peníze a kteří jsou „palivem“ pro podnikatelské aktivity související s turistikou. To opět posiluje sídelní význam oblasti a posiluje očekávání místních. Vhodně organizovaná veřejná doprava má efekt sněhové koule.

V případě železniční infrastruktury je nutno ještě zmínit potenciál pro nákladní dopravu se všemi pozitivy, které železniční nákladní doprava přináší.

Další oblastí, která je významně ovlivňována fenoménem zvaným veřejná doprava, jsou municipality. Vazby, které jsou naznačeny výše, totiž ve svém důsledku ovlivňují význam a prosperitu sídel a mají významné dopady politické. Je proto logické, aby se municipality snažily získat nad veřejnou dopravou co největší kontrolu.

Finanční analýza

Veřejná doprava je z ekonomického pohledu specifickou činností. V zásadě lze říci, že se neobejde bez podpory – vyrovnání prokazatelné ztráty z veřejných zdrojů, na druhou stranu její klíčový ekonomický efekt leží zcela mimo dopravní systém. Je to z toho důvodu, že existence kvalitní veřejné dopravy v regionu a tím i existence systému, který zprostředkovává kvalitní dopravní dostupnost sídel nejen z pohledu obyvatel a jejich potřeb, ale i návštěvníků, velmi významně pozitivně ovlivňuje ekonomické aktivity a vazby v oblasti. Jak je podrobně popsáno v hlavním textu, díky dostupnosti škol, služeb a obchodu, kultury a pracovištních center dochází k významnému posílení sídelního významu obsluhované venkovské oblasti. K tomu je nutno připočítat dostupnost návštěvníckou (turistickou).

To má samozřejmě především ve střednědobém výhledu za následek rozšíření stávajících a vznik nových podnikatelských aktivit především v oblasti služeb (stravování, ubytování, maloobchod) a drobných

výrobních podniků. To samozřejmě přináší poměrně významné zvyšování daňové výtěžnosti, snižování nezaměstnanosti, sociálních výdajů, všeobecně pozitivní vliv na socioekonomickou sféru oblasti. Tím doprava ve svém důsledku ovlivňuje význam a prosperitu sídel a logicky tak má významné dopady politické. Je proto logické, aby se municipality snažily získat nad veřejnou dopravou co největší kontrolu.

Zásadním problémem je, že nejsme schopni prozatím tyto vztahy exaktně kvantifikovat. Dostupné metodiky a zdroje dat prakticky neexistují. Navíc je nutno počítat i s otázkami ekonomiky provozování a údržby dopravní infrastruktury, která je zpravidla financována zcela bez vazby na regionální mikroekonomiku. Jediné, co lze konstatovat, je to, že výše popsané pozitivní efekty dosahují násobků výše zdrojů, vložených do zajištění provozu dopravní služby. To ovšem platí pouze tehdy, je-li dopravní služba organizována podle potřeb a plánů obsluhované oblasti.

Popsané externality lze dále rozšířit o společenskou cenu času stráveného dopravou, náklady na provoz a údržbu infrastruktury a jejich nárůst či naopak úspora, vztažená k jednotlivým druhům komunikací – silnic, železnice a k interakci mezi nimi s ohledem na jejich využití. Proto je v rámci tohoto materiálu možné ekonomicky popsat pouze vlastní dopravní činnost a náklady na provozování infrastruktury. Následující údaje jsou uváděny s ohledem na zátěž veřejných zdrojů především z pohledu municipalit a členěny podle tří stupňů Návrhu řešení hlavní části materiálu.

1. Změna dopravce

Změna dopravce rozpočty municipalit nezatíží žádnou měrou (pokud tedy nebudeme hodnotit finančně teoretické náklady politických kroků směřujících k tomuto řešení), s velkou pravděpodobností však povede k úspoře prostředků krajského rozpočtu, vynakládaných na úhradu prokazatelné ztráty dopravce. V příloze č. 1 je vzorová kalkulace výpočtu prokazatelné ztráty lowcostového železničního dopravce pro trať č. 023 Doudleby nad Orlicí – Rokytnice v Orlických horách, vztaženo k rozsahu současného jízdního řádu. Pro výpočet byly použity hodnoty provozů dopravce Railway Capital a.s. z jím provozovaných tratí v roce 2014. Předpokladem samozřejmě je úprava časových poloh spojů tak, aby vyhovovaly maximálně potřebám regionu a tím také maximalizace výnosů. Kalkulovaná hodnota 15 Kč tržeb na vlkm je ovšem hodnotou běžně dosahovanou na tuzemských regionálních dráhách.

Výše prokazatelné ztráty dle této kalkulace dosahuje hodnoty **59,47 Kč/vlkm**. Vzhledem k současné výši kompenzace poskytované dopravci cca. 100 Kč/vlkm lze v ideálním případě dosáhnout úspory krajských prostředků ve výši zhruba **3,3 mil. Kč ročně**.

2. Změna provozovatele dráhy

Tento krok se veřejných rozpočtů přímo nijak nedotkne. Dojde pouze k tomu, že ten podíl veřejných prostředků poskytovaných z rozpočtu SFDI na zajištění provozuschopnosti a údržbu tratě č. 023 bude nezpochybnitelně a přímo alokovan na tuto trať. Lze také očekávat výrazně silnější postavení municipalit vůči tomuto alternativnímu provozovateli dráhy. Výši neinvestičních prostředků poskytovaných ročně na tuto trať lze odhadnout na 300 tis. Kč / km tratě, celkem tedy na **5,7 mil. Kč** (Zdroj: Rozpočet SFDI, srovnatelné nestátně provozované regionální dráhy). **Tato suma je pro zajištění provozuschopnosti zcela dostačující** (srov. výsledky Železnice Desná, JHMD apod.).

3. Změna vlastníka dráhy

Tento krok se dotkne veřejných rozpočtů za předpokladu, že se municipality rozhodnou k (logicky správnému) získání majetku dráhy a cena převodu bude vyšší než nulová. To lze ovšem za současného stavu obtížně předjímat. Protože nelze předpokládat, že by municipality založily vlastní subjekt provozovatele dráhy, řešil by otázky zajištění provozuschopnosti pověřený odborně způsobilý

provozovatel, který by byl také příjemcem prostředků ze SFDI. Na druhou stranu vlastník – municipality – by byly příjemci příjmů z využití budov a ploch dráhy (stanic). Pokud by municipální organizace (technické služby apod. poskytovaly služby pro provozovatele dráhy (úklid, technické a stavební činnosti atd.), finanční toky údržbových prostředků poskytovaných SFDI a zdroje z poplatků za používání dopravní cesty by částečně směřovaly i do rozpočtů municipalit. Protože však tento krok je výhledový a v současnosti je předčasné zpracovávat podrobný vztahový model, nelze ani exaktně stanovit výši finančních toků.

Kalkulace provozu na trati č. 023

Tab.č. 145: Informace o trati

Délka tratě:	19 km
Vlakový výkon:	83.220 vlkm
Rozsah provozu:	6 párů spojů denně celoročně
Dopravce:	Railway capital a.s.
Objednatel:	
Hnací vozidlo:	MV 810 sólo nebo s vozem 010

Tab.č. 146: Kalkulace provozu na trati č. 023

			1 provozní den	celorok
Výchozí finanční model		řádek	skutečná hodnota v Kč	skutečná hodnota v Kč
Výchozí náklady	Trakční palivo	1	2 198,40	802 416,00
	Netrakční energie a palivo	2	285,00	104 025,00
	Přímý materiál	3	335,00	122 275,00
	Opravy a údržba vozidel	4	2 105,00	768 325,00
	Odpisy dlouhodobého majetku	5	481,00	175 565,00
	Pronájem a leasing vozidel	6	0,00	0,00
	Mzdové náklady	7	4 988,00	1 820 620,00
	Soc. a zdravotní pojištění	8	2 875,00	1 049 375,00
	Cestovné	9	11,00	4 015,00
	Úhrada za použití dopravní cesty	10	1 824,00	665 760,00
	Úhrada za použití ostatní infrastruktury	11	0,00	0,00
	Ostatní přímé náklady	12	59,00	21 535,00
	Ostatní služby	13	35,00	12 775,00
	Provozní režie	14	544,20	198 633,00
	Správní režie	15	735,40	268 421,00
Výchozí náklady celkem (řádek 1 až 15)		16	1 6476,00	6 013 740,00
Výchozí výnosy	Tržby z jízdného (15 Kč/vlkm)	17	3420,00	1 248 300,00
	Ostatní tržby z přepravy (kola, kočárky)	18	70,00	25 550,00
	Ostatní výnosy (mimořádné vlaky)	19	250,00	91 250,00
Výchozí výnosy celkem (řádek 17 až 19)		20	3 740,00	1 365 100,00
Čistý příjem (zisk 5 %)		22	823,80	300 687,00
Kompensace (ř. 16 - ř. 20 + ř. 22)		23	13 559,80	4 949 327,00
Počet dnů jízdy			365	***

6.1.5. Souhrn výsledků analýz (analytické části)

Návrh řešení regionálních drah – cíle a strategie

Z uvedeného je zřejmé, že zásadním problémem regionálních drah a provozu na nich je skutečnost, že ačkoliv slouží primárně obsluhované oblasti, o kvalitě a rozsahu dopravní služby na nich, dokonce i o jejich samotné existenci, se rozhoduje na výrazně vzdálené úrovni a s minimálním vlivem municipalit z oblasti. Cílem tedy bude dosáhnout takového výsledného stavu, aby **byl uplatněn princip subsidiarity** a rozhodovací úroveň se přiblížila, v ideálním případě ztotožnila s úrovní místních municipalit.

Protože železnice je liniovou dopravní stavbou, kde její význam se neomezuje pouze na jedinou obec, je bezvýhradně nutné problém řešit společně, v rámci **meziobecní spolupráce**. Platí, že síla svazku obcí se násobí. Protože jsme doložili, že jde o politikum a věc vyžaduje **politické řešení**, je bezvýhradně nutné, aby do problematiky a k řešení byly zasvěceny a prosazovaly jej **všechny samosprávy problémem – a liniovou stavbou – dotčené**. Zde je třeba zdůraznit, že se problém dotýká i sídla, které je obsluhováno **odbočnou stanicí** na hlavní trati. Z praxe jsou známy případy, kdy zpočátku úspěšná aktivita k zachování či pozdvižení provozu na místní trati byla prakticky zablokována postojem samosprávy obce obsluhované výchozí stanicí ležící na hlavní trati s odůvodněním, že „jim vlaky neruší“.

Kroky potřebné k dosažení tohoto cíle lze stanovit takto:

1. Změna dopravce

Výše je podrobně popsán právní rámec pro takový krok. Je nutno vyvinout tlak na objednatele, aby vybral alternativního dopravce na předmětné dráze. Pro tento výběr – bez ohledu na způsob jeho provedení – platí, že **levný (lowcost) dopravce by měl poskytnout alespoň stejnou kvalitativní úroveň služby**, jaká je provozována doposud, zatímco významné zvýšení kvality by mělo být poskytováno za cenu srovnatelnou s cenou Českých drah. Nejde přitom o odmítání ČD apriori (viz srovnání horských tratí na Šumavě a v Krušných horách), ale prostě o to, že národní dopravce má jiné priority než zajišťování dopravy v režimu „poslední míle“. Menší dopravce navíc zpravidla dokáže nabídnouti poměrně rozsáhlou nadstavbu služeb – flexibilitu ve schopnosti reakcí na nenadálé přepravní potřeby (slavnosti, sezónní výkyvy frekvence, mimořádné požadavky), různé doplňky jako nostalgické vlaky, drobný prodej ve vlacích, případně pokladnách apod.

2. Změna provozovatele dráhy

Stav, kdy vlastníkem infrastruktury zůstává stát, ale jejím provozovatelem ve smyslu zákona č. 266/94 Sb. je jiný, zpravidla privátní subjekt, který se stane příjemcem alikvotní sumy na údržbu infrastruktury od SFDI (případně investičních prostředků na schválené investice) přinese především **zajištění alokace finančních prostředků připadajících konkrétnímu traťovému úseku** a tím postupné odstranění (v horizontu let) podudržovanosti dráhy a její uvedení do optimálního technického stavu. Tento provozovatel dráhy bude mít zpravidla podstatně blíže místním municipalitám a bude tedy schopen reagovat na místní požadavky (stav zastávek a nástupišť, přejezdů apod.). Dosažení tohoto stavu vyžaduje v dnešní situaci poměrně silnou politickou podporu a vynaložení značného úsilí.

3. Změna vlastníka dráhy

Cíl obtížný, ale nikoliv nemožný vzhledem k existenci **Usnesení vlády ČR ze dne 13. června 2012 č. 416, o Pravidlech převodu vybraných železničních drah v majetku státu, s nímž má právo hospodařit Správa železniční dopravní cesty, státní organizace, na nové nabyvatele.** Toto usnesení vlády, o jehož existenci se velmi málo ví, stanoví metodiku **převodů regionálních drah jako funkčních celků** včetně budov a zařízení na kraje a obce. Dosažení tohoto stavu si nesporně vyžádá ještě významně větší úsilí nežli stav popisovaný v předchozím, ovšem to bude vyváženo efektem **přímého vlivu municipality na stav dráhy** včetně např. využití staničních budov a dalších staveb v souladu s představami a potřebami obcí. O tom, že bez **těsné meziobecní spolupráce** není možné se v podstatě ani pokusit o dosažení tohoto stavu, netřeba polemizovat.

Příklady z ČR

Ačkoliv to není příliš obecně známé, i v naší republice existuje řada příkladů dlouholetého úspěšného provozování regionálních drah a veřejné regionální dopravy v závazku veřejné služby nestátními subjekty. Jednotlivé modely se přitom dost liší. Některé z příkladů jsou popsány v následujícím.

Železnice Desná

Regionální dráha Šumperk – Kouty nad Desnou s odbočkou Petrv nad Desnou – Sobotín byla v roce 1997 těžce poškozena povodní a tehdejší ministerstvo dopravy rozhodlo, že nebude obnovena. Obce založily svazek obcí Železnice Desná, který dráhu získal do majetku. Ta byla obnovena a dodnes úspěšně funguje v modelu, kdy svazek obcí je vlastníkem infrastruktury, provozovatelem infrastruktury je olomoucká společnost SART, osobní dopravu v závazku Olomouckého kraje provozuje Arriva a nákladní dopravu ČD Cargo. Vzhledem k alokaci příslušného podílu prostředků na údržbu regionálních drah a investicím je trať ve špičkovém stavu, vybavena moderním centrálně řízeným zabezpečovacím zařízením a je na ní vybudována řada nových zastávek. Doprava je násobně hustší, nežli před povodněmi a ze železnice se stala klíčová páteř osobní dopravy v údolí říčky Desné.

Železniční společnost GWTR

Soukromá akciová společnost GWTR, sídlící v Ústí nad Labem, provozuje veřejnou dopravu v závazku na následujících tratích:

Karlovy Vary – Mariánské Lázně v Karlovarském kraji. Dráha je v majetku státu a jejím provozovatelem je SŽDC.

Sokolov – Kraslice – Klingenthal (SRN) v Karlovarském kraji. Dráha je v majetku státu a jejím provozovatelem je soukromá společnost PDV a.s.

Kořenov – Harrachov – Slarzka Poręba (Polsko) v Libereckém kraji. Dráha je v majetku státu a provozovatelem je SŽDC (na polském území patří trať vojvodství, tedy samosprávě).

Trutnov – Svoboda nad Úpou v Královéhradeckém kraji. Dráha je v majetku státu a jejím provozovatelem je PDV a.s.

Trutnov – Královec – Kamienna Góra (Polsko) v Královéhradeckém kraji. Dráha je v majetku státu a jejím provozovatelem je SŽDC (na polském území je dráha také státní a jejím provozovatelem jsou Polskie Linie Kolejowe, obdoba naší SŽDC). Doprava je zajišťována pouze o sezónních víkendech polskými motorovými jednotkami ve vlastnictví vojvodství Górný Śląsk.

Milotice – Vrbno pod Pradědem v Moravskoslezském kraji. Dráha je v majetku státu a jejím provozovatelem je společnost AWT, dříve OKD Doprava. Obdobně jako v případě Železnice Desná, i tato regionální dráha byla v roce 1997 zničena povodní a vládou odsouzena k zániku.

Jindřichohradecké místní dráhy

Známé jindřichohradecké úzkokolejky, tratě **Jindřichův Hradec – Obrataň** a **Jindřichův Hradec – Nová Bystřice**, ležící na území krajů Jihočeského a Vysočiny, byly v 90. letech určeny ke zrušení, na jižní trati byl již zastaven provoz. Tratě převzala společnost JHMD a.s. a od roku 1997 je provozuje. Osobní doprava na úzkokolejkách zajišťuje dopravní obsluhu v závazku veřejné služby. Úzkokolejky se staly fenoménem, na němž dnes stojí turistický ruch oblasti. Společnost JHMD je **vlastníkem dráhy, provozovatelem dráhy i provozovatelem drážní dopravy**. Jedná se o jediný příklad **unitární železnice** u nás.

Přínosy a rizika navrhovaných řešení

Přínosy:

- přímý vliv obcí na rozsah a kvalitu dopravní služby;
- přímý vliv obcí na stav infrastruktury;
- rozhodovací pravomoci v místě;
- efektivní a účelné využití budov a zařízení dráhy podle místních potřeb a požadavků;
- přizpůsobení dopravní služby místním potřebám;
- přímá alokace veřejných prostředků pro potřeby infrastruktury a její rozvoj;
- přímá kontrola využití těchto veřejných prostředků;
- maximalizace pozitivních efektů na obsluhované území z existence kvalitní dopravní služby.

Rizika:

- dosažení cílů je dlouhodobou záležitostí, možné je, že na víc než jedno volební období
- náročnost dosažení cílů z hlediska pracnosti;
- vlastnictví a provozování dráhy je dlouhodobá záležitost;
- odpovědnost municipalit za infrastrukturu a za dopravní službu; jisté zvýšení administrativní a manažerské činnosti související s dráhou a dopravou na ní.

6.2. Návrhová část pro oblast volitelného tématu

6.2.1. Struktura návrhové části

Návrhová část je součástí Souhrnného dokumentu, který byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností". Byla zpracována realizačním týmem ve spolupráci se zástupci obcí SO ORP s podporou motivujících starostů.

V předchozích krocích byla zpracována analytická část Regionální doprava a její návaznost, na jejímž základě byly připraveny Nástinové opatření. Návrhová část staví na všech dosud realizovaných aktivitách. Cílem návrhové části je reagovat na konkrétní potřeby území zjištěné analýzami a zároveň sloužit jako nástroj pro zefektivnění procesů v území. Pro rozvoj meziobecní spolupráce je nutné nastavit společnou vizi, dále rozpracovanou do úrovně cílů v nadefinovaných problémových oblastech v oblasti Regionální doprava a její návaznost.

Provedená analýza je stěžejním, nikoli však jediným vstupem pro definování návrhové části. Formulace vize byla navržena realizačním týmem jako podklad pro další diskusi zástupců dotčených obcí. Metodou brainstormingu a následnou diskusí o jednotlivých variantách byla zformulována vize meziobecní

spolupráce ve správním obvodu ORP. Vize je formulována jako žádoucí budoucí stav meziobecní spolupráce. Je souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma Regionální doprava a její návaznost.

Na základě analytické části (zejména SWOT analýzy) a následně zpracovaných Nástinů opatření a s ohledem na definovanou vizi byly realizačním týmem navrženy problémové okruhy, které byly podrobeny ověření ve fokusních skupinách. Fokusní skupiny byly složeny ze zástupců obcí, odborů ORP, podnikatelů, škol a neziskových organizací z území ORP. Jejich odborné názory byly klíčové pro upřesnění výstupů, které vzešly z analýzy dat, a obohatily tak pohled na téma Regionální doprava a její návaznost.

Stěžejním bodem návrhové části je definování cílů ve vymezených problémových tématech. Cíle byly podrobně popsány a byla navržena opatření k realizaci cílů. Pro sledování úrovně naplňování definovaných cílů byla nastavena sada indikátorů umožňující periodicky monitorovat pokrok při plnění cílů a případně přijímat opatření ke zlepšení žádoucího výsledku.

Návrhová část Souhrnného dokumentu je strukturována standardně dle principů strategického řízení.

Základní „střechou“ návrhové části je vize. Jejím formulováním je deklarováno, že území ORP bude usilovat o její naplnění. Následně se vize rozpadá do problémových okruhů, které budou naplňovány prostřednictvím sady několika málo cílů.

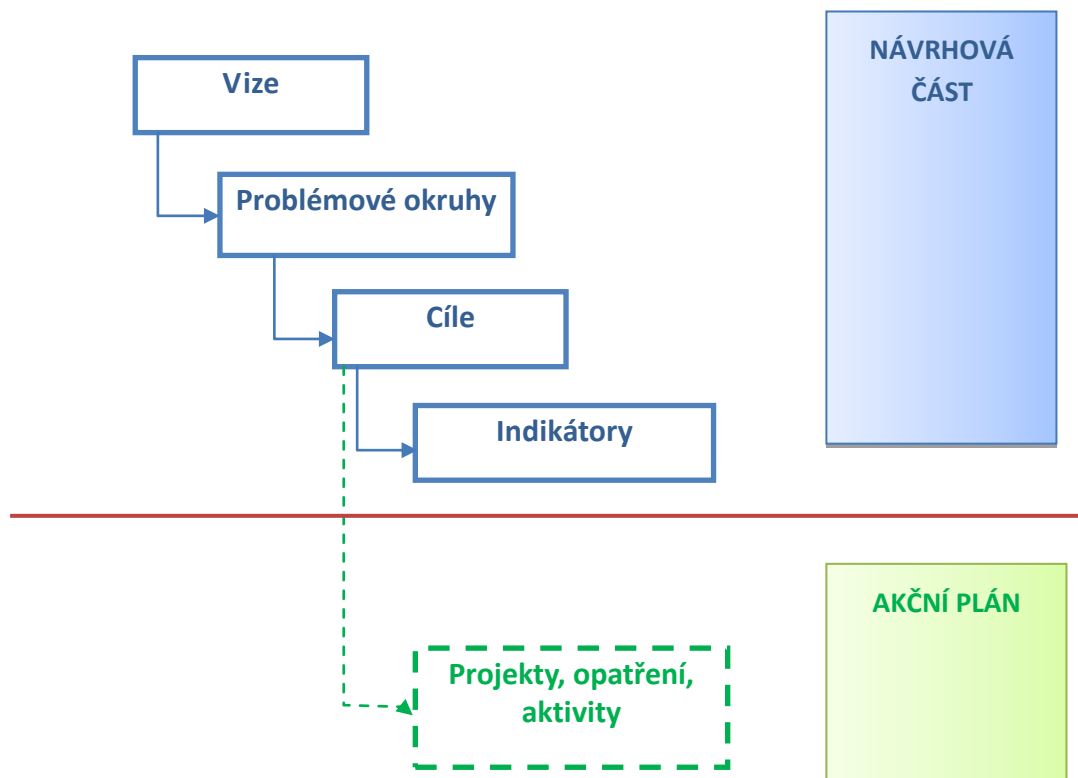
Jednotná vize poskytuje celkový rámec všem subjektům zapojeným do činnosti vymezeného území. Měla by udržet společné směřování všech zapojených subjektů od nejvyšších úrovní hierarchie až po nejnižší úroveň. Umožní lépe přenášet pravomoci na výkonné pracovníky a zároveň zajistit jednotnou filosofii, pro kterou jsou dílčí činnosti vykonávány. Bez vize by chyběl jasně vyjádřený směr, kterým se chceme vydat. Vize je formulována jako budoucí stav, kterého chceme realizací strategického řízení dosáhnout. Jedná se o společnou představu, jak by měly obce v území v budoucnu spolupracovat. Respektuje přání a potřeby místních občanů.

V podmínkách projektu je vize souhrnná pro spolupráci obcí v ORP pro všechna řešená témata, nikoli pouze pro téma Regionální doprava a její návaznost. Vzhledem k zaměření projektu směřuje ke všem povinným tématům a ke zvolenému volitelnému tématu. Staví na silných stránkách identifikovaných ve SWOT analýze.

Vedle určení budoucího směřování vývoje může vize také sloužit jako marketingový nástroj území. Je doplněna o slogan, který bude využíván pro propagaci území jako celku dovnitř (občanům, politikům, školám, podnikatelům) a navenek (turistům, potenciálním investorům, složkám veřejné správy).

První verze struktury problémových okruhů byla vytvořena realizačním týmem na základě provedených analytických kroků a zpracovaných Nástinů opatření. Návrh problémových okruhů byl ověřen ve fokusních skupinách. Následně byly vytvořeny popisy cílů. Byli určeni garanti (správci) jednotlivých cílů, kteří zpracovali návrhy popisů, které byly podrobeny vnitřnímu připomínkovému řízení. Realizační tým jednotlivé cíle vzájemně porovnal, sjednotil jejich strukturu a úroveň detailnosti. Byl kladen důraz na vzájemnou provázanost cílů a jejich doplňkovost. Součástí tohoto procesu bylo také nastavení indikátorů, jimiž bude plnění cílů sledováno a hodnoceno.

Grafické znázornění vztahů mezi vizí, problémovými oblastmi, cíli a indikátory je zobrazeno v následujícím obrázku.

Tab. č. 150: Vizualizace problémových oblastí – strom problémů

Minimální vliv municipalit na parametry veřejné osobní železniční dopravy			
Objednatel	Dopravce	Infrastruktura	Municipality
Neřešení nevyhovujícího stavu infrastruktury vůči správci	Nevhodná vozidla vzhledem k infrastruktuře	Špatný technický stav infrastruktury	Nezájem o stav dopravní obsluhy
Ignorování přepravních potřeb	Pasivní přístup vůči správci infrastruktury	Pomalé jízdy z důvodu podudržovanosti	Pasivní přístup k problematice
Úspory	Špatný technický stav vozidel	Špatný stav zařízení a prostor pro cestující	Zanedbaná péče o přístupové cesty
Nevhodná dopravní koncepce	Nevhodná cenová politika	Nevhodná výše poplatku za užití infrastruktury	

6.2.2. Problémové oblasti

Veřejná železniční doprava zejména na regionálních tratích č. 022 a 023 neplní svoji funkci dopravní páteře systému. Z dostupných zdrojů lze získat informaci, že počty přepravených cestujících po železnici na území ORP klesají, což je v přímém rozporu s republikovým trendem, kde je v posledních letech trend opačný. Příčiny je třeba hledat především v tom, že nabídka a časové polohy spojů nevyhovují potřebám sídel na tratích. Navíc není optimálně vyřešena návaznost mezi železniční a autobusovou dopravou a ačkoliv v některých sídlech jsou vybudovány kvalitní přestupní terminály, jejich využití pro přestupy mezi vlaky a autobusy je nízké. To je způsobeno jednak nevhodnými návaznostmi, jednak nízkou úrovní tarifní integrace. Co se návazností týče, specifickým případem je Rychnov nad Kněžnou, kde jsou uměle vytvářeny přestupy vlak/bus v rámci tratě č. 022.

V oblasti veřejné osobní železniční dopravy byly pro účely strategie rozvoje území definovány 3 problémové oblasti :

- A. Dopravce
- B. Provozovatel dráhy
- C. Vlastník

A. Dopravce

Shrnutí současného stavu: **Veřejná železniční doprava** na jmenovaných regionálních tratích přestává plnit nebo neplní svoji funkci dopravní páteře systému. Z dostupných zdrojů lze získat informaci, že počty přepravených cestujících po železnici na území ORP klesají, což je v přímém rozporu s republikovým trendem, kde je v posledních letech trend opačný. Příčiny je třeba hledat především v tom, že nabídka a časové polohy spojů nevyhovují potřebám sídel na tratích. Navíc není optimálně vyřešena návaznost mezi železniční a autobusovou dopravou a ačkoliv v některých sídlech jsou vybudovány kvalitní přestupní terminály, jejich využití pro přestupy mezi vlaky a autobusy je nízké. To je způsobeno jednak nevhodnými návaznostmi, jednak nízkou úrovní tarifní integrace.

Zjištěné problémy:

- Nedostatečná nabídka spojů,
- Nevhodné časové polohy spojů,
- Ne vždy vyhovující kvalitativní parametry služby (vozidla a jejich stav apod.)

Příčiny problémů:

1. Nevhodná objednávka služby,
2. Objednatel nekomunikuje s obsluhovanými obcemi, nereflktuje potřeby
3. Dopravce nasazuje na venkovské tratě starší vozidla se slabší údržbou

Důsledky neřešení problémů:

1. Služba ztrácí atraktivitu pro uživatele
2. Klesá její využití (počty cestujících)
3. Nárůst individuální dopravy, hromadná doprava není uživateli vnímána fakticky i společensky jako jedna z alternativ řešení přepravní potřeby

B. Provozovatel dráhy

Shrnutí současného stavu: Pro stávajícího provozovatele dráhy na tratích č. 022 a 023 obecně platí, že mnoho zejména koncových regionálních tratí je na konci jeho zájmu. Prioritu pro síťového provozovatele

dráhy budou vždy mít tratě celostátní, zejména pak železniční koridory. Do koncových tratí se neinvestuje (přičemž trať 022 je v podstatě republikovou výjimkou a důvody masivní modernizace neleží v osobní dopravě), což znamená, že stav tratí nedovoluje optimální využití jejich parametrů co se týče rychlosti, což negativně ovlivňuje kvalitu osobní dopravy na nich. Zároveň provozovatel zanedbává zařízení pro cestující (stav prostor pro cestující atd.), což negativní dopad na kvalitu služby dále prohlubuje. Vzhledem k probíhající modernizaci tratě č. 022 jsou následující problémy vztaženy k trati 023.

Zjištěné problémy:

- Podudržovanost infrastruktury
- Nízká cestovní rychlost daná především stavem přejezdů (pomalé jízdy)
- Nevyhovující stav zastávek a prostor pro cestující

Příčiny problémů:

1. Regionální dráha na okraji zájmu provozovatele
2. Komplikovanost/nemožnost komunikace provozovatel - municipality

Důsledky neřešení problémů:

1. Dopravní služba ztrácí atraktivitu pro uživatele (doprovce i cestující)
2. Klesá její využití (počty cestujících)
3. Nárůst individuální dopravy, hromadná doprava není uživateli vnímána fakticky i společensky jako jedna z alternativ řešení přepravní potřeby
4. Možnost zrušení tratě a zániku infrastruktury

C. Vlastník

Shrnutí současného stavu: Vzhledem k tomu, že pro vlastníka, kterým je český stát, vlastnická práva vykonává stávající provozovatel dráhy (Správa železniční dopravní cesty, s.o.), je shrnutí a problémy identické s předchozím.

Zjištěné problémy:

- Podudržovanost infrastruktury
- Nízká cestovní rychlost daná především stavem přejezdů (pomalé jízdy)
- Nevyhovující stav zastávek a prostor pro cestující

Příčiny problémů:

1. Regionální dráha na okraji zájmu provozovatele
2. Komplikovanost/nemožnost komunikace provozovatel - municipality

Důsledky neřešení problémů:

1. Dopravní služba ztrácí atraktivitu pro uživatele (doprovce i cestující)
2. Klesá její využití (počty cestujících)
3. Nárůst individuální dopravy, hromadná doprava není uživateli vnímána fakticky i společensky jako jedna z alternativ řešení přepravní potřeby
4. Možnost zrušení tratě a zániku infrastruktury

6.2.3. Vize a problémové oblasti (okruhy)

Tab. č. 149: Vizualizace vize, oblastí a cílů

Mise		
VYUŽÍT NOVÉ PODNĚTY ROZVOJE K PROHLoubENÍ SPOKOJENOSTI A KVALITY ŽIVOTA V REGIONU ZA SPOLEČNÉ ÚČASTI VŠECH OBČANŮ A PŘI DODRŽENÍ ZÁSAD UDRŽITELNÉHO ROZVOJE		
Vize		
Spolupráce – společná cesta k prosperitě území		
Prioritní oblasti		
A. DOPRAVCE	B. PROVOZOVATEL	C. VLASTNÍK
Cíle – regionální doprava		
A.1. Zohlednění požadavků municipalit ve VŘ vyhlášeném objednatelém dopravy na dopravce na regionálních tratích č. 022 a 023	B.1. Změna provozovatele dráhy na regionální trati 023	C.1. Převod vlastnictví infrastruktury regionální tratí č. 023 na municipalitu

6.2.4. Popis cílů v jednotlivých oblastech

Tab. č. 150: Popis cílů

Problémový okruh	A. DOPRAVCE
Číslo a název cíle	A.1. Zohlednění požadavků municipalit ve VŘ vyhlášeném objednatelém dopravy na dopravce na regionálních tratích č. 022 a 023
Popis cíle	Prostřednictvím vyhlášení výběrového nebo poptávkového řízení vyhlášeného objednatelém dopravy dosáhnout změny dopravce tak, aby nový dopravce vyhovoval představám municipalit a byl schopen spolupráce s nimi při poskytování dopravní služby. Dopravce by měl pozitivně reflektovat požadavky municipalit na parametry služby. Pro tento výběr – bez ohledu na způsob jeho provedení – platí, že levný (lowcost) dopravce by měl poskytnout alespoň stejnou kvalitativní úroveň služby , jaká je provozována doposud, zatímco významné zvýšení kvality by mělo být poskytováno za cenu srovnatelnou s cenou Českých drah. Nejde přitom o odmítání ČD apriori (viz srovnání horských tratí na Šumavě a v Krušných horách), ale prostě o to, že národní dopravce má jiné priority než zajišťování dopravy v režimu „poslední míle“. Menší dopravce navíc zpravidla dokáže nabídnouti poměrně rozsáhlou nadstavbu služeb – flexibilitu ve schopnosti reakcí na nenadálé přepravní potřeby (slavnosti, sezónní výkyvy frekvence, mimořádné požadavky), různé doplňky jako nostalgické vlaky, drobný prodej ve vlacích, případně pokladnách apod.
Opatření	A.1.1. Předložení strategického plánu DSO Rychnovsko představitelům KHK kraje, předání požadavku na účast při přípravě výběrového řízení na dopravce A.1.2. Diskuze o kvalitativních a kvantitativních požadavcích na službu ve vazbě na její ekonomiku na půdě DSO A.1.3. Oslovení několika dopravců, zjištění odborných názorů na možnosti osobní

	dopravy na obou tratích A.1.4. Sestavení přípravného týmu, zpracování zjištěných požadavků a parametrů do zadání VŘ. A.1.5. Vyhlášení výběrového řízení objednatelem služby za účasti zástupce DSO. A.1.6. Výběr vhodného dopravce
Indikátory výsledku	I.A. Počet nových či renovovaných vlakových souprav
Indikátor výstupu	I.A.1.1. Účast zástupce DSO na VŘ na dopravce osobní dopravy na tratích č.022 a 023
Správce cíle, zapojené obce	Petr Hudousek. Obce na obou tratích

Problémový okruh	B. PROVOZOVATEL
Číslo a název cíle	B.1. Změna provozovatele dráhy na regionální trati č. 023
Popis cíle	Dosažení toho, aby dosavadní správce infrastruktury v majetku státu, SŽDC s.o., prostřednictvím vyhlášení výběrového nebo poptávkového řízení vyhlášeného objednatelem dopravy dosáhnout změny provozovatele této infrastruktury tak, aby nový provozovatel dráhy vyhovoval představám municipalit a byl schopen spolupráce s nimi při správě, údržbě a především využívání infrastruktury, a to včetně budov a staveb. Provozovatel dráhy by měl pozitivně reflektovat požadavky dopravců, ale i municipalit na parametry dráhy. Stav, kdy vlastníkem infrastruktury zůstává stát, ale jejím provozovatelem ve smyslu zákona č. 266/94 Sb. je jiný, zpravidla privátní subjekt, který se stane příjemcem alikvotní sumy na údržbu infrastruktury od SFDI (případně investičních prostředků na schválené investice) přinese především zajištění alokace finančních prostředků připadajících konkrétnímu traťovému úseku a tím postupné odstranění (v horizontu let) podudržovanosti dráhy a její uvedení do optimálního technického stavu. Tento provozovatel dráhy bude mít podstatně blíže municipalitám a bude tedy schopen reagovat na místní požadavky (stav zastávek a nástupišť, přejezdů apod.). Dosažení tohoto stavu vyžaduje v dnešní situaci poměrně silnou politickou podporu a vynaložení značného úsilí.
Opatření	B.1.1. Sestavení přípravného týmu B.1.2. Oslovení několika provozovatelů obdobných tratí, zjištění odborných názorů na možnosti provozování tratě B.1.3. Diskuze o kvalitativních a kvantitativních požadavcích na službu ve vazbě na její ekonomiku na půdě DSO B.1.4. Jednání se Správou železniční dopravní cesty o požadavcích municipalit na provozovatele trati, předání požadavků B.1.4.. Zpracování zadání a vyhlášení výběrového řízení na provozovatele trati č.023 na půdě DSO nebo za účasti zástupce DSO B.1.5. Výběr vhodného provozovatele
Indikátory výsledku	I.B. Počet nových vlakových spojů
Indikátory	I.B.1.1. Uskutečnění VŘ na provozovatele osobní dopravy na trati č. 023 se

výstupu	zohledněním požadavků municipalit.
Správce cíle, zapojené obce	Petr Hudousek. Obce na trati.

Problémový okruh	C. VLASTNÍK
Číslo a název cíle	C.1. Převod vlastnictví infrastruktury regionální trati č. 023 na municipality
Popis cíle	Dosažení stavu, kdy se infrastruktura regionálních drah dostává plně do rukou municipalit, jimž dráha především slouží. Cíl obtížný, ale nikoliv nemožný vzhledem k existenci Usnesení vlády ČR ze dne 13. června 2012 č. 416, o Pravidlech převodu vybraných železničních drah v majetku státu, s nímž má právo hospodařit Správa železniční dopravní cesty, státní organizace, na nové nabyvatele. Toto usnesení vlády, o jehož existenci se velmi málo ví, stanoví metodiku převodů regionálních drah jako funkčních celků včetně budov a zařízení na kraje a obce. Dosažení tohoto stavu si nesporně vyžádá ještě významně větší úsilí nežli stav popisovaný v předchozím, ovšem to bude vyváжено efektem přímého vlivu municipalit na stav dráhy včetně např. využití staničních budov a dalších staveb v souladu s představami a potřebami obcí. O tom, že bez těsné meziobecní spolupráce není možné se v podstatě ani pokusit o dosažení tohoto stavu, netřeba polemizovat. Klíčový příspěvek na zajištění provozuschopnosti a údržbu dráhy zůstává při trvání pravidelní veřejné dopravy zachován i při změně vlastníka.
Opatření	C.1.1 Podrobná analýza situace C.1.2. Sestavení právního subjektu – regionálního sdružení C.1.3. Zpracování a předání žádosti o převod tratě C.1.4. Převod tratě na regionální sdružení
Indikátory výsledku	I.C. Počet nových akcí pro veřejnost
Indikátory výstupu	I.C.2.1. Převod vlastnictví tratě
Správce cíle, zapojené obce	Petr Hudousek. Obce na trati.

6.2.5. Indikátory

6.2.5.1. Indikátory výsledků

Tab. č. 151: Indikátory výsledků

Prioritní oblast A. Dopravce

Prioritní oblast	A. Dopravce
Číslo a název indikátoru	I.A. Počet nových či renovovaných vlakových souprav
Měrná jednotka	ks

Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013 (2012)	2015	2023
Plán (cílový stav)		0	2
Skutečnost	0		
Popis měřítka: V indikátoru bude sledována modernizace vlakových souprav jako doklad zvýšeného zájmu nového dopravce o komfort cestování.			
Metodika a výpočet: Součet samostatně pohyblivých souprav			
Zdroj čerpání dat: Evidence dopravce			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

Prioritní oblast B. Provozovatel

Prioritní oblast		B. Provozovatel	
Číslo a název indikátoru		I.B. Počet nových vlakových spojů	
Měrná jednotka		ks	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013 (2012)	2015	2023
Plán (cílový stav)		0	4
Skutečnost	0		
Popis měřítka: V indikátoru bude sledován jízdní řád na trati a počet veřejných spojů jako doklad zájmu provozovatele o vytížení dráhy ve prospěch veřejnosti			
Metodika a výpočet: součet nových spojů v jízdním řádě			
Zdroj čerpání dat: veřejné jízdní řády			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

Prioritní oblast C. Vlastník

Prioritní oblast		C. Vlastník	
Číslo a název indikátoru		I.C. Počet nových akcí pro veřejnost	
Měrná jednotka		ks	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013 (2012)	2015	2023
Plán (cílový stav)		0	2
Skutečnost	0		
Popis měřítka: V indikátoru bude sledován počet propagačních a dalších aktivit spojených s regionální železniční dopravou jako doklad o zvýšeném zájmu majitele trati o její vytíženost.			
Metodika a výpočet: součet pořádaných akcí			
Zdroj čerpání dat: evidence dopravce, provozovatele a vlastníka dráhy			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

6.2.5.2. Indikátory výstupů

Tab. č. 152: Indikátory výstupů

Cíl A.1. Zohlednění požadavků municipalit ve VŘ vyhlášeném objednatelům dopravy na dopravce na regionálních tratích č. 022 a č. 023

Číslo a název cíle		A.1. Zohlednění požadavků municipalit ve VŘ vyhlášeném objednatelům dopravy na dopravce na regionálních tratích č. 022 a 023	
Číslo a název indikátoru		I.A.1.1. Účast zástupce DSO na VŘ na dopravce osobní dopravy na tratích č.022 a 023	
Měrná jednotka		Splněno	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		Ne	Splněno
Skutečnost	Ne		
Popis měřítka: seznam požadavků obcí bude předán vyhlášovateli VŘ s žádostí o zapracování požadavků do zadání VŘ a o účast zástupce DSO ve výběrové komisi. Indikátor bude splněn zohledněním těchto požadavků .			
Metodika a výpočet: Požadavky jsou zapracovány do zadání VŘ. A VŘ je vyhlášeno.			
Zdroj čerpání dat: Členové přípravného týmu.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

Cíl B.1. Změna provozovatele dráhy regionální trati č. 023

Číslo a název cíle		B.1. Změna provozovatele dráhy regionální trati č. 023	
Číslo a název indikátoru		I.B.1.1. Uskutečnění VŘ na provozovatele osobní dopravy na trati č. 023 se zohledněním požadavků municipalit.	
Měrná jednotka		Splněno	
Správce měřítka (stará se o získání dat)		Manažer strategie	
Roky	2013	2015	2023
Plán (cílový stav)		Ne	Splněno
Skutečnost	Ne		
Popis měřítka: Bude vypsáno výběrové řízení na provozovatele dráhy č.023 se zapracováním připomínek a za účasti zástupců DSO.			
Metodika a výpočet: Požadavky jsou zapracovány do zadání VŘ a VŘ je vyhlášeno.			
Zdroj čerpání dat: Členové přípravného týmu.			
Perioda vyhodnocování měřítka: 1 x za rok – k 31.12. daného roku			

Cíl C.1. Převod vlastnictví infrastruktury regionální trati č. 023 na municipality

Číslo a název cíle	C.1. Převod vlastnictví infrastruktury regionální trati č. 023 na municipality			
Číslo a název indikátoru	I.C.2.1. Převedení vlastnictví tratě			
Měrná jednotka	Splněno			
Správce měřítka (stará se o získání dat)	Manažer strategie			
Roky	2013	2015	2023	2025
Plán (cílový stav)		Ne	Ne	Splněno
Skutečnost	Ne			
Popis měřítka:	Předpokládáme naplnění cíle v delším časovém horizontu. Vzhledem k tomu že tato problematika je věcí legislativy a kraje, nejen obcí, tento cíl je tedy bez časového horizontu.			
Metodika a výpočet:	Vlastnictví trati je převedeno			
Zdroj čerpání dat:	členové regionálního sdružení			
Perioda vyhodnocování měřítka:	1 x za rok – k 31.12. daného roku			

6.3. Pravidla pro řízení strategie (implementační pravidla)

6.3.1. Systém monitorování a hodnocení realizace strategie

Pro řízení strategie bude ustaven **manažer strategie**. Manažer zodpovídá za celkovou koordinaci všech aktivit souvisejících s jejím řízením. Je zodpovědný za to, že se schválenou strategií bude pracovat, že zodpovědné subjekty budou usilovat o její naplnění a že se bude vyhodnocovat, zda se daří přispívat k plnění stanovených cílů.

Manažer strategie je výkonnou a koordinační jednotkou, ale pro výkon své činnosti potřebuje součinnost orgánů, které mohou rozhodovat. Tím je **řídící skupina**. Řídící skupina činí klíčová rozhodnutí při naplňování strategie, zejména týkající se jejích změn a úprav, ale také schvalování akčního plánu. Řídící skupina schvaluje vyhodnocení strategie a přijímá opatření vyplývající ze závěrů hodnocení.

Tab. č.152: Skladba řídicí skupiny

Složení řídicí skupiny
Ing. Jan Skořepa, předseda DSO Mikroregion Rychnovsko, starosta města Rychnov nad Kněžnou
Bc. Petr Hudousek, starosta města Rokytnice v Orlických horách
Další členové budou doplněni po volbách do orgánů DSO Rychnovsko v 1.čtvrtletí 2015

Pro řízení strategie jsou důležití **správci cílů**. Správce cíle není osoba, která by měla za úkol daný cíl samostatně zrealizovat. Jeho rolí je hlídat, aby se na plnění cíle nezapomnělo. Je to osoba, která bude v území iniciovat kroky směřující k plnění cíle, bude komunikovat s ostatními subjekty v území, bude dbát nad tím, aby se do budoucích akčních plánů dostávaly konkrétní kroky, které přispějí k plnění cíle, bude kontrolovat, že do příslušného rozpočtu budou zahrnuty prostředky určené k plnění cíle. Ostatní subjekty v území však mají společnou povinnost spolu s gestorem aktivně usilovat o plnění cíle. Správce cíle také bude v následujících letech sledovat prostřednictvím indikátorů, zda je cíle dosahováno. V další budoucí

spolupráci bude tuto informaci poskytovat ostatním městům a obcím a společně budou hledat další řešení k přibližování se stanovenému cíli.

Tab. č.153: Správci cílů

Správci cílů		
Číslo cíle	Název cíle	Správce cíle
A.1.	A.1. Zohlednění požadavků municipalit ve VŘ vyhlášeném objednatelém dopravy na dopravce na regionálních tratích č. 022 a 023	Petr Hudousek, starosta Rokytnice v O.H.
B.1.	B.1. Změna provozovatele dráhy na regionální trati č. 023	Petr Hudousek, starosta Rokytnice v O.H.
B.2.	C.1.. Převod vlastnictví infrastruktury regionální trati č. 023 na municipality	Petr Hudousek, starosta Rokytnice v O.H.

Gestoři indikátorů jsou osoby, které zodpovídají za zjištění hodnot indikátoru v souladu se stanovenou definicí a metodikou výpočtu. Dodávají podklady příslušnému správci cíle.

Tab. č.154: Gestoři indikátorů

Gestoři indikátorů		
Číslo indikátoru	Název indikátoru	Gestor indikátoru
I.A.	Počet nových či renovovaných vlakových souprav	Prozatím manažer strategie
I.B.	Počet nových vlakových spojů	Prozatím manažer strategie
I.C.	Počet nových akcí pro veřejnost	Prozatím manažer strategie
I.A.1.1.	Účast zástupce DSO na VŘ na dopravce osobní dopravy na tratích č.022 a 023	Prozatím manažer strategie
I.B.1.1.	Uskutečnění VŘ na provozovatele osobní dopravy na trati č. 023 se zohledněním požadavků municipalit.	Prozatím manažer strategie
I.C.1.1.	Převedení vlastnictví tratě	Prozatím manažer strategie

Strategie bude naplňována především projekty zařazenými do každoročně schvalovaného akčního plánu (viz kapitola 6.3.3 souhrnného dokumentu). Projekty zařazené do akčního plánu by pak měly naplňovat stanovené cíle.

Naplňování strategického dokumentu musí být měřeno a pravidelně vyhodnocováno. Pro jednotlivé cíle byly nastaveny indikátory a k nim nastavená metodika – tj. způsob sledování a vyhodnocování daného indikátoru. Ke každému indikátoru je také nastaven jeho správce (gestor), který je zodpovědný za sledování jeho vývoje a porovnání s cílovou hodnotou.

Tab. č.155: Zodpovědnosti v procesu implementace strategie

Činnost v rámci implementace	Zodpovědná osoba/subjekt	Termín
------------------------------	--------------------------	--------

Koordinace implementačních aktivit	manažer strategie	průběžně
Návrh projektů do akčního plánu	správci cílů	každoročně v 1.-3. čtvrtletí
Výběr projektů do akčního plánu	řídící skupina	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Předložení akčního plánu ke schválení na následující rok	manažer strategie	každoročně dle termínů přípravy rozpočtu
Vyhodnocení indikátorů za předchozí rok	gestoři indikátorů	každoročně v 1. čtvrtletí
Vyhodnocení plnění akčního plánu za předchozí rok	manažer s využitím podkladů od gestorů indikátorů a správců cílů	každoročně v 1.-2. čtvrtletí
Projednání vyhodnocení indikátorů a plnění akčního plánu za předchozí rok	řídící skupina	každoročně v 2. čtvrtletí

6.3.2. Systém změn strategie

V průběhu realizace Strategie může dojít k objektivní potřebě dílčí změny tj. ve formě úpravy cíle, či indikátoru. Tato potřeba může být způsobena jak vnějšími (např. rozhodnutí vlády, či EU), tak vnitřními (potřeba změny vyvstane při průběžném monitorování cílů Strategie) faktory. Rozhodnutí, zda je nutné některé části Strategie upravit bude následovat každoročně po vyhodnocení indikátorů za předchozí rok a po vyhodnocení akčního plánu. Pokud se ukáže, že realizací projektů nedošlo k uspokojivému vývoji příslušného indikátoru, je nutné blíže zanalyzovat příčiny takového vývoje. Nejedná-li se o neočekávané vnější vlivy (povodeň, hospodářská krize apod.), pak může být příčina buď na straně chybně nastaveného cíle či přiřazeného indikátoru, anebo na straně nefunkčnosti projektu vzhledem ke stanovenému cíli. V obou případech je nutné, aby správce cíle navrhl opatření ke změně. Může se jednat buď o návrh vhodnějšího typu projektu do akčního plánu, nebo o přeformulování cíle. Takovou změnu je nutno důkladně prodiskutovat s dotčenými subjekty (ideálně v rámci fokusní skupiny) a následně změnu navrhnout řídící skupině. Řídící skupina rozhodne o schválení či neschválení změny.

6.3.3. Akční plán

V době přípravy tohoto strategického plánu došlo k volbám do obecních zastupitelstev a mnohde i ke změně starosty obce. Tím došlo i k personálním změnám v Dobrovolném svazku obcí Mikroregion Rychnovsko. Volby do orgánů svazku jsou připravovány na první čtvrtletí 2015 a poté bude projednáván plán společných aktivit včetně společných projektů a jejich načasování.

V době přípravy strategie nejsou vyjasněny ani dotační zdroje společných projektů – seznam přijatelných aktivit a vhodných příjemců jednotlivých operačních programů je teprve dopracováván. Níže jsou proto uvedeny jen v této chvíli známé záměry připravované společně více obcemi na půdě Místní akční skupiny Sdružení SPLAV a jejich českých a zahraničních partnerů. I jejich realizace se však bude odvíjet od podmínek operačních programů a jejich otevření, plánované projekty proto nelze závazně zapsat do

akčního plánu. Ten bude doplňován postupně, vždy aktuálně podle reálných možností. V době přípravy tohoto strategického plánu došlo k volbám do obecních zastupitelstev a mnohde i ke změně starosty obce. Tím došlo i k personálním změnám v Dobrovolném svazku obcí Mikroregion Rychnovsko. Volby do orgánů svazku jsou připravovány na rok 2015 a poté bude projednáván plán společných aktivit včetně společných projektů a jejich načasování.

V době přípravy strategie nebyly vyjasněny ani dotační zdroje společných projektů – seznam přijatelných aktivit a vhodných příjemců jednotlivých operačních programů je teprve dopracováván. Níže jsou proto uvedeny jen v této chvíli známé záměry připravované obcemi dlouhodobě, a to jak samostatně, tak společně více obcemi na půdě DSO Mikroregion Rychnovsko či Místní akční skupiny Sdružení SPLAV a jejich českých a zahraničních partnerů. I jejich realizace se však bude odvíjet od podmínek operačních programů a jejich otevření, plánované projekty proto nelze závazně zapsat do akčního plánu. Ten bude doplňován postupně, vždy aktuálně podle reálných možností.

Tab. č.156: Zásobník projektů

Cíl	Název projektu	Náklady	Zdroj financování	Termín realizace	Nositel projektu	Připravenost

Do tabulky se uvádějí následující informace:

Cíl – název a číslo cíle stanoveného ve strategii, k němuž se projekt váže

Název projektu – konkrétní název projektu či aktivity, která naplňuje (spolu s dalšími) daný cíl

Náklady – orientační finanční objem projektu; vzhledem k tomu, že se jedná o první hrubou verzi akčního plánu, je samozřejmé, že se ve většině případů bude jednat o odhad nákladů (stanovený expertním odhadem či na základě zkušenosti s obdobnými projekty). V dalších verzích akčního plánu budou náklady upřesňovány.

Zdroj financování – snahou je co nejefektivnější hospodaření, proto je vhodné uvést vhodný zdroj financování z konkrétního dotačního zdroje (národní granty, evropské fondy apod.). V tom případě je nutné do akčního plánu uvést také podíly financování (např. 85 % dotace, 15 % rozpočet DSO). Tam, kde budou projekty již dostatečně konkrétní, je možné hledat příslušnou dotační možnost v připravovaných operačních programech Evropských strukturálních a investičních fondů. Tam, kde je od počátku zřejmé, že zdrojem financování nemůže být žádný dotační program, je vhodné do zdroje financování uvést rozpočet té organizace, která financování projektu plánuje (konkrétní obec, více obcí, dobrovolný svazek obcí).

Termín realizace – jedná se o další údaj, který je v této fázi orientační a předpokládá se jeho postupné upřesňování. Pokud se jedná o víceleté projekty, je nutné uvést alespoň roky jeho realizace, vhodnější však je uvést i měsíce (zejména u akcí, které budou realizovány v rámci jednoho roku).

Nositel projektu – uvádí se subjekt, který bude mít realizaci projektu na starosti. V případě DSO to většinou bude svazek obcí, v případě neformální spolupráce obcí může jít o jednu konkrétní obec, která bude mít zodpovědnost za zpracování žádosti o dotaci a její realizaci, na jejímž území se bude projekt realizovat, která bude organizovat výběrové řízení apod. Samozřejmě se počítá s aktivní účastí ostatních obcí, nositel je však tzv. lead-partnerem.

Připravenost – pro doplnění informací o reálnosti projektu, přesnosti jeho rozpočtu a načasování je vhodné uvést, v jakém stavu se projekt nachází. Většinou se stručně uvádí, zda se jedná o projekt ve fázi záměru,

nebo zda již byla vytvořena studie, která jej blíže popisuje. Dalšími milníky může být zpracovaná projektová dokumentace, vydané stavební povolení či vybraný zhotovitel na základě výběrového řízení.

Akční plán je dokumentem, jehož cílem je upřesnit strategický plán v krátkodobém časovém horizontu. Akční plán ze strategického plánu vychází a určuje, jakými konkrétními kroky či projekty budou naplňovány příslušné cíle uvedené ve strategickém plánu. Akční plán se zpracovává vždy na následující rok.

U každé aktivity musí být zřejmé, k naplnění jakého cíle přispívá. Sestavování akčního plánu musí být v souladu se strategickým plánem, ale také s připravovaným rozpočtem na následující rok. Projekty zařazené do akčního plánu musí být kryty rozpočtem nebo jiným (externím) zdrojem financování. Pokud nebude k projektům vybraným do akčního plánu jednoznačně přiřazen zdroj financování, budou z akčního plánu vyřazeny.

Proces přípravy akčního plánu je třeba vnímat jako **proces dlouhodobý a opakovaný**, postupující celým kalendářním rokem. Příprava akčního plánu probíhá souběžně s přípravou rozpočtu (dobrovolného svazku obcí nebo rozpočtů jednotlivých měst a obcí). Nejprve dochází ke sběru podnětů na realizaci projektů od jednotlivých měst a obcí. Následně dochází k výběru těch aktivit, které je z věcného, časového a finančního hlediska možné realizovat v příštím roce. Nakonec dochází k přijetí rozhodnutí o přehledu konkrétních aktivit zařazených do akčního plánu pro následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje pro realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho vyhodnocení.

Tab. č. 157: Harmonogram

Čtvrtletí	Rok 2015				Rok 2016				Rok 2017				Rok 2018	
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.
Akční plán na r. 2016														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														
Akční plán na r. 2017														
Příprava														
Realizace														
Vyhodnocení														

Akční plán může být vypracován pomocí tabulky, která obsahuje číslo cíle, ke kterému se projekt váže, název projektu, orientační rozpočet, zdroj financování, harmonogram, nositel projektu, aktuální stav připravenosti.

Pokud bude cíl naplňován po dobu několika let, je možné do akčního plánu uvést také orientační **zásobník projektů/aktivit** (samostatná tabulka ve stejné struktuře), které nejsou financovatelné z rozpočtu příštího roku, ale s nimiž se uvažuje v dalších letech. Takový zásobník by byl pouze orientační a sloužil by jako jeden z podkladů pro sestavování akčních plánů na další roky. Je vhodný z toho důvodu, že při případných personálních změnách bude na jednom místě zaznamenáno, s čím projektový tým počítal jako s aktivitami vhodnými k realizaci za účelem dosažení cíle. Veškeré údaje by byly v tom případě orientační (harmonogram, náklady) a upřesňovaly by se při sestavování dalšího akčního plánu na následující rok.

V prvním pololetí roku, který následuje po realizaci akčního plánu, by mělo dojít k jeho **vyhodnocení**. V rámci vyhodnocení budou posouzeny jednotlivé projekty, které byly navrženy v akčním plánu k realizaci.

U zrealizovaných projektů bude posouzeno především to, zda byly udrženy náklady, které byly v akčním plánu orientačně uvedeny, a souladu skutečného harmonogramu s předpokládaným. V případě odchylek

budou vyhodnoceny důvody, proč k nim došlo. Z takto učiněných vyhodnocení by měly být přijaty adekvátní závěry (např. do budoucna zpřesnit odhady nákladů, zaměřit se na kvalitu výběrových řízení s důrazem na minimalizaci víceprací, při nastavování harmonogramu brát v potaz rizika, která mohou projekt zbrzdit apod.).

Zároveň je nutné znovu vyhodnotit, jak se vyvinuly hodnoty indikátorů po realizaci projektů. Tím dojdeme k dílčímu závěru, zda zrealizované projekty jsou vzhledem k vytyčeným cílům efektivní a účinné. V případě, že se hodnoty indikátorů nevyvíjejí příznivým směrem, je nutné přemýšlet o přehodnocení projektů, které jsou naplánovány k plnění cílů.

U nezrealizovaných projektů je nutné analyzovat důvody, proč k realizaci nedošlo (do akčního plánu by měly vstupovat jen reálné projekty a aktivity).

6.4. Závěr a postup zpracování

6.4.1. Shrnutí

Tento strategický plán byl zpracován v letech 2013-15 pro potřeby Dobrovolného svazku obcí Mikroregion Rychnovsko jako podklad pro vyvážený a všestranný rozvoj jejich území v období 2015-20. Vychází z analýzy aktuálních statistických údajů, které se k území vztahují, a jejich porovnání se srovnatelnými oblastmi České republiky. Vychází i z několika místních dotazníkových šetření mezi představiteli obcí a veřejností, názorů, zkušeností a záměrů dalších aktérů rozvoje v regionu (MAS Sdružení SPLAV, ostatní dobrovolné svazky obcí) i doporučení odborníků v jednotlivých oblastech. Z komplexního posouzení všech informací a údajů získaných z těchto zdrojů vznikl soubor cílů v rozvoji regionu pro období 2015-20, doporučených kroků k jejich naplnění a také hodnot, kterých by mělo být dosaženo. Všechny postupné kroky, které k sestavení strategického plánu vedly, byly projednávány se starosty obcí a další veřejností na půdě DSO Mikroregion Rychnovsko a MAS Sdružení SPLAV a schváleny. Statistické a další údaje týkající se území byly získány díky spolupráci Svazu měst a obcí ČR, Úřadu práce v Rychnově nad Kněžnou, Úřadu ORP Rychnov nad Kněžnou, Úřadů obcí na území ORP, škol a dalších organizací státní a veřejné správy.

Tento strategický plán však není dokumentem ukončeným, naopak, předpokládá se jeho průběžná aktualizace a doplňování, zejména o projekty, kterými budou cíle strategického plánu naplňovány, jejich hodnocení, naplňování hodnot indikátorů a další aktuální údaje.

6.4.2. Popis postupu tvorby strategie

Prosinec 2013 - Byl sestaven řešitelský tým strategického plánu pro území ORP Rychnov nad Kněžnou. Účast na Valné hromadě DSO mikroregion Rychnovsko, kde byl členkami realizačního týmu starostům obcí ORP prezentován projekt.

Leden 2014 - Projekt byl prezentován a diskutován i na setkání Valné hromady MAS Sdružení SPLAV a setkání obcí DSO Bělá. Do konce tohoto měsíce od začátku projektu proběhlo celkem 5 porad týmu projektu, které organizoval starosta města, jako jeden ze spolupracujících starostů.

Únor 2014 - V tomto měsíci členky Realizačního týmu získávaly data za pomoci odboru školství, životního prostředí a sociálních věcí Městského úřadu Rychnov nad Kněžnou. Realizační tým projednával čtvrté volitelné téma – Regionální doprava a její návaznost. 18. února proběhlo zasedání DSO Rychnovsko, na kterém Realizační tým předal informace starostům o současném průběhu projektu, tedy rozsah

zpracovaných dokumentů analytické části. Byly jim podány informace o připravované druhé části dotazníku. Všem nezúčastněným, byly informace zaslány do emailové schránky. Ke konci měsíce členky získávaly chybějící těžko dostupná data a společně s týmy z ORP Kostelec nad Orlicí a ORP Dobruška si vzájemně vyměnili data. V průběhu celého února byly se všemi starosty osobně vyplněny dotazníky první části. Vše se stihlo dle daného termínu a to do 28.2.. Poté členky vyplněné dotazníky vyhodnocovaly pro potřebu regionu.

Březen 2014 - Členky týmu začaly s objížděním obcí s dotazníky druhé části a také firem, se kterými měly domluveny schůzky, ohledně získávání dat a informací.

Duben 2014 - Byly vyplňovány zbývající dotazníky druhé části se starosty obcí a poté odeslány v elektronické formě. Členky týmu sháněly data o demografickém vývoji 2013 a nezaměstnanosti 2012. Členky týmu pokračovaly s objížděním firem, se kterými měly domluveny schůzky, ohledně získávání dat a informací.

Květen 2014 - Členům Výboru DSO Mikroregion Rychnovsko a členům Dozorčí rady DSO byl předložen dotazník k meziobecní spolupráci a institucionalizaci. Byla odeslána pozvánka na jednání. Doručení v elektronické formě Svazu zpracované analytické části ke třem dílčím rozvojovým strategiím a též doručení stručného nástinu možných variantních návrhů směřujících k řešení problematických okruhů a potřeb daného Územního obvodu vycházejících z již zpracovaných analytických materiálů ke třem dílčím rozvojovým strategiím.

Červen 2014 - Na 1.oficiálním setkání členky týmu odprezentovaly starostům obcí prezentaci o průběhu a dosavadních výsledcích projektu v našem ORP. Starostům byla předána Souhrnná zpráva s vyhodnocením dotazníkových šetření, analýzy situace v ORP ve 3 povinných oblastech a nástinem variantních řešení každé ze 3 oblastí. Termín k předání souhrnné zprávy s nástinem variantních řešení kolidoval s termínem oprav analytických dokumentů, na které měl naopak až navazovat. Domnívali jsme se, že analytické údaje, které jsme na SMO předali, budou ze strany SMO okomentovány a porovnány s ostatními ORP, a teprve na základě takto objektivně zjištěné situace v našem ORP navrheme ve spolupráci s různými odborníky řešení nedostatků. Takto jsme velmi laicky, pouze na základě znalosti našeho území navrhli nějaká řešení, která vůbec nemusí být potřebná, vhodná a ani možná. Plnění našich úkolů nám navíc velmi zkomplikoval informační systém, kvůli kterému jsme museli mnohé texty do dokumentu znovu doplňovat. Členky sháněly dodatečné informace k analýze.

Červenec 2014 - Proběhlo vyhodnocení 1. oficiálního setkání. Vytipování možných zdrojů dat, jejichž správci byly osloveni. Příprava příkladů dobré praxe a byl sestaven časový plán a rozdělení úkolů. Pravidelně probíhala komunikace se sousedními týmy. Spolupracovali jsme s místní MAS Sdružení SPLAV.

Srpen 2014 – Probíhala příprava návrhů problémových okruhů, cílů a opatření, o kterém jsme diskutovali. Byly hledány příklady dobré praxe meziobecní spolupráce. Příklady dobré praxe z území ORP Rychnov nad Kněžnou i ostatních ORP byly zpracovány do 4 tematicky zaměřených dokumentů a rozeslány všem starostům na území ORP.

Září 2014 - Byly stanoveny problémové okruhy jednotlivých témat, poté byly diskutovány příčiny a důsledky. Nejvíce problémů bylo zjištěno v oblasti školství. Tyto problémy byly nejhůře řešitelné vzhledem ke snaze obcí o zachování co největšího počtu škol.

Problémové okruhy byly stanoveny logickým rozdělením řešených témat, jednotlivé problémy byly formulovány realizačním týmem na základě analýzy území a doplněny v rámci brainstormingů se starosty obcí i dalšími aktéry v území.

Potvrdil se předpoklad, že je vhodné diskutovat nad předem připravenými návrhy. Problémy formulované realizačním týmem byly v širší fokusní skupině přečteny a následně diskutovány v každé z řešených oblastí jednotlivě. Některé předem formulované problémy byly odmítnuty (nedostatek nádob na sběr odpadu, malé zapojení obcí do zaměstnanosti znevýhodněných skupin, atp.), jiné byly doplněny (zvyšující se množství obalů, vykupování kradených předmětů). Názory starostů jsou poměrně jednotné, přínosná však byla diskuze s podnikateli a neziskovými organizacemi, kteří mají na situaci v některých případech jiný názor (dětské skupiny, hromadná doprava znevýhodněných občanů, podnikání v sociálních službách, atp.)

Říjen 2014 - Byli vybráni jednotliví garanti témat, pro cíle byli garanti vybíráni podle potřeby v průběhu realizace opatření. Dotazník byl vyplněn 1x jako souhrn názorů starostů DSO Rychnovsko. Byly konzultovány cíle a opatření strategie. V říjnu proběhly volby do obecních zastupitelstev, které změnilo složení zastupitelstev včetně několika starostů obcí. Ke konci října byla známa změna starosty v 6 obcích z 32. Nepředpokládáme, že tyto změny povedou k přehodnocení dosavadního postoje obcí k meziobecní spolupráci, tzn. k zachování stávajícího DSO Rychnovsko jako hlavního nositele meziobecní spolupráce v regionu.

Listopad 2014 - K diskuzi nad jednotlivými cíli a indikátory byli přizváni další starostové - odborníci v dané oblasti, kteří nadále budou garanty plnění strategie.

Prosinec 2014 - Proběhla závěrečná kontrola souhrnného dokumentu. Příprava prezentace na setkání starostů, kde se prezentovala závěrečná verze SD. Odeslání SD Svazu měst a obcí.

Leden 2015 - Obdrženi připomínek k SD. Připomínky byly diskutovány a byl stanoven postup prací při jejich odstranění.

Únor 2015 - Byl sestaven soupis a harmonogram realizace záměrů obcí z území ORP ve sledovaných oblastech. Na zasedání DSO byl znovu představen souhrnný dokument a diskutovány cíle, zejména v oblasti volitelného tématu Regionální doprava a její návaznost. Formální připomínky a připomínky týkající se odborné terminologie jsme opravili. Cíle a indikátory jsme prodiskutovali a v souhrnném dokumentu zohlednili.

7. Závěr, kontakty

Dokument byl zpracováván v období prosinec 2013 – duben 2015, kdy byl předložen starostům obcí ORP ke schválení. V dalším období bude ustanoven realizační tým strategického plánu ve složení manažer strategie, řídicí skupina, správci cílů a gestoři indikátorů, který zpracuje pro následující jednotlivé roky akční plán se seznamem projektů k realizaci a finančních zdrojů k jejich financování. I nadále se však bude jednat o otevřený dokument, připravený k průběžnému doplňování cílů, indikátorů a záměrů obcí i jiných subjektů z území ORP.

V souladu se zadáním projektu „Podpora meziobecní spolupráce“ byly v rámci strategického plánu zpracovávány 4 tematické oblasti – školství, sociální služby, odpadové hospodářství a volitelné téma regionální železniční doprava. Analýzou stávající situace v území bylo zjištěno, že ani v jednom z témat nevykazuje území ORP Rychnov nad Kněžnou výrazné nedostatky ani přednosti, což bylo potvrzeno i srovnávací analýzou benchmarkingu. Některé nedostatky, které existují, nelze ovlivnit činností svazku obcí (stárnutí obyvatel v území, legislativní omezení,..), jiné je možné zlepšit. V oblasti školství se bude jednat zejména o optimalizaci sítě škol s cílem finančních úspor, v oblasti sociálních služeb doplnění některých chybějících potřebných zařízení sociální péče souvisejících se stárnutím obyvatel, v oblasti odpadů pak o zjednodušení stávajícího nepřehledného systému svozu odpadů a v oblasti dopravy o převedení regionálních tratí do kompetence obcí. Tyto náročné cíle budou podpořeny realizací dalších drobných záměrů svazku obcí nebo jednotlivých obcí.

Je jasné, že, že cíle nebudou naplňovány najednou a je pravděpodobné, že všechny rozvojové cíle naplněny nebudou. Jejich plnění závisí na připravenosti politické, legislativní, stavební, organizační i finanční a na dohodě obcí na území ORP. Všechny však deklarovaly zájem o plnění cílů a připravenost ke spolupráci na realizaci jednotlivých projektů.

Nositelem a garantem strategického plánu rozvoje území ORP Rychnov nad Kněžnou byl stanoven Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Rychnovsko, který v území pracuje již od roku 2004. Jeho předností je tedy zkušenost, důvěryhodnost a také územní rozsah, protože svazek prakticky kopíruje území ORP a jeho členy jsou všichni starostové obcí z tohoto území. Valná hromada tohoto svazku strategický plán ve všech etapách zpracování projednávala a schvalovala. Je tedy jisté, že práce na strategickém plánu budou pokračovat i po skončení projektu „Podpora meziobecní spolupráce“ a vytyčené cíle budou plněny stanovenými opatřeními.

Kontakty:

Realizační tým:	Ing.arch. Kateřina Holmová (koordinátor) Bc. Kateřina Marešová (pracovník pro analýzy a strategie) Pavla Zaňková, DiS. (asistentka realizačního týmu)
Motivující starostové:	Ing. Jan Skořepa (starosta města Rychnov nad Kněžnou) Mgr. Petr Tůma (starosta obce Slatina nad Zdobnicí)
Expert na volitelné téma:	Ing. Jan Šatava

8. Přílohy

8.1. Seznam tabulek

Tab. č. 1: Základní informace o strategii	7
Tab. č. 2 : Obce správního obvodu dle abecedního pořadí	8
Tab. č. 3 : Relevantní významné strategické dokumenty	11
Tab. č. 4: Charakteristika území ORP.....	15
Tab. č. 5: Demografický vývoj obyvatel v území ORP	16
Tab. č. 6: Stručná charakteristika školství v území ORP	18
Tab. č. 7: Stručná charakteristika oblasti "kultura a sport" v území ORP.....	18
Tab. č. 8: Stručná charakteristika "zdravotnictví" veřejného i soukromého charakteru v území ORP	19
Tab. č. 9: Ekonomická aktivita obyvatel území ORP	20
Tab. č. 10: Charakteristika dojíždění do škol a zaměstnání.....	21
Tab. č. 11: Charakteristika domácností	21
Tab. č. 12: Charakteristika nezaměstnanosti v území ORP	22
Tab. č. 13: Charakteristika trhu práce v území ORP	24
Tab. č. 14: Územní a strategické plánování.....	29
Tab. č. 15: Popis klíčových aktérů.....	30
Tab. č. 16: SWOT analýza	33
Tab. č.17: Vizualizace vize, oblastí a cílů – obecná.....	35
Tab. č. 18: Definice správního obvodu z pohledu předškolního a základního vzdělání	39
Tab. č. 19: Počty škol/školských zařízení v jednotlivých obcích ORP	42
Tab. č. 20: Počty SOUKROMÝCH škol/školských zařízení v jednotlivých obcích ORP.....	43
Tab. č. 21: Pracovníci ve školství ORP	43
Tab. č. 22: Počet ZŠ za ORP	47
Tab. č. 23: Počet malotřídních ZŠ v jednotlivých obcích ORP	47
Tab. č. 24: ZŠ zřizované obcemi, popřípadě krajem	49
Tab. č. 25: soukromé ZŠ.....	49
Tab. č. 26: Součásti základních škol v jednotlivých obcích ORP	50
Tab. č. 27: Počty tříd a žáků v ZŠ zřizovaných obcí ve školním roce 2012/2013 v ORP.....	51
Tab. č. 28: Počet úplných a neúplných ZŠ v ORP	52
Tab. č. 29: Údaje o pracovnících ZŠ zřizovaných obcemi v ORP.....	53
Tab. č. 30: Ostatní pedagogičtí pracovníci škol v ORP.....	53
Tab. č. 31: Počet škol a žáků na jednoho přepočteného pracovníka v ORP.....	54
Tab. č. 32: Počet absolventů ZŠ v ORP	55
Tab. č. 33: Přehled škol pro žáky se speciálním vzdělávacími potřebami v ORP.....	56
Tab. č. 34: Základní údaje o základním vzdělávání ve správním obvodu (1 i 2 stupeň ZŠ) v obcích ORP	57
Tab. č. 35: Popis ZŠ v ORP za školní rok 2012/2013	58
Tab. č. 36: Očekávaný vývoj počtu žáků ve správním obvodu v ORP.....	59
Tab. č. 37: Celkové počty MŠ dle zřizovatele v ORP	59
Tab. č. 38: MŠ ZŘIZOVANÉ OBCÍ, popřípadě krajem	61
Tab. č. 39: ZŘIZOVANÉ OBCEMI, popřípadě krajem.....	61
Tab. č. 40: Popis MŠ v ORP v školním roce 2012/2013	62
Tab. č. 41: Očekávaný vývoj počtu dětí v MŠ v ORP.....	63
Tab. č. 42: Školní družiny a školní kluby v ORP.....	63

Tab. č. 43: Údaje o pedagogických pracovnících ŠD a ŠK v ORP.....	64
Tab. č. 44: Počet ZUŠ podle zřizovatelů dle obcí v ORP	64
Tab. č. 45: Údaje o pedagogických pracovnících ZUŠ v ORP	64
Tab. č. 46: Přehled středisek volného času podle zřizovatele v ORP	65
Tab. č. 47: SVČ zřizované obcemi v ORP.....	65
Tab. č. 48: Údaje o pracovnících SVČ v ORP	65
Tab. č. 49: Školní jídelny zřizované obcemi v ORP	65
Tab. č. 50: Údaje o pracovnících ve školních jídelnách dle zřizovatelů v ORP	66
Tab. č. 51: Finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu na přímé výdaje ve školství školám a školským zařízením zřízených obcemi v ORP v Kč.....	67
Tab. č. 52: Ukazatele nákladovosti na přímé náklady ve vzdělávání v roce 2013 v ORP	67
Tab. č. 53: Financování z RUD v jednotlivých obcích ORP v roce 2013	68
Tab. č. 54: Nezbytné investiční potřeby obcí v ORP týkající se ZŠ do roku 2023	69
Tab. č. 55: Analýza cílových (dotčených) skupin předškolním a základním vzděláváním	70
Tab. č. 56: Registr rizik oblastí předškolního a základního vzdělávání správního obvodu.....	72
Tab. č. 57: Provozní výdaje ve správním obvodu Rychnov nad Kněžnou na ZŠ, MŠ a jiná zařízení zřizovaných obcemi.....	73
Tab. č. 58: SWOT analýza školství a předškolního vzdělávání.....	75
Tab. č.59: Vizualizace problémových oblastí – strom problémů.....	79
Tab. č.60: Vizualizace vize a cílů – strom cílů	81
Tab. č.61: Popis cílů	82
Tab. č.62: Indikátory výsledů.....	85
Tab. č.63: Indikátory výstupů	86
Tab. č.64: Skladba řídicí skupiny.....	89
Tab. č.65: Správci cílů	89
Tab. č.66: Gestoři indikátorů	90
Tab. č.67: Zodpovědnosti v procesu implementace strategie	90
Tab. č.68: Zásobník projektů	92
Tab. č.69: Harmonogram.....	93
Tab. č. 70: Počet jednotlivých typů zařízení sociálních služeb sídlících v rámci ORP	100
Tab. č. 71: Počet jednotlivých typů zařízení sociálních služeb působících v rámci ORP (resp. poskytujících služby pro obyvatele ORP).....	101
Tab. 72: Zařízení sociálních služeb se sídlem mimo ORP působících v rámci ORP.....	102
Tab. č. 73: Počet jednotlivých typů sociálních služeb	102
Tab. č. 74: Počet jednotlivých typů sociálních služeb působících v rámci ORP (resp. poskytující služby pro obyvatele ORP).....	103
Tab. č. 75: Počet zařízení sociálních služeb dle zřizovatele.....	105
Tab. č. 76: Počet sociálních služeb dle zřizovatele	105
Tab. č. 77: Přehled financování zařízení sociálních služeb v roce 2012	106
Tab. č. 78: Kapacita zařízení sociálních služeb	109
Tab. č. 79: Terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – příjmy z úhrad uživatelů a výdaje v roce 2012	110
Tab. č. 80: Terénní a ambulantní služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením – evidovaný počet nespokojených žadatelů v roce 2012.....	110
Tab. č. 81: Počet uživatelů (klientů) v zařízeních sociálních služeb v roce 2012.....	111

Tab. č. 82: Počet nákladů na uživatele sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb v roce 2012	112
Tab. č. 83: Analýza cílových (dotčených) skupin	115
Tab. č. 84: Analýza rizik – registr rizik v sociální oblasti	116
Tab. č. 85: Ostatní související služby, které jsou poskytovány na území ORP Rychnov nad Kněžnou	117
Tab. č. 86: SWOT analýza sociálních služeb.....	118
Tab. č.87: Vizualizace problémových oblastí – strom problémů.....	122
Tab. č. 88: Vizualizace vize a cílů – strom cílů	127
Tab. č. 89: Popis cílů	127
Tab. č.90: Indikátory výsledků.....	130
Tab. č.91: Indikátory výstupů	131
Tab. č. 92: Skladba řídicí skupiny.....	135
Tab. č. 93: Správci cílů	136
Tab. č.94: Gestoři indikátorů	136
Tab. č.95: Zodpovědnosti v procesu implementace strategie	137
Tab. č.96: Zásobník projektů	138
Tab. č.97: Harmonogram.....	139
Tab. č. 98: Sběrné dvory na území ORP, současný stav	151
Tab. č. 99: Sběrná místa na území ORP, současný stav.....	151
Tab. č. 100: Výkupny odpadů na území ORP, současný stav.....	152
Tab. č. 101: Třídící linky na území ORP, současný stav.....	153
Tab. č. 102: Třídící linky v blízkosti území ORP, současný stav.....	153
Tab. č. 103: Koncová zařízení (třídící linky pro separovaný odpad, využívané obcemi území ORP), současný stav	154
Tab. č. 104: Zařízení pro nakládání s BRO na území ORP, současný stav.....	154
Tab. č. 105: Zařízení pro nakládání s BRO v blízkosti územní jednotky ORP, současný stav.....	155
Tab. č. 106: Koncová zařízení (zařízení pro nakládání s BRO z obcí řešeného území ORP), současný stav .	155
Tab. č. 107: Koncová zařízení (spalovny a zařízení pro energetické využití odpadů z obcí řešeného území ORP), současný stav.....	157
Tab. č. 108: Sklárky odpadů provozované na území ORP, současný stav.....	157
Tab. č. 109: Nejbližší sklárky odpadů v blízkosti územní jednotky ORP, současný stav	157
Tab. č. 110: Koncová zařízení (sklárky a zařízení pro energetické využití odpadů z obcí řešeného ORP), současný stav.....	158
Tab. č. 111: Další zařízení pro nakládání s odpady v území ORP a v blízkosti územní ORP, současný stav .	159
Tab. č. 112: Produkce ostatních odpadů (dále jen OO) a produkce nebezpečných odpadů (dále jen NO) za období 2008-2012	160
Tab. č. 113a: Celková a měrná produkce ostatních, nebezpečných a všech odpadů, jejichž původcem je obec, rok 2012.....	161
Tab. č. 114: Produkce odpadů podle jednotlivých skupin Katalogu odpadů a vyhlášky č. 352/2008 Sb. o podrobnostech nakládání s elektrozařízeními a elektroodpady, v platném znění na území ORP za období 2008-2012	161
Tab. č. 115: Celková produkce odpadů na území ORP (produkce KO a produkce směsného komunálního odpadu (dále jen SKO)) za období 2008-2012.....	163
Tab. č. 116a: Celková a měrná produkce komunálního a směsného komunálního odpadu, jehož původcem je obec, rok 2012.....	165
Tab. č. 117: Separovaný sběr odpadů na území ORP za období 2008-2012	166

Tab. č. 118a: Celková a měrná produkce separovaného sběru odpadu, jehož původcem je obec (evidovaná a dopočtená produkce vytříděných odpadů), rok 2012	166
Tab. č. 118b: Měrná produkce separovaného sběru odpadu ze systému organizovaného obcí, rok 2012	167
Tab. č. 118c: Produkce odděleného sběru využitelných komodit KO podle velikostních skupin obcí v kraji, rok 2013.....	168
Tab. č. 119: Identifikace pěti hlavních druhů BRO na území ORP za období 2008-2012.....	168
Tab. č. 120: Podíl biologicky rozložitelného komunálního odpadu (dále jen BRKO) na celkové produkci BRO na území ORP za období 2008-2012	170
Tab. č. 121a: Celková a měrná produkce biologicky rozložitelného komunálního odpadu a odpadu kat. č. 20 02 01 - biologicky rozložitelný odpad, jehož původcem je obec, rok 2012	171
Tab. č. 122: Nakládání s odpady celkově na území ORP za období 2008-2012	171
Tab. č. 123: Nakládání s komunálními odpady (dále jen KO) a se směsným komunálním odpadem (dále jen SKO) na území ORP za období 2008-2012.....	172
Tab. č. 124: Nakládání se separovaným sběrem na území ORP za období 2008-2012.....	173
Tab. č. 125: Nakládání s biologicky rozložitelným odpadem (dále jen BRO) a s biologicky rozložitelným komunálním odpadem (dále jen BRKO) na území ORP za období 2008-2012.....	174
Tab. č. 126: Náklady na odpadové hospodářství v letech 2010-2012 v území ORP.....	176
Tab. č. 127: Analýza cílových (dotčených) skupin	177
Tab. č. 128: Analýza rizik (registr rizik v oblasti odpadového hospodářství)	180
Tab. č. 129: SWOT analýza odpadového hospodářství	182
Tab. č. 130: Vizualizace problémových oblastí – strom problémů.....	186
Tab. č. 131: Vizualizace vize, oblastí a cílů	191
Tab. č.134: Popis cílů	191
Tab. č.133: Indikátory výsledků.....	194
Tab. č. 134: Indikátory výstupů	196
Tab. č. 135: Skladba řídicí skupiny.....	198
Tab. č. 136: Správci cílů	198
Tab. č. 137: Gestoři indikátorů	198
Tab. č. 138: Zodpovědnosti v procesu implementace strategie	199
Tab. č. 139: Zásobník projektů	200
Tab. č. 140: Harmonogram.....	202
Tab. č. 141: Názory starostů obcí	237
Tab. č. 142: Analýza cílových (dotčených) skupin – regionální železnice.....	246
Tab. č. 143: Registr rizik oblasti veřejné regionální železniční dopravy	247
Tab. č. 144: Dopravní infrastruktura, dopravní obslužnost.....	248
Tab.č. 145: Informace o trati	251
Tab.č. 146: Kalkulace provozu na trati č. 023.....	251
Tab. č. 150: Vizualizace problémových oblastí – strom problémů.....	256
Tab. č. 149: Vizualizace vize, oblastí a cílů	259
Tab. č. 150: Popis cílů	259
Tab. č. 151: Indikátory výsledků	261
Tab. č. 152: Indikátory výstupů	263
Tab. č.152: Skladba řídicí skupiny.....	264
Tab. č.153: Správci cílů	265
Tab. č.154: Gestoři indikátorů	265

Tab. č.155: Zodpovědnosti v procesu implementace strategie	265
Tab. č.156: Zásobník projektů	267
Tab. č. 157: Harmonogram.....	268

8.2. Seznam grafů

Graf č. 1 : Celkový počet obyvatel správního obvodu v letech 2005 až 2012.....	16
Graf č. 2 : Pracovníci v MŠ a ZŠ.....	46
Graf č. 3: Počty dětí v MŠ podle zřizovatele.....	60

8.3. Seznam mapových podkladů

Mapa č. 1: Administrativní členění správního obvodu.....	14
Mapa č. 2: Přehled o tratích na území ORP Rychnov nad Kněžnou.....	231
Mapa. č. 3: Silniční síť v ORP.....	236
Mapa. č. 4: Dopravní infrastruktura.....	239